

I.

Bnaky

Rodů Českých

wydané

při

Časopisu Společnosti přátel starožitnosti
českých w Praze

roč. II. (1894.) až X. (1902.)

Řada I.

(List 1.—82.)

(S popisem a ukazatelem)

praci

Wojtěcha ryt. Krále z Dobré Wody.

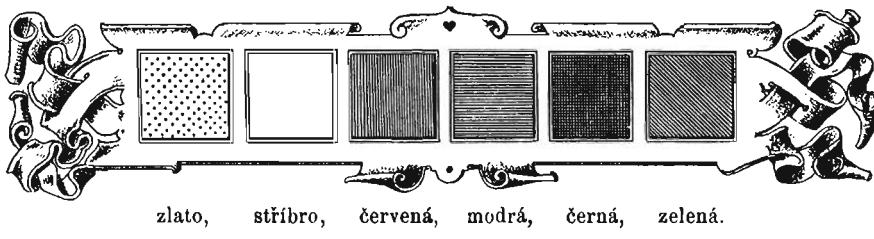
Společnost přátel starožitnosti českých w Praze
MCMII.

Znaky rodů českých.

Počínáme znaky a stručným popisem nejstarších rodů, byť i již vymřelých, a to mnoho jmen ných, rozvětvených po Čechách i po Moravě někdy zároveň, potom budou následovat znaky a popis rodů jednoho jména, v oddílu prvém až do času, kdy spadly země koruny České svobodnou volbou pod žezlo panovníků rodu Habsburského (1526.).

Protože mnohé větve jednoho rodu měly sice stejný znak, avšak rozdílných barev a s různými klénoty, budou znaky takové zvláště vyobrazeny, a označena souvislost jejich s hlavní větví.

Barev užívá se v heraldice čtyř: červené, modré, černé a zelené, kovů pak dvou: zlata a stříbra, takto seřaděných a označených:

zlato, stříbro, červená, modrá, černá, zelená.

Označování barev čárkováním jest arci novější (asi z r. 1628.), použili jsme však přece této metody i při znacích starších, což zajisté nebude na ujmu jich starobylému původu a tvaru.

Znaky rodů starých mohou se kreslit i kterýmkoli z bývalých slohů stavitelských; pro rozmanitost bude střídáno.

O pravidlech, jak kreslit a vykládat znaky, pojednáno bude jinde.

Obsah

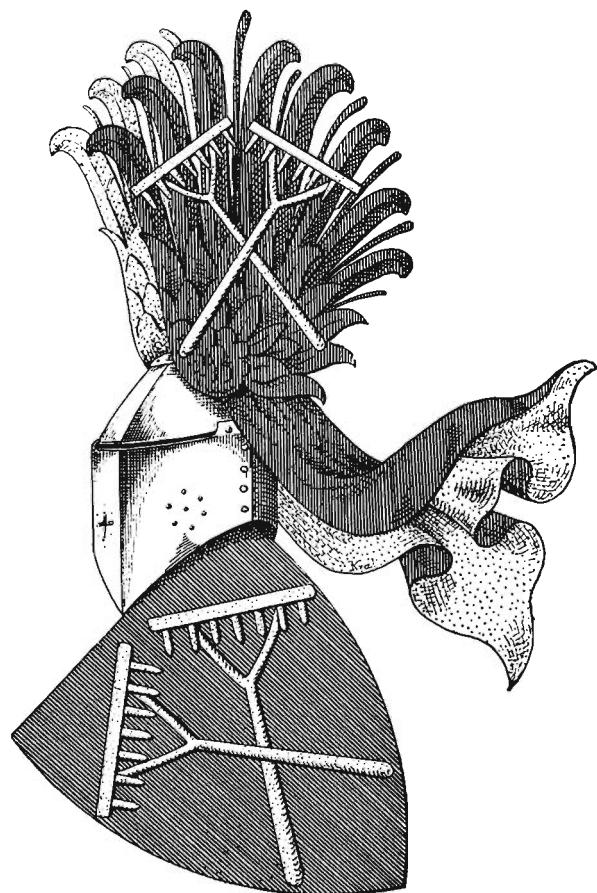
List

1. Hrabišici (znak pánů z Oseka)
2. Vítkovci (znak pánů z Hradce)
3. Hronovici [Ronovci] (znak pánů z Lichemburka)
4. Buzici (znak pánů ze Šelnberka)
5. Markvartici (znak pánů z Valdštejna)
6. Janovici (znak pánů ze Žerotína [Žirotína])
7. Benešovici (znak pánů Sedlnických z Choltic)
8. Drslavici (znak pánů Černínů z Chudenic)
9. Kounici
10. Hroznatovci (znak pánů z Vrbky)
11. Páni z Kunštátu
12. Páni ze Strakonic
13. Páni ze Šternberka
14. Páni z Říčan
15. Páni ze Švamberka
16. Páni ze Švabenic
17. Páni z Pernštejna
18. Páni z Cimburka
19. Páni z Lomnice
20. Páni ze Žerotína
21. Páni z Boskovic
22. Páni z Drahotouš [Drahotuš]
23. Páni z Holštejna a páni ze Sovince
24. Páni Smiřičtí ze Smiřic
25. Páni z Vrbna
26. Páni z Fulštejna
27. Páni z Vlašimě
28. Páni Zencové (Bzencové) z Markvartic
29. Páni Krajířové z Krajku
30. Rotemberkové z Ketře a Drslavě
31. Páni, později knížata z Lobkovic
32. Páni z Dražic
33. Páni Trčkové z Lípy
34. Vchynští [Kinští] z Vchynic a Tetova
35. Páni z Ludanic
36. Slavatové z Chlumu a Košumberka
37. Páni z Bibrštejna
39. Krabicevové z Veitmile
40. Páni z Deblína

41. Páni Pražmové z Bílkova
42. Páni ze Sádku
43. Páni z Hostyně, ze Staré a z Pardubic
44. Páni z Rýzmburka
45. Hodějovští z Hodějova
46. Vratislavové z Mitrovic
47. Páni z Harrachu
48. Dohalští z Dohalic, Bořkové
49. Páni z Bubna, později hrabata z Bubna a Litic
50. Janovští z Janovic
51. Doušovci z Doušova
52. Lažanští z Bukové
53. Voračičtí z Paběnic
54. Dobřenští z Dobřenic
55. Pětipeští z Chýš
56. Páni z Chlumu
57. Páni Berkové z Dubé a Lipého
58. Páni Sezimové z Ústí
59. Páni Švihovští z Rýzmburka a Švihova
60. Mračtí z Dubé
61. Páni Zajícové z Hazmburka
62. Páni z Lipého
63. Páni Žampachové z Potštejna
64. Páni Žďárští ze Žďáru
65. Páni Osovští z Doubravice
66. Páni z Vartemberka
67. Páni Štosové z Kounic
68. Páni z Janovic
69. Bořitové z Budče
70. Křinečtí z Ronova
71. Doudlebští z Doudleb
72. Záhořanští z Orlíka
73. Mičanové z Klinštejna a Roztok
74. Hamzové ze Zábědovic
75. Věžníkové z Věžník
76. Z Harasova
77. Hrušovští z Hrušova
78. Lipovští z Lipovice
79. Čibeličtí ze Soutic
80. Bradští z Labouně
81. Čejkové z Olbramovic
82. Bystřičtí ze Studnic

Snaky

Rodů Českých

I. HRABIŠICI.

ZNAK PÁNU Z OSEKA.

I. Rod Hrabišiců

znaku: hrábě.

Rod Hrabišiců zaujímal od r. 1180.—1253. téměř bez přestání přední místa u všem dvořanstvu a úřednictvu země České a za květu svého (zvláště v 1. pol. 13. stol.) předcházel mocí a slávou všecky jiné rody české; ale později, zejména v 16. stol., ocitnuv se ve stavu rytířském, zmizel konečně i z něho nepoznán.

První slavný muž rodu toho byl Slavek (1188.—1222.), jehožto jméno až podnes ozývá se ve jménech měst Slavkova (Schlaggenwald, původně Slawkenwald) i Ostrova (Schlackenwerth, původně Slawkenwerd).

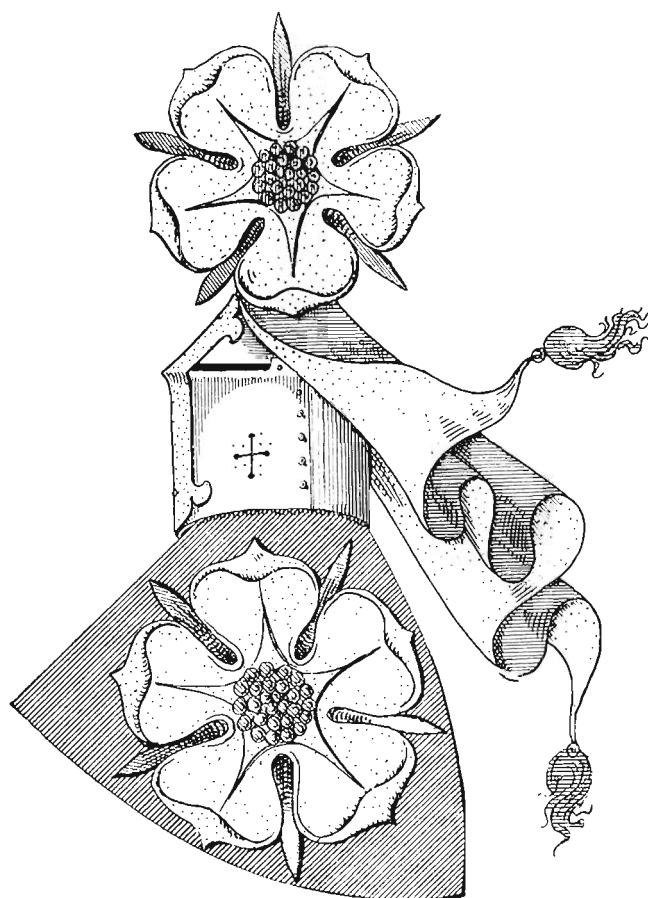
Syn jeho Bohuslav byl mocný rádce krále Václava I.

Bohuslavův syn Boreš (1231.—1276.), který první počal se nazývati po česku „z Osek“, po německu „z Risenburka“, proslul nejvíce jsa hlavní odpůrce a nepřítel krále Přemysla II. Z rodu toho byli tři nejvyšší komorníci a jeden biskup pražský.

Později shledáváme, že rod tento čtvrtíl štít svůj a do 1. a 4. pole přibral lva k hrabím.

Hrabí užívali v erbu též Kostkové z Postupic, Amchové z Borovnice, Vladkové z Krupé, z Tismic a z Popovce.

V univers. knihovně pražské jest při listině z r. 1227. visutá pečeť Kojaty Hrabišice, na které se spatřují 2 hrabí přes sebe skřížená.

II. VÍTKOVICI.

ZNAK PÁNŮ Z HRADCE.

II. Rod Vitkoviců

znaku: růže.

Rod tento, vynikající v Čechách od 12. stol. až do vymření svého r. 1611., užíval pečeti jezdecké a razil vlastní minci jako neodvislí panovníci, jimž se rovnal bobatstvím i slávou.¹⁾

Nejstarší známý předek rodu tohoto byl Vítěk z Prčice, jenž se připomíná poprve r. 1169. a uznává se za praotce celého rodu.²⁾

Ze čtyř synů jeho jmenoval se jeden Jindřich, ostatní všichni Vitkové.

Od Jindřicha pošli páni z Hradce (se zlatou růží na modrému štítu); od nejstaršího z Vitků páni z Krumlova (se zelenou růží na stříbrném štítu), jichž rod proslul v dějinách panem Závišem z Falkensteinu, statým r. 1290.

Od jiného Vítka pošli páni z Rožmberka (s červenou růží na stříbrném štítu); od třetího Vítka páni z Třeboně, z Nových hradů a z Landsteina (se stříbrnou růží na červeném štítu.)

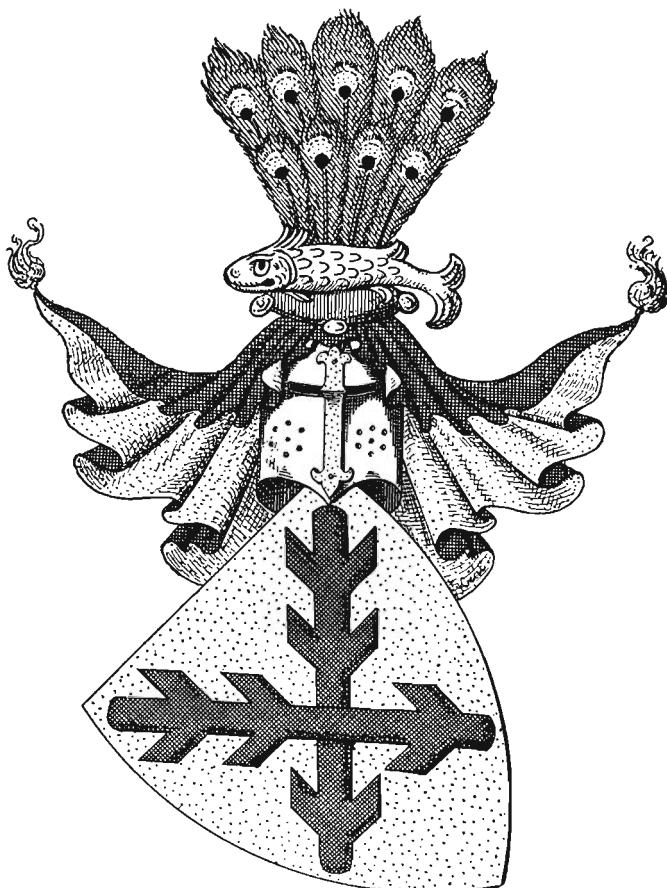
Jiná větev, pánu ze Stráže, měla na zlatém štítu růží modrou a páni z Ústí na zlatém štítu růží černou. —

Dle četných statků svých psávali se členové toho mocného rodu i jinak ještě.

Z Vitkoviců bylo nejv. komorníků zemských 9, — nejv. purkrabí 9, nejv. maršálkové 2, nejv. podkomoří 4, nejv. truksas 1 a t. d.

¹⁾ Památky archaeolog. a místop. X. 636. Štíty starých rodův českých a moravských dle kroniky Dalimilovy. Jos. Jireček.

²⁾ Tamže. XII. 371.—376. Vítěk z Prčice. Rodopisná poznámka Jos. Teige.

III. HRONOVICI.

ZNAK PÁNU Z LICHTENBURKA.

III. Rod Hronoviců

znaku: ostrve černé, křížem přeložené v poli zlatém.

Vzácnost tohoto starého a rozsáhlého rodu, jehož větev pánové z Lichtenburka rovněž jako Vítkovici a Bavorové ze Strakonic jezdecké pečeti užívala, vysvítá nejlépe z vysokých úřadů, jež členové jeho zastávali.

Nejvyšších purkrabí pražských bylo z tohoto rodu 5, nejv. hofmistrů 5, nejv. maršálků 23, nejv. komorníků 6, nejv. sudí 4, nejv. kancléri 2 atd.

Dle rozličných statků svých psávali se všelijak: Berkové z Dubé a Lipé, z Liběšic, také Škopkové z Dubé řečení, z Visemburka, z Housky, z Pirksteina na Ratajích, z Ronova, z Klinsteina, z Lichtenburka, z Náchoda a j. v.

Lichtenburkové, jichž prvním erbovním zástupcem jest Smil (1257.), rozeznávali se od Berků klénotem, totiž kaprem (na polštáři, někdy i bez něho), za nímž byl chochol z pavích per.¹⁾

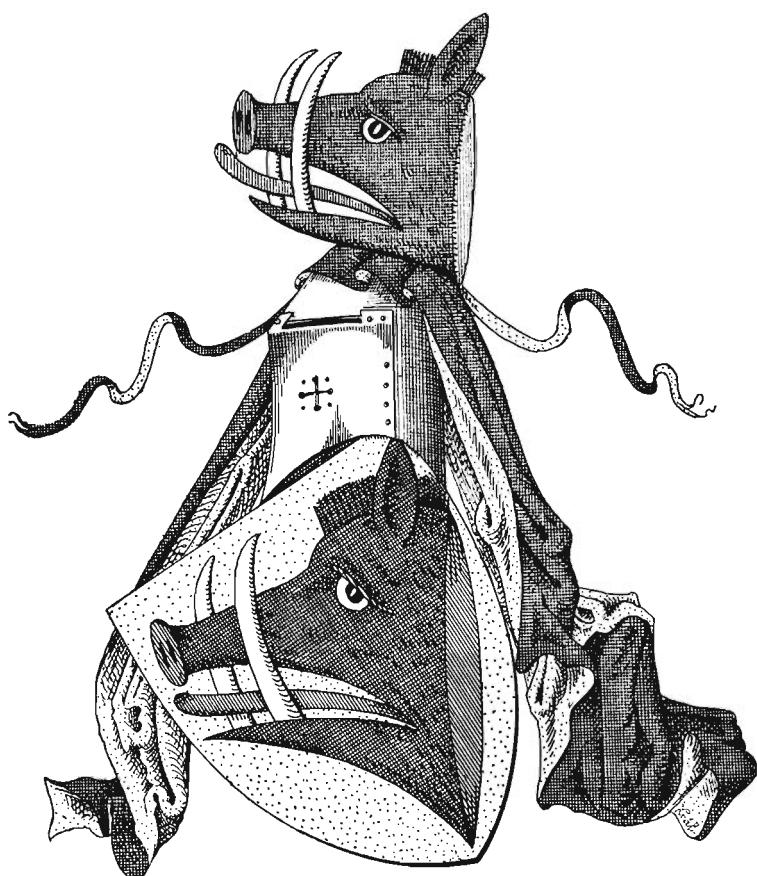
Ke Hronovicům kladli se někdy i páni z Náchoda, kteří však byli z rodu Načeraticů a potomky nejspíše Načerata 1180.—1188. a Smila. Ti rozrodivše se v rodině několik, vedli na štítu lva.

K Hronovicům náleželi jiní Náchodští, potomci Haimana z Dubé, jenž na poč. 14. stol. přijal Náchod v léno od krále.

Tito páni z Náchoda, kteří seděli potom ve východních končinách království, držíce Náchod, Frimburk, Abršpach, Červenou Horu, Třebechovice, Visemburk a jiné statky, užívali vždy znaku původního.

Berkové z Dubé a Lipé vymřeli jsouce hrabaty r. 1706.

¹⁾ Památky archaeolog. a místop. X. 636.—637. První osoba znaku ostrve jest u Dalimila Chval, jenž prý se vyznamenal v boji mezi Jindřichem Břetislavem a Přemyslem I. 1193., ale není o něm jiné spolehlivé zprávy.

IV. BUZICI.

ZNAK PÁNŮ ZE ŠELNBERKA.

IV. Rod Buziců

znaku: **sviní hlava.**

Za předka rodu tohoto klade se obyčejně Dětříšek Buzovic, padlý v bitvě proti Polákům r. 1110. nad řekou Trutinou.

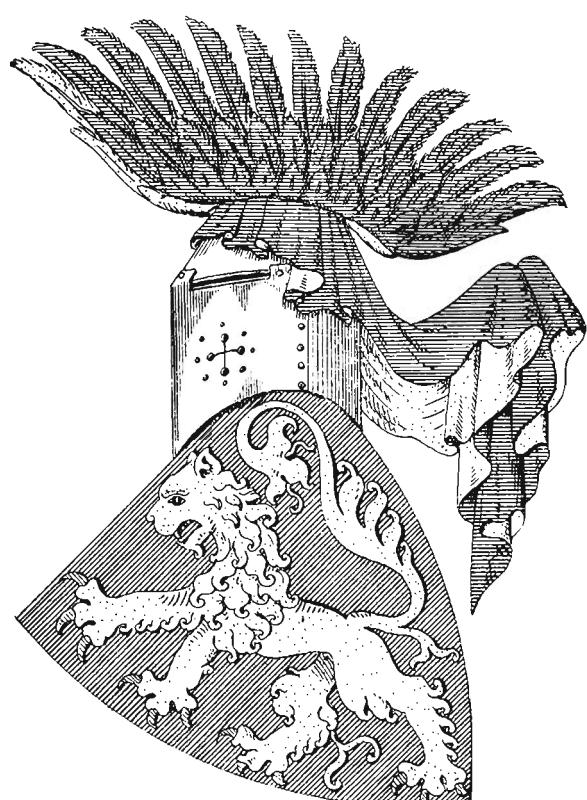
Oldřich, příjmí Zajíc z Valdeka († 1241.), byl předek potomních pánů z Hasenburka, kteří do rozčtvrceného štítu přijali zajíce vedle sviní hlavy (r. 1356), a pánu z Valdeka.

Jiná mohutná větev tohoto rodu, potomci pana Oldřicha (1251. až 1264.), který první se psal „z Rožmitála“, přibrali na rozčtvrcený štít lvá ku sviní hlavě. Nejznámějším z této větve byl pověstný pan Zdeněk z Rožmitála, nejv. purkrabí pražský (naroz. okolo r. 1460., † 1535).

Kdežto páni ze Šelmberka nebo Křinína přestávali na jedné sviňské hlavě na štítu, měli pánové z Třemšína a pánové z Březnice jednoho času po 3 takových hlavách za znak.

Jiní členové tohoto rodu psávali se ze Žebráka, z Litně, z Drahlína, z Kuřího, z Truskova, z Vranovic, z Homberka, ze Stěnovic, z Chotěšova, z Kloušova, z Čižic a j. v.

Potomci pánu ze Šelmberka, kteří se vystěhovali ve 14. stol. z Čech, drželi hrad Kraví Horu na Moravě a zaměnili na štítu sviní hlavu za jelení parohy. Hodnostářů zemských bylo z tohoto rodu: 1 biskup, 1 arcibiskup, 2 nejv. purkrabí, 1 nejv. hofmistr, 1 nejv. maršálek, 3 nejv. komornici, 4 nejv. sudí, 2 nejv. kancléři atd.

V. MARKVARTICI.

ZNAK PÁNŮ Z VALDŠTEJNA.

V. Rod Markvarticů

znaku: Ivice.

Markvartici jsou mohutný rod, jenž rozvětvil se záhy na několik bohatýrských haluzí. Kolébkou jeho je Podještědí, končina starých Charvátů, kteréž bylo nejspíše pradávnou državou rodovou z dob ještě staroslovanských. Odtud rozešli se páni v dobách historických do jiných krajů Čech. O většině odlehlych statků těchto máme jisté zprávy, že byly namnoze z darů královských.

Prvním předkem z listin známým byl Heřman Markvartic řečený Černý (1174.—97.), jenž ve starých rodopisech připomíná se jménem z Ralska. Dávné založení hradu na Ralsku sahá ovšem ještě doby romanské. V listinách není o Ralsku zmínky.

Po otci Heřmanově, Markvartu, Palacký dal název celému rodu.

Heřman měl dva syny, Beneše a Markvarta.

Beneš (1197.—1222.) vystavěl hrad Michalovice a stal se otcem pánů z Michalovic. Jedna ratolesť jich dostala Velešín v Budějovicku, psala se z Velešína a vymřela koncem 14. stol. Druhá seděla na Michalovicích, a když tyto spustily, na Ml. Boleslavu, Bezdězi a Brandýse n. L.; v 15. stol. držela i Rohozec. Vymřela pak celá rodina Michaloviců r. 1468.

Markwart (1197.—1228.) psal se ze Března, po hrádku u Ml. Boleslava. Od krále měl purkrabství děčínské. Z manželky Hostilky narodilo se mu tré synů, kteří rozdělili se o rozsáhlé své dědictví.

Havel a potomci jeho drželi končinu jablonskou uprostřed celé državy. Havel založil hrad Lemberk, po němž synové jeho psali se z Lemberka.

Rozrodívše se hojně, jmenovali se po různých statcích svých z Jablonné, ze Zvířetic, z Rohozce, z Bradlice, ze Sytového a j. Schudlo většinou potomstvo Havlovo ve stol. 15. a mizí v dějinách. Zvířetičtí vymřeli koncem toho století. Nálezejí-li náhrobky ze 16. stol. v Chrastavě Lemberkům z tohoto rodu, nutno dříve vyšetřiti.

Havel, jak dovozováno v Časop. I. str. 59. je snad identickým s Chvalem, synem Markvarta Březenského, jenž byl otcem pánů ze Všeně, kteří však kvetli jen ve dvou pokoleních.

Druhý syn Markvartův byl Jaroslav z Hruštice a z Turnova (1234.—1269.), praotec pánů z Valdštejna, kteří zaujali krajiny východní na Jizerě a v Podkrkonoší. Již na konci 13. stol. rozvětvili se v četné haluze různých sídel i jmén; Valdštejn, Chlum u Turnova, Skály (Hr. Skála), Skály nad Jizerou čili Vranov, Štěpa-

nice, Nistějka, Vysoký, Lomnice nad Popelkou (ve 14. a pak opět v 16. stol.) byla stará jich sídla, dle nichž se i psávali. Potom na byli ovšem drahně statků jinde, i na Moravě mocně osedli. Všecky větve vymřely až na jedinou lomnickou, z níž vyvedli se hrabata z Valdštejna, dosud kvetoucí.

Haluzí páni z Valdštejna byli páni z Rotstejna, zašli počátkem 15. stol.

Třetí syn Markvartů slul také Markvartem, byl pánem na statcích kolem Děčína a na Ralsku. Od syna jeho Beneše pošli páni ze Stráže čili z Vartemberka. Nabylše rozsáhlých zboží v celém království, dělili se ve 14. stol. na větev veselskou a děčinskou, tato sídlila v Litoměřicku, ona většinou v Bydžovsku na Vys. Veselí, Bydžově, Veliši, Kumburku a jinde.

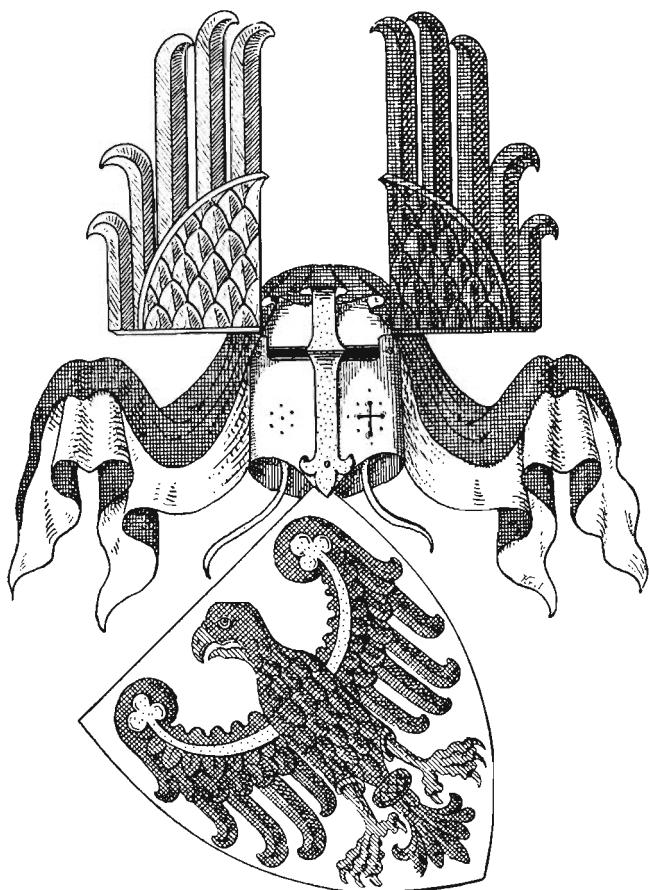
Z veselské linie odstěpila se linie Vartemberků na Kostí, která vymřela ke konci 15. stol., Veselští pak v druhé polovici toho roku.

Z větve děčínské vyrostly pobočné ratolesti ralsko-děvínská a zvířetická, potom kamenická a novozámecká.

Neustálým dělením mocný rod schudl. Zbytky zboží dědili poslední Vartemberkové Jan Jiří a Ota Jindřich synové Karlovi na Rohozci a Skalách n. Jizerou. Jan Jiří † ve vyhnanství po r. 1621., Ota Jindřich zabit byl r. 1626. vzbouřenými sedláky.

Původní znak lvici již první Havel z Lemberka (dle Dalimila) proměnil za štít dělený, jehož půl je zlatá, půl černá, štít pak objímá ještě barvy přirozené. Erbem tím honosili se pak všichni rodové, pošli od něho. I Michalovičtí měli štít takový, prý bílý a černý, ale vedle toho užívali i bílé lvice v poli červeném.

Valdštejnove, mající lvici zlatou v modrém poli, poč. 16. stol. přijali čtyři lvy na rozetvrcený štít, střídavě zlatého v modrém a modrého v zlatém poli. Původně hleděli všichni lvi ke straně pravé a ten řád zachovali Valdštejnove moravští, u české větve potom lvové obráceni jsou ke středu.

VI. JANOVICI.

ZNAK PÁNŮ ZE ŽEROTÍNA.

VI. Rod Janoviců

znaku: orlice.

Trváme při názvu, jak Palacký rod tento pojmenoval. Snad spíše by slušel Janovicům název Vlastislaviců.

Příšer Dalimil:

Ti sě po krásném ščítě znajú.
Nosieť v zlatě fioletnej orlici
kněži Vlastislavovi rodici.

veda původ jich až k bájnemu Vlastislavu, knížeti luckému.

Vskutku ve 14. stol. kvetli vládykové z Vlastislavi, nosiče na štítu orlici, staré větve rodu toho seděly v Poohří, v dávné vlasti lucké, i není nemožno, že kronikář přece zachytíl zrnko temné zkazky rodové v podstatě a pravdě.

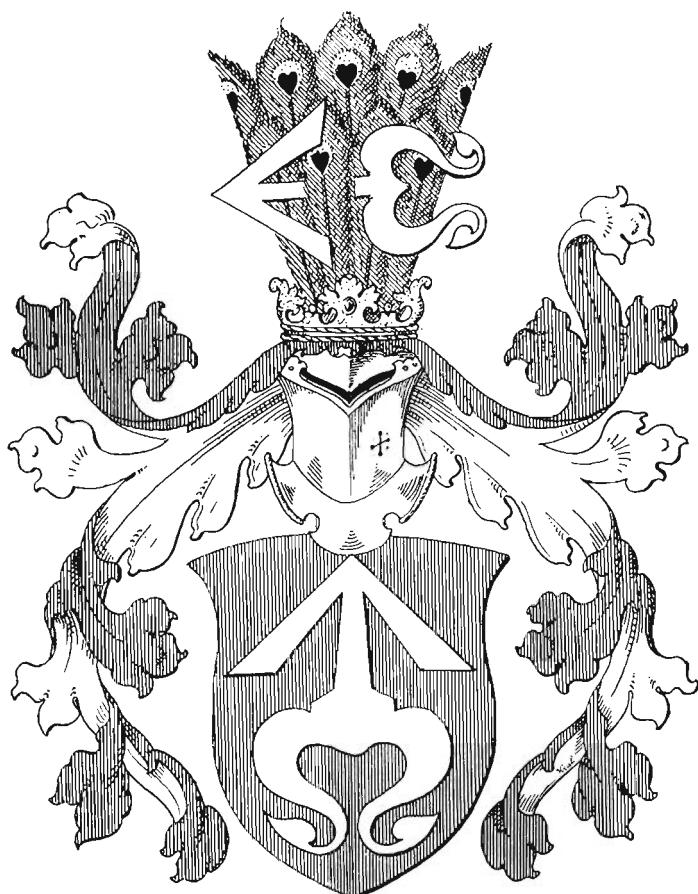
Poněvadž žádná z několika větví tohoto rodu rozrozeného již na počátku 13. stol. nevynikla tou mérou, aby vůbec upoutala na sebe pozornosť, nedostává se také z této doby hojnějších zpráv.

Nejstarší diplomaticky proslulý muž toho rodu byl comes Joannes (1224.), syn Zbislava z Bráče, a druhý pan Kunrát z Janovic, purkrabí Zvíkovský. (1234. – 1253.)

K tomuto rodu náleželi:

Páni ze Žerotína, z Adlar, z Janovic, z Winterberka a z Petřpurka, pan Žďárští ze Žďáru, Čejkové a Dvořectí z Olbramovic, ze Kryr, vládykové z Komářic a Milíkovic, z Lipčic, ze Zahradky, z Krchleb, z Nechvalic, nejstarší pánové z Vlašimi s odnoží Čechů z Nemyčevesi, z Vraního, z Ročova a konečně páni z Kolovrat, teprve od r. 1347. připomínání, o kterých nelze se však již dopátrati, kdy a kterak se odštěpili od kmene obecného. Mezi Janovicí nalézáme 5 nejv. purkrabí, 4 nejv. hofmistry, 1 nejv. maršálka, 4 nejv. kormorníky, 7 nejv. sudích, 3 nejv. kancléře a j. v.

Kromě hrabat Kolovratů Krakovských a Žďárských ze Žďáru (nyní v Sasku pod jménem Sahrer von Sahr) vymřely všechny ostatní větve Janoviců.

VII. BENEŠOVICI.

ZNAK PÁNŮ SEDLNICKÝCH Z CHOLTIC.

VII. Rod Benešoviců

znaku: zavinutá střela (odřívous).

Starodávný rod tento pocházcl z Benešova (u Prahy), kdež držel v okolí statky, ale nabyl zboží hojného záhy i na Moravě a v Opavsku, kdež založil několik osad zvaných Benešovem.

Nejstarší známý předek, Beneš, vyskytuje se ve zprávách o dobytí Milána (1162.). Ze synů jeho byl Vok praoctem pánu z Benešova, od Matouše pošli páni z Dubé (nad Sázavou), od Drslava větev pánu z Bechyně.

Známý Milota z Dědic byl druhý syn Vokův. Jiní členové rozsáhlého rodu drželi v Čechách statky: Kavčí Horu (u Benešova), Leštino, Lopřetice, Mrač, Kamenici n. Lipou, Litošice, Dašice, Vykleky, Pěšice, Mezilesice, Kopidlno, Štítné a j. v., dle nichž se i psali. Hrad jejich Konopiště (u Benešova) přešel r. 1311. darem na Zdeňka ze Sternberka.

Z české větve vynikl biskup pražský Dobeš z Benešova (mylně zvaný z Bechyně), známý filosof Tomáš ze Štítného, výtečný právník Ondřej z Dubé a nešťastný Jan Roháč z Dubé.

Z větví usedlých na Moravě a ve Slezsku odvozují svůj původ rodové z Kravař, z Tvoranova, ze Štraleka, z Kvasic, z Budíšovic, z Doubravice, z Branic, z Bohuslavic, z Kout, ze Štitína, z Plumlova, ze Cvilína, konečně Sedlničtí z Choltic, kteří kvetou až podnes, přetravavše všecky haluze ostatní.

V Čechách zastávali členové tohoto rodu úřad nejvyššího purkrabí jeden, nejv. hofmistry byli dva, nejv. maršálkem jeden, nejv. sudím jeden, podkomorníkem jeden; na Moravě bylo pět členů zemskými hejtmany, sedm komorníky olomouckými, jeden komorníkem brněnským, dva nejv. komorníky a dva nejv. sudími.

VIII. DRSLAVICI.

ZNAK PÁNŮ ČERNÍNŮ Z CHUDENIC.

VIII. Rod Drslaviců

znaku: poloutrojčáří (3 polovičná břevna) nebo 3 pásy (kosmé).

Starobylý rod tento měl původní sídla svá v Plzeňsku a v Klatovsku; záhy pak se rozdělil ve dvě hlavní větve.

a) Prvnější užívala za znak poloutrojčáří, totiž štípeného štítu, jehož jedna polovice byla prázdná, ve druhé pak byla 3 břevna poloviční. Mladší synové nemívali břeven, ale 3 kosmé polopásy a to v opačné polovici štítu; ano střídaly se třeba někde oba způsoby znaku u jediné ratolesti.

Rodové této větve psali se dle svých statků: z Bernartic, z Bírkova, z Blahoúst, z Bystřice, z Čisté, z Dolan, z Gumberka, Sulkové z Hrádku, z Heršteina, z Hodková, z Hořic, ze Chlumu, z Chotomyše, z Chudenic, ze Chvojna, z Chýlic, z Jede, z Ježova, z Kanic, z Knovíze, z Kornberka, z Kralovic, z Křimic, z Malešic, z Medražic, z Ojprnic, z Petrovic, z Plzně, z Poříčí, z Přeštic, z Příkřic, z Rábí, z Radíče, z Risenburka, ze Skály, ze Skočic, ze Stajice, ze Sulislavi, ze Svrčovsi, ze Švihova, z Tučap, z Úsuší, z Ulic, z Vracová, z Vřeskovic, z Vřesné, z Výrova, ze Zbirova, ze Zvěřince, ze Žlovic a j. v. Mezi ně slouží přičasti i purkrabí zvíkovského Dobše (1284.) a Alberu (Albera pincerne), bratra jeho se 3 polopásy.

b) Druhá větev měla na štítě 3 pásy (pokosná břevna) a náleželi k ní páni z Boru, z Horušan, z Hrozky, z Ježova, z Kařeza, z Litic (na Plzeňsku), z Lopaty, z Mitterwaldu, z Potenština (na Plzeňsku), ze Skalky, ze Žinkova a j. v.

Nabyvše ve 13. století velikých statků na Kralohradecku a v poříčí obou Orlic, přestěhovali se tam členové této větve, kdež vynikali z nich páni Žampachové z Potenština, z Častolovic, z Dobrušky, z Heřmanova Městce, z Kostomlat (u Nymburka), z Opočna, z Wildsteina a j. v.

Ratolest jedna, vniklá až do Moravy, psala se z Potštátu. O větví, nosící na štítu břevna pokosem, bude pojednáno zvláště ještě na jiném místě. Z první haluze erbu poloutrojčáří kvete až podnes jediný rod pánu, nyní hrabat Černínů z Chudenic, kteří dosavad nepřetržitě drží kolébku svou Chudenice v Klatovsku. Z rodu toho připomíná se při letech 1228.—1229. Černín ze Žlovic, syn Černína, bratra Břetislavova, který se jmenoval dříve „z Plzně“, později z „Bírkov“.

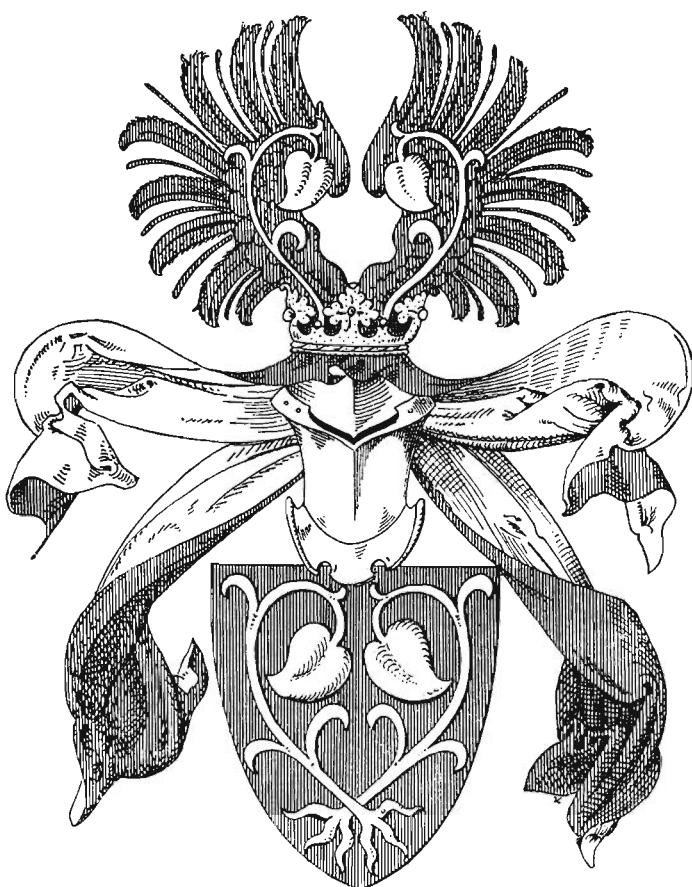
Syn žlovického Černína, Soběhrd, usadil se na Klatovech roku 1253.; od něho pochází asi Drslav z Chudenic r. 1291. připomenutý, který se stkví v čele rodokmenu Černínů z Chudenic. Černínové se stoupili jeden čas pro skrovný majetek svůj do stavu vladyckého.

Teprve v 17. století povýšen byl znova rod Černínský nejprve do stavu svobodných pánů, pak do stavu hraběcího, v němž dosud trvá. Při povýšení rozmnožen byl znak jejich středním štítkem červeným se stříbrným břevnem (rakouským) pod císařskou korunou. Na každé z 3 polobřeven položeno po jednom písmenu: R, M, F. Mezi křídla klenotu vsunuta jest zbrojná ruka, držící meč a olivovou ratolest. Hraběti Františku Josefу (1697.—1733.), který jsa manželem Marie Josefy, poslední Slavatovny, nabyl panství Jindřichova Hradce, propůjčen byl r. 1716. titul vladaře domu Hradeckého a důstojnost nejvyššího číšnika království Českého, kterýžto úřad před tím měli Slavatové.

Známý vlastenec a učenec hrabě Eugen Karel Černín z Chudenic (* 1796. † 1868.) náležel ku předním mužům nejen rodu svého, nýbrž i veškeré šlechty české vůbec. Synové nynější hlavy tohoto starého rodu českého, hraběte Jaromíra Černína z Chudenic, Eugen (* 1851.), budoucí náčelník rodiny, i bratr jeho František (* 1857.) jsou čestnými členy řádu německých rytířů.¹⁾

Obširně pojednal o rozrodu Drslaviců prof. Mart. Kolář v Památkách archaeolog. VIII. 82.

¹⁾ O významu řádu německého a jeho vlivu na českou šlechtu bude zvláště pojednáno v těchto listech na jiném místě.

IX. KOUNICI.

ZNAK PÁNŮ Z KOUNIC.

IX. Rod Kouniců

znaku: lekna bílá na červeném štítě.

(Některé rodiny tohoto rodu nosily též hvězdu prostřed leken.)

Mezi členy tohoto starožitného rodu nenacházíme již ke konci 12. století spojitosi, vyjma jedinou neklamnou známkou, stejný znak.

Sezima z rodu Kouniců připomíná se při r. 1165., kdy byl vyslancem k císaři řeckému. Jiný Kounic, Vilém, založil klášter v Kounicích na Moravě. Kromě Kounic náležel rodu erbu lekna na Moravě i Rudvíkov a Drnholec, v Čechách pak Poděbrady, Rychnov a Choustník.

Odnoží větve moravské, sedící na Rudvíkově, byli Rychnovští z Rychnova na Kralohradecku. Oldřich z Drnholce, místodržitel korutanský a zet krále českého, připomíná se při létě 1272. († r. 1276.)

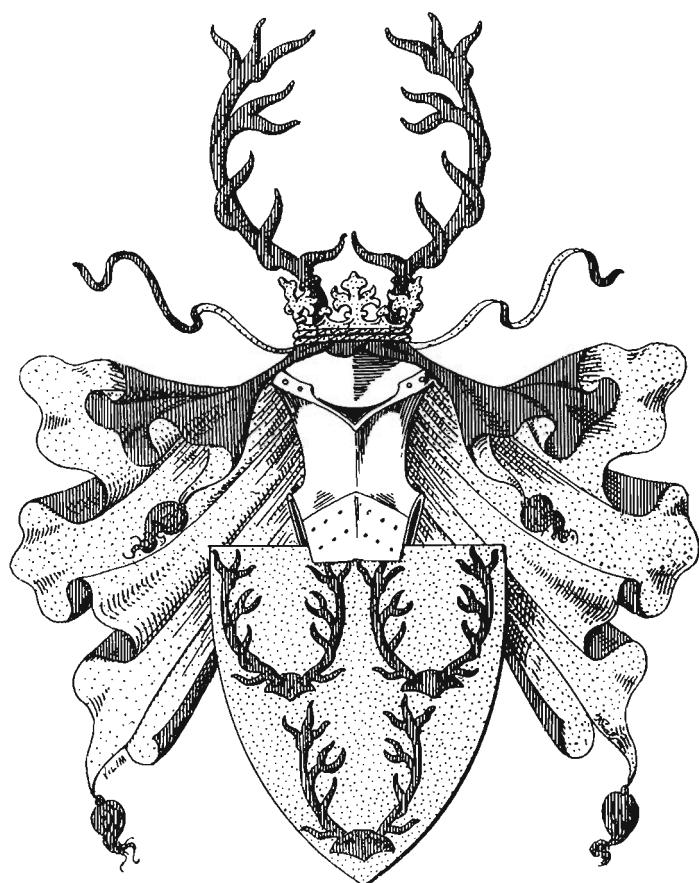
Hroznata z Choustníka (z Husic) purkrabí pražský (1284. až 1286.) pocházel z linie poděbradské. Synové jeho byli Arnošt z Talmberka a Záviš z Újezdce, od kteréhož pošli páni z Újezdce a z Kounic, kteří podnes kvetou jako knížata a hrabata Kounicové.

Pánové z Choustníka, zanechavše původnho znaku dvou leken, přijali do erbu zlatý žebřík na modrý štít. Vymřeli záhy.

Od Bořity z Ředhoště, Bořity z Lelovic a nejv. sudí Boleslava ze Smečna (1284.—87.) měli původ vladykové, potom páni a hrabata z Martinic, jichž oblíbené jméno Bořita stalo se později příjmením. Když vymřeli, přešel znak i jméno jejich na rod hrabat Clamů z Martinic.

Jedna ratolest tohoto rodu psala se z Peruce (Měšek 1170. až 1179. a Hroznata 1179.—89., nejv. komorník 1182.—85.).

Z rodu tohoto zastávali: tři úřad nejv. purkrabí pražského, pět nejv. hofmistra, osm nejv. komorníka, sedm nejv. sudí, dva nejv. kancléře, jeden sudí dvorského, dva presidenta nad appellacemi atd.

X. HROZNATOVCI.

ZNAK PÁNU Z VRTBY.

X. Rod Hroznatovců

znaku: parohy.

Předek rodu tohoto, Hroznata, syn Sezemy, padlého v bitvě u Lodičic (r. 1179.), znám jest jako zakladatel klášteru Tepelského ¹⁾ a Chotěšovského na Plzensku.

Sezema z Krašova, téhož rodu, připomíná se při létě 1287., a Sezema z Bělé při létě 1375.

Hroznatovci psali se dle svých statků a sídel též z Gutšteina, z Vrbny, z Alběnic, z Fuchsberka (z Fussperka), z Frumština, z Hunčic, z Krašovic, z Léštan, z Nekmíře, z Pokojuic, ze Svrčovsi, ze Štěpánovic a jinak.

Větev pánů z Gutšteina, slynuvší v 15. stol. svým bohatstvím, jakož i včetv pánů z Vrbny dosáhly stupně hraběcího, obě však již vymřely, prvnější v předešlém, tato v nynějším století. ²⁾

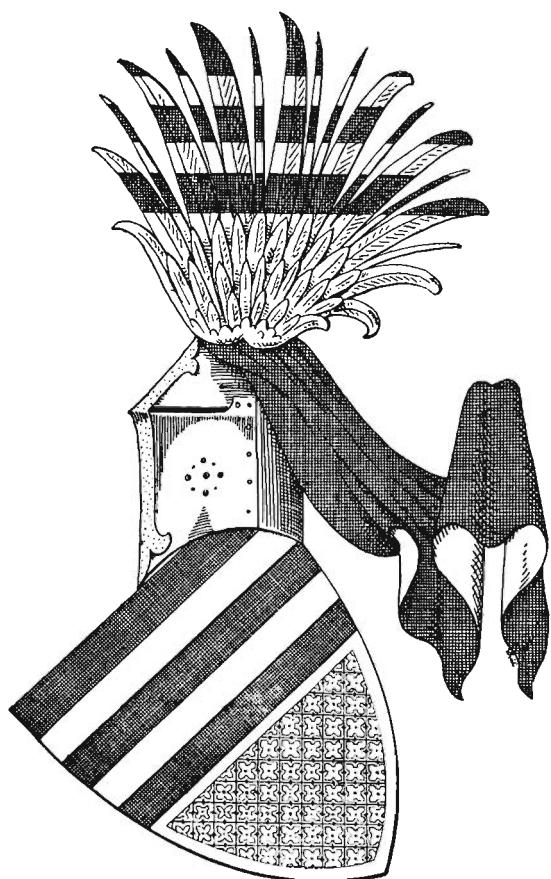
Parohy ve znaku pána z Gutšteina byly černé, na znaku pána z Vrbny červené na zlatém štítu.

Hrabatstvem z Vrbny náležela dědičná hodnost pokladníka království českého.

Z rodu Hroznatovců byli 1 nejv. purkrabí, 1 nejv. maršálek, 1 nejv. komorník, 1 nejv. truksas, 1 nejv. sudí, 1 president nad appellacemi, 1 president komorní, 1 mincmistr a j. v.

¹⁾ Památky archaeologické I. 25. Tam čteme závěť Hroznatova a spolu zakládací listinu kláštera v Teplé z r. 1197.

²⁾ Poslední hrabě z Vrbny odkázal svá panství Konopiště, Zelč, Nekmíř a Žinkovy Janu knížeti z Lobkovic.

XI. ZNAK PÁNU Z KUNŠTÁTU

XI. Pánové z Kunštátu

znaku: štit dělený, půl horní černá, dolní stříbrná, v poli vrchním 2 břevna stříbrná.

Když Přemysl II. nabyl Rakous, učinil purkrabího znojemského Bočka (r. 1239) spoluvladařem hrabství Bernecku v Rakousích. Od-tud odvozovali badatelé rod Bočkův z pošlosti hrabat z Bernecku a Niddy, ovšem že mylně.

Boček byl nejstarší syn Heralta, purkrabí olomouckého (r. 1236. až 1240.).

Mladší bratři Bočkovi byli Mikuláš, Kuna, jenž se psal z Kunštátu, po hradě vystavěném na Moravě, a Smil, purkrabě brumovský.

Boček měl syny dva, Smila (r. 1261.) a Gerharta (r. 1261. až do r. 1289.), jenž psal se z Obran

Dle zboží svého v Čechách jiný Boček (IV.) koncem 14. stol. vzal si přídomek z Poděbrad.

Na Moravě kvetly větve jiné Kunů a Zajimačů z Kunštátu, k nimž čítají se Drnovští z Drnovic.

Synové Bočkovi byli Viktorina Hynek, věrní přátelé Žižkovi.

Syn Viktorinův byl Jiří, král český blahé paměti.

Z prvního manželství s Kunhutou ze Šternberka († r. 1448.) měl Jiří tři synů: Viktorina, Jindřicha a Hynka — pak dcery Kateřinu, provdanou za Matyaše Korvína, krále uherského, Zdenu, jež zasnoubena Albrechtu knížeti Saskému a stala se pramateří krále rodu saského, dosud panujícího, konečně Barboru, již pojala za choť Jindřich z Lipé, dědičný maršálek krále českého.

Tito synové krále Jiřího povyšeni jsou od císaře Fridricha III. na říšská knížata, vévody z Minsterberka (ve Slezště) a hrabata z Kladská.

Z druhého manželství s Johankou z Rožmitála měl král Jiří jediného syna Bočka z Kunštátu a z Poděbrad, pána na Litici, Potštejně, Rychmburce, Častolovicích, Týništi, Veliši, Jičíně a jinde, který r. 1496. zemřel bezdětek.

Vévodové z Minsterberka vymřeli úmrtím vévody Karla Fridricha r. 1647., posledního z celého rodu Kunštátského.

Nesprávno jest udání, že páni z Kunštátu měli ve znaku trojčáří.

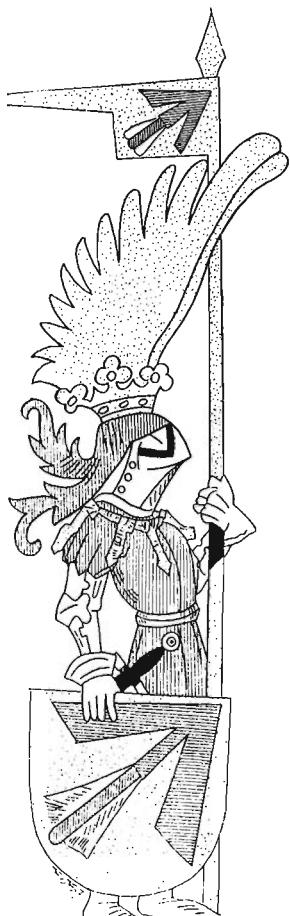
Při rozboru tohoto znaku dle pravidel heraldických shledává se, že jest štit dělen; v hořejší černé polovici spadají se dvě stříbrná břevna, dolejší stříbrná polovice jest prázdná a bývala dle starého zvyku damaskovaná.

XII. ZNAK PÁNŮ ZE STRAKONIC

XII. Pánové ze Strakonic

znaku: střela.

Obr. 1. Jan ze Strahlenberka.

Mocný rod tento psal se dle kolébky své, hradu Strakonic.

Bavor I. ze Strakonic (r. 1225., † r. 1260.), nejv. komorník r. 1254., daroval r. 1243 polovici rodného hradu svého řádu maltánskému. Rytíři nabyli později i druhé polovice a jsou v držení zboží toho ještě dnes.

Bavor II. ze Strakonic (Veliký) r. 1263., nejv. maršálek (r. 1277.), měl za manželku Anežku, poboční dceru Přemysla II.

Synové jeho byli:

a) Bavor III. (z Bavorova) r. 1289., † r. 1318.

Na listině, chované ve státním a dvorním archivu vídeňském, přivěšena jest pečeť, na níž zobrazen jest Bavor III. jízdbo, drže v pravici tasený meč, v levici štít se znakem svým, střelou. Mimo něj jen pánové z Rožemberka a z Lichtenburka užívali v Čechách podobné pečeti jízdecké.

b) Mikuláš z Blatné (r. 1315.) a

c) Vilém I. ze Strakonic (r. 1315. až 1359.).

Potomky Vilémovými byli: Bavor IV. na Blatné r. 1359., na Strakonicích r. 1367., na Horažďovicích r. 1378.,

pak Vilém II. na Blatné (r. 1367.).

Znám jest ještě Břeněk (r. 1394. až 1397.) na Strakonicích, Horažďovicích a Blatné.

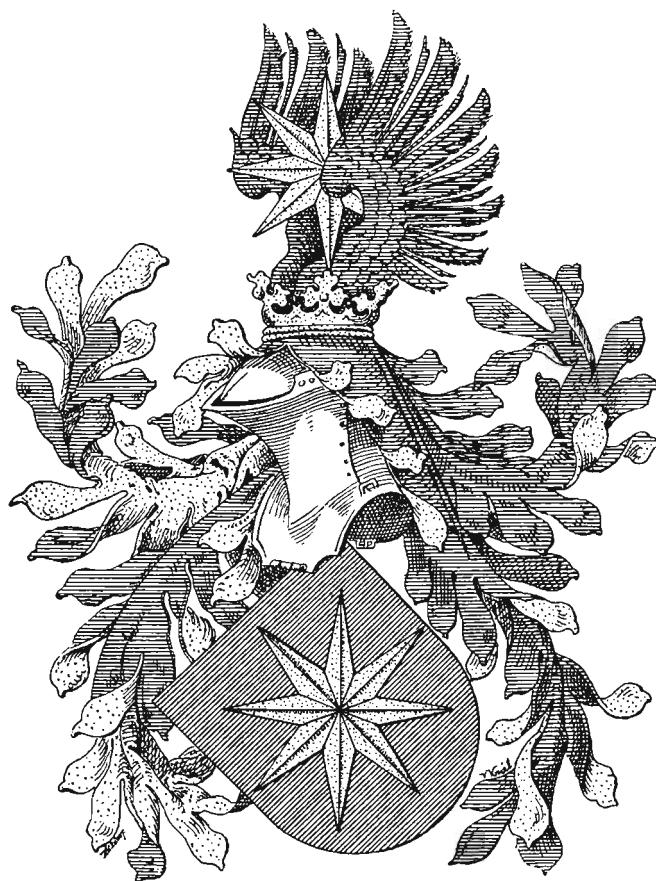
V 15. stol. rod tento již vymřel, zblesknuv se mezi nejprvnějšími.

K rozrodu, který se déle udržel a střelu ve štítě vedl, čítají se ještě páni: z Nečtin, z Pořešína, ze Štěkně, ze Stropnice

neb z Boršova, ze Střely, z Vitějovic; vladky: z Drahonice, ze Dvořec, ze Chlumu, z Kamenného Újezda, z Křemže, z Maškovce, z Otvic, ze Stradova, z Velimovic v Čechách a páni z Třeště na Moravě.

Přiložené vyobrazení¹⁾ z počátku 15. stol. pana Jana ze Strahlenberka (od střely „Strahl“ ve znaku) pochází z knihy bratrstva sv. Christofora na Arlberce, jemuž zmíněný pán jisté obdarování učinil.

¹⁾ Otisknuto v Sedláčkových Hradech a zámcích. IX. díl. — Laskavostí slavného nakladatelství Šimáčkova byl obraz propůjčen i našemu listu, začež vzdáváme povinné díky.

XIII. ZNAK PÁNŮ ZE ŠTERNBERKA.

XIII. Pánové ze Šternberka

znaku: zlatá osmírohá hvězda.

Určité zprávy o rodu tomto nesahají před r. 1218., ač soudě dle oblíbených jmen osobních v rodě, Zdislav (Zdeněk) a Diviš, připomínání o sto let dříve, náleželi rodu tomuto. Zdislav, syn Diviše z Divišova, kastelána pracheňského od r. 1224. nejv. maršálka, r. 1235. píše se ještě příjmím ze Chlumce, vystavěl nad Sázavou nový hrad, jejž po tehdejším zvyku dle hvězdy ve znaku svém nazval Šternberkem a od r. 1249. počal se i s potomky svými dle něho psát; druhý hrad téhož jména vystavěl na Moravě. Ze 6 synů jeho zdědil nejstarší Albrecht moravské, druhorozený Jaroslav české statky otcovské.

Ve státním archivu vídeňském chová se krásná pečeť Jaroslavova při listině z r. 1284., na níž pán tento spatřuje se v plném brnění, drže praporce v jedné a štít v druhé ruce, obě ozdobené rodovou hvězdou. Hrad a panství Konopiště obdržel Jaroslav ze Šternberka od Dobše z Benešova. Ve válce husitské byl rod Šternberský nejúhlavnějším nepřitelem kalicha. Pány Zdeňkem a Alšem rozštěpil se rod na větev konopišťskou a holickou. Kunhuta, dcera pana Alše Holického, stala se r. 1441. manželkou Jiřího z Poděbrad, pozdějšího krále českého. Dcera její Zdeňka provdaná za Albrechta, vévodu saského, je pramaterí královského rodu saského, posud kvetoucího. Říšského stavu hraběcího r. 1661. dosáhla česká větev. Pošlost holická vymřela r. 1712. Také zvláštní větev Šternberků Manderscheidských, počínající hr. Františkem Damianem, zašla na počátku tohoto století. Hrabata Kašpar a František ze Šternberka prosluli počátkem našeho věku učeností i znamenitými zásluhami o vědu vlasteneckou. Z moravské větve, žijící ve Slezsku, byl Kunrád povýšen r. 1698. na svobodného pána a r. 1719. na hraběte. Hodnostmi vynikal starobylý rod tento odedávna; bylo v Čechách 6 členů nejv. komorníky, jeden nejv. maršálkem, 4 nejv. purkrabí, 5 nejv. sudí, 1 nejv. kancléř, 1 nejv. hofmistr a 4 dvorští sudí. Na Moravě: 3 zemští hejtmané, 4 komorníci olomoučtí, 2 komorníci brněnští, 2 nejv. sudí a 2 olomoučtí sudí.

XIV. ZNAK PÁNU Z ŘÍČAN

XIV. Pánové z Říčan

znaku: trojlist.

Rod tento náleží k nejstarším. Již r. 1187. připomínají se Petr a Karel z Říčan. Říčanští nabyli záhy statků i na Moravě. Z moravské větve připomínají se při r. 1237. tři bratři: Karel, Benek a Lutslav; v Čechách pak nejznámější jest Ondřej z Říčan, syn Petra ze Všechrom, o němž se činí zmínka v r. 1237. Bratry měl Slavka a Diviše. S prvnějším stál Ondřej z Říčan v r. 1248. a 1249. při kraleviči Přemyslu, jehož příznač si získal. Roku 1253. byl povýšen za nejv. truksasa a r. 1260. na místě zemřelého Bavora ze Strakonic za nejv. komorníka. Zemřel asi r. 1276. Z potomků jeho Oldřich držel hrad Křivsoudov, dle něhož se též psal. Po jeho smrti připadl hrad ten králi. Oldřich (I.) z Říčan byl od r. 1309. až do r. 1324. nejv. sudím zemským. Oldřich II., od r. 1330—36. nejv. sudí zemský, byl praotcem větve Kavků z Říčan, kterážto větev vymřela Janem r. 1642. V dějinách českých zvláště jest znám Pavel z Říčan svým osudem. Byv jedním z třiceti direktorů české vlády, byl po nešťastné bitvě odsouzen k doživotnímu vězení na Zbiroze, kde i zemřel. Větev Říčanských z Říčan vymřela Maximiliánem svobodným pánum z Říčan teprve v tomto století. Původ jména jeho hlásají ještě dnes malebné zříceniny hradu v Říčanech nedaleko Prahy.

Členové tohoto rodu psali se dle svých statků též: z Jezeřan, z Chotýšan, z Bořečnice, z Cehnic a j. v.

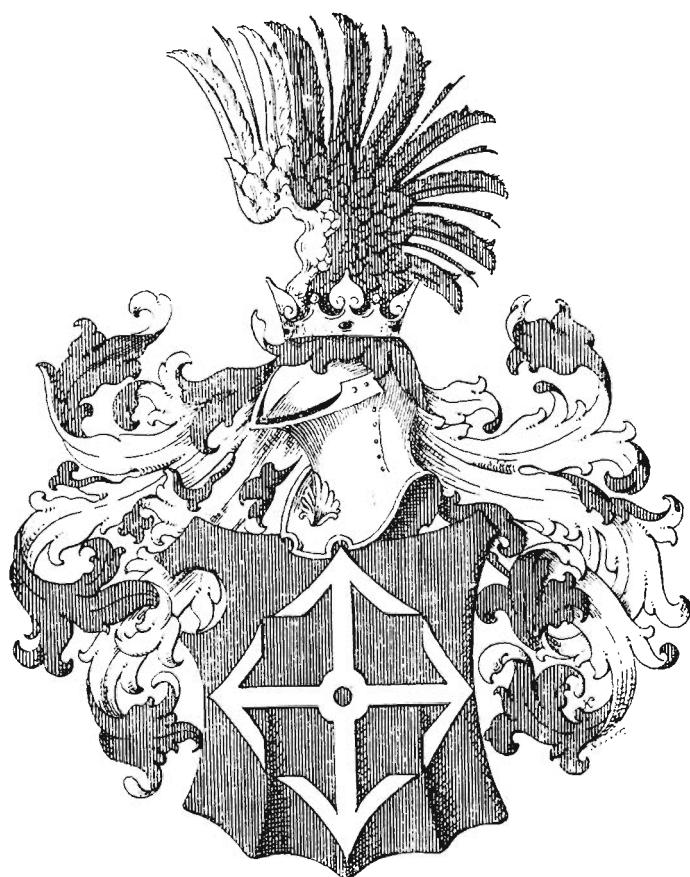
XV. ZNAK PÁNŮ ZE ŠVAMBERKA.

XV. Pánové ze Švamberka

znaku: labuť.

Německé jméno českého rodu tohoto jest původu pozdějšího. Hrad Švamberk (Schwanenberg), pojmenovaný tak dle labutě na štítě teprve ve 14. století, měl dříve jméno „Krasíkov“.

První známí předkové psali se ze Skvířína, pak z Boru. Tak připomíná se Ratmír ze Skvířína při letech 1224.—47.; synové jeho Ratmír, purkrabě na Přimdě 1250.—58. a Bohuslav z Boru při letech 1251.—91., syn Bohuslavův Racek (Ratmír) při létě 1290. Z rodu tohoto vynikal v XV. věku zejména pan Bohuslav. Z prvu byl horlivým katolíkem a nepřítelem kalicha. Ale když při dobytí svého rodného hradu r. 1421. od Žižky byl jat a ve vězení na Přibenicích očekával marně od Zikmunda vysvobození, přešel k Husitům, jichž vůdcem stal se a předčasně zahynul. Jan Jiří ze Švamberka dědil na základě rodinné smlouvy r. 1612. statky rožmberské. Neužil jich však, ježto mu pro účast ve vzpourě po bělohorské bitvě všecko zboží skonfiskováno bylo. Jest uvěřitelné, že Jan Bedřich († 1659.), poslední rodu svého, po ulicích pražských žebrotou obživu vyhledával, jak Balbín v Miscellaneích svých vypravuje. Tak skončil slavný kdysi rod, který s dědictvím statků přijal i růži Rožmberskou do štípeného štítu vedle rodového znaku svého, t. j. labutě. Zdali nynější Krušinové ze Švamberka pocházejí ze starého tohoto rodu, jest otázkou. Ač též mají v erbu labuť, přece znak je poněkud odchylný.

XVI. ZNAK PÁNŮ ZE ŠVABENIC

XVI. Páni ze Švabenic

znaku: 4 odstředlivé střely.

Z rodu tohoto, který vynikl již ve století 13. nad jiné na Moravě, jsou nám známi bratří: Milič z Náměsti (1234.—51.), Slavibor z Drnovic (1234.—49.) a Jdšk ze Švabenic, kastelán olomoucký (1234.—49.).

Jméno otce jejich neznámo.

Syn prvého, Časta, psal se z Chřelova (1241.—82.) a syn Jdškův, Hrabiše, z Bobrové (1254.—86.). Dědictvím dostali se páni Švabenští do Trutnovska v Čechách.

Záhy však ztratil rod moc a velké jméni své a sklesl pak do stavu rytířského.

Paprocký ve svém „Zrcadle markrab. moravského“ uvádí potomky rodu toho již mezi rytíři. Rod sám vymřel v 18. století.

XVII. ZNAK PÁNŮ Z PERNŠTEJNA

DLE ZNAKU VYMALOVANÉHO V KVARTERNU CÚDY
BRNĚNSKÉ Z R. 1436.

XVII. Páni z Pernštejna

znaku: **zubří hlava.**

Páni z Pernštejna vyskytují se v řadách panstva moravského vždy na prvním místě. Již roku 1174. připomíná se předek rodu toho Hotart, jehož syn Štěpán psal se z Medlova. (1220.—1223.)

Nežli přijali přídomek „z Pernštejna“, psali se členové rodu toho též z Kamenu, z Jakubova, z Auersperka a jinak dle svého majetku.

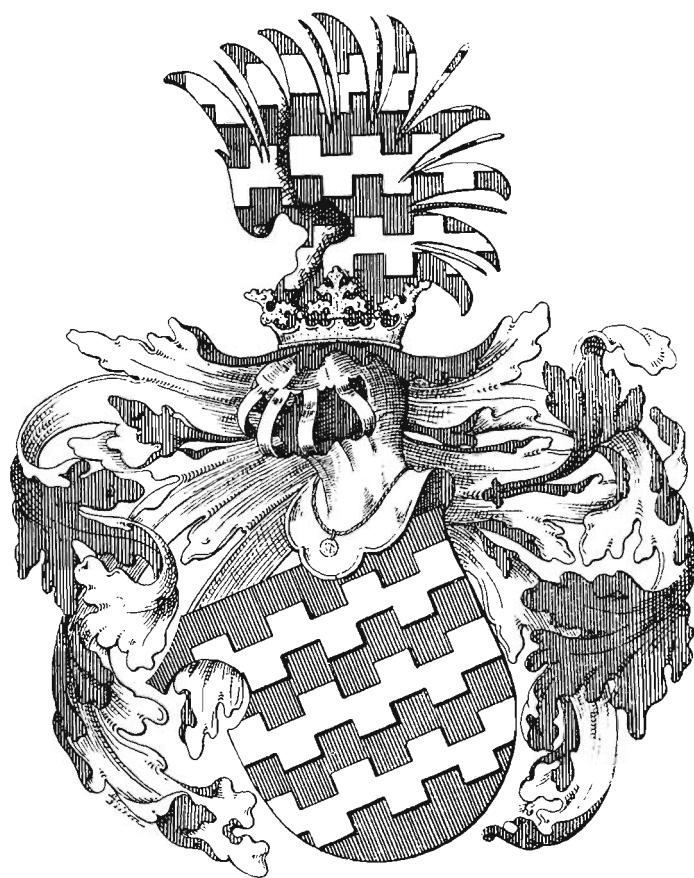
Nelze na tomto místě ani stručně vylistití dějiny tohoto mocného a slavného rodu, buď podotčeno pouze, že nejproslulejším potomkem jeho byl pan Vilém z P., jenž se proslavil státnickým důmyslem a šlechetností povahy své na vždy.

Vilém držel rozsáhlé statky v Čechách i na Moravě a zemřel r. 1521. na zámku svém v Pardubicích. Rod sám vyhasl v první polovici 17. století.

Z rodu pánu z P. byli na Moravě 4 zemští hejtmané, 2 nejv. komorníci, 1 komorník olomoucký a 4 komorníci brněnskí.

Provádáním paní Polyxeny z P., ovdovělé Rožmberské, za pána z Lobkovic přešel se jménem i znak rodu Pernštejnského na rod Lobkowický a vyskytuje se v prvním poli jich knížecího znaku až podnes.*)

*) Pověst o původu znaku pánu z Pernštejna zhusta se uvádí. F. Rosůlek: Pověsti z Pardubicka. V Praze. Str. 8.

XVIII. ZNAK PÁNŮ Z CIMBURKA.

XVIII. Páni z Cimburka

znaku: Tři břevna s oboustranným střídavým cimbuřím.

Pojmenování „z Cimburka“ (Zinnenburg) dle obrazce znakového nevyskytuje se dříve až ve 14. století. Před tím členové rodu tohoto psali se jinak.

Miroslav, zakladatel kláštera sedleckého u Hor Kuten r. 1143., jest nejstarším známým předkem tohoto rodu.

Vystavěl na ochranu nového kláštera u Poličan nad Páchem hrad „Cimburk“.

Vítěz kressenbrunský, Jaroš ze Slivna neb z Fuchspnika (1237.—71.), syn Alberta ze Slivna (1233.—1240. připomínaného), byl otcem Alberta z Poděhus, jenž roku 1298. daroval kostelu pražskému Máslovicu a ač měl za klénot na přilbici běžící lišku, tudíž klénot rozdílný od ostatních členů, kleří užívali pavích per a křídel, byl blízkým příbuzným ne-li dokonce stejného rodu s nimi.

Ctibor z Lipníka (1238.—49.) na Moravě připomínaný, pak Ctibor Hlava z Lošan, purkrabě kladský (1256.—62.) — Ctibor z Lipnice (1280.) a synové jeho Bernart z Cimburka (1308.—24.) a Ctibor z Lipnice (1308.—1316.), jsou dalšími příslušníky jmenovaného rodu.

Řečený Bernart z C. zbudoval na Moravě hrad Cimburk v Brněnsku a dále Nový Cimburk na Hradištsku. Roku 1318. stal se královým maršálkem a podkomořím na Moravě.

Vladykové z Jemniště a z Miroslavě v Čechách podrželi stále přídomek „z Cimburka“, kdežto následovní haluze poznávají se jen po znaku jako příslušníci rodu pánů z Cimburka, totiž: z Blatníka, z Bohdanče, z Dalkovic, z Chvatlin, z Mlékovic, z Pětichrost, ze Štěmeliac Hradových, ze Struhářova a z Vojslavic. Větev moravská vynikla záhy nad větví českou. Albrecht, syn jmenovaného Bernarta z C., maršálka a podkomořího, stal se pravotcem linie pánů Tovačovských z Cimburka synem svým Ctiborem (1358.—1392.)

Potomci Ctiborovi, Jan na Tovačově a Ctibor na Drahotouši (1416.—33.), pak Ctibor (1459.—94.) a Jan (Jaroš, 1463.—83.) povznesli rod k nebývalé před tím slávě.

Ctibor T. z C. patří k nejznamenitějším mužům 15. století; s manželkou Eliškou z Melic obdržel Náměst, kdež sídlil do r. 1464., načež přestěhoval se do Tovačova.

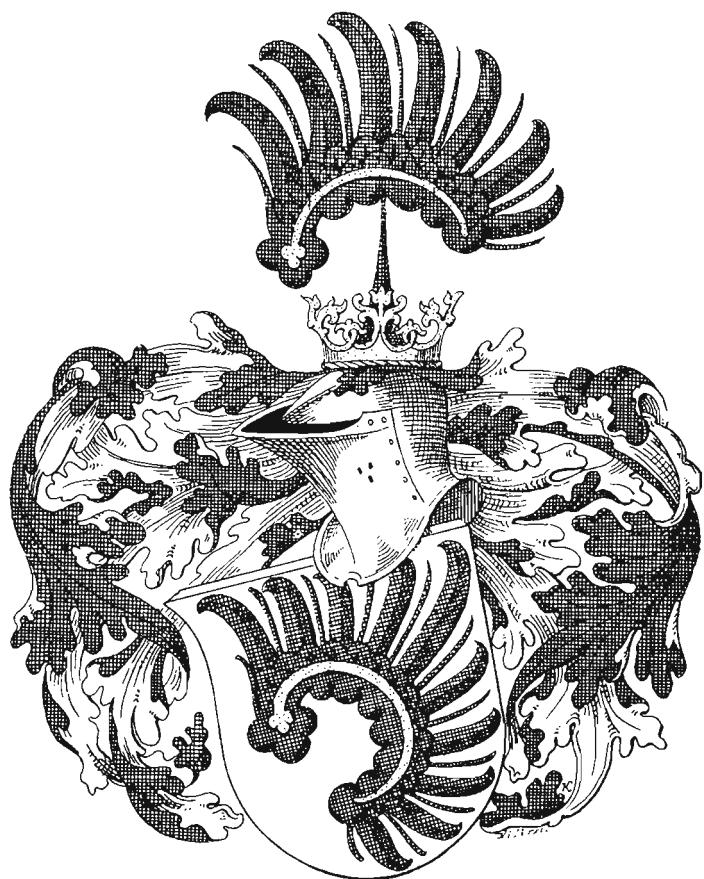
Platné služby konal p. Ctibor králi Jiřímu ve vojště i v diplomatických otázkách.

Králem Vladislavem II. byl Ctibor potvrzen v hodnosti hejtmana markrabství moravského a jmenován kancléřem krále českého. Ctibor vynikal vedle svých hodností i jako spisovatel, sepsav „Paměť obyčejů, řádů, zvyklostí starodávných a řízení práva v markr. moravském“, rečenou knihu Tovačovskou. Působením jeho vypuzena r. 1480. latina z desk zemských a nahrazena češtinou.

Energii, svědomitosti, šlechetnosti a státnickou moudrostí nikdo z tehdejších politiků se mu nevyrovnal.

Zemřel všemi jsa želen, dne 26. června r. 1494. Potomků neměl a dědicem se stal synovec jeho Adam.

Jak Ctibor na Moravě tak bratr jeho Jan proslavil se v Čechách, byv od r. 1475. nejvyšším sudím a od r. 1479. nejvyšším komorníkem krále českého. Předčasná smrt urvala ho další činnosti r. 1483. Jediným synem a dědicem jména i statků jeho i strýce Ctibora — Adamem — zemřelým r. 1502. bez dědiců, vyhasl tento věhlasný rod.

XIX. ZNAK PÁNŮ Z LOMNICE.

XIX. Páni z Lomnice

znaku: křídlo.

Rod tento patřil někdy ku předuím rodům moravským. Dělil se dle hlavních sídel svých na tři větve: pány z Lomnice na Brněnsku, pány z Meziříčí a pány z Tassova v Jihlavsku.

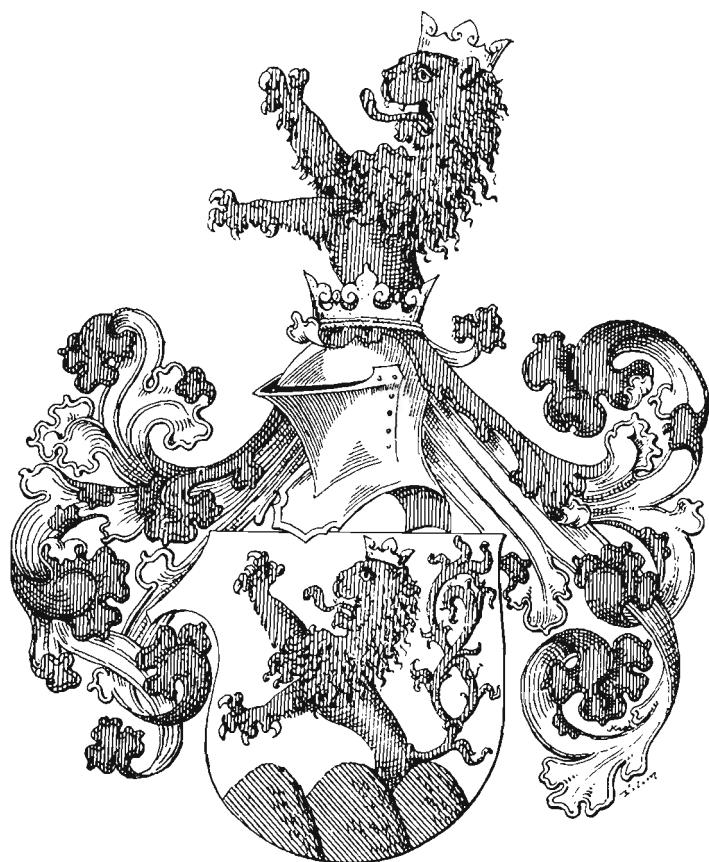
Dle znaku čitali se k němu ještě: páni z Křižanova, z Mostic v Jihlavsku, z Ejvan, z Rajce na Brněnsku, páni z Měšic u Litovle a j.

V Čechách usadili se z rodu toho páni ze Skuhrova a páni z Kostomlatu Nymburka. Panství Lomnické bylo v držení jejich od let 1180. do r. 1570.

Z různých jednání a zápisů známi jsou: Jan z Meziříčí, zemský hejtman moravský (r. 1300.—1308.), Albrecht z Lomnice, nejv. hofmistr markrab. moravského (r. 1306.), Magister Petr, probošt pražský a vyšehradský a nejv. kancléř (r. 1309.), Vznata, brněnský a znojemský komorník (r. 1308.) a j. v.

Celý rod vymřel kolem roku 1600. Tasem, nejv. sudím.

Velký počet vysokých úřadů zemských zastáván byl členy rodu toho, byloť z nich: 6 zem. hejtmany, 4 nejv. sudí, 2 nejv. komorníky, 2 komorníky olomuckými a 2 brněnskými, 1 sudím olomuckým a 1 podkomořím.

XX. ZNAK PÁNŮ ZE ŽEROTÍNA.

XX. Páni ze Žerotína

znaku: rostoucí lev ze skály.

Výhradně moravský rod tento, jejž třeba rozlišovati od českých pánu ze Žerotína z rodu Janoviců, erbu orlice, vede původ svůj od Zdislava (r. 1160.), Bluda z Bludova (r. 1195.—1215.) kastelána přerovského (r. 1213.), jehož syn Oneš (r. 1209.—1249.) psal se z Pňovic.

Jiní členové rodu toho psali se dle statků svých: z Jičína (Blud r. 1278.), z Čistého Slemene (Oneš r. 1278.—1295.), ze Šumvaldu (Oneš r. 1297.), z Konic (Adam r. 1342.), z Vekoše (Dětoch r. 1359.), z Domážlic (Buna r. 1369.), z Račic (Přech 1373.), z Klobúku (Ješek r. 1391.), z Rakúsek (Přech r. 1391.), z Kokor (Zdeněk r. 1379.), ze Sokolomi (r. 1352.), a j. v. Nejvíce proslavil se Karel ze Žerotína, proslulý státník český († r. 1636.).

Z rodu pánu ze Žerotína byl 1 biskupem olomuckým, 3 zem. hejtmany, 4 nejv. komorníky, 1 komorníkem olomuckým, 3 nejv. sudí, 3 sudí olomuckými, 1 sudí brněnským.

Do stavu říšských hrabat povýšen byl rod Žerotínský r. 1706. a do stavu českých hrabat r. 1711. — Jan Jáchym hr. ze Žerotína, císařská rada atd. pojal za manželku Vilemínu z Lilgenau, roku pak 1740. obdržel povolení, připojiti titul i znak její ke svému rodnému. Rod hrabat ze Žerotína jako pánu z Lilgenau kvete dosud.

XXI. ZNAK PÁNŮ Z BOSKOVIC.

DLE ZNAKU VAŇKA Z BOSKOVIC V KVARTERNU
CÚDY OLOMOUCKÉ Z R. 1468.

XXI. Páni z Boskovic

znaku: hřeben (ozubená kroky)

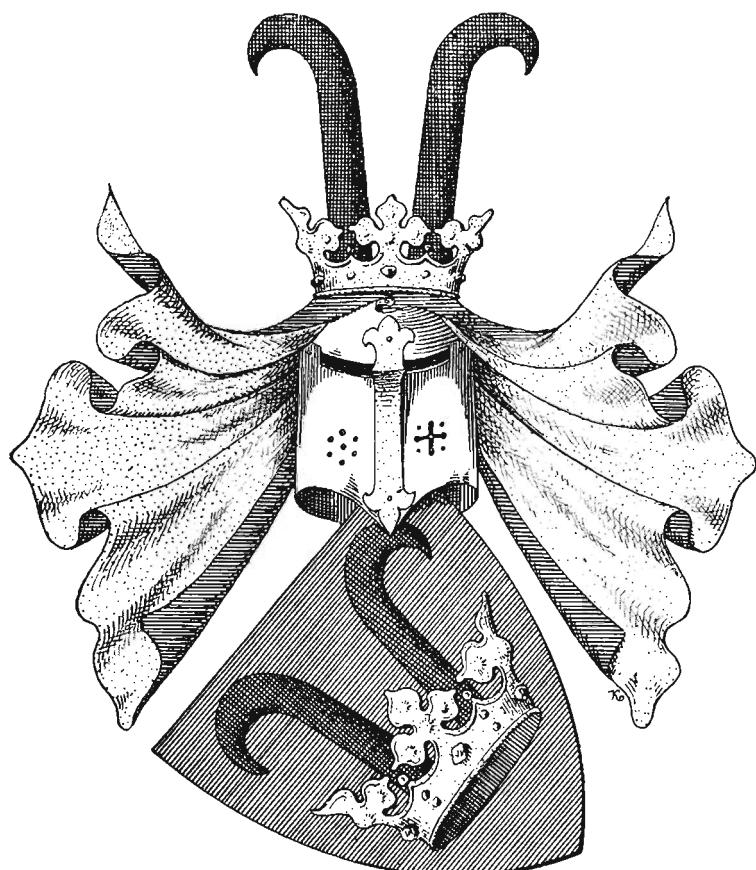
Pány z Boskovic klademe mezi nejpřednější rody moravské. Vládli velice rozsáhlým zbožím a zasedali v předních úřadech zemských.

Nejstarším, jistým předkem rodu jest Jimram, kastelán znojemský (1213.—23.), zvaný od roku 1222. „z Boskovic“, a po něm Lambert z Boskovic, zakladatel kláštera brněnského (r. 1230.). Měl syny Velenu a Jimrama (r. 1255.). Z pozdějších potomků této větve boskovičské, vymřelé Janem Třebovským z B. r. 1589., stal se zakladatelem větve černohorské, vymřelé Jaroslavem Černohorským z B. r. (1546.), Vaněk, syn Oldřicha z B. (r. 1363—88), Téhož syn, též Vaněk, byl zároveň s jinými pány správce Moravy (+ r. 1465), a Václav, syn jeho, přičinil se vedle Ctibora z Cimburka o to, aby zápis do desek zemských daly se česky.

Nejmladší ze čtyř synů Václavových, Oldřich, stal se zakladatelem větve trnavsko-bučovické, jež vyhasla Janem Šemberou z Boskovic, posledním rodu svého, zemřelým r. 1597.

Větev svojanovská, jejmž zakladatelem byl Oldřich z B., bratr Jana z Brandýsa, statečného obhájce Vyšehradu r. 1420.; nabyl hradu Svojanova v Čechách, odevzdaného mu Zikmundem v ochranu proti Husitům, tím, že se přidal k jejich straně; vymřela vnučkem jeho Janem z B. a na Skalce r. 1528.

Veškeré rozsáhlé statky rodu pánů z B. přešly provdáním se obou dcer Jana Šembery z B., posledního mužského člena starobylého rodu tohoto, Anny Alžběty a Kateřiny na jich manžely Karla a Maximiliana z Lichtenšteina, a jsou (kromě Černé Hory) posavad v držení jeho rodu, nyní knížecího. Nebylo čestného úřadu v zemi, jehož by Boskovicové nebyli platně zastávali. Vynikali vesměs jak v politice, tak ve válečnictví, zanechavše po sobě paměť nejchvalnější. A. Šembera vydal „Páni z Boskovic“, obširně vypsání rozrodu i skutků jejich.

XXII. ZNAK PÁNŮ Z DRAHOTOUŠ

XXII. Páni z Drahotouš

znaku: dvé rohů kamzíčích z koruny.

Rod tento psal se nejprve z Ceblovic a z Jedovnic.

Později přibrala hlavní větev rodu tohoto jméno „z Drahotouš“ od stejnojmenného hradu na Přerovsku.

Ve starých pamětech připomínají se:

Častolov (r. 1228. až r. 1240.).

Crha, purkrabí Olomucký (r. 1228. až r. 1250.) † r. 1251.

Téhož Crhy synové byli:

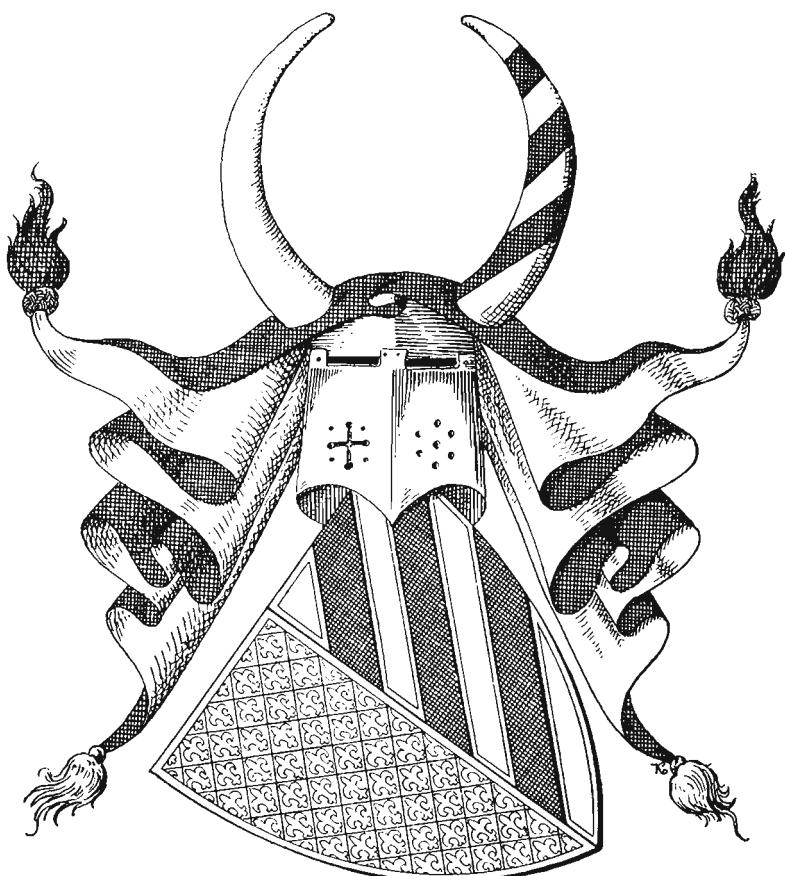
Bohuš z Drahotouš (r. 1251. až r. 1288.), maršálek moravský, zvaný původně z Ceblovic.

Petr, lektor u Dominikánů v Brně, a Hartman, kterýž přeměnil svůj původní znak rodový, stal se zakladatelem vzácného rodu pánu z Holštěina (pojednání následuje).

Synové připomenutého Bohuše z Drahotouš, Častolov, Smil, Crha a Kuna vyskytuje se v soudobých pamětech od r. 1278.

Dle Bočkova diplomataře měl na své pečeti stejný znak s pány z Drahotouš i Černín z Popovic, bratr Artleba, komorníka moravského (r. 1261. až r. 1272.) a Bolibora (r. 1268. až r. 1269.), což poukazuje k příslušnosti rodové stejně jako u Mikuláše z Brožic, odjinud z Blatnice (r. 1416.), a pánu z Veteřov (r. 1389.).

Rod pánu z Drahotouš vymřel v 17. století.

**XXIII. ZNAK PÁNŮ Z HOLŠTEJNA
A PÁNŮ ZE SOVİNCE**

XXIII. a) Páni z Holšteina

znaku: kosmé (šíkmé) poloutrojříčí.

Prapředkové pánu z Holšteina byli titíž dva bratří, kteří při popisu rodu pánu z Drahotouš i za předky lěchto uvedeni jsou totiž:

- a) Crha (Cyril) r. 1228. truksas, r. 1244. až r. 1250. purkrabí hradu Děvického, r. 1250. až r. 1251. kastelán Olomúcký († r. 1251.) a
- b) Častolov.

Crhovi synové byli:

1. Bohuše, původně zvaný z Ceblovic, od r. 1269. poprvé se vyskytuje s přívlastkem „z Drahotouš;“ sluší jej tudíž pokládati za předka tohoto rodu.

2. Petr byl lektorem u Dominikánů v Brně.

3. Hartman nejprve z Ceblovic, od r. 1278. „de Holenstein“ zvaný. Týž byl od r. 1281. komorníkem cídy Brněnské a připomíná se až do r. 1303.

Od Hartmana pochází rod pánu z Holšteina s přeměněným znakem. Zdali vystavěl, neb jen v zástavě držel hrad Holštein, od něhož přijal jméno, nelze určiti.

Jest pravdě podobno, že hrad Holštein stál již tehda, když Hartman začal psáti se dle něho, že však Hartman měl jen jednu, páni z Lipé pak druhou polovicí, kterou pak Hartmanův potomek Vok z Holšteina r. 1349. přikoupil od Čeňka z Lipé k svému dědictví Holšteinskému.

Tento Vok byl synem Crhy, syna Hartmanova, tudíž vnuk téhož.

Vok i potomci jeho připomínají se od r. 1348 mezi přísledícími velikého soudu zemského, což dokazuje, že náleželi do stavu panského.

Vokovi (I.) synové byli:

- a) Pavel (ze Sovince), b) Půta, c) Vok (II.), d) Ješek (Kropáč),
e) Štěpán (z Vartnova).

a) Pavel jmenoval se též z Týnce a s bratry svými i ze Vzdúnek, kterýž statek jim patřil.

Pavlovi potomci utvořili větev pánu ze Sovince (viz XXIII. b.).

b) Půta ze Vzdúnek držel kromě Zdounek mnoho statků manstvím od markrabí Jana. Ze synů, měl-li jakých, nepřežil ho žádný.

c) Vok (II.) držel společně s ostatními bratry Zdounky, kromě toho Týnec, — zemřel r. 1407. Kromě syna Voka III. měl ještě syny Ondřeje a Jiříka. Poslednější uvádí se ještě r. 1420., Vok III. do r. 1408. Vokem mladším zvaný, psával se původně také z Lipovce, r. 1407. byl seděním na Cimburku.

Tento Vok byl muž udatný a bojechtivý; padl dne 1. listopadu r. 1420. v bitvě u Vyšehradu. Syn jeho byl Vok IV., který r. 1437. prodal rodné sídlo hrad Holštejn panu Hynkovi z Valdšteina, jenž se pak odtud psával.

Poslední zmínka o Vokovi IV. děje se r. 1464., kde se uvádí jako příslušník panského soudu. Jím vymřela linie toho rodu, která brad Holšteinský bezprostředně držívala. Tou dobou však vymřely také ostatní dvě linie, jedna se jmenovala Kropáčova z Holšteina, druhá pak z Vartnova.

d) Zakladatelem linie byl Ješek, řečený Kropáč, syn Voka I. Roku 1374. prodal zboží své v Loučce a r. 1379. koupil od Sulíka z Konice statek Stražišský. Roku 1386. byl již mrtev.

Linie z Vartnova byla založena:

e) Štěpánem, synem Voka I., jenž se psával z Vartnova; měl syna též Štěpána, který nějaký čas držel hrad Cimburk a podle něho se i psával; připomíná se posledně r. 1447.

Z toho patrno, že rod pánu z Holšteina zcela vymřel po meči kolem r. 1470.

XXIII. b) Páni ze Sovince

stejného znaku s pány z Holšteina

byli s nimi i jednoho původu a měli s pány z Drahotouš, od nichž se odštěpili, stejné, společné předky.

Původní sídlo jejich byl hrad Sovinec v Olomoucku. V listinách se připomíná pod tím jménem nejprve Vok ze Sovince, vnuk Hartmana, zakladatele linie Holšteinské (viz tam), který r. 1355. zemřel. Syn jeho byl Pavel ze Sovince, který byl dvakrát ženat. Týž rozmnížil zboží Sovinské příkupy a zemřel po r. 1393.

Syn z prvého manželstva Ješek obdržel Pňovice, dle nichž se psal.

Sovinec zůstal synům z druhého manželství Pavlovi, Alšovi, Petrovi, Heraltovi, Vokovi a Prockovi.

a) Ješkův syn Jan byl r. 1420. nejvyšším sudím cídy Olomoucké. Po něm uvázel se ve statek Pňovský syn Hynek, odbyv bratra Jiřího penězi.

Hynek měl syna Jana a Jiřího Pňovského ze Sovince. Jan byl v letech 1486.—96. nejvyšším sudím cídy Olomoucké a r. 1492. nejvyšším sudím zemským.

Panství Sovinské, jehož r. 1492. nabyl, připadlo po něm synu Vokovi, který r. 1518. až r. 1524. zastával též úřad nejvyššího sudího zemského a potom synu Janovi, řečenému Jakeš, který je r. 1545. postoupil Kryštofovi z Bozkovic.

Statek Pňovský dostal Heralt, bratr Vokův, jehož synové Kryštof, Zikmund a Jiří prodali zboží to r. 1531. Janovi Lhotskému ze Ptětí.

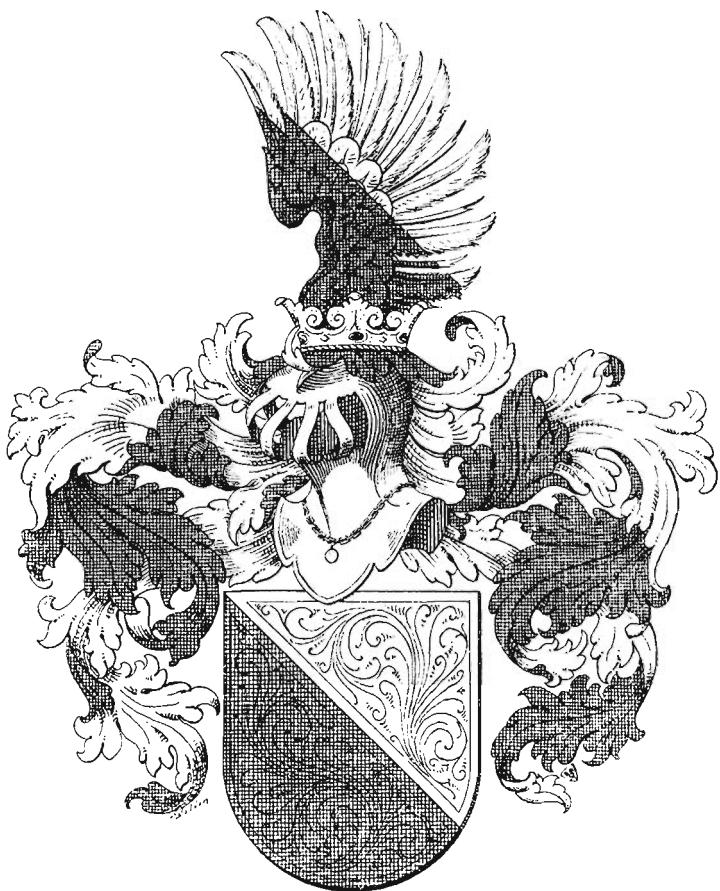
b) Z bratří Sovinských na Sovinci zůstavšich, z nichž Aleš a Heralt pustili své díly již r. 1409. bratru Pavlovi, koupil Vok okolo r. 1447. od Jiřího z Kravař a ze Strážnice hrad Helfenštejn s městem Lipníkem. Hrad tento měl až do r. 1467., kdy jej spolu se syny svými Ctiborem a Jaroslavem prodal Albrechtu Kostkovi z Postupic.

Jaroslav zdědil později po strýcích panství Sovinské, zemřel však bez potomků, načež se zboží to dostalo nejprve Janovi Heraltovi z Kunštátu a po tomto r. 1492. svrchu dotčenému Janovi Pňovskému ze Sovince.

Heralt ze Sovince, který měl za manželku Ofsku z Obidovic koupil r. 1418. od Erharda Pušky z Kunštátu hrad Doubravice, kterýž po něm zdědili synové Půta a Heralt (Hereš).

Půta přečkal bratra svého a měl syny Jindřicha, Zikmunda, Jana, Heralta a Alše. Jindřich držel r. 1490. Doubravice a zůstavil to zboží synu Petrovi, po jehož smrti r. 1528. prodáno.

Aleš odebral se do Čech a tu se usadil. Měl syna Jana, který jsa bezdětek s manželkou svou Veronikou, roz. hrab. Šlikovou, zemřel okolo r. 1570. poslední rodu svého po meči.

XXIV. ZNAK PÁNŮ SMIŘICKÝCH ZE SMIŘIC

XXIV. Páni ze Smiřic

znaku: pokosem dělený štít.

Zprávy o tomto rodě, původně rytířském, který po vlasti naší se proslavil, nejsou starší než z počátku 15. století, ne snad proto, že by nebyl starého původu, ale více proto, že stejně jako veliký počet jiných rodů českých, jichž členové žili v ústraní na svých statečích, nevybledávajíce dvorských nebo vojenských služeb, neposkytoval příšin, aby se o něm psalo, a to dotud, pokud se neproslavil některým členem. Nejstarší známý z tohoto rodu jest Václav ze Smiřic, jenž spečetil r. 1415. známý stížný list; po něm následuje proslulý a v dějinách vlasti naší často jmenovaný Jan ze Smiřic, bezpochyby syn výše uvedeného Václava.

Tento Jan připomíná se poprvé r. 1417. ve při, v níž dokázal, že jest „dobrý člověk“, vykázav, že oba dědové a obě báby jeho byli rodu vladického.

Jan stal se pánum bohatým, držel drahně zboží, předem panství Roudnické. Smiřice postoupil jako díl otcovský a bratrský bratrovým synům Janovi a Hynkovi.

Jan ze Smiřic byl nejznámějším mezi muži, kteří v pohnutých a bouřlivých dobách na začátku 15. století v Čechách v popředí stáli. Přilnuv záhy k novému učení husitskému, stál při straně Pražanův. Není úkolem vyčíti podrobně celou činnost tohoto muže, který odstoupiv od kalicha, smutně skončil. Ze zradы usvědčen, padl mečem katovým dne 7. září r. 1453. na rynku Staroměstském.¹⁾

Zůstavil syny Václava a Jindřicha při své smrti ještě nezletilé, z jichž jmění hojně se obohatil poručník jejich Zdeněk Konopišťský.

Od podrobného výpočtu četných potomků a nabytém jimi bohatství musí zde být upuštěno; jen se připomíná, že vynikali jak ve válce tak v míru udatností a hodnostmi. Roku 1554. byl Jaroslav ze Smiřic za své zásluhy s celým rodem přijat do stavu panského krále českého, bohatstvím pak vynikal nad jiné.²⁾

Albrecht, syn Zikmundův, přiznávaje se k víře pod oboji, súčastnil se na jaře r. 1618. stavovského sjezdu v Praze a pomáhal při vyhazování místodržících z oken, na to zvolen za direktora do

¹⁾ V. V. Tomek: Dějepis města Prahy. VI. 242.

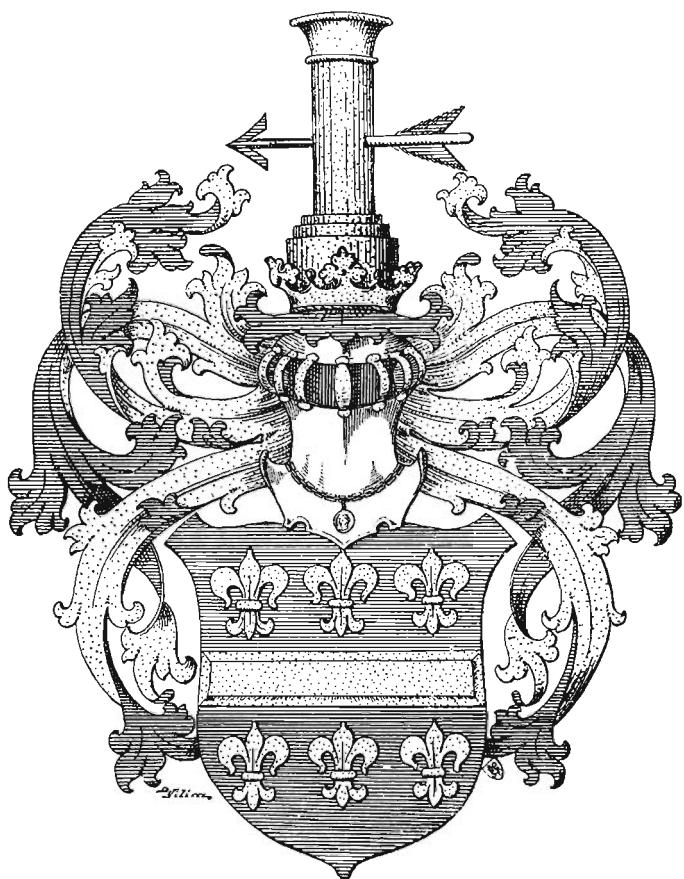
²⁾ R. 1558. koupil panství Kostelecké a Klučovské. Pam. arch. XII. 171.

nově zřízené zatímní vlády. Při obléhání Plzně se roznemohl a zemřel dne 18. listopadu r. 1618. v Praze.

Jindřich, mladší bratr Albrechtův byl slabomyslný. Markéta, jich sestra, uvázala se v poručnictví nad ním, po bělohorské bitvě však opustila se synem svým vlast i statky. Bratr Jindřich vyjel bezpochyby s ní ze země, neboť od té doby nebylo o něm slyšet.

Tak skončil smutně slavný a bohatý kdysi rod. Ve veškerá panství po něm pozůstalá uvázal se Albrecht z Valdšteina, kterýž podle příbuzenstva potahoval na sebe a podržel poručnictví nad Jindřichem.

Jak známo, neužil lehce nabitého jméně pokojně, byv zavražděn.

XXV. ZNAK PÁNŮ Z VRBNA

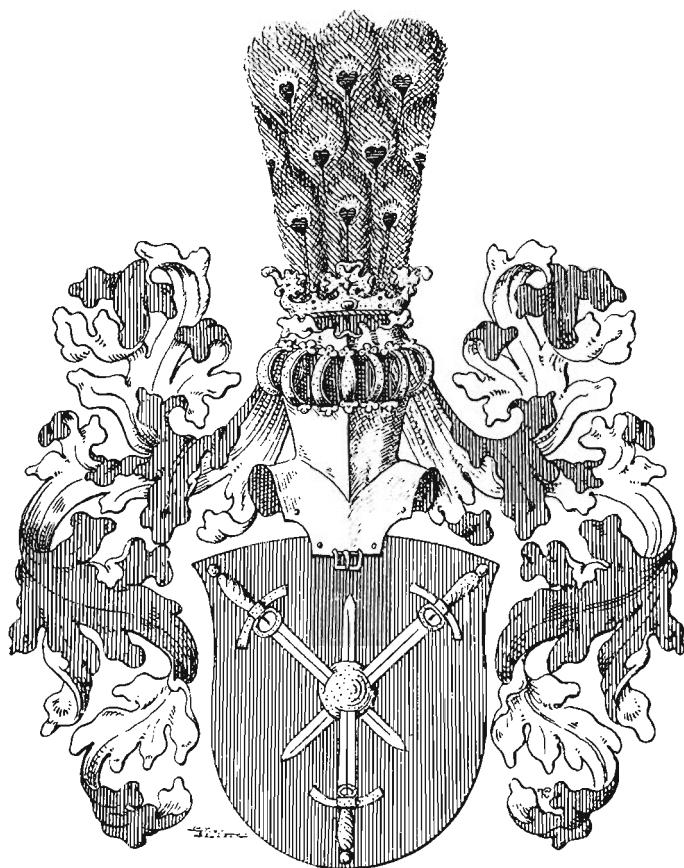
XXV. Páni z Vrbna

znaku: 6 lilií, nad a pod břevnem po 3.

Vrbno nedaleko Svídnice ve Slezště jest původním tohoto vzácného a starožitného rodu, kvetoucího podnes ve stavu hraběcím, který dle později nabytého panství Bruntálu v Opavsku píše se z Vrbna a z Bruntálu.

O rozsáhlých statcích, jež rod tento měl ve Slezsku, Moravě i v Čechách, jakož i o jeho rozrození nelze na tomto místě pojednávat; zmiňuji se pouze o tom, že Jan František, Štěpán a Bernard, synové to Václava z Vrbna a Bruntálu, povyšeni byli do stavu hraběcího císařem Leopoldem I. dne 6. prosince r. 1662.

Jak před povýšením, tak u větší ještě míře po něm zastávali členové tohoto panského, později hraběcího rodu, nejvyšší úřady a důstojenství zemské a dostalo se jim i rádu zlatého rouna.

XXVI. ZNAK PÁNŮ Z FULŠTEJNA

XXVI. Páni z Fulštejna

znaku: **3 meče soustředivě ve zlatou kouli zabodnuté.**

Starodávný rod tento byl váženým a ctěným na Krnovsku a Opavsku i celé Moravě.

Předek Herburst byl uveden ve 13. století na Moravu olomouckým biskupem Brunonem, od něhož obdržel lénem pás země na severovýchodu moravském, na němž pak vystavěl hrad Fulštejn a dle něho psal se již r. 1251.

Rod nabyl značného jmění a rozrodil se ve 14. století na tři hlavní větve, jichž členové se psali: Sup, Herburst neb Bílovský z Fulštejna, jiní dle zboží, jež kdo právě měl, také jen společný znak poukazoval na rodovou příslušnost.

Ve pří o starobylosti rodu s Hynkem ze Zvole r. 1494. Kazimír, vévoda Těšínský a Hlohovský, jakožto nejvyšší hejtman slezský, potvrdil Jiřímu Supovi z Fulštejna, že rod jeho jest staropanský, za jaký povždy byl držán a považován.

Že páni z Fulštejna zastávali různé úřady a vyznamenání byli hodnostmi, jest na bledni dle tehdejšího způsobu u rodu vzácného a bohatého. Zdislav z Martinic, rada komory České a v l. 1572. až 1575. nejvyšší mincmistr království Českého, pojal za manželku Kateřinu z Fulštejna.

Zdá se, že rod tento vymřel po meči Karlem Herburtem z Fulštejna, přísedícím zem. práva v knížectví opavském, zemřelém r. 1592

Sluší poznámenati, že včetev Supů z Fulštejna užívala na rozdíl od Herburstů z Fulštejna jako klénoutu 6 neb 8 per pštrosích, střídavě červených a zlatých.

XXVII. ZNAK PÁNU Z VLAŠIMI

XXVII. Páni z Vlašimě

znaku: dvě hlavy supí.

Rod tento psal se dle prvořadého sídla svého, hradu Vlašimě a patří k nejstarším v Čechách a na Moravě.

Již na konci 13. stol. vyskytuje se členové jeho mezi předními rody šlechtickými.

Jaroš a Mařík z Vlašimě a Hron, syn Maříkův, bývali účastní výprav a dobrodružství krále Jana.

Prvější dva proslavili se v bitvě u Lávy r. 1332., Hron pak padl s králem Janem v bitvě u Kresčaku r. 1346.

Tehdáž připomíná se též Beneš z Vlašimě a Matěj z Vlašimě a z Jankova (r. 1360.), praotec větve Jankovských z Vlašimě, pak bratři Michal, Pavel a Jan Očko z Vlašimě.

Michal měl několik synů, z nichž Jan držel Vlašimě.

Pavel připomíná se v hodnosti notáře komory královské (r. 1360.). Dle hradu Jenšteina, který byl sám vystavěn, nebo první z rodu svého od jiného koupil, psal se pak on a potomci jeho z Jenšteina. — Pavel zemřel někdy r. 1376. zanechav syny Martina, Jana, Pavla (II.) a Václava z Jenšteina. Jan Očko oddav se stavu kněžskému byl rádecem a milcem Karla IV. Nejprve se stal proboštem u Všech Svatých na hradě Pražském, pak biskupem olomouckým, a po smrti Arnošta z Pardubic druhým arcibiskupem pražským. Roku 1374. nebo 1375. koupil hrad Helfenburk v Litoměřicku s příslušenstvím.

Roku 1379. byl jmenován kardinálem, ale zemřel krátce po té u vysokém věku.

Ze synů Pavla z Jenšteina není o Martinovi širších zpráv. — Jan a Václav věnovali se stavu duchovnímu. Jan po odstoupení ujece svého Jana Očka z Vlašimě zvolen za arcibiskupa pražského. Zemřel roku 1400.

Pavel (II.), ač nebyl Jenštein již v držení rodu jeho, psal se s ostatními členy této větve dále z Jenšteina.

Měl syny Jana seděním na Staré a Bradlci, později na Humpolci.

V nejstarším tituláři z r. 1534. vyskytuje se Jan a Jiří Skalští z Jenšteina, kteří se dle statku Skály tak psali, dalších zpráv však o větví této není.

Jankovští z Vlašimě, jichž praotec, jak svrchu uvedeno, byl Matěj z Vlašimě a z Jankova, vystěhovali se na Moravu, kdež kvetli až do konce minulého století.

Dle zboží usovského na Olomoucku, jež Václav, syn Jana J. z Vlašimě, v letech 1447.—1464. zápisně držel, jmenovala se tato

haluz „Usovskou“. Ač Jankovští z Vlašimě v Čechách vždy byli pokládáni za pány a roku 1480. zasedali na sněmu brněnském mezi starými rody panskými, přece někteří členové užívali pouze stavu rytířského. Za zásluhy a dobré služby, kteréž Bedřich Zikmund J. konal drahně let domu Rakouskému, povýšil císař Matyáš r. 1615. všechny bratry a strýce rodu toho do stavu panského království Českého a zemí přivtělených a rozhojnili jim původní znak.

Tak užívali: v 1. a 4. poli čtvrceného štítu původní supí hlavy, v 2. a 3. poli přes zlatý a modrý kosmý pruh černou orlici; za klenot křídla orlí se zlatým a modrým kosmým pruhem, přes něž jsou přeloženy dvě hlavy supí. Podobá se, že Jan Antonín svobodný pán J. z V., který byl vepsán do register moravského stavu panského dne 5. prosince r. 1752., byl posledním mužským potomkem pána J. z V., ježto se napotom nikde již nečiní zmínka o tomto starožitném rodu.

XXVIII. ZNAK PÁNŮ BZENCŮ Z MARKVARTIC

XXVIII. Páni Zencové (Bzencové) z Markvartic

znaku: okřídlený kapr.

Starožitný rod tento, usedlý odedávna ve Slezště, dělil se později na 3 větve, dolno- a hornoslezskou, pak moravskou a psal se po Markvartovicích na Opavsku. List krále Václava I. z r. 1238., jímž potvrzoval práva a nadání kostela Olomouckého, zmiňuje se o Záviši Zencovi, který byl jeho curialis consiliarius.

Na listině knížete Bolka (dux Silesiae) uvádí se Jáchym Zenec roku 1342.

Při r. 1389. připomíná se František Zenec a bratr jeho Kunrád.

Mikuláš, bratr obou předešlých, prodával r. 1400. ves Rudeldorf

Není účelem tohoto náčrtku vyjmenovati posloupnost všech členů tohoto rodu, zmíníme se jen o posledních a předposledních před vymřením rodu. Jindřich Zenec († r. 1553.) a bratr jeho Fabian dělili se r. 1515. o své statky na Opavsku.

Prvější podržel Střebovice a Klimkovice, poslednější pak převzal Markvartovice a Přívoz.

Zmíněný Jindřich měl 8 synů, z kterých Ondřej, pán na Klimkovicích, Porubě a Třebovicích, byl nejv. hejtmanem knížetství Opavského atd. S manželkou svou Kateřinou z Děhylova přečkal pan Ondřej potomky své, také ani po bratrech jeho nezůstalo dědiců.

Jindřichův bratr Fabian měl syny Krištofa, Jana a Jiříka. Ač prvější byl tříkráte ženat, také nezanechal potomstva; Jan a Jiřík zemřeli v mládí, a tak se stalo, že starobylý rod ten vymřel počátkem století 17.

XXIX. ZNAK PÁNŮ KRAJÍŘŮ Z KRAJKU.

XXIX. Páni Krajiřové z Krajku

znaku: Štit pokosem dělený.

Rod tento patřil mezi přední jak na Moravě tak v Čechách.

Vyšel prý z Krajiny a Korutanska, kdež se vyskytuje již v 11. století a zastával dědičně úřad nejvyššího hofmistra Korutanska. Na Moravě spříznil se záhy s domácími rody a nabyl časem s jménem a hodnostmi i vlivu na dějinách domácích. Kundrát z Krajku, připomennutý r. 1387., který nabyl vsi Cuzkraje koupí od Jimrama z Jakubova, jest první z rodu toho na Moravě.

Lipolt z K. byl již hejtmanem markrabství Moravského, † r. 1446.

Za věrné služby obdržel jeden z rodu toho od krále Jiřího r. 1465. brad Cornštejn, dobytý na Hynkovi Bílovském z Lichtenburka. Lipolt K. na Cornštejně byl nejv. sudím cudy brněnské a r. 1504. nejv. sudím zemským markrabství Moravského.

Volf K. nabyl panství Dačice koupí od p. Jindř. z Hradce. Téhož voulk též Volf, pán na Dačicích, usadil se v Čechách, nabyl Nové Bystřice, stal se r. 1537. nejv. kancléřem a zemřel r. 1554., jsa nejvyšším purkrabím krále Českého.

Vedle N. Bystřice drželi Krajiřové v Čechách ještě Landštejn, Ml. Boleslav, Brandýs n. L., Velký Rohozec a j. a měli v zástavě hradu: Žebrák a Točník.

Mladou Boleslav a Brandýs zdědil Kundrát z K. po sestře své Johance, vdově po nejvyšším kancléři Janovi z Šelenberka a z Kosti.

Tento znamenitý pán Kundrát přestoupil 26. září r. 1530. veřejně s několika jinými pány českými k Jednotě bratrské. Zemřel r. 1542. ve stáří 72 let.*)

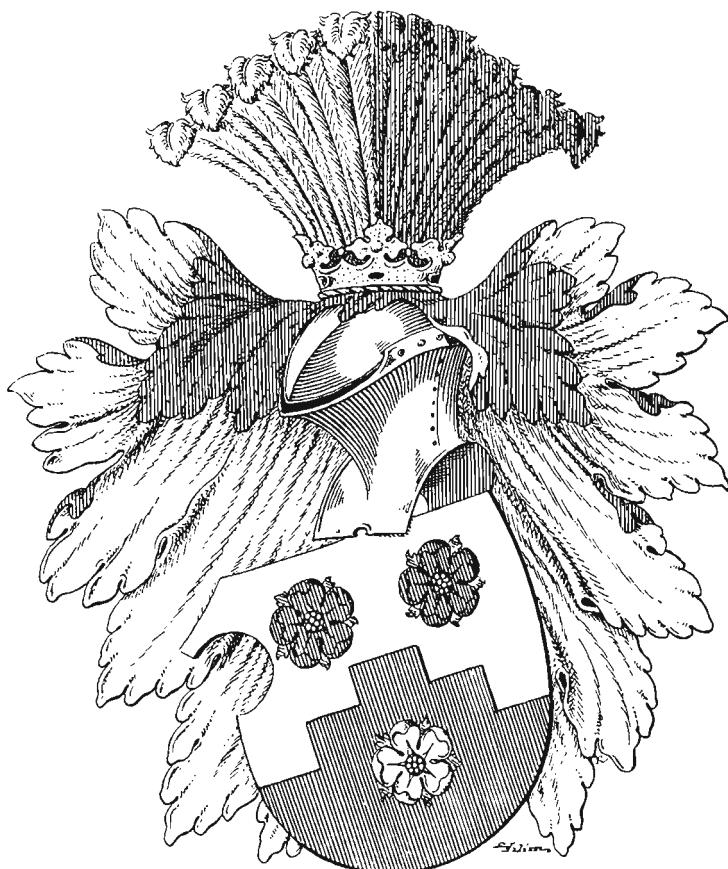
Jeho syn Arnošt z K., též horlivý vyznavač učení bratrského, pozbyl Brandýsa odporem proti Ferdinandovi I. ve válce šmalkaldské.**) Zemřel r. 1555.

*) O tomto, jakož i o jiných členech rodu Krajiřovského budiž poznámenáno, že byli dobrodinci kůru literátského a že jsou pohřbeni v kostelíku Svatohavelském v Ml. Boleslavi, jenž svým určením byl mausoleem hlavně rodu Krajiřovského. Památky archaeolog. XV. 327.—329. F. Bareš: Starý hřbitov sv. Havla v Ml. Boleslavi.

**) Památky archaeolog. XII. 171. a IX. 333, 336, 553.

Boleslav Mladou držel po něm Adam ml. K. z K., *) po jehož úmrtí r. 1588. panství toto spadlo na vdovu jeho bezdětnou Martu Veselickou, kteráž však zemřela téhož roku. Na Moravě po meči vymřel rod pánu K. z K. Oldřichem, pánum na Dačicích, JMC. radou a soudcem zemským r. 1600.

*) Roku 1554. dne 6. března dány byly v manství Adamovi Krajířovi z Kr.: tvrz Sedčice s dvorem popl. a vsí, vesnice Větrušice, Čejkovice, Žabokliky, Preskoče, Milčoves a Činov, někdy statky Žateckých, a toho dne učinil on na místě svém a 5 bratří svých přísluhu manskou. Pam. arch. X. 473. tvrz Sedčice a vesnice Čejkovice a Žabokliky koupil co zpupně Jan z Valdšteina r. 1575. Pam. arch. X. 476. Viz o statcích Krajířů tamže: str. 457, 461, 480.

XXX. ZNAK PÁNŮ ROTEMBERKŮ Z KETŘE

XXX. Rotemberkové z Ketře a Drslavě

znaku: lomenice provázená 3 růžemi.

Počátků rodu tohoto nemožno se dopátrati pro nedostatek spolehlivých zpráv hojnějších, teprve počátkem 16. století.

Rod pánů Rotemberků měl v podmanství Ketř, Tlustomosty a Velké Petrovice ve Slezště. Roku 1505. připomíná se Jan Rotemberk, kancléř vévodů Münsterberských.

Kašpar Rotemberk byl od r. 1511.—1537. nejvyšší sudím zemským knížectví Opavského.

Jeho syn též Kašpar zasedal r. 1590. na téžem zemském soudě.

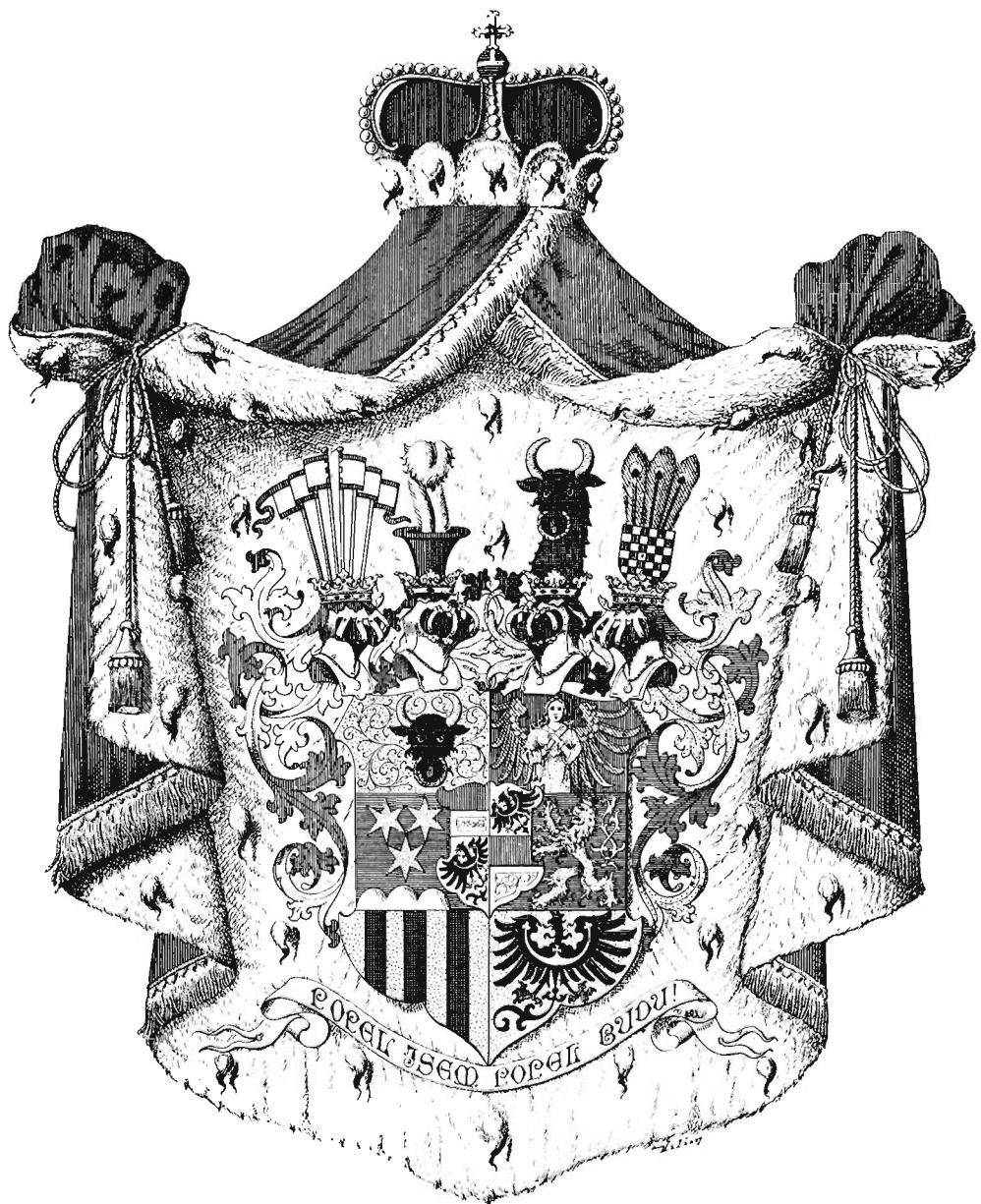
Adam Rotemberk byl toho času pánum na Steblovicích u Opavy. Po něm následoval v držení Jindřich Rotemberk, kteremuž pro účast v povstání stavovském r. 1621. statek tento byl skonfiskován.

Jindřich měl syna Melichara a tohoto synům: Melicharu, Ondřeji a Janu jejich zděděný stav šlechtický byl dne 2. pros. r. 1681. znova potvrzen. Nejstarší z nich Melichar, který byl radou biskup. Vratislavského a vlád. kancléřem Nýsským, povyšen byl dne 20. června roku 1709. do staročeského stavu panského s rozmnovením erbu původního.

Týž nabyl r. 1716. panství Endersdorského, jež zůstalo při rodu až do r. 1771. Rod tento vymřel v 19. století.

XXXI. ZNAK PÁNŮ Z LOBKOVIC

Znak knížat z Lobkovic

XXXI. Páni, později knížata z Lobkovic

znaku: červenou a stříbrem dělený štit.

K rodům, rozšířeným na Plzeňsku, kteří užívali štítu děleného červenou a stříbrem, přísléhím se: z Buben, z Darové, z Horoměřic, z Hostouně, z Chrasti, z Chotětína, z Mutěnina, z Malšína, z Oseka, z Plané, z Potvorova, z Ruprechtic, ze Šanova, z Újezda Drahoněva, náležel i Zdislav, maršálek dvora královského, a patřil též předek nynějšího knížecího rodu Lobkovického, Mikuláš, syn Mareše z Újezda.

Tento Mikuláš byl před bouřemi husitskými (od r. 1416.) pisařem zemským, psával se „de Újezd“ nebo „Nicolaus de Praga“, protože měl dům v Praze.

Avšak když mu otcem ukoupený statek Lobkovice byl postoupen (r. 1408.), počal se psáti „Mikuláš Chudý z Újezda, alias z Lobkovic, později pouze Mikuláš z Lobkovic.“

Když r. 1418. král Václav IV. dal v zástavu svůj hrad Hasištejn Mikuláši z Lobkovic, psal se tento „z Lobkovic a z Hasišteina“.

Po smrti Mikulášové r. 1435. připadl hrad Hasišteinský staršímu synovi jeho Mikuláši (II.), Lobkovice s ostatními statky obdržel mladší syn Jan Popel; oba stali se pak zakladateli větví: Hasišteinské a Popelovské.

Mikuláš (II.) měl za manželku Ofku ze Žerotína, dceru posledního českého Žerotína, Jaroslava. Diplomem z r. 1459. byli povýšeni oba bratří Mikuláš II. a Jan Popel císařem Fridrichem III. do stavu svobodných pánů říšských, zároveň jim byl rozhojen původní znak na trvalou paměť přidáním orlice Žerotínů do 2. a 3. pole čtvrceného štítu, jak vidíme na přiloženém velikém znaku. Jan Popel měl za manželku Annu z Riesenberka.

Nemůže být úlohou tohoto sepsání vylišiti dopodrobna veškeré stísky rodu Lobkovického s nejvzácnějšími ano i souverainismi rody,

s nimiž vešel v příbuzenství prostřednictvím sňatků, ani vyčisti všechny hodnosti a důstojenství, jichž se dostalo jeho členům až po naší dobu; připomíná se jen, že nejdůležitější úřady jak v míru tak ve válce, stejně jako nejvyšší řády a vyznamenání takořka dědičně přecházejí s jednoho na druhého, a že jsme uvykli pokládati knížata z Lobkovic za první české kavalíry pro jejich povždy nepodmíněné hlášení se k národnosti naší a pro jejich vyvinutý smysl pro vše krásné a vznešené.

Slavný humanista a známý básník pan Bohuslav Hasišteinský z Lobkovic, byl synem Mikuláše II.

Větev Hasišteinská vyhynula v Čechách za války třicetileté, větev Popelovská, kteráž se dělila na haluze: bilinskou starší a mladší, duchcovskou, eisenberskou, zbirožskou a chlumeckou, kvete v posledníjší dosud.

K této patřil Zdeněk Vojtěch, syn Ladislava II., jenž měl za manželku paní Polyxenu rodem z Pernšteina, ovdovělou z Rožemberka, poslední svého rodu. Její rodný znak: černá hlava zubří s houžví, protaženou nozdrami na zlatém štítu, stkví se na památku v 1. poli knížecího znaku Lobkovického.

Týž pan Zdeněk Vojtěch byl povýšen do říšského stavu knížecího diplomem císaře Ferdinanda II. ze dne 17. října r. 1623., obdržev již před tím od krále španělského Filipa IV. řád zlatého rouna. Po něm následoval v řadě knížat jakožto druhý jediný syn jeho Václav Eusebius, jemuž Ferdinand III. za prokázané služby dne 23. srpna r. 1641. povýšil říšské panství jeho Neustadt a Šternstein na okněžně hrabství Šternsteinské, rozhojniv zároveň znak jeho modrým polem se třemi hvězdami nad stříbrnými vršky a zlatým polem se třemi koly černými na důkaz knížecí důstojnosti říšské.

Za příčinou koupě vévodství Zahánského 21. července r. 1646. císař Ferdinand III. znova rozhojnil znak Lobkovický červeným polem se zlatě oděným andělem strážným se zelenými křídly (Zaháň) a zlatým polem s černou orlicí slezskou na znamení, že směří zasedati a hlasovati na sněmu slezském mezi knížaty, konečně ještě modrým polem se zlatým lvem dvojocasým na důkaz uznání zásluh téhož knížete.

Od těch dob znak knížat z Lobkovic nebyl již měněn.

Třetím knížetem byl Ferdinand August. Prvorodený syn jeho kníže Filip, čtvrtý v řadě knížat, založil starší větev, druhý syn kníže Jiří Kristian mladší větev dosud kvetoucího knížecího rodu Lobkovického.

Následnými Filipovými (IV.) ze starší větve byli: Ferdinand Filip (V.) a František Josef (VI.).

Za tohoto knížete bylo r. 1786. vévodství Zahánské prodáno vévodovi Kuronskému, načež císař Josef II. diplomem ze dne 3. května

r. 1786. přenesl titul vévodský na majorátní panství Roudnici, tak že všichni knížata z Lobkovic titulují se vévody roudnickými.

Dále následovali: Ferdinand (VII.), nar. 13. dubna r. 1797., Mořic (VIII.), nar. 2. června r. 1831., nyní panující kníže starší větve, dědičný pair, majitel řádu zlatého rouna atd.

Z mladší větve, založené knížetem Jiřím Kristianem (1.), synem knížete Ferdinanda Augusta (III.), následovali v panování: kníže August Josef (2.), nar. 23. září r. 1729., Antonín Isidor (3.), nar. 17. prosince r. 1773., August Longin (4.), nar. 15. března r. 1797., † 17. března r. 1842., po něm kníže Jiří Kristian František (5.), nar. 14. května r. 1835., c. k. tajný rada a komoří, dědičný pair panské sněmovny, nejvyšší maršálek království Českého, majitel řádů atd. atd.

Náčelníci obou větví jsou dědičními členy panské sněmovny, jak již bylo uvedeno. Okněžné panství Šternstein bylo odprodáno r. 1807. koruně bavorské, rod knížat z Lobkovic má však jiná četná a veliká panství a patří k nejzámožnějším v Čechách.

Veliký znak knížat z Lobkovic, vévod z Roudnice vypisuje se takto:

Štítek střední na hlavním štítu ležící jest čtvrcen. První a čtvrté pole téhož jest děleno červ. a stříbr. (původní znak rodový), v 2. a 3. poli stříbrném jest černá orlice se zlatou páskou (perizonium) přes prsa kosmo položenou (znak českých Žerotínů). V 1. zlatém poli jednou rozpoltěného a dvakráté děleného hlavního štítu jest Pernštýnská černá hlava zubří, s houžví protaženou nozdrami.

V 2. červeném poli viděti jest zlatě oděný anděla se zelenými křídly (znak zaháňský), v 3. modrému poli vznášeji se 3 zlaté hvězdy (2 : 1) nad třemi stříbrnými vršky (znak okněžněného hrabství šternsteinského), ve 4. modrému poli jest zlatý, korunovaný lev dvouocasý (znak záslužný), v 5. zlatém poli jsou 3 černé kůly (znak udělený z milosti císařské) a v posledním 6. poli, zlatém, jest černá, korunovaná orlice slezská (na znamení práva zasedati na sněmu slezském mezi knížaty). Štit jest zdoben 4 přílbami otevřenými s klonoty a přikrývadly.

Na první přílbě spatřuje se původní klenot pánu z Lobkovic: stříbrné péro, vyčnívající z červeného toulce (kalamáře?).

Druhým klenotem jest černá zubří hlava pernšteinská.

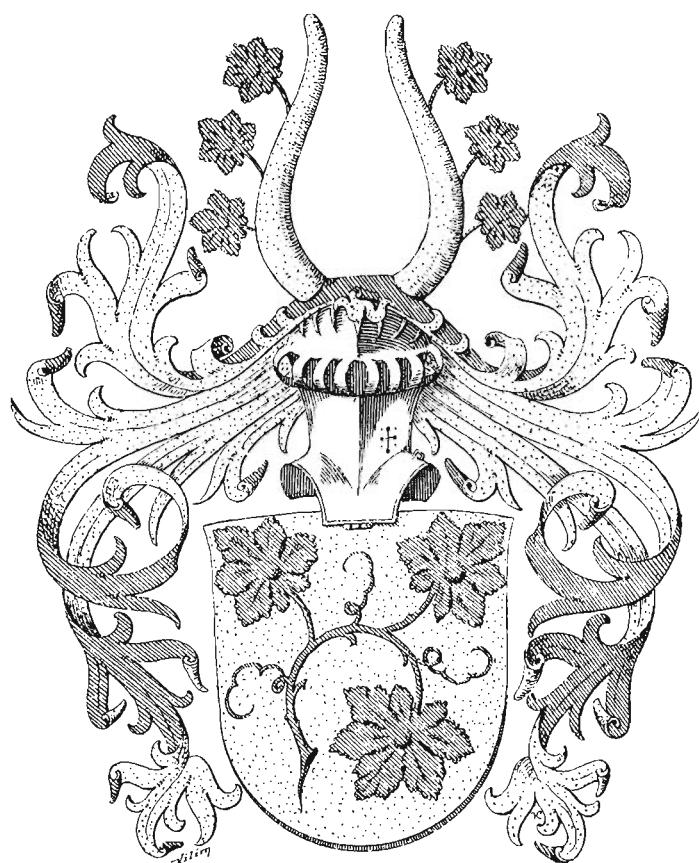
Třetí klenot tvoří 6 stříbrných praporků červeně lemovaných, a náleží ke znaku šternsteinskému.

Čtvrtý a poslední z klenotů se šachovnicí červeně a stříbrně kostkovánou a ozdobenou chocholem z pavího peří, přísluší ke znaku vévodství slezského.

Celý tento znak spočívá na nachovém plášti, ozdobeném zlatým třepením s třapci a podšitém hranostajem pod korunou knížecí.

Pod štítem upravena jest vlající pánska s rodovým heslem „Popel jsem a popel budu.“

XXXII. ZNAK PÁNŮ Z DRAŽIC

XXXII. Páni z Dražic

znaku: tři viné listy.

Ne tak rozsáhlým majetkem, ani hrdiností v boji, jako spíše vyvinutým smyslem pro vše krásné a vznešené, zvláště pak zbožnosti a láskou k rodnému jazyku vynikal rod tento nad jiné, žel, že jen krátký čas.

Předkové pánů z Dražic psali se po nepatrné tvrzi své blíže Prahy „z Letovic“, a není o nich nic podstatného před druhou polovinou 13. století.

Nejstarší známý předek jejich Budislav z Letovic měl 4 syny: Jana, Trojana, Abela a Řehněka, sám pak ve věku značně již pokročilém vysvěcen byv na kněžství, stal se r. 1264. kanovníkem pražským, r. 1276. proboštem mělnickým a pak konečně děkanem kapituly pražské.

Starší synové jeho Jan, Trojan i Abel věnovali se stejně jako otec jich stavu duchovnímu.

Jan zvolen byl r. 1258. za biskupa pražského (Jan III.), zemřel r. 1278., zanechav po sobě pověst nejchvalnější.

Trojan byl r. 1277. kanovníkem na bradě pražském, Abel pak farářoval nějaký čas a stal se později též kanovníkem u sv. Jiří.

Řehník (I.) z Letovic, poslední z bratrů, založil r. 1264. při řece Jizeře u Benátek hrad „Dražici“. Týž byl purkrabím hradu pražského a podkomořím králové (1267.—1279.). Po Řehníkovi (I.), zemřelém r. 1279., zůstali dva synové: Řehník (II.) a Jan.

Řehník (II.) měl syna Jana, který měl hrad Dražici, později i Fridštejn a založil město Beuátky Nové, v něm pak klášter Cyriakův (1349.) *) Zemřel r. 1367.

Jan, druhý syn Řehníkův (II.), stal se kanovníkem pražským a vyšehradským a zvolen byl po té r. 1301. za biskupa pražského (Jan IV.).

Poslední tento z biskupův pražských vynikal nad všechny vrstevníky své láskou k rodné řeči i hospodárností a podnikavostí.

Učený a osvícený biskup Jan IV. vydatně podporoval vědu i umění.

Že mohl mít nepřátele, skoro překvapuje. V rozepřích jeho s panem Hynkem Berkou z Dubé a nepokojích za vlády Jana Lucemburského, kdy rodina pánů z Dražic stála věrně při biskupu Janu IV., členu svém, zakoušeli zajisté všickni Dražici dosti protiveuství. Snaze

*) Památky archaeolog. XI. 330.

nepřátel podařilo se obžalovati toho, který jim měl býti vzorem, u samého papeže.

Aby se ospravedlnil, zajel biskup Jan do Avignonu, tehdejšího sídla papežského, kdež nejen docílil očisty, ale přiučil se za svého pobytu mezi Francouzi od těchto mnohémou, čeho později využitkoval se zdarem ve vlasti své. Byl pak v Avignoně v letech 1318.—1329.

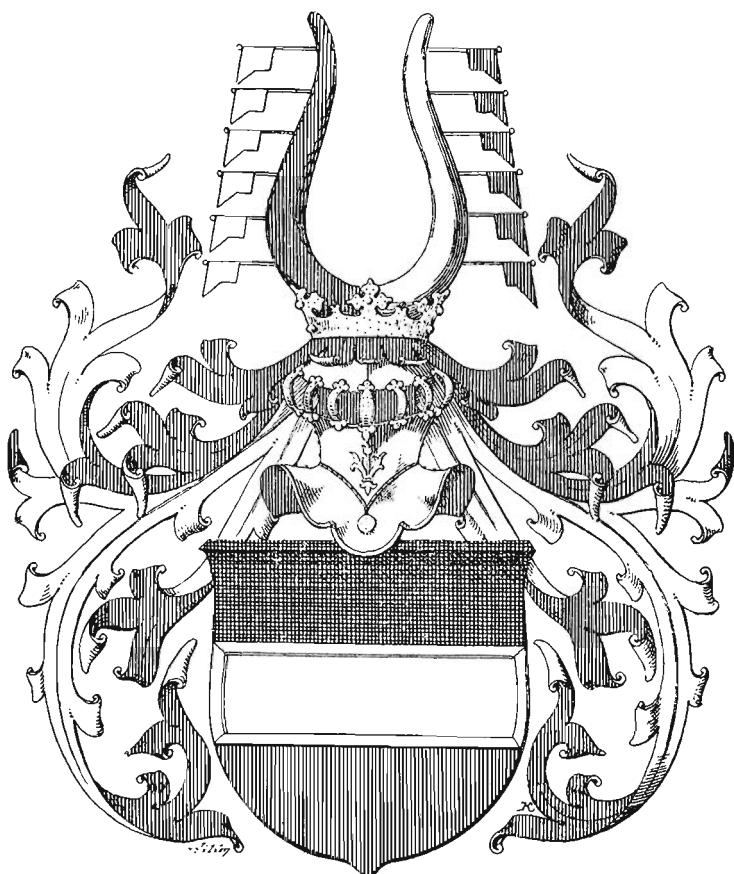
Prvým činem po návratu do vlasti bylo zbudování kamenného mostu přes Labe v Roudnici (tehdy biskupské) r. 1333.—1338., kdež založil i klášter Augustianský s kostelem Panny Marie.*)

Kostel sv. Jiljí v Praze a biskupský dvůr v Menším městě pražském děkuje též za svůj původ jemu.

Biskup Jan IV. zemřel dne 5. ledna r. 1343., želen jsa současníky a žehnán potomky.

Posledním mužským členem tohoto vzácného rodu byl Jan z Dražic, vnuk Řehníka (II.), od r. 1383. nejvyšší písar zemský.

*) Památky archaeolog. XI. 477., XII. 415. a XIV. 601.

XXXIII. ZNAK PÁNŮ TRČKŮ Z LÍPY

XXXIII. Páni Trčkové z Lípy

znaku: černou, stříbrem a červenou dělený štít.

O rodech, kteří nebažíce po úřadech a hodnostech, klidně na svých statcích žili, nebylo na tak dlouho ničeho u veřejnosti slyšeti, pokud některý člen povznesa se nad úroveň rod svůj neproslavil a potomkům k dalšímu postupu cestu neotevřel. Podobně bylo u starobylého rodu Trčkův a Salavů z Lípy, pišících se po původním sídle, hradě Lípě na Královéhradecku, o nichž do 15. století dochovalo se jen po skrovnu zprav.

Udatností slynul rod pánů z Lípy jako skorem všecky rody staročeské, jež si krátily čas válkou, a nebylo-li právě žádné, honbou nebo jinou rytířskou kratochvílí.

Burian (I.) z Lípy proslavil se r. 1426. v bitvě u Ústí nad Labem.

Burianovi (II.) z Lípy a na Lipnici dostalo se zástavou statků kláštera želivského, které zůstaly v držení rodu toho až do r. 1600. Toho času Rudolf Jan Trčka z Lípy na Světlé, Ledči atd. s Prokopem Dvořeckým z Olbramovic vyměnil je za Konice.

Mikuláš ml. Trčka z Lípy na Lichemburce, Opočně a Dobrušce byl r. 1495. zemským hejtmanem a rozmnožil své zboží do r. 1501. Tou měrou, že mu toho roku náležely: Lipnice, Veliš, Jeníkov, Richemburk, Světlá, Smiřice, Želiv, Chotěboř, Vlašimě, Kamenice, Děčín a jiné. Týž zemřel r. 1516. Ve druhé polovici 15. století vládli Trčkové z Lípy též zbožím heřmanoměsteckým. (Pam. arch. XIV. 396.)

Vilem Trčka z Lípy, který kromě statků uvedených držel také ještě Frymburk, Bolehošť, Jičín, Limburk a Paku, a měl za manželku Barboru, dceru bohatého pana Jeronýma z Bibršteinu a manželky jeho Voršily, rozené vévodkyně z Müsterberka z rodu krále Jiřího.

Pan Vilém Trčka z Lípy zemřel r. 1569. v stáří pouze 37 roků.

Jan Rudolf Trčka z Lípy, syn Burianův (II.) podkomoriho, připomíná se jako účastník slavnostního turnaje, pořádaného na počest krále Rudolfa II. r. 1597. v Praze.

Týž pán přikoupil roku 1600. ke svému panství Smiřici od Václava Záruby z Hustířan statek jeho Plesy a r. 1615. dvůr svinařský.

Ač byl Jan Rudolf Trčka z Lípy vyznání sub utraque, nepřipojil se přece v bouřích r. 1618. ke stavům odbojným, nýbrž přidržel se s oběma syny svými Ferdinanda II.

Témuž pánoni zdařilo se po bělouorské bitvě své ohromné jmění lacinou koupí neb směnou konfiskovaných statkův ještě více rozmnožiti, z toho pak, ač sám nekatolík, štědře udílel Jesuitům.

Adam Erdman Trčka z Lípy, syn a dědic předešlého, později do stavu hraběcího povýšený, stál ve službách císařských jako generál kavalerie a nejvyšší nad plukem jízdy.

S manželkou svou Maximilanou, rozenou z Harrachu, mě jedinou dceru Isabellu Marii.

Jeho rodnou sestru Alžbětu Magdalenu pojal za manželku hrabě Kinský (Vchynský) ze Vchynic a Tetova a sestru manželky jeho, Marii Isabellu, měl Albrecht z Valdšteina, vévoda Fridlánský

V krvavé noci 25 února 1634. potkal pana Adama Trčku z Lípy stejný osud, jako oba výše jmenované švakry jeho Vchynského i Valdšteina.

Veškeré jmění, které otec jeho z části velmi lehce nabyl, propadlo konfiskací.

S ním vymřel rod jeho po meči.

**XXXIV. ZNAK VCHYNSKÝCH Z VCHYNIC
A Z TETOVA**

XXXIV. Vchynští z Vchynic.

Znak: tři zuby včeli.

Starodávný rod tento kvetl z počátku jako rod rytířský, později panský, nyní hrabecí a knížecí. Poprvé připomíná se Jindřich z Vchynic, jenž učinil obdarování klášteru oseckému roku 1239.

Původištěm byla tvrz Vchynice v Litoměřicku, v jejímž okolí rod se rozšířil, a nabýv tvrze Ražic rozstěpil se na dvě větve, Vchynské z Vchynic a Ražické z Vchynic.

V nové době příš se Vchynští jménem Kinských ze Vchynic a Tetova. Příjmrí z Tetova přijala větev V. z V. ke konci 16. století, když společně s několika členy rodu Tetaurův z Tetova u císaře Rudolfa II. domáhala se panského stavu. Dovolávali se okolnosti, že jsou téhož původu s Tetaury, užívajícími prý od 14. století stavu panského v Čechách, a že již několikráté uznáni byli od krále a pánu za strýce Tetaurův a tedy i za osoby stavu panského.

Paprocký ve svém „Diadochu“ doslovně uvádí listiny a majestáty, jimž se tehdy v te příčině vykazovali. Stejný původ jich můžeme pokládati za věc prokázanou.

Větev Ražických zašla v XVII. stol.

Nynější hrabata a knížata K. z V. pocházejí z větve V. z V.; a to z linie, která na počátku XVI. století seděla na Petrovicích v Kouřimsku.

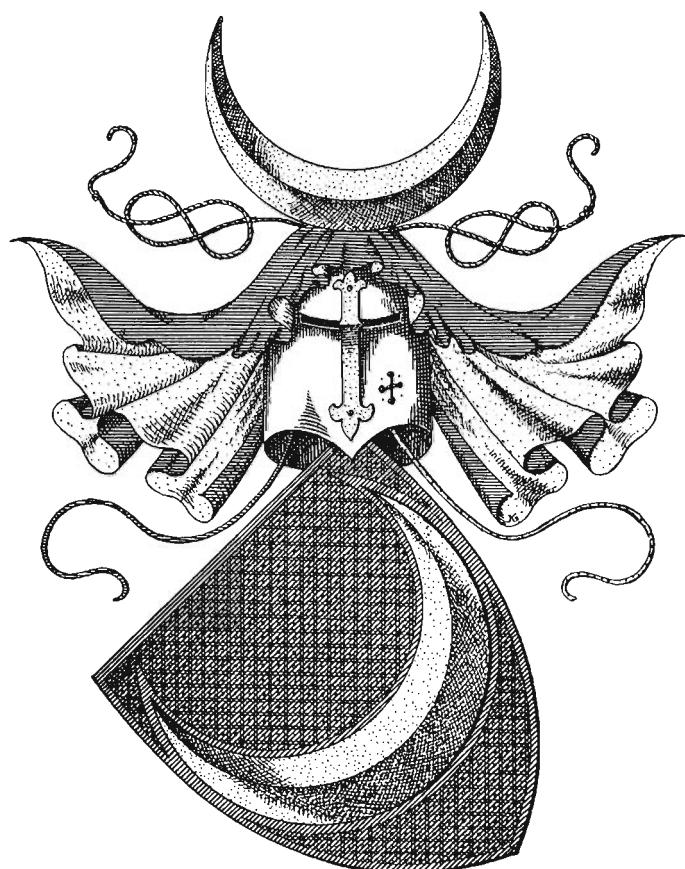
Radslav, syn Václava Dlaska z V. na Petrovicích, skoupil s manželkou svou, rodem z Vršovic, velký počet statků a byl císaře Rudolfa II. radou. Roku 1596. dosáhl povýšení do stavu panského.

Vilém, syn Jana, bratra Radslavova, známá postava ze spiknutí valdštejnského, roku 1630. stal se hrabětem. Zahynul s Valdštejnem v Chebu dne 25. února 1634. a statky jeho jsou skonfiskovány.

Nejstarší bratr jeho, Václav, obdržel od krále Matiáše za služby své paštiny chlumecké. Později upadl v nemilost a odsouzen je r. 1616. za doživotního vězně na Kladsku. Odtud prchl a vrátil se za bouře stavovské, kdež Chlumec od stavů byl mu vrácen. Obratným jednáním na obě strany dovedl opět získati si přízeň dvorskou a stal se zakladatelem nové moci svého rodu.

Štěpán Vilém K. z V. roku 1749. dne 3. února byl s mužskými potomky (podle práva prvorodenství) povýšen do stavu říšských knížat.

Rod K. z V. drží od r. 1703. dědičný úřad nejvyššího hofmistrovství v království Českém.

XXXV. ZNAK VŘESOVČŮ Z VŘESOVIC

XXXV. Vřesovcové z Vřesovic.

Znak: zlatý půlměsíc v poli modrém.

Nejstarší člen rodu Vřesovců, původu rytířského, znám jest Bavor z V. na Citolibech, r. 1300. připomínaný v pamětních knihách kláštera vilémovského.

Vřesovcové z V. rozrodili se na mnoho větví, z nichž se uvádějí: Doubravští, Dlažimští, Illburkové, Kostomlatští, Kyšperští, Pod-sedičtí, Valečtí a Žlutičtí z Vřesovic. Z nich Kyšperští a Kostomlatští z V., přečkavše všechny ostatní, vymřeli teprve v minulém století ve stavu panském.

Z doby busitské znám jest odvážlivý a výmluvný, avšak kolísavý Jakoubek z V. Držel nejprve s Tábory, nabyl r. 1422. města Bíliny a jiných statků a po smrti Žižkové stal se předním z hejtmanů táborských. Roku 1436. uznal Sigmunda za krále, což mu vyneslo Ploškovice, Doubravskou Horu kromě jiných milostí. Od strany rakouské přestoupil r. 1448. z prospěchu k straně poděbradské.

Z větve doubravské nad jiné bohaté, vynikal zejména učený Wolf z V. na Doubravské Hoře, narozený r. 1510., jenž zastával vysoké úřady a hodnosti, vynikal dobročinností a štědrostí a čítán byl k nejvzácnějším osobám šlechtickým své doby. Zemřel 21. března r. 1569.

Václav, mladší z obou synů jeho, stejně byl proslulým, vynikaje ve všech oborech. Zemřel bezdětek, starší bratr jeho Šebestián zanechal však potomstvo.

Pověstný potom Vilém Illburk z V. na Doubravské Hoře, od r. 1612. nejvyšší mincmistr království Českého, a bratr jeho Wolf Illburk, rada, komoří a nejvyšší lovčí, přijati byli r. 1607. do stavu panského království Českého.

Katastrofa bělohorská přinesla většině Vřesovců zhoubu; některým však, kteří se přidrželi strany císařské, slávu a bohatství. Byli to zejména zmíněni bratři Vilém a Wolf. Zbohatli lacinými koupení statků konfiskovaných.

Majestátem ze dne 12. prosince 1622. povyšeni byli oba bratři do říšského stavu panského a jiným majestátem ze dne 4. listopadu r. 1628. do říšského stavu hraběcího, kteréžto povýšení majestátem ze dne 22. května 1629. rozšířeno bylo i na země koruny české.

Zároveň s povýšením byl i znak pp. z V. rozhojněn tímto způsobem:

Přes stříbrnou horní polovici děleného štítu položeno červené břevno, v dolejší modré polovici ponechán původní zlatý půlměsíc; celý štít pak pokryt černým orlem se zlatou písmenou F na prsou.

XXXVI. ZNAK PÁNŮ Z LUDANIC

XXXVI. Páni z Ludanic.

Znak: stříbrná husa v poli červeném.

Náleželi ku vzácné a starožitné rodině, usedlé původně na Slovensku, později na Moravě.

Již ve 13. století vynikal rod pánu z Ludanic nad jiné, zejména Voik z Ludanic vyznamenal se v tehdejších bitvách s Tatary, začež od krále Bély štědře obdařen byl.

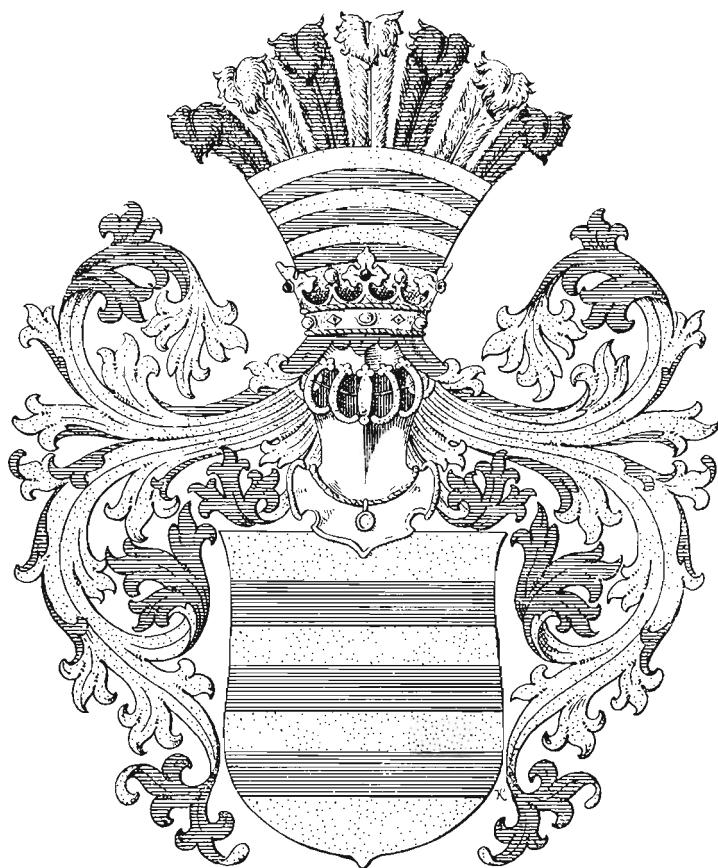
Za krále Matyáše v druhé polovici 15. století připomínají se bratří Petr, Jan a Hynek z Ludanic. Petr seděl na původním sídle Ludanicích na Slovensku, druzí dva drželi již také zboží na Moravě, Rokytnici. Rod získal i Helfenštejn, Lipník, Veveří, Dambořice a j. v., odkud se větve jich pak psávaly.

Pohřby své mívali v kostele rokytnickém. Na sněmu zemském zasedali mezi předními osobami stavu panského.

Hynek z Ludanic zastával v letech 1464.—1466., pak r. 1480. až 1482. úřad sudího brněnského, syn jeho Václav z Ludanic převzal úřad ten po otci. Jan Veverský z Ludanic byl nejvyšším místosudím na Moravě (1531.), Páta Rokytnický z Ludanic na Helfenštejně nejvyšším místokomorníkem (1539.—1547.), Václav z Ludanic na Chropíni, od r. 1541.—1556. nejvyšší hejtman m. M., účastnil se všech běhů veřejných, zejména r. 1547. Byl horlivým přívržencem bratří českých.

Václav z Ludanic na Lipníku a Helfenštejně měl za manželku Johanku z Lomnice. Z ní narodila se mu dcera Kateřina, potomní manželka pana Petra Voka z Rožemberka, jenž pro ni přešel k výře bratrské.

Tato paní Kateřina byla posledním členem rodu svého. Po meči Ludaničtí vymřeli před tím r. 1568. úmrtím Janem z Ludanic.

**XXXVII. ZNAK SLAVATŮ Z CHLUMU
A KOŠUMNERKA**

XXXVII. Slavatové z Chlumu a Košumberka.

Znak: tři břevna modrá v poli zlatém.

Původními sídly Slavatů byly hrady Chlum v Čáslavsku a Košumberk v Chrudimsku.

V sakristii kostela čáslavského nalézá se náhrobek s nápisem „Ysthyslaus“. Dle znaku na též náhrobku leží zde pochován Jistislav, známý z r. 1288., syn Bleha z Chlumu, nejstaršího známého předka tohoto rodu.

Při r. 1360. uvádí se Diviš z Ch. a na Chlumu, jenž měl syny Diviše, Viléma, Ješka, Mstislava a Slavatu. Při dělení po smrti otcově připadl Košumberk Divišovi. Diviš stal se předkem pozdějších Slavatů z Ch. a K.

Jan, zvaný Kepka, syn výše jmenovaného Diviše I., doprovázela mistra Jana Husa ke koncilu kostnickému a byl mu tam věrným obhájcem.

Jiný Diviš (toto jméno bylo v rodě oblíbeno) S. z Ch. byl pánem na Čestinkosteple, Černém Kostelci, Košumberku, Chlumu, Chrasti a Chroustovicích; jsa vyznání pod jednou přestoupil později k vyznání bratrskému. Pro účast ve vzpourě proti Ferdinandu I. r. 1547. ztratil Černý Kostelec. S manželkou Alžbětou, dcerou Adama z Hradce, měl syny Adama, Jindřicha, Albrechta a Zachariáše.

Nejstarší z nich Adam S. z Ch. a K. pán na Čestinkosteple, byl r. 1575. hejtmanem kraje čáslavského, později dosáhl jiných ještě hodností a úřadů. Adam byl dvakráté ženat, s první manželkou Dorotou z Kurpcachu měl syny Diviše, Viléma, Michala, Jáchyma, s druhou manželkou Sibyllou z Mansfeldu syna Adama.

Druhý syn, proslulý potom Vilém, narozený 1. prosince 1572., přestoupil k víře katolické, což k roztržce s otcem vedlo. Zasnoubiv se r. 1603. s Lucií Ottilií, poslední z rodu hradeckého, zdědil s ní panství hradecká. Zastávaje znamenité úřady byl na dvoře císařském duší odporu proti nekatolíkům. Dne 23. května 1618. za to shozen byl zároveň s Jaroslavem Bořitou z Martinic a sekretářem Fabriciem Platterem z oken hradu pražského.

Císař Ferdinand II. povýšil Viléma Slavatu r. 1621. do stavu říšských hrabat, jmenoval jej svým tajným radou, nejvyšším zemským soudcem a komořím, vyznamenav jej mimo nejvyšším kancléřstvím ještě i jinými vysokými hodnostmi a úřady. Roku 1677. rodu jeho uděleno dědičné členictví po pánech z Vartemberka.

Roku 1629. udělil císař jemu a dědicům jeho titul vladaře domu hradeckého. Pan Vilém S. zemřel r. 1652. Rod však jeho brzy vymřel.

Roku 1691. skonal František Leopold hr. S., aniž zanechal mužských potomků, Jan Karel hr. S. již dříve vstoupil do řádu karmelitského, jehož generálem se později stal.

Zboží zdědila Marie Josefa, dcera hr. Jana Jiřího S., a s ní manžel její Heřman hr. Černín z Chudenic. Černínům dostalo se i hodnosti nejvyššího číšníka v království Českém.

Po tom přešel tento a zároveň titul vladaře domu hradeckého dědictvím na hr. Černinové.

Vilém hr. Slavata rozmnožil svůj původní znak znakem své manželky, do pravé polovice rozšířeného štítu umístil svůj znak o 3 břevnech, do levé znak pána z Hradce o 4 polích, uprostřed štítu na dělící čáru jest položen původní znak hradecký, zlatá růže v modrém poli na střední štítek.

Klenoty obou znaků zůstaly každý nad svou částí štítovou, mezi ně vsuli však červený štítek se stříbrným břevnem (rakouský) pod císařskou korunou, v jehož částech zlatá písmena F. M. R. pod sebou se nalézají.

Dva medvědi, kteří hlídali již někdy štít rožmberský a potom erb hradecký, přešli i do nového znaku slavatovského.

XXXVIII. ZNAK PÁNŮ Z BIBRŠTEJNA.

XXXVIII. Páni z Bibrštejna.

Znak: červený paroh v poli zlatém.

Starožitný rod tento je původu švýcarského, kdež čítán byl k hrabatům.

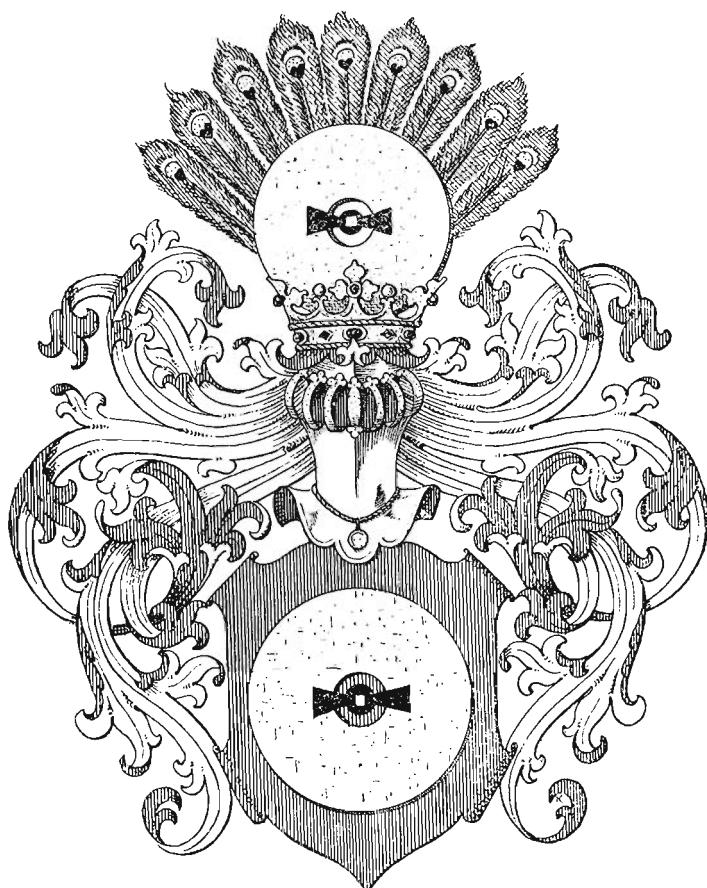
V Čechách zakoupil se Rulek z B. r. 1278., koupiv od krále Přemysla II. hrad Friedland, který ihned v manství zase přijal.

Rod pánu z Bibrštejna spříznil se záhy s předními rody českými a nabyl různých statků v Čechách, v Moravě a ve Slezsku.

Bratří Hanuš a Václav z B. byli horlivými protivníky učení Husova. Synové Hanušovi Oldřich a Václav založili v Čechách dvě větve.

Větev Oldřichova, česká, vymřela již r. 1551. Krištofem z B. Statky jeho Beskov, Starkov, Mužákov a Friedland, v jedno sloučené, spadly po jeho úmrtí jakožto manství koruny české zpět na krále.

Druhá větev, slezská, založená Václavem, vymřela po meči Ferdinandem hr. z B. r. 1667. Poslední ženský člen rodu toho Eliška, dcera Jana, Viléma z B., provdala se za Jana Albrechta Křineckého z Ronova, který, byv povýšen na hraběte, spojil znak Bibrštejnský se svým a psal se od té doby hrabětem z Ronova a z Bibrštejna.

XXXIX. ZNAK PÁNŮ Z VEITMILE.

XXXIX. Krabicové z Veitmile.

Znak: stříbrný žernov ve štítě červeném.

Tento starodávný rod vyskytuje se teprve ve 14. století ve stavu městském. Při r. 1356. připomíná se Vilém K. z V., když své manželce Přiběně z Martinic na tvrzi a dvoře svém Veitmili jménem věna zapisuje 200 kop grošů, dále jsou to bratři Beneš, Jan a Petr synové Beneše K. z V., zemřelého r. 1375., o nichž zprávy se dochovaly.

Beneš byl kanovníkem a řídil po 20 let stavbu kostela svatého Víta, kdež v triforiu jeho poprsí posud se nalézá. Napsal latině důležitou kroniku českou.

Bratr Benešův Jan byl farářem v Lípě, Petr pak seděl na Slivně. Koncem XV. stol. však rod zmohl se a dostal i do stavu panského. Za času panování krále Jiřího a Vladislava II. živ byl jiný Beneš K. z V. pán na Košátkách, purkrabě na Karlštejně, později nejvyšší mincmistr království Českého.

Tento pán, „Veitminár“ přezděný, byl u krále svého na slovo vyzatý. Za časté a různé služby a mnohá důležitá poslání byl týž i s potomky svými r. 1470. do stavu panského přijat.

S manželkou svou z rodu Caltů z Kamenné Hory nabyl pan Beneš panství chomutovského.

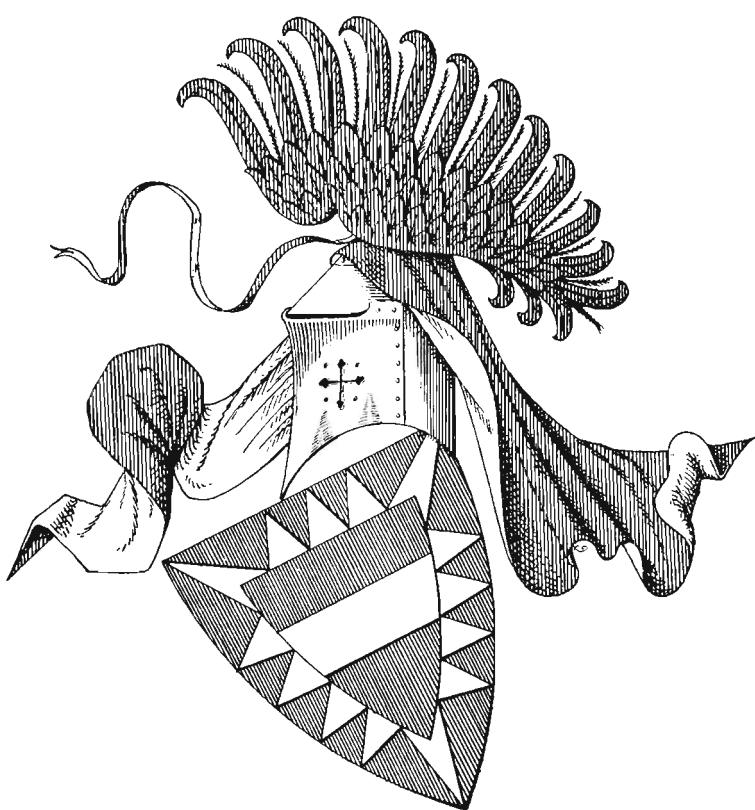
Dědičný statek Slivno prodal pan Beneš r. 1466. Jarošovi ze Stráňova a Košátky dal věnem dceru pana Jana K z V., jejímž poručníkem byl, když si jí bral pana Václav z Kolovrat za manželku. Potomci jejich psali se pak Košátečtí z Kolovrat.

Pan Beneš K. z V. zemřel r. 1496.

Roku 1537. potvrdil král Ferdinand I. Hynkoví K. z V. stav panský znovu.

Rod pánu Krabiců kvetl v Čechách do polovice, na Moravě pak až do konce XVII. století.

Jak z vyobrazení patrnlo, skládal se klenot z chocholu z pavích per, na němž se nalézal žernov jako na štítě. Paprocký uvádí, že páni Krabicové z V. měli za klenot též 9 vyžlat, což se však vztahuje k erbovní pověsti.

XL. ZNAK PÁNŮ Z DEBLÍNA

XL. Páni z Deblína.

Znak: břevno na štítě o pilovitém okraji.

Ratibor z Deblína, kastelán brněnský, nejstarší známý předek tohoto vzácného a starobylého rodu, připomíná se při l. 1234.

Tehdy obdržel část stříbrných hor u Deblína od markraběte Přemysla. Zprávy o něm jdou až do r. 1245. Zanechal dva syny a dceru.

Starší syn Arkleb (1233.—1286.) držel Dubno a Brusperk, podle nichž se psal, byl podčeským (1233.—1234.), purkrabím brněnským (ještě r. 1286.) a komořím bitovským (1278.—1281.). Klášteru Velehradskému odkázal v poslední své vůli polovice vsí Bohoře, Újezda, Vlkoše a Moštěnic, ležících u Přerova. Zemřel r. 1294. S manželkou svou Budislavou měl a zůstavil dva syny a dceru.

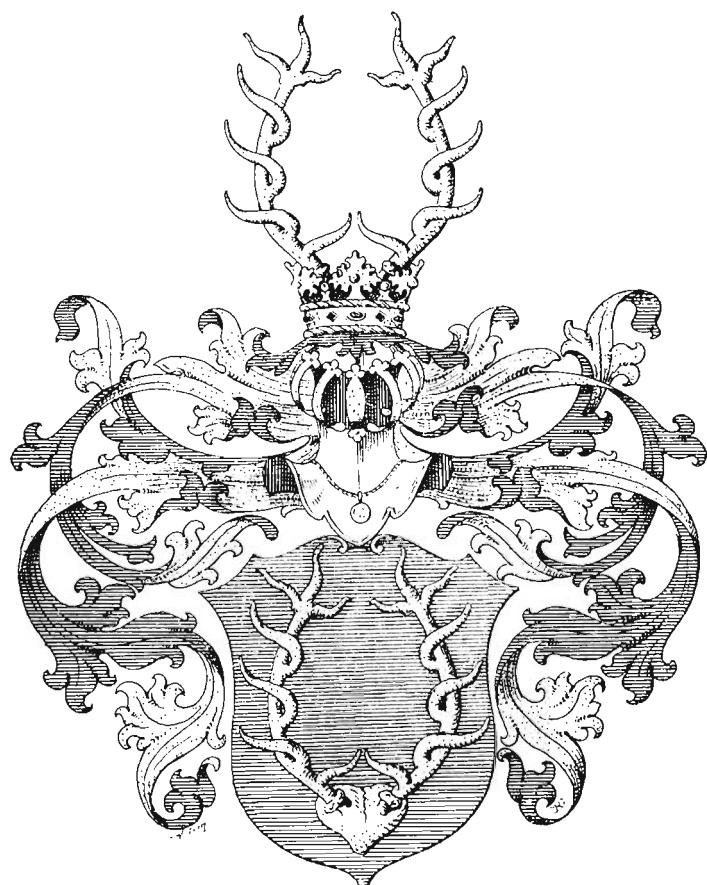
Mladší syn Ratibor, Jeneč z D., vyskytuje se v l. 1234. až 1271. Roku 1256.—1266 byl purkrabím na Hradci. S manželkou Vojslavou neměl synů, zanechal pouze dcery Atku a Kedrutu. Atka stala se převorečí kláštera sv. Kateřiny v Olomouci, Kedruta vdala se za p. Dmitra z rodu Mezeřických z Lomnice. Tak asi Deblín dostal se v držení Mezeřických.

Arkleb mladší, prvorodený syn Arkleba staršího, seděl na Dubně, Vítěk, druhorozený, držel Loučku; připomíná se v letech 1292.—1322.

Dle stejného znaku dlužno počítati i Skocha z Hvězdlic, komorníka kraje brněnského (1263.—1297.), a syna jeho Onška (1287.) k rodu pánd z Deblína.

Též Matouš ze Žeranovic (1297.) jehož potomci se udrželi na rodém zboží až do r. 1370., pak Skoch, jenž se psal z Chvalkovic (1362.), i Oneš, též z Chvalkovic (1380.), pečetili znakem deblinským. Mimo ně nevyskytuje se nikdo v době pozdější, koho bychom mohli pokládati za potomka tohoto rodu.

Roku 1645. povýšen byl Gabriel Šram, měšťan brněnský, do stavu šlechtického; vzav predikát „z Deblína“, rodné jméno své Šram opustil. Později vyšinul se nový rod tento až na stupeň hraběcí, ale vymřel po meči již r. 1748. Tento nový rod hrabat z Deblína ne- souvisí nikterak se starým panským rodem, ani znakem.

XLI. ZNAK PÁNŮ PRAŽMŮ Z BÍLKHOVÁ.

XLI. Páni Pražmové z Bílkova.

Znak: jelení parohy.

Z nejstarších známých členů tohoto rodu uvádějí se Ranožír, Smil a Beneš při l. 1174. — Roku 1225.—1238. vyskytuje se jiný Ranožír, potomek předešlého. Syn jeho Smil usadil se na hradě Bílkové, jež vystavěl nad osadou téhož jména u Dačic na Moravě. Dle hradu rod přijal jméno.

Se Smilem z Bílkova setkáváme se častěji, a to od r. 1253. do r. 1277. jako s purkrabím kraje břeclavského, r. 1254. byl ve výpravě krále Přemysla II. proti Prusům, r. 1255. s jinými pány moravskými Pečet svou s jeléním parohem přitiskl pan Smil na poslední vůli paní Adlety, manželky Markvarta Dlouhého.

Roku 1257. daroval Smil z B. s bratry svými podací kostelní v Ranžírově klášteru jarošskému. Proslavil se u vyjednávání mezi králem Přemyslem II. a Rudolfem z Habsburka r. 1276.—1278.

Bratr Smilův Jaroš připomíná se v l. 1245.—1257. Současně se vyskytuje ještě bratří Markvart, Ratibor a Ranožír.

Při obdarování premonstrátského kláštera geraského kostelem mysliveckým r. 1253. zapsáni jsou Smil, Markvart, Ratibor i Jaroš, jako svědkové.

Dle znaku na pečeti své patřil k rodu z Bílkova také Smil, který se psával nejdříve z Krumwaldu, pak ze Slatiny (1318. až 1338.).

Jeho syn byl asi Beneš z Krumwaldu, který na pečeti své měl na místě štítu pouze přilbu. Přilba za přičinou souměrnosti ozdobena byla dřevem parohy, nikoliv jedním, jakž páni dosud nosili, což byl asi počátek, že znak rozhojnili o druhý paroh, jehož užívají.

Téhož rodu a značku byl také Crh z Krasonice, jenž r. 1286. pečetil, jakož i Arkleb z Čížkrajova, jehož pečeť nalézá se na listině z roku 1301., pak Beneš z Čížkrajova, připomenutý při r. 1368., jenž s příbuznými svými, bratřimi z Jakubova, faráře podával r. 1353.

Od Markvarta z Ranžírova (1305.—1335.), jenž seděl na Ranžírově u Jihlavy, zůstali synové: Vilém, jenž držel také Falknov, a Markvart, který r. 1365. prodal dědiny v Brtničce, Zhořci a Nové Vsi.

Jiný člen rodu byl Filip z Loučky, jehož syn Jindřich po něm držel Loučku a zdědil Falknov. Bratr Filipův byl Hrzek z Police.

Od původních zakladatelů rodu pošli vladyky ze Stonařova, zejména Albert, jenž r. 1365. prodal vedle jiných statků také Stonařov. Syny měl Sezemu a Alše.

Sem náleželi dle pečeti i Bohuše z Bačovic (1389.), pak Mikšík z Mílečan. Včetně té pošlosti seděla ve vsi Peči (blízko Bí-

kova), odkud se psal Štěpán z Peče (1391.) a pečetil jen jedním parohem. Václav z Peče stvrdil list, jímž Peč prodal, již pečeti se dvěma parohy. Změna tato souhlasí časem asi se změnou ve znaku Beneše z Krumvaldu. Týž Václav psal se od r. 1448. z Tulešic, jež držel.

Předkové nynějších Pražmů z Bílkova přestěhovali se záhy na Olomoucko. Tu drželi Chudobín, dle něhož se Štěpán (1348.), Mikuláš (1348.—1375.) a Jan (1364.—1368.) psali z Chudobína.

Mikuláš z Chudobína, jenž pečetil r. 1397. příbou parohatou, měl syna Štěpána (1399.—1406.).

Současně žil Jan z Ch., jenž zanechal syny Beneše a Mikuláše (1412.). Starší syn Beneš připomíná se ještě r. 1437.; od něho pocházejí pozdější Pražmové, již zanechavše predikát z Chudobína, zvali se z Bílkova.

Jan Drha z Dolan (1415.—1446.), jenž měl syna Václava, čítá se též k rodu pánů z Bílkova. Beneš, syn Beneše Pražiny, výše zmírněného, prodal r. 1481. Chudobín a usadil se v Lešně. Jest prarotcem dosud kvetoucího rodu Pražmů z Bílkova.

Nabyvše velkého jméni členové tohoto rodu dosáhli hodnosti a povznesli tím svůj rod.

Bratří Karel, Beneš, Jan a Vilém P. z B. byli r. 1620. dne 30. dubna povýšeni do stavu svobodných pánsk. Bratří byli již katošky, předkové jich hlásili se k českým bratřím.

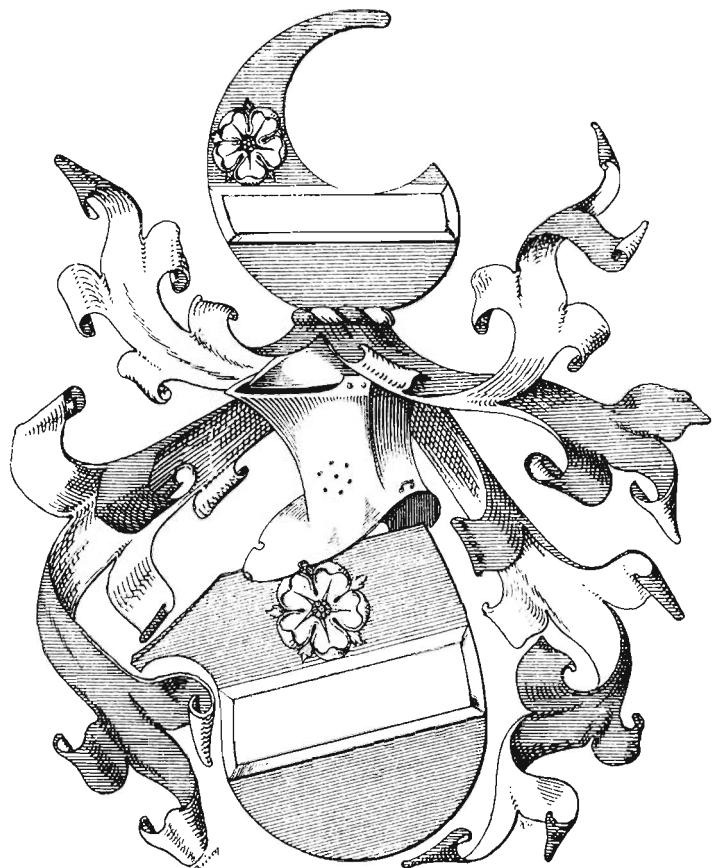
Jan Bernard, nejvyšší sudí zemský, 24. května 1655. byl povýšen do stavu hraběcího.

Pražmové z B. kvetou dosud v pruském Slezsku ve stavu hraběcím i v zemích našich, bohužel poněmčili.

Vývod rodový počínaje Benešem (1437.) jest následující:

(* jest narozen, † zemřel, ψ manželka)

1. Beneš 1417., ψ Anna Heršova.
2. Beneš, ještě r. 1493. živ., ψ Alžběta ze Žerotína.
3. Mikuláš, † 1555., ψ a) Kateřina Hukovská z Ochabu, b) Felicia Sedlnická z Choltic.
4. Jan, ještě r. 1597. živ., ψ Barbora ze Žerotína.
5. Mikuláš Bartoloměj, ψ Alžběta Rejžvicová z Kadeřína.
6. Vilém, † 1666., ψ a) Lidmila Buchtova z Buchtic, b) Anna Helena z Vrbna.
7. Karel Štěpán, † c. 1694., ψ Ludvíka hraběnka z Oprštorfu.
8. František Vilém, * 1677., † 1731., ψ a) hraběnka Marie M. Giannini, b) hraběnka Anna Isabella Sinnichová, c) hraběnka Karolina z Almesloe.
9. Jan Nep., * 1726., † 1804., ψ a) M. Anna hraběnka ze Žerotína, b) Josefa hraběnka z Esterházu.
10. Jan Karel, * 1756., † 1822., ψ Marie Anna hrab. ze Žerotína.
11. Bedřich, * 1786., † 1860., ψ Johanka hraběnka ze Šafgoče.
12. Bedřich Vilém, * 1833., ψ Alžběta hraběnka ze Stollbergu.
13. Jan, * 1867.

XLII. ZNAK PÁNŮ ZE SÁDKU.

XLII. Páni ze Sádku.

Znak: břevno, nad ním růže.

Panský rod tento pokládal za svého domnělého praotce Štěpána Uhra, syna Ivanova, připomenutého r. 1197., jenž prodal klášteru třebíčskému statek v Oslavanech. Zjištěným předkem rodu jest jiný Štěpán Uher, jenž v l. 1239.—1244. se vyskytuje. Páni dle sídel svých psali se ze Sádku (německy z Ungersberka), z Dobronice, z Dunajevic, z Horního Újezda na Znojemsku a jinak ještě.

Ve 13. století byla sídlem rodu ves Dobronice, odkud se psal Jetřich z D. bud bratr Štěpánův aneb jeho syn (1283.).

Po Jetřichovi zůstali synové: Štěpán, Vítěk (1282.—1283. probošt v Olbramkostele), Gotfryd, Ostoj, Soběslav a Jimram, již tehdy prodali zboží své Milfron klášteru Lúckému. Bratří Štěpán a Jimram vyskytují se jako páni na Sádku. Tento Štěpán Uher ze Sádku připomíná se i v letech 1270.—1286., dále o ném již nic známo není. Za to bratr jeho Jimram svou nepokojnou povahou stal se pověstným. Byl komorníkem zemským (1306.) seděním na hradě Sádku, jejž sám postavil a dle tehdejšího zvyku „Ungersberkem“ nazval.

Roku 1312. byl Jimram mezi těmi, kdož se pozvedli proti zemi a páchali loupeže. Za to králem Janem hrad Sádek jest obležen, útokem vzat a pán se svou čeledí jat.

Udobřiv později krále Jimram stal se purkrabím na Bzenci. Roku 1330. byl již mrtev.

Za manželku měl Markétu z Konice (rodu a erbu Žerotínského). Pozůstalá po něm dcerka Zdinka stala se klášternicí.

Roku 1337. připomíná se Štěpán z Tymovic, jenž pečetil znakem pánu ze Sádku, majícím opis: S. Stephan d. Ungersberch. Dle toho Štěpán byl asi syn Jimramův, i seděl na Tymovicích a dle nich se psal, když Sádek byl prodán. Stanislav a Jimram z Dobronic patřili také k tomuto rodu dle znaku na pečeti, kterou přitiskli (1337. až 1338.). Na Dobronicích a Běhařovicích udržel se rod jejich až do r. 1398. Zapálil nejspíše ve válkách busitských, poněvadž po bouřích o něm již zpráv nenalézáme.

**XLIII. ZNAK PÁNŮ Z HOSTYNĚ, ZE STARÉ,
A Z PARDUBIC**

XLIII. Páni z Hostyně, ze Staré a z Pardubic.

Znak: přední polovice koně.

K starožitnému rodu tomuto náležejí také páni Malovcové z Malovic, kteří se též z Chýnova, Vinterperka a jinak psávali, a jichž erb pouze barvou liší se od znaku pána z Pardubic, totiž štítem modrým a koněm zlatým.

Z předků pána z Pardubic a jich příbuzných známi jsou nejstarší dva:

- a) Tas z Vizmburka, hejtman krále Václava II., o němž se zmiňuje i Dalimil ve své kronice, († 1304.);
- b) Mutyně Skuhrovský ze Skuhrova, bratr nebo bratranec Tasův.

Synové Tasovi byli tři:

Arnošt (I.), který se po svých statcích psal z Hostyně (u Českého Brodu), jinak ze Staré, z Vizmburka, a z Pardubic. Byl hejtmanem na Kladsku. † r. 1342.;

Dětřich z Hostyně (zemřel před r. 1341.);

Milota z Vizmburka, řečený z Pnětluk (1303.).

Potomky zanechal pouze Arnošt (I.).

Jeho synové byli: Arnošt (II.) z Pardubic nar. 25. března roku 1297., později biskup a od r. 1344. první arcibiskup pražský. Zemřel 30. června 1364.;

Bohuše z Pardubic, probošt litoměřický, zemřel po roce 1358.;

Smil (I.) z Pardubic (1347.—1358.);

Vilém Flaška ze Staré, později z Pardubic, zemřel r. 1390.

Tento Vilém Flaška měl mimo dceru Markétu, provdanou za Oldřicha z Holic, dva syny: Kuníka z P. (1377.) a Smila (II.), též Flaškou řečeného, jenž proslul jako básník i jako státník. Padl v boji r. 1403.

Smil zanechal dva syny:

Arnošta (III.) z Pardubic, jenž r. 1423. prodal Pardubice Viktorinovi z Poděbrad, zemřel r. 1437.; Jana z Ryčemburka († po roce 1439.).

Těmito vymřel starobylý rod tento u větvi potomků Tasa z Vizmburka.

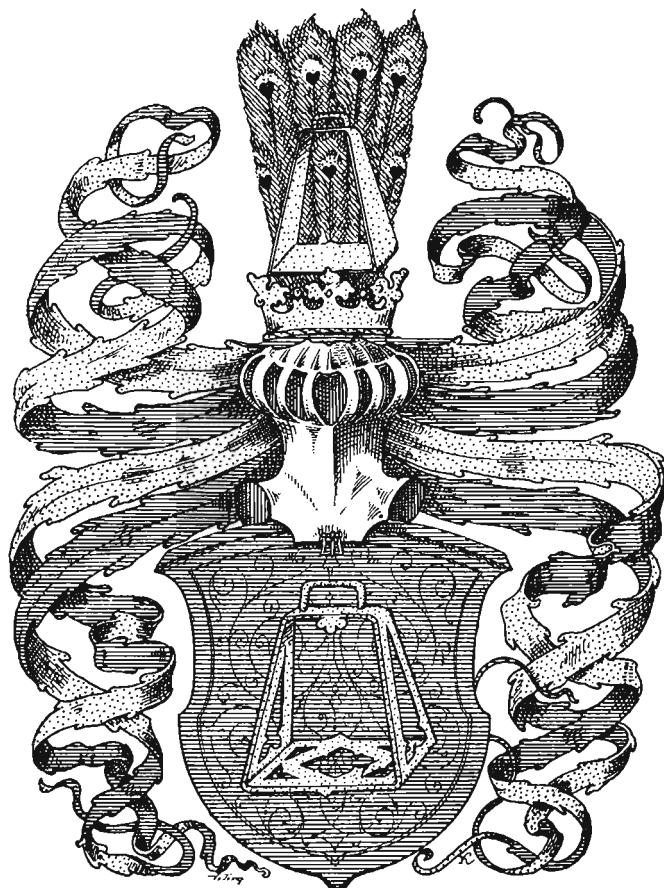
Od Mutyně Skuhrovského (1280.) odvozuje svůj původ:

Tas ze Skuhrova (1303.—1351.), soudce zemský, a Dětřich ze Skuhrova na Makotřasích a Stochově (1326.).

Tas zanechal Alžbětu, provdanou za Smila z Kunštátu a dva syny: Jana čili Ješka ze Skuhrova (1359.) a Vznatu ze Skuhrova. Vznata prodal Skuhrov Janovi z Meziříčí a psal se z Pardubic.

Život a znamenité působení arcibiskupa Arnošta z Pardubic byly na mnoha místech oceněny. Zde připomíná se jen pouze, že jemu jest co děkovati za pořízení nadační a zřizovací knihy (*Libri erectionum*), pak knihy stvrzovací (*Libri confirmationum*) a soudní akta konsistoře (*Acta consistorii*), bohatý to zdroj historický a topografický ze 14. a 15. století.

O spřízněném rodu pánu Malovců bude pojednáno zvlášť.

XLIV. ZNAK PÁNŮ Z RYZEMBURKA

XLIV. Páni z Ryzemburka.

Znak: Třmen zlatý na modrém štítě.

Starobylý rod tento dělil se již záhy na tři větve, příčí se:

Jestřibští }
Lickové } z Ryzemburka,
Rašinové }

podle hradu na Náchodsku ve východních Čechách.*)

Známi jsou z nejstarších

Tas a Rubín z Březovice (1318.), Rubín z Třebňous
ševesi; též páni ze Skalice, Albert z Radostova a Lucek z Vizm-
burka (na Moravě) patřili rodem i znakem k Ryzemburským.

Beneš a Rubín společně s otcem svým Tasem z R. prodali
1366. dědictví své v Říkovi klášteru a konventu P. Marie v Jaroměři.
Beneš z R. učinil roku 1415. obdarování klášteru menších bratří
v Hradci Králové.

Mikuláš Licek z R. a na Boruhrádku, jenž měl syna Jana
Licka, povyšen byl do stavu panského, kdežto Rašinové zůstávali na-
porád ve stavu rytířském.

Všechny větve pp. z R. během doby velice zmohutnely a hojněho
zboží nabýly, o čemž tituláře svědec vydávají.

Petr Rašín z R. byl podkomořím král. měst věnných; padl
v bitvě proti Turkům u Budína r. 1537.

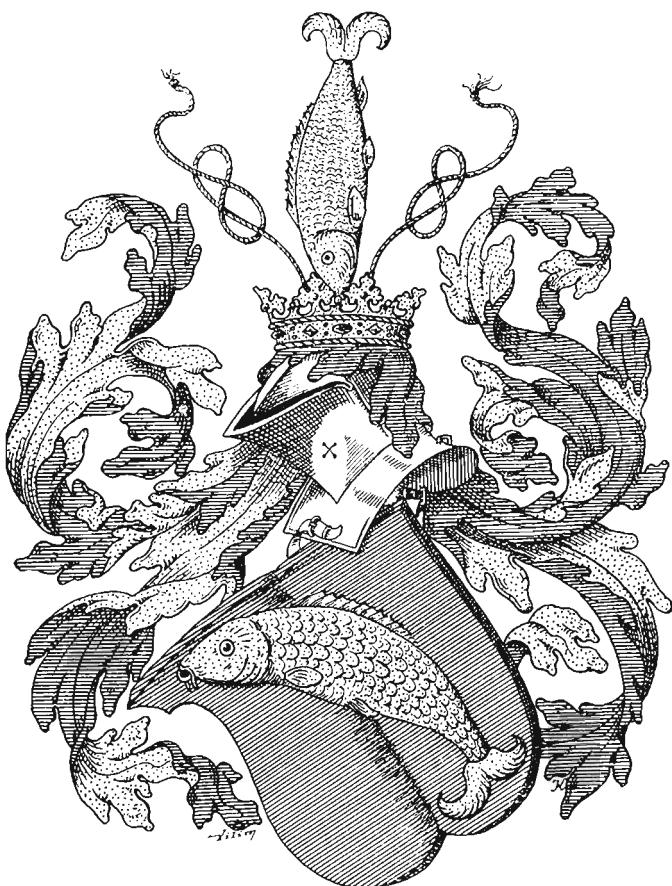
Následky porážky bělohorské postíbily všechny členy rodu tohoto,
mnozí sice ze země ujeli, ale všichni přišli o veškeren majetek svůj;
schudlí zašli.

Jen Jaroslav Rašín z R. při vpádu saském se zase do Čech
vrátil, aby činil udaje na Valdštýna. Obdržel za to pardon, statek Chotěboř, a byl povyšen do stavu panského a obdarěn rozmnoženým znakem.

V nejnovější době byl starý titul a znak zase obnoven praž-
skému měšťanu Rašinovi na základě podaného důkazu o přímé po-
šlosti od jednoho ze starých členů rodu pp. z R.

Kratoš z Velevsi (morav. rod) užíval také třmenu za znak,
avšak na štítě červeném; patřil-li k pp. z R., není nám známo.

*) Rod pánů z Riesenburga čili z Oseka, v záp. Čechácn, Hrabišici, je
původu doprostá jincho.

XLV. ZNAK PÁNŮ HODEJOVSKÝCH Z HODEJOVA.

XLV. Hodějovští z Hodějova.

Znak: Kapr zlatý na modrém štítě.

Rytířský rod tento byl téhož původu s vladky z Čestic, měl prvně také stejný znak s nimi, totiž stříbrného kapra na modrém štítě. Nejstarší známý předek byl Hněvek, připomenutý v l. 1378. jako spolupatron kostela čestického.

Z dalších členů rodu toho znám jest zejména proslulý Jan, narozený r. 1496., syn Rousův z Hodějova, jenž nabyl nevšedního vzdělání, stal se místosudím království Českého a byl po léta středem a štědrou podporou tehdejšího duševního humanistického ruchu. Zemřel 11. února 1566.

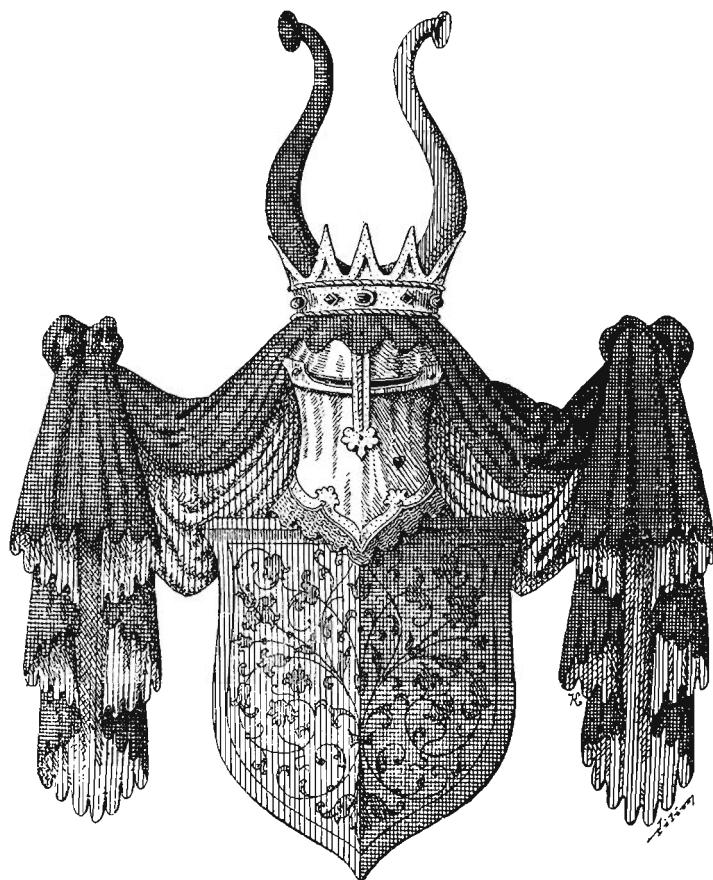
V ušlechtilém snažení jemu podoben byl Bernart z H., syn Smiláv, bratranc jeho. Pán tento došel velikého jména, držel Tloskov, příkoupil Milevsko, Maršovice a j.; byl též velkým milovníkem literatury a mecenášem učených. Zemřel 6. května 1595.

Z jeho dvou synů mladší Přech obliboval si v ruchu literárním. Roku 1604. byl přijat do stavu panského, při čemž znak rodový polepšen tím, že kapr ve štítě i co klenot, dříve stříbrný, přeměněn byl ve zlatého.

Pan Přech z H. příkoupil ke statkům po otci zděděným ještě Konopiště, Benice a Týnec. Po smrti jeho r. 1610. podělilo se pět pozůstalých synů jeho, tak že Bernart obdržel Milevsko, Jan Jiří Čestice a Lčovice, Přech Konopiště, Bohuslav Benice s Medvězím a Adam Týnec nad Sázavou.

Přech zemřel r. 1617., tudíž ještě před povstáním, bratří jeho, byvše však pro účast na vzpourě o vše své jméni připraveni, vystěhovali se do ciziny.

Tak zašel vzácný a starobyly rod tento. Širších zpráv o něm hledej u J. Jirečka v Pojednáních Král. spol. nauk r. 1884. Viz též „Osvětu“, ročník 1883.

XLVI. ZNAK VRATISLAVŮ Z MITROVIC.

XLVI. Vratislavové z Mitrovic.

Znak: **rozpolcený štít.**

Povídačky o pošlosti rodu tohoto od Vratislava II. jsou vybájeny; nicméně náleží rod tento k nejstarším v zemi.

Zdeněk Vratislav padl hrdině po boku krále Přemysla II. r. 1278. v bitvě na Moravském poli. Mutina V. provázel r. 1354. císaře Karla IV. na cestě do Říma, bratr jeho Jindřich byl velmistrem křížovníků s červenou hvězdou. Benedikt V. na Třemšíně, vrchní polní hejtman císaře Zikmunda, padl r. 1420. v bitvě u Vyšehradu proti Husitům.

Oreš V. na Skřipli a Třemšíně zvolen byl r. 1421. na sněmu čáslavském mezi čtyři královské hejtmany ku sjednání míru.

S manželkou svou, pocházející z rodu Krajířů z Krajku, zanechal syna Vratislava, jenž psáti se počal po své tvrzi Mitrovicích na Berounsku.

Týž V. z M., jenž stal se praotcem všech pozdějších větví rodu, byl v letech 1455.—1457. místosudím zemským a v l. 1462.—3. purkrabím pražským. S manželkou Markétou Vrábskou z Vrábí měl syna Jana, pána na Skřipli, Dobřanech a Litici, později nejvyššího lovčího krále Českého.

Václav V. z M., syn předešlého, přísedící na větším soudě zemském, měl s manželkou Barborkou Vamberskou z Rohatec sedm synů. Vnuk Jiříka, nejmladšího z nich, Adam Vilém V. z M. prve nežli přijat byl do řádu maltánského r. 1629., prokazoval ve valném shromáždění řádu, jemuž předsedał velkopřevor Vilém hrabě Vratislav z Mitrovic, příbuzný jeho, urozenost předků svých do čtvrtého kolena. Předložil rodokmen, a tu četli se jako prapradědové a praprabáby jeho tyto osoby šlechtické:

Jan Vratislav z Mitrovic, Anna Karlova ze Svárova, Hynek Vamberský z Rohatec, Johanka Rochčovna ze Žinkova, Wolf Hozlauer z Hozlavý, Eliška z Myslína, Vladislav Běšín z Běšína, Anna Muchkovna z Bukova, Ctibor Předenický z Předenic, Markéta z Běšína, Mikoláš Šic z Drahenic, Kateřina Mladotka ze Solopisk, Jan Malovec z Malovic, Kateřina Rendlovna z Oušavy, Petr Zálezský z Prostého, Barbora z Jelenova.

Na přímluvu císaře Rudolfa II. byl Vilém V. z M. se dvěma bratry, Vratislavem Zdeňkem a Hertvíkem, r. 1607. přijat do stavu panského.

Roku 1620. dne 15. února dostalo se rodu stavu hraběcího, načež r. 1701. celý rod do stavu hrabat říšských vřazen byl.

Z rodu V. z M. byli čtyři členové velkopřevory maltánskými. Poslední Jan Václav dosáhl vysokých hodností; pohřben jest pod skvostným náhrobkem v kostele u svatého Jakuba v Praze. — Rod hrabat V. z M. dělil se od 17. století na 2 větve, z nichž větev Kostomlatská měla zase 4 haluze; nyní kvetou pouze dvě odaože.

Hlavou první jest Eugen František hr. V. z M. nar. 17. června 1855., držící fideikommissní panství Dírnou a Zálší, druhé čeli Eugen br. V. z M. (nar. r. 1843.), jest v držení Kaladýho.

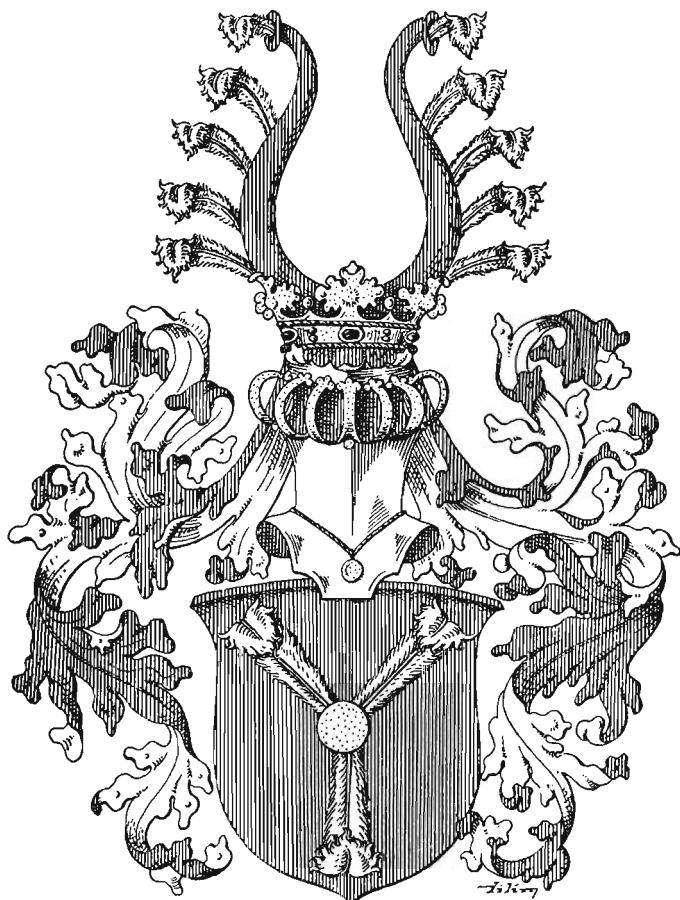
Od r. 1731. přísluší rodu hodnost nejvyšší. dědič. správce kuchyně (stolník, dapifer).

Sňatkem hrab. Františka Ignáce V. z M. s Marií Viktorií, dcerou Josefa Rudolfa hrab. ze Schönfeldu, poslední svého rodu, přešlo i jméno její na hrab. V. z M. tak, že se nyní psí: Říšští hrabata Vratislavové z Mitrovic a ze Schönfeldu.

O znaku budiž uvedeno, že jeho složení barvové jest heraldicky nesprávno. „Každý znak má mít nejméně dvě barev a z nich jednou jest kov.“ Ve znaku br. V. z M. však kovu nevidíme.

Nelze mysliti, že bylo tak původně, neboť stará doba nehřešila proti pravidlu. I jest na jevě výklad ten, že porušení znaku, kovu v barvu nestalo se zúmysla, nýbrž náhodným vlivem přírodním, totiž okysličením kovů, a to buď zlata, které červená, nebo stříbra, které během doby zčerná. Ale nyní nutno, bychom setrvali při znaku obvyklém, byť porušeném, neboť podklad pro správné posouzení ztracen, a nevíme tedy, kteraké bylo prvotné rozdělení tinctury.

Zvláštností rodu V. z M. jest, že užívá od delší doby již na přílbě tak zvané koruny „pohanské“ místo obvyklé koruny heraldické, a příkrývky na způsob pláště. Těmto zvyklostem bylo v nákrese znaku vyhověno.

XLVII. ZNAK PÁNŮ Z HARRACHU.

XLVII. Páni z Harachu nyní hrabata.

Znak: Zlatá koule posázená 3 stříbrnými páry.

Původištěm jich jest vesnice Harachy v jižních Čechách. Jednoho rodu a znaku s nimi byli též

Hřebenářové z Hřebene,
 z Harachu,
vladykové ze Zvíkovce,
" z Petrovic,
" ze Slavkova,
" z Rovného,
" z Čekova,
" ze Štěkře a
" z Mezipotoci.

Ač nejstarší zprávy do r. 1272. sahají, kdy Beneš z Harach a bratří jeho Jan a Jan Bohuslav jako svědci se uvádějí, rod ten mnohem starším jest.

Kdežto členové rodu Dětřich, Beneš, Buzek a Bohuněk do Horních Rakous se obrátili, kdež se již r. 1309. připomínají, zůstali ostatní zde v Čechách až do válek husitských. Hřebenáři z Hřebene, také Hřebenáři z Harachu zvaní, přetrvali doby ty.

Bratří Lambert František a Dětřich z H. opustili po r. 1627. rodný jih.

Lambert z H. vyženiv Zaječice u Chrudimě stal se r. 1661.—64. purkrabím pražského hradu a r. 1664. kraje hradeckého, r. 1671. zem. podkomořím, r. 1682. nejv. písárem král. Č. a r. 1684. příseďcím většího soudu zemského, král. radou a místodržícím.

Zemřel r. 1696., zanechav syny Jana Jáchyma a Ferdinanda Markvarta, již povyšeni byli r. 1703. do stavu panského, dále r. 1705. do stavu svob. pánu a r. 1706. do stavu hrabat království Českého.

Jan Jáchym, c. k. komoří, držel Kaliště a Vyklantice, a zemřel r. 1732., nemaje mužských dědiců. Bratr jeho Ferdinand Markvart na Kyšperce a Orlici, c. k. komoří a rytíř svatováclavský, umřel r. 1725. taktéž bezdětek, a s ním vymřel rod hrabat z H. v Čechách.

Rakouská větev hr. z H. odvozuje svůj počátek od Bernarda z H. († 1433.), jehož dva synové Jan a Linhard stali se předky dvou odvětví.

Jan založil linii „H. zu Poggitsch“ zvanou, která však již r. 1547. Leopoldem z H. vymřela, Linhard pak linii kvetoucí posud v Dol. Rakousích a v Čechách.

Vnuk jeho Linhard III. byl radou a nejv. kancléřem císaře Ferdinanda I., koupil r. 1524. panství Rohrau v Dol. Rakousích.

Syn jeho taktéž Linhard stal se rytířem řádu zlatého rouna a byl nejv. komořím císařů Maxmiliána II. a Rudolfa II.

R. 1552. byl všechn rod Harachovský větve rakouské povyšen do stavu říšs. svobod. pánů a r. 1566. ve všech dědičných zemích.

R. 1559. dosáhl nově zřízeného dědičného úřadu zem. podkoního v arcivévodství Rakousích pod Enží, roku pak 1577. přijat byl do stavu panského králu Českého.

Vnuk jeho Karel sv. p. z H., pán na Rohravě atd., rytíř řádu zlatého rouna, státní a konferenční ministr císaře Ferdinanda II., obdržel velký paratinát, právo ražení mince a byl povyšen 20./7. r. 1627. na říšského hraběte; jeho panství rohravské povyšeno při tom na říšské hrabství. Zemřel r. 1628.

Z jeho dítek byla dcera Marie Teresie druhou manželkou Albrechta z Valdštejna a Marie Maxmiliána manželkou Adama Erdmana hr. Trčky z Lípy, syn Arnošt Vojtěch byl arcibiskupem pražským a kardinálem, synové Linhard VII. a Ota Bedřich stali se předky dvou haluzí — rohravské a jilemnické. Linhard VII. hr. z H., c. k. komoří, tajný rada a nejv. maršálek dvorský, zemřel r. 1645.

Po něm následovali:

Linhard Oldřich † 1694.

Arnošt Antonín † 1718.

Karel Antonín † 1758.

Frant. Antonín † 1768. zanechal syny Karla, Aloisa a Františka. Obě tito zemřeli bez potomků, jen Karel (r. 1831. zemř.) měl 7 dcer a 2 syny, Antonína, jenž r. 1886. zemřel a Alois se před tím již zemřelého.

Úmrtím Antonína hr. z H. sešla haluz rohravská a statky její spadly na mladší haluz jilemnickou. Jejím zakladatelem jest zmíněný Ota Bedřich († 1648), jenž od švakra svého, vévody Frydlantského, koupil panství braunské a lomnické, k nimž syn jeho Ferdinand Bonaventura r. 1701. Jilemnici přikoupil.

Před tím dosáhl od starší haluze rohravské hrabství Mostu na Litavě, Stauffu a Aschachu v Rakousích, r. pak 1700. nabyl panství cáhlavského.

Syna měl Aloisa Tomáše Raimunda († 1742.), jenž skrze třetí svou manželku roz. brab. z Ditrichsteina svému rodu získal panství Šluknov, Velké Březno a Horní Markvartice v Čechách a Janovice na Moravě.

Syn Aloisův Bedřich Gervas († 1749.), jeho bratr Ferdinand Bonaventura († 1788.) byl rytířem řádu zlatého rouna a v letech 1747.—50. gubernátem milánským.

Syn Bedřichův Arnošt Quiodo († 1783.) měl 6 dítek: 2 dcery a 4 syny, z nichž první Jan Arnošt († 1829.), rytíř řádu zlatého

rouna, c. k. komoří atd. — vystoupiv ze služeb státních, věnoval se správě svých panství.

Přál umění a vědám a pozvedl na svých statcích plátenictví a sklářství.

Jeho bratr Arnošt Kryštof (+ 1838.) měl syna Františka Antonína, jenž po bezdětném majorátním pánu strýci Janu Arnoštovi rodová panství zdědil.

Karel třetí z bratrů byl vynikajícím lékařem a věnoval své síly chudým, zajatým, raněným a vězňům. Zemřel r. 1829.

Čtvrtý Ferdinand Josef (+ 1841.).

Dcera jeho Augusta knězna Lehnická a hrab. Hohenzollerská byla morganatickou manželkou pruského krále Bedřicha Viléma III. (1824.—1840). Potomci žijí dosud v Prusku.

Po Františku Antonínu hr. z H., (+ 1886.), dědici fideikomisních statků vymřelé haluze rohovské, pozůstali dva synové

Jan Nep. František a

Alfred Karel pán na Aschachu v Horn. Rakousích a Janovicích na Moravě. Narodil se r. 1831., má syna Františka kromě tří dcer.

Hlavou rodu jest nyní starší bratr Jan Nep. František hr. z H., narozený r. 1828., jenž z prvního manželství s Marií roz. kněžnou z Lobkovic má 4 dcery a syny:

Karla Františka a Otu Jana Nep., z druhého manželství s Marií Teresií, roz. kněžnou Thurn Taxisovou, má syna Arnošta Františka.

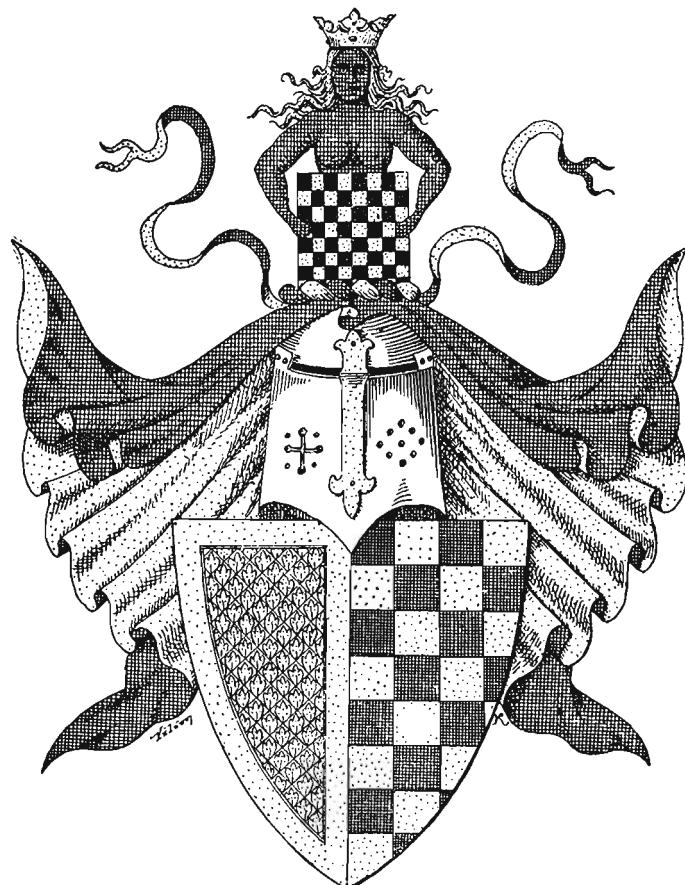
Velké jsou zásluhy nynějšího majorátního pána, Jeho Osvícenosti Jana Nep. Františka hraběte z Harachu, jež sobě tento ryze český kavalír o národ a vlast získal.

J. O. Hrabě Jan z H. jest ode davná členem velkého počtu učených a vlasteneckých, jakož i dobročinných spolků a společností a jest znám jako mecenáš zejména Čechů vídeňských.*)

Dle kabinetního rozhodnutí ze dne 21. září 1829. přísluší hlavám oněch rodů, které dříve k říšským stavům náležely, titul „Osvícenost“, tudíž také členům rodu hrabat z Harachu. Následkem toho mají i právo užívat za podklad svého znaku červeného, hranostajem podšítého z koruny vybíhajícího pláště.

Za strážce štítu zvolil sobě rod dvě zlatých gryfů (nohů), starobylý znak zůstal nezměněn.

*) Ohširný rodopis hrabat z Harachu spracoval dr. K. Špaček ve Sborníku Čechů dolnorakouských. Vídeň 1896.

XLVIII. ZNAK BOŘKŮ Z DOHALIC.

XLVIII. Dohalští z Dohalic, Bořkové.

Znak: Štít kolmo rozštěpený, jehož polovice jest zlatá a druhá zlatě a černě šachovaná.

Staročeský rod tento patří k Bořkům a jest stejněho znaku a původu s Bořky z Miletínska, Nepoliskými ze Zachrašťan, Hamzy z Obědovic, Bořky z Poličan, Bořky z Nové Vsi, Bořky z Hradku.

Jméno vzal sobě rod ten po svém majetku Dohalicích u Hradce Králové.

Ze starších členů připomíná se r. 1395. Bořek z D. a bratr jeho Jarek z Dohaliček.

Dále připomíná se Václav Tluksa (1437.) a Prokop z D., jenž podepsal mír krajský r. 1440. a s nímž Jan z D. pomáhal straně Poděbradské. Jarek z D. uvádí se roku 1453.—1484. Bořekem D. z D. na Mokrovousech, od roku 1497. známým, počná nepřetržitá posloupnost.

A) Syn jeho starší, Václav, zakladatel větve Mokrovouské, býval hejtmanem kraje hradecckého a držel zděděné jmění otcovské Mokrovousy, Třesovice, Střežetice a Stračov. Mlékosrby prodal r. 1527. Zůstavil syny: Bořka († 1559.), Viléma, Jana, Melchysedecha, Pavla a Mikuláše. Z nich Melchysedech měl zase syny: Bořka st., Zdeňka ml. († 1628.) a Jana Jetřicha.

Synové Bořkovi byli: Oldřich a Vilém (1623.), Zdeněk pak měl kromě čtyř dcer syny Melchysedecha a Václava Kryštofa.

O synu Krištofově, Petruvi, neví se nic podstatného.

B) Druhá větev má za zakladatele Mikuláše ml., syna Bořkova, jemuž kolem r. 1536. připadly za díl Dohalice, Mžany a Čenov, k nimž přikoupil r. 1542. Lípu a r. 1560. Mokrovousy, vyženil pak Vysoké Veselí. Mikuláš zemřel r. 1576. zanechav kromě dvou dcer syny Adama Jana a Václava.

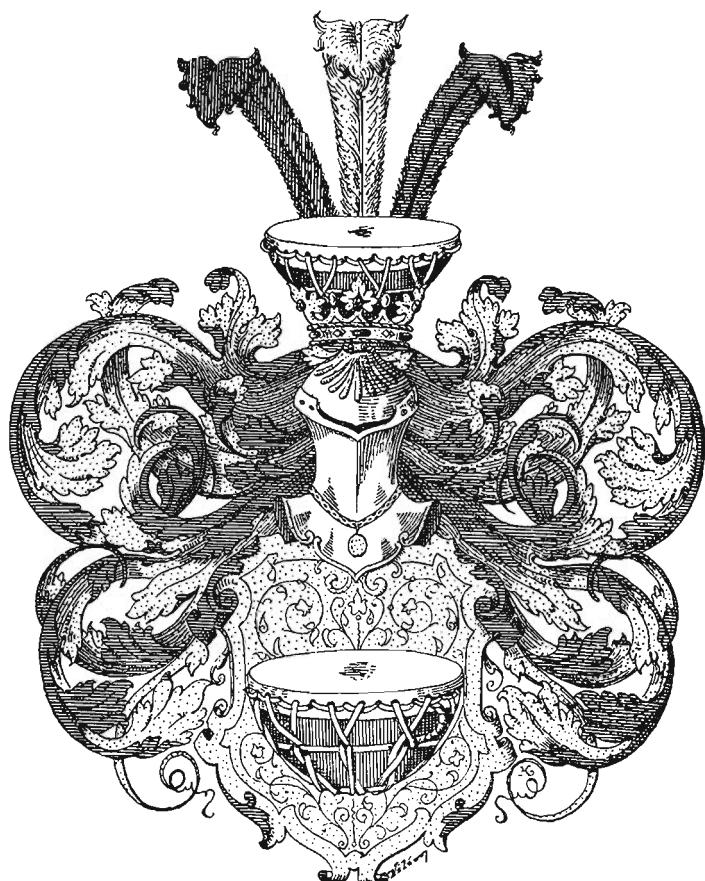
Po Janovi, r. 1590. zemřelém, zůstalo 7 synův a 5 dcer. Nejstarší syn Mikuláš zemřel r. 1591. bezdětek, od ostatních bratrů povstalo 6 haluzí, které však vesměs brzy vymřely, až na potomky šestého syna Zikmunda a jeho bratra mladšího Jaroslava. V těch rod trvá dosavad.

Z nich František Karel D. z D. byl hejtmanem kraje kouřimského a radou soudův dvorského a komorního; zemřel r. 1709. Jeho syn

Václav Vratislav, pán na Neustupově, Otradovicích, Přistoupimi a Hostačově, povýšen byl r. 1726. do stavu panského rodů starožitných a 2. března 1729. do stavu hraběcího krá!. Českého.

Jiný člen rodu Jan Kryštof, cí.s. rada, soudce zemský, později purkrabí kraje hradeckého a místodržící, povýšen byl dne 2. září r. 1757 do stavu panského a později 1. července 1764. do stavu hraběcího zemí dědičných.

Rod hrabat Bořků Dohalských z Dohalic drží nyní statky Přívozec a Dobrohošt.

XLIX. ZNAK PÁNŮ Z BUBNA.

XLIX. Páni z Bubna, později hrabata z Bubna a z Litic.

Znak: **buben (kotél).**

Starobylý rod tento společného jest původu i znaku s pány Varlichy z Bubna.

Z nejstarších známých členů jsou bratři Stach Buben z Hrádku, také z Dolan řečený, purkrabí na Potštejně a Bydžově (1388.—95.), pak Otík z Bubna. Třetí bratr, také Buben zvaný usadil se ve Ždánicích na Moravě. Ten zůstavil synu Jana, jenž již r. 1434. zemřel. Po Otíkovi násleoval Heřman, jehož vnuky Mikulášem z B. na Libchavě a Otíkem z B. na Březně (1532.—52.) počíná nepřetržitá posloupnost pánů. Otíkův starší syn Mikuláš (* 1552., † 1608.) přikoupil r. 1562. hrad Litice a založil z panství litického, Žamberka, Doudleb, Jelení a Bláta s příslušenstvím rodinné svěřenství, jež však r. 1809. nálezem soudu zrušeno bylo.

Rodinná hrobka bývala v žamberské zámecké kapli.

Mikulášův mladší bratr Heřman z B. na Jelení proslavil se ve válkách proti Turkům, přivedl do Čech Iva, na jehož kůži odpovídá v chrámu Páně v Horním Jelení, jeho nákladem r. 1602. vy stavěném.

Bratři Jindřich, Heřman Šťastný a Kunata Jaroslav z B. byli dne 8. listopadu 1629. povýšeni do stavu panského a r. 1644. do stavu hraběcího, přičemž přibrali praedikát „a z Litic“ a rozmnožili znak takto: Štit kolmo rozštípený, v přední zlaté polovici původní buben či kotel, ve druhé modré půlce zlatá hlava lví rostoucí z koruny. Klenot na pravé přilbě má tři péra, modré, zlaté a červené, jako dříve, — na levé z koruny rostoucí hlava lví, jako na štítu.

Z pozdějších členů buď zvláštní zmínka o Ferdinandu Antonínu hr. z Bubna a z Litic, jenž se ve válkách napoleonských velice proslavil. Zemřel bezdětek r. 1825.

Na Zábrdovicích a Křtinách na Moravě žije zvláštní větev brabat z B. a z L. Členové rytířské větve z B. vymizeli Jaroslavem z B. na Mokrovousích.

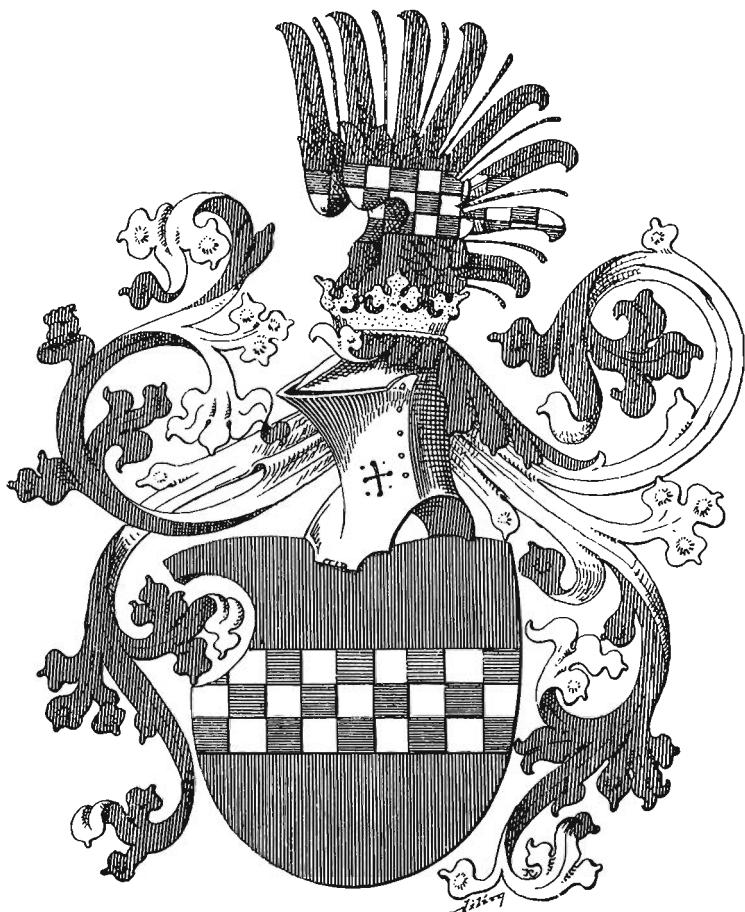
Varlichové z Bubna.

Za předky pánů Varlichů z Bubna pokládají se Václav řečený Varlich, Racek z B. a Držkraj řečený Stoklasa z Hrádku, synové Stacha Bubna z Hrádku, z předu již uvedeného. Syn Václava řečeného Varlich z Frimburka, Racek Varlejch z B., byl sehnán s Frimburka od knížete Viktorina Minstrberského r. 1467., a seděl od té doby na Krejnicích. Roku 1485. byl ve službách krále Matyáše.

Při r. 1493. připomínají se bratři Jan a Stach V. z B. Stach žil (dle tituláře) ještě r. 1534. Rod pánu V. z B. se během času velice rozmnöžil.

František V. z B., narozený r. 1794., vstoupil záhy k vojsku a vyznamenal se ve válkách v první polovici tohoto století. Za své zásluhy vyznamenán byl řádem Leopoldovým a povýšen do stavu svobodných pánu. Zemřel jako generál na odpočinku r. 1875., zanechav dva syny, z nichž mladší František mlad zemřel, starší Josef svobodný pán V. z B. jest úředníkem při ministerstvě ve Vídni.

Z rytířské větve V. z B. žije dosud Maxmilian V. z B. jako poručík u vojstě.

L. ZNAK JANOVSKÝCH Z JANOVIC.

L. Janovští z Janovic.

Znak: šachované břevno.

Starý rod tento, stejného původu a znaku s Klenovskými z Klenového, má své působiště v Janovicích a Klenovém blíže Klatov a jest zcela rozdělný od pp. z Janovic znaku orlice, jichž původním byly Janovice na Berounsku (viz „Janovici“ list 6.)

Ze starších členů se připomíná:

Racek J. z J. při r. 1356.

Petr II. byl r. 1371. a Jan J. z J. r. 1384. proboštem staroboleslavským.

Dětřich J. z J. a na Chlumci byl r. 1465. nejv. sudím zemským.

Při léta 1589. připomíná se, že byli na živu z rodu toho: Jindřich, Jiří, Jan st. na Nedanicích, Jan ml., Racek, Jiří na Petrovicích a Oldřich na Soustově.

Roku 1679. dostalo se rodu výměnou zboží Oselecké, kdež Jiří Vojtěch J. z J. chrám ke cti svaté panny Markety postavit dal.

Roku 1730. byl František Jiří J. z J. pánum na Oselci, Řesanicích a Svinné.

Zanechal 4 syny, z nichž jedině nejmladší František Adam, pán na Votíně, Předslavě a Habarticích se oženil.

Z jeho synů věnoval se Dominik službě vojenské a vymohl r. 1773. rodu svému povýšení do stavu svobodných pánů.

Bratr jeho Jan Čeněk sv. p. J. z J., pán na Votíně, Předslavi a Habarticích, byl r. 1789. c. k., komořím, appellačním a krimálním vrchním soudním radou.

Manželkou jeho byla Terezie rozená hraběnka Nugentova z Dubína v Irsku. Třetí bratr jeho byl Václav Vojtěch.

O dalších osudech rodu neví se nic podstatného, členové jeho vyskytují se však až i v nejnovější době.

Spřízněný s pány Janovskými rod pánu Klenovských z Klenového a Janovic vymřel teprv nedávno, a sice Karlem Alexandrem říšským brabétem z Klenového, c. k. komořím a majorem.

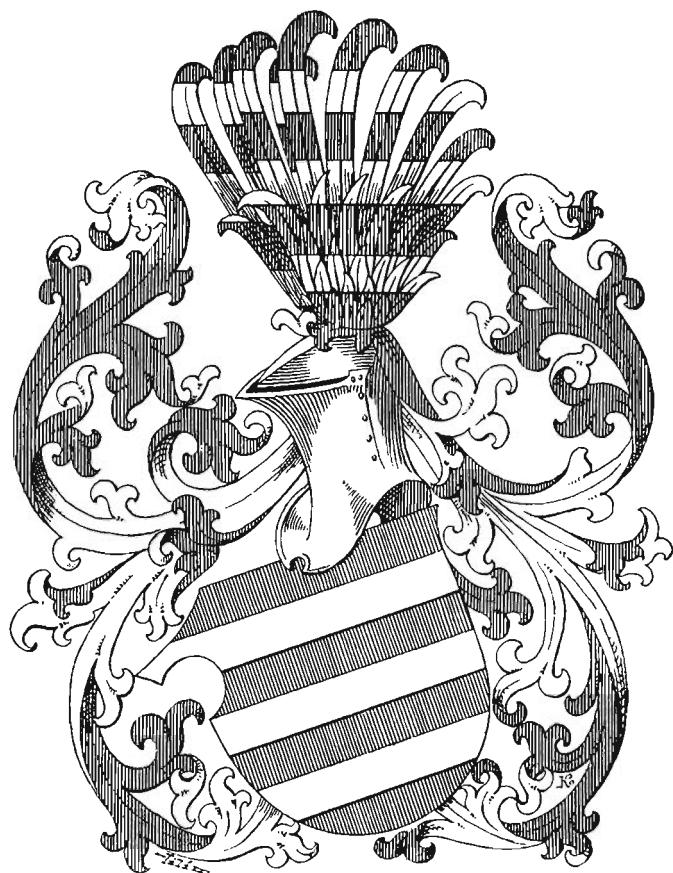
Do stavu svobodných pánů byli K. z K. povýšeni r. 1623. a do stavu říšských hrabat již r. 1630.

Jedna větev tohoto rodu vystěhovala se záhy do Vyrtemberka, kdež kromě dědičného číšnického jiných důstojenství nabyla.

Zakladatelem byl Vilém, vnuk Heřmana J. z J. na Bystřici v Klatovsku, narozený 1489., † 1562., vévod. vyrtemberský, nejvyšší polní hejtman, jemuž přezděli „Böhém“.

Větev vyrtemberská poměnila poněkud znak. Měla štít roz-čtvrcený; do 1. a 4. pole převzala původní šachované břevno, do 2. a 3. pole černého přidala po stříbrném poháru, vzhledem k hodnosti číšnické.

Také tato větev již vymřela.

LI. ZNAK DOUPOVCŮ Z DOUPOVA.

LI. Dourovský z Doupova.

Znak: na červ. štítě 3 stříbrná břevna.

Dourovští z Doupova jsou téhož původu s Budovci z Budova tito však užívali pouze dvou břeven a černých.

Za předka všech považuje se Jiřík syn Stanův purkrabě Žatecký, který roku 1116 v bitvě s Uhry padl.

Rod D. z D. rozvětvil se již ve XIV století tak, že nemožno již souvislosti větví blíže určiti.

Uvádíme zde proto rody, jež užívaly 3 břeven na štítě, aniž známe, v kterém rodovém spojení s D. z D. se nalézají. —

Tři červená břevna na stříbrném štítě nosili: Svojšínskí ze Svojšína, k nimž náležel proslulý válečník Zmrzlík ze Svojšína, — z Třebel, jehož člen Oldřich psal se z Černosína, — z Dařejova, Dýmkové z Teptína, z Číčova, z Těnovic, z Výškova, později Mesičkové z V. (Jan M. z V. 1415 byl první, jenž změnil znak svůj původní a přijal na štít vlčí hlavu), stejně jako páni z Wolfsteina, — Zadubští z Schönthalu (Krásného dolu).

Tři stříbrných břeven na štítě modré užívali vladyskové z Přívora.

Tři zlatá břevna na černém štítě nalézáme u Vejpovských ze Štáhlavi.

Tři černá břevna na stříbrném štítě měli za znak Vrchotičtí z Loutkova a pp. z Křesyně.

O třech zlatých břevnech na modrému štítě, jež užíval rod pánu z Chlumu (Slavatů), pojednáno bylo při tomto rodě, mimo ně nalézáme je u Stříšků z Ostřešan, z Koloděj a ze Skalice.

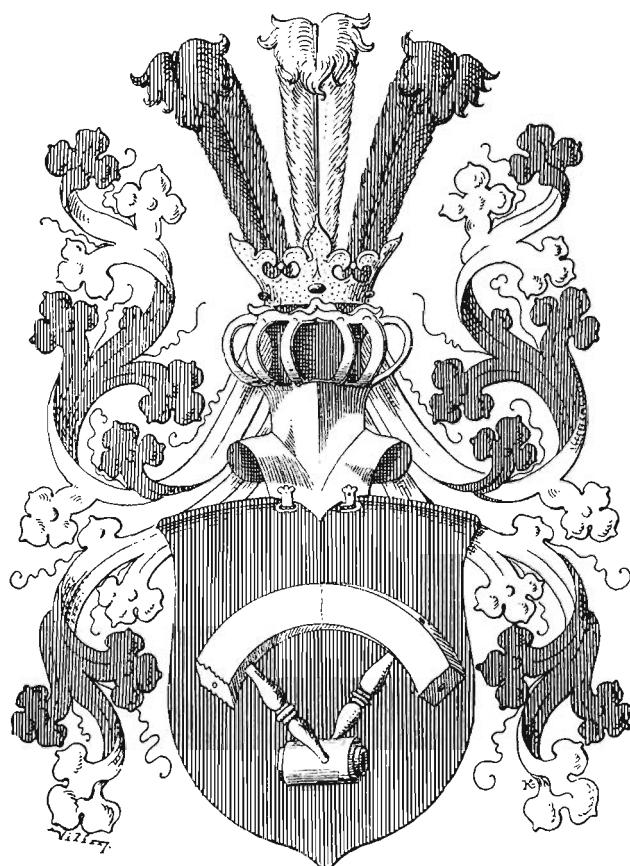
Tři břevna nalezli jsme též u rodu Chodů z Plané, z Chotěmic, z Kamenice, z Lípy, z Miltic, z Rakovic, z Valče, z Vlčkovic a na Moravě u Šubířů z Chobin.

Z Dourových seděli na Dourově: bratří Kadolt a Beneš (1365), pak Vilém (1407—1437) a bratří Jan a Erhart (1407—1431);

na Libědicích: Jan (1407—1418) na Brozanech a Korně a Habart (1407—1417);

na Okounově: Ondřej (1359 – 1368) a Erhart (1381–1394);
na Valči: Beneš (1383–1417), Jan (1404–1407) týž držel
Žlutice, Nevlás (1416–1453) a Jan (1416);
na Štáhlavi: bratří Milota (1448–1461) a Beneš († 1469).
Též na Vilémově seděla jedna větev D. z D.
Jan syn Petrův byl r. 1431 ingrosatorem desk zemských
(† 1439), syn jeho též Jan býval také úředníkem na různých
místech.

Povstáním proti Ferdinandu II. a událostmi následujícími
přiveden byl rod D. z D. na mizinu, a zbylí členové jeho zemřeli
u vyhnanství.

LII. ZNAK LAŽANSKÝCH Z BUKOVÉ.

LII. Lažanský z Bukové.

Znak: horní část kola o 2 loukotích.

Téhož rodu a znaku s Lažanskými jsou též Korbelové z Bukové, Chuchelští a Žehušičtí z Nestajova a Lehomští z Malevic.

Mimo tyto měli stejný znak též ještě vládykové z Bukvice (1448), z Červené Lhoty, rod Stanovských a Lašovských z Čechtic, Kunratických z Petrovic, Rousové z Černín, Rousové z Konratic a Rousové z Lipna, Rusečtí z Ejvaně, Radkovci z Radkovic, Skalští z Dubu a Žitinnové z Mysloovic.

Zdali tito s Lažanskými spřízněni byli a v kterém stupni nelze nyní již určiti.

Jméno svoje odvozují Lažanští od statku a tvrze zvaného nyní Lažany Defurovy, kdež seděl r. 1460 Oldřich, který se psal Lažanský z Bukové a na Lažanech, a r. 1496 Hynek z téhož rodu.

Šebastian L. z B. prodal r. 1610 statek svůj Vrchotice v Táborsku Maximiliánu Velemyšskému z Velemyšle. Syn jeho Ferdinand Rudolf koupil r. 1621 statek Svinišťany konfiskovaný Václavu Zárubovi z Hustiřan.

Ferdinand Rudolf byl povýšen r. 1633 do stavu svobodných pánů a r. 1637 do stavu hraběcího. —

Synové jeho Rudolf Jiří a Frant. Adam zemřeli bez potomkův, nejmladší Karel Maximilian na Manetíně, Mladějovicích a Oseku byl od r. 1678 německým kancléřem krále Českého, od r. 1685 praesidentem nad appellacemi a od r. 1688 nejvyšším sudím dvorským.

Mimo dceru měl syny Václava Josefa a Adama. Adam měl 2 syny, kteří zemřeli bez potomkův.

Václav držel Manetín a přikoupil Kříč a Březsko, které během času z rodu vyšly.

Syn jeho Maximilian Josef tajný rada a t. d., jenž byl ženat s Terezií hrab. z Lisova, přikoupil ku svým statkům Rabštein. Syn jeho a dědic Prokop I. nejvyšší kancléř a t. d., koupil r. 1766 panství Chýši a jiné statky.

Prokop byl dvakráté ženat; poprvé s Valburgou hrab. Krakovskou z Kolovrat a měl s ní syna Prokopa II., podruhé s Oldříši hrab. z Falkenhainu.

Prokop II. oženil se r. 1797 s Terezií sv. p. Bretfeldovou z Kronenburka. Zemřel $\frac{5}{8}$ 1824 jako tajný rada, komoří a dvor. kancléř krále Českého.

Z jeho synů a Prokop (III.), c. k. komoří, nar. r. 1798, zemřel $\frac{24}{9}$ 1868,

b Vojtěch (nar. r. 1802 † r. 1839), c. k. komoří, ženat byl s Andělou hrab. z Esterházy,

c Leopold (nar. r. 1808, † $\frac{7}{11}$ 1860), c. k. komoří, tajný rada a místodržící na Moravě (1847—60) přikoupil statky Milešov a Nedvědice.

Zanechal syny:

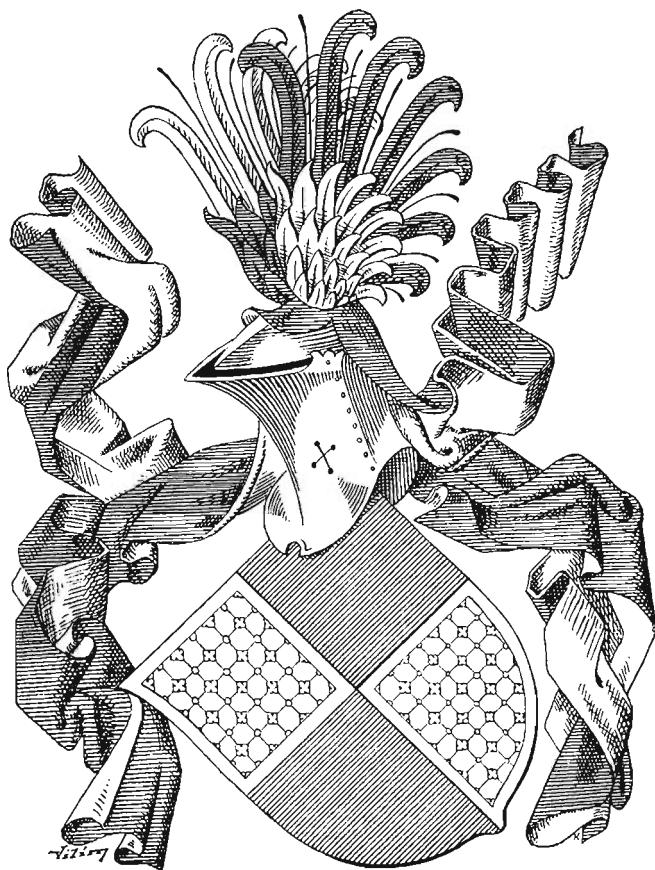
Leopolda Prokopa (nar. r. 1854). a

Vladimíra Ferdinanda.

Z mladších bratří jmenovaného dvor. kancléře Prokopa II. připomínají se:

a Jan na Manetíně a Rabšteině, nejv. sudí zemský krále Českého, zemřel $\frac{24}{1}$ r. 1830. Syn jeho Jan Karel (nar. r. 1806) ujal po otci Rabštein a druhý syn Prokop (nar. 1809) Manetín.

b Antonín hr. L. z B. narozený r. 1784, zemřel r. 1847. Jeho syn nar. r. 1815, byl dvorským radou.

LIII. ZNAK VORAČICKÝCH Z PABĚNIC.

LIII. Voračický z Paběnic.

Znak: čtvrcený štít.

Rod rytířů, později pánů a hrabat Voračických z Paběnic náleží k nejstarším v zemi.

Předek jeden, Vít z P. (na Čáslavsku) uvádí se v listině krále Přemysla I. r. 1212.

Roku 1279 připomínají se bratří Volkmar a Vilém z P. a r. 1337 Pešek z Paběnic.

Prvý, jenž se počal psát »Voračický« byl Jan, bratr Petra a Přibíka z P., když na počátku 15. století po svém otci Janovi z P. zdědil ves a tvrz Voračice (v Berounsku), které již od 13. století v držení rodu byly.

Po smrti Janově přešly Voračice na bratra Petra, ženatého s Magdalénou z Osečan.

Po něm následoval syn jeho Václav, který po matce zdědil Kadič.

Manželkou jeho byla Johanka Markvartovna z Hrádku, s níž měl syna Jana, který r. 1540 od p. Mračského z Dubé koupil hrad a městečko Prčice. To však již vnuk jeho Mikuláš r. 1595 zase prodal pí. Dorotě Hodějovské z Hodějova.

Voračice dědil Janův syn Petr (III), jehož manželkou byla Anna Pětipesská z Chýš a Egrberka. Zemřel r. 1561 zanechav syny:

a Jana, který po léta ve službách francouzského krále Karla IX. dlel a r. 1576 zemřel.

b Mikuláše výše zmíněného.

c Burjana na Kokovicích c. k. polního nejvyššího.

d Leopolda a

e Vojtěcha, který r. 1614 v Praze zemřel.

Jan Leopold V. z P. na Proseči, syn Jana Vojtěcha V. z P. na Chrastavě a Smilkově zemřel r. 1654 jako gener. vojenský komisař, a jest pohřben ve Františkánském kostele v Jindřichově Hradci. Byl dvakrát ženat. S první manželkou Osanou Beřkovnou ze Šebířova, vdovou po Ostrovcovi z Kralovic († 1630) neměl potomkův; s druhou chotí Annou Kateřinou Kořenskou z Terešova dceru Františku Eusebii a syna Vojtěcha Jiřího na Proseči, Čížkově a t. d., který se též vojenskému stavu oddal. Zemřel r. 1687 v 39. roce věku svého —

Jeho syn z třetího manželství Vojtěch Ferdinand na Čížkově a Nové Cerekvi (naroz. $\frac{12}{3}$ 1681), c. k. podplukovník, — byl r. 1704 do stavu říšských hrabat povýšen. Manželka jeho, Filipina sv. paní z Prancku, zemřela r. 1708 po 7 měsíčném teprve manželství. Sv. Vojtěšský kalendář na rok 1768 připomíná jedině ještě Jáchyma říšs. hrab. na Božejově, Chvatěrubech a t. d., cís. radu.

Větev říšs. hrabat V. z P. vymřela v 18. století.

Z větve svobodných pánů povýšen byl Antonín sv. p. V. z P. c. k. podplukovník, r. 1783 do stavu hraběcího.

Jeho syny Jáchymem Jindřichem a Janem Antonínem rozdělil se rod ve dvě větve.

1. Jan Antonín hr. V. z P. (nar. r. 1787, † $\frac{7}{4}$ 1829) oženil se r. 1833 s Rozalií sv. p. ze Stillfriedu-Raticnic a jest zakladatelem větve Petrovické.

2. Jáchym Jindřich hr. V. z P. zdědil po svém strýci hr. z Bissingen († 1813) panství Smilkovské a připojil pro pamět jméno jeho ku svému rodovému jménu.

Jeho dcerou byla známá vlastenka a dobroditelka Eleonora provdaná hr. z Kounic, r. 1898 u vysokém stáří zemřelá.

Štít znaku V. z P. i po povýšení do stavu vyššího zůstal nezměněn.

Přibyly pouze 2 přílby a klenoty jinak seskupeny. U prostředě jest černý dvouhlavý orel a po krajích původní stříbrná a modrá křídla orlí střídatavých barev, do vnitř obrácená.

Štít téhož znamení i barev jako V. z P. měl moravský rod z Korotína.

Čtvrceného štítu, však vedle stříbrných dvou polí s 2. a 3. polem červeným, užíval ve znaku rod Bukovanských z Bukovan, Foglarů ze Studené Vody, Něnkovských z Medonos.

1. a 4. pole červené, 2. a 3. pole stříbrné měl na štítě rod z Vratišova, Ganzar z Kožušova (Morava), Sedmihradských ze Sedmihrad (Slezsko).

Také rod Buzických z Buzic, a Dubčanských ze Zdenína (na Moravě) užíval štítu čtvrceného. —

V kterém příbuzenstvu byly s V. z P., nelze dnes již určitě rozeznati.

LIV. ZNAK PÁNU Z DOBŘENIC.

LIV. Dobřenský z Dobřenic.

Znak: Stříb. čáp na modrém štítě.

Původištěm tohoto starobylého rodu vladického, kvetoucího nyní ve stavu svob. pánů, jsou Dobřenice u Hradce Králové.

Kunata z D. byl číšníkem královským (1382—1385).

Později rozmnожil se rod D. z D. značně a dělil se na 4 hlavní a několik vedlejších větví.

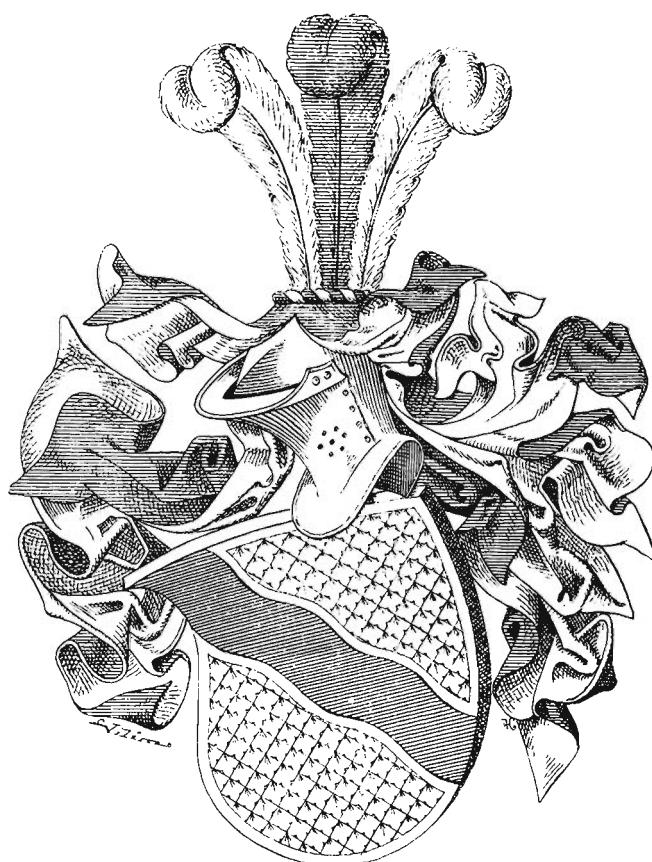
D. z D. stáli vždy věrně při svém národu, zastávali ode davar čestné úřady veřejné a vešli sňatky manželskými v příbuzenství s velkým počtem předních rodů šlechtických.

Dne 21. února 1744 byli Václav Petr, František Karel a Jan Josef D. z D. povýšeni do stavu svobod. pánů.

Jan Václav sv. p. D. z D. na Chotěboři, nar. r. 1841, c. k. tajný rada a komoří, poslanec zemský atd., jest pilným sběratelem zpráv genealogických a heraldických, bohužel dosud nikde neuveřejněných.

S pány Dobřenskými jednoho rodu, původu i znaku jest rod Počepických z Počepic. Pouze klenot má jiný, totiž čápa stejně jako ve štítě. —

Páni D. užívají na štítě čápa se zobákem a nohami červenými, kdežto dle pravidel heraldických měly by býti zlatými.

LV. ZNAK PĚTIPESKÝCH Z CHÝŠ.

LV. Pětipeský z Chýš.

Znak: Kosmý pás, vlnitý.

Rod *P. z Ch.* náleží k nejstarším rodům českým.

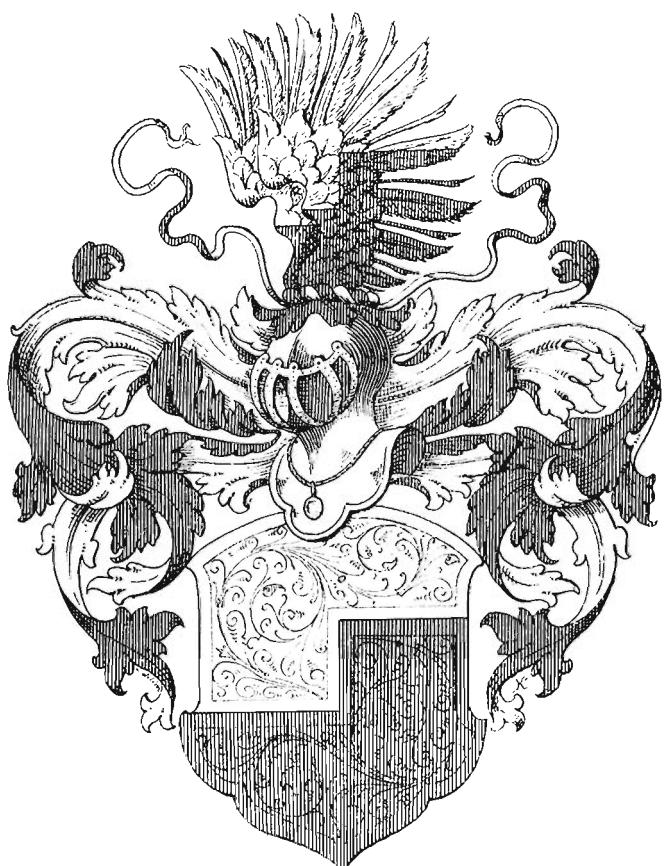
Odolen *P. z Ch.* byl roku 1159 po dobytí Milána císařem Bedřichem I. pasován na rytíře. —

P. z Ch. účastní byli všech běhů veřejných, byli ctěni a váženi a vládli velkým jméním, tak že i Rudolf II. měl potřebí jejich zaručení, když se r. 1606 vydlužiti chtěl 12.000 kop měšenských.

Václav Šťastný *P. z Ch.* na Obřiství byl jedním z direktorů správy zemské, volil falckraběte Bedřicha za krále, byl radou a maršálkem dvoru královského. Pro to odsouzen byl hrdla, cti a statku, z milosti byl mu však trest smrti proměněn na doživotné uvěznění.

Taktéž Vodolán st. *P. z Ch.* na Blahoticích, Neprobylicích, Studeněvi a Bysni, který v čas zpoury byl komisařem nad lidem válečným, odsouzen byl všeho jiného.

Tak upadl rod tento kdysi statečný, bohatý a vážený stejně jako většina české šlechty po bělohorské bitvě v chudobu a zapomenutí.

LVI. ZNAK PÁNŮ Z CHLUMU.

LVI. Páni z Chlumu.

Znak: Štit dělený stupněm.

Rod tento, z jehož nejstarších předků známi jsou z r. 1204 bratří Mstidruh (1220–40, purkrabě hradu pražského, 1249 na Dobrovicích) a Vojslav, pak jiný Mstidruh, který byl v let. 1267—72 komorníkem králové a v l. 1267—79 purkrabím pražským — rozrodil se již ve 14. století ve více větví, které se dle majetku svého psaly: Chlumský, Lacembok, Veselík, Litoborský, Sluzský, Všejamský, Ratibořský a Slivenský z Chlumu.

Ctibor Sluzský z *Chl.* na Tuchoměřicích býval častěji vysílán k důležitým jednáním.

Jindřich Lacembok vedle Václava z Dubé provázel mistra Jana Husa ku koncilu kostnickému. Achac Sluzský z *Chl.* bojoval r. 1529 proti Turkům, Václav Sluzský z *Chl.* byl strážmistrem čestné stráže, již města pražská za přičinou korunovace Maxmiliána II. za krále českého zřídila.

Rod z *Chl.* není nijak příbuzný se Slavaty z Chlumu ani s Dubenskými z Chlumu.

Větev Sluzských z *Chl.*, z níž se Benjamin a Jindřich připomínají r. 1629, že se při komisi transactionis o perdon porovnali, přetrvala ostatní větve.

LVII. ZNAK PÁNŮ Z DUBÉ A LIPÉHO.

LVII. Páni Berkové z Dubé a Lipého.

V čísle 3. znakové přílohy při rodu Hronoviců (»Časopis« roč. II.) jest znak jedné jich větve, pánů z Lichtenburka. Nyní podáváme znak druhé větve, která u mnohem větší míře slávy došla a v dějinách vlastí našich proslula, totiž Berků z Dubé a Lipého.

Znak Bohuchvala Berky z Dubé.

Znak Ladislava Berky z Dubé.

Páni Berkové užívali stejného znaku se strýci kmene Hronovců, totiž: dvou černých ostrví křížem přeložených na zlatém štítě a lisili se jen klénotem. Místo kapra a chocholu pavího Lichtenburků měli křídla orličí, z počátku rozložená. (Bohuchval B. z D. na Loukovci (v čís. 1.) má za klénot křídla rozložená a mezi nimi ostrve (r. 1588), kdežto Ladislav B. na Meziříči (r. 1601) již užívá křídel složených a přes ně ostrví (v čís. 2.); tento klénot pak po-drželi již Berkové až do vymření.

Není účelem těchto rádků vyplňovati osudy tohoto mocného rodu, stalo se tak již více méně obšírně na jiných místech¹⁾;

¹⁾ Viz Berkovskou literaturu v Zíbrtově »Bibliografie České Historie« č. 6653.

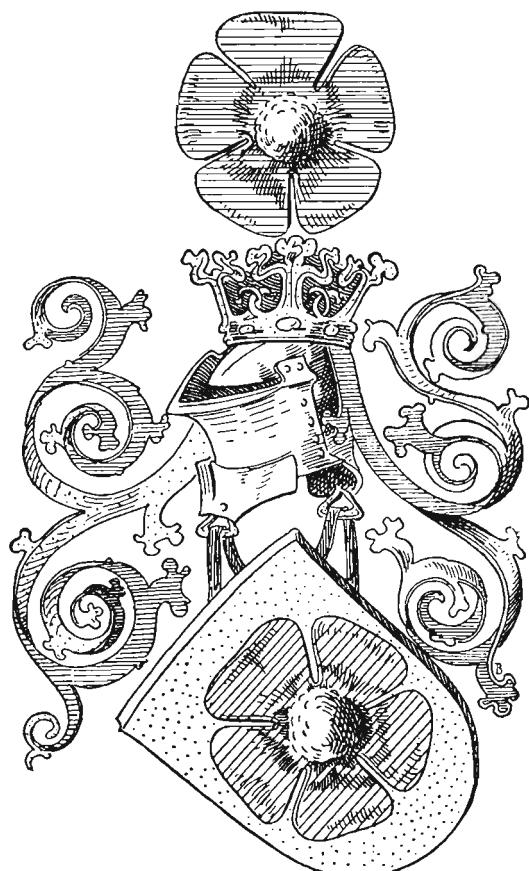
úplný výčet všech jeho členů a vřadění jich do gencalogického rámce bude vyžadovati ještě další píle sdružených genealogů českých, která nésti se musí k vydání rozsáhlé encyklopedie genealogické. V té pak dojdou nejen Berkové, ale všichni rodové čeští, moravští a slezští náležitýho ocenění.

Zde dlužno jen v krátkosti dodati, že rod B. z D. a L. pochází od Smila Světlického (1188—1211), jehož syn Častolov ze Žitavy (1216—53) měl čtyři syny: Častolova (od něho Mičanové Klinšteina), Jindřicha (od něho Berkové z D.), Chvala (od něho páni z Lipého), Alberta (Škopkové z D.). Jindřich (1249—1309) měl syna Hynka (1278—1348), jehož syny Jindřichem starším a ml. rozštěpil se celý rod Berkovský na větve Kurovodskou a Hohenšteinskou. Tato dříve vymřela (Janem B. 1519), větev Kurovodská pak proslula potomstvem tří synů zakladatelových, Hynka nejstaršího, Václava a Jindř. nejml.

Potomci Hynkovi a Jindřichovi dosáhli povýšení do stavu hraběcího v král. Českém 13. února 1623, říšského hrabství 15. července 1637, i úřadu dědičných maršálků král. Čes. (po odnětí tohoto úřadu dávným držitelům jeho, pánum z Lipého) r. 1623 (větev Rychemburská) a 1701 (větev Jablonská). Avšak obě ty větve vymřely, Rychemburská 1653 a Jablonská dne 24. dubna 1706 (po meči Fr. Ant. B. hrab. Horovou z D. a L., od 10. června 1701 dědičným marš. král. Čes., a po přeslici roku 1726 M. Ter. Eleonorou, abatyši Voršilek v Praze).

Potomci Václava tvoří větve protestantskou Berků, zúčastnili se platně bouří náboženských, musili po bitvě Bělohorské opustit vlast a v Německu našli útulek; tam posud v skrytu živoří. Z nich známý Jakub B. odřekl se šlechtictví, kterého však potomek jeho (vnuk) Frant. Vilém, dvorský rada hannoverský, r. 1777 opět nabyl. Jakub měl 13 dítek, z nichž Bohumil byl správcem v Hauenštejně u Marienburka, a Jan Gustav usedlý byl v Halsbruku. Synové tohoto byli: Fr. Gustav (nar. 1781), Kar. Vilém a Kar. Bohumil († 1831). Fr. Gustav měl syny Kar. Viléma (n. 1810 † 51) a Hanuše Gustava. Onen měl ještě rodinný archiv B., kterýž po jeho smrti koupí dostal se do král. archivu v Drážďanech. Podivno jest při tom, že potomci četně v Sasích usedlí (v Lipště, Grünhainu, Halsbruku, Elterlainu, Voigtsdorfu a j.) majíce s dostatek rodinných dokladův, nehledí obnoviti památku slavného svého rodu a vřaditi jej opět do zřídlých řad české šlechty (jak učinili též exulantí Kekulové ze Stradonic a Bradští z Labouně).

A. Masák.

LVIII. ZNAK PÁNŮ SEZIMŮ Z ÚSTÍ.

LVIII. Páni Sezimové z Ústí.

Znak: **Modrá růže na zlatém štítě i nad přílbou.¹⁾**

Staroslavná tato větev mocné Růže, u níž osobní jméno Sezima častým užíváním stalo se příjmením, pochází s ostatními větvemi z jižních Čech, kde město Ústí (nynější St. Tábor) nad Lužnicí jest jejich původištěm. Jméno jich S. (také Sezema i Sazema) vyskytuje se již r. 1218 u syna Jindřicha (I., předka pánů z Hradce), ač nejsou-li potomky Sazemy, syna prý Vítkova, bratra Vítkova (I.) z Prčic, praotce všech ostatních větví Vítkoviců. Spojení jich s ostatními větvemi není tak jasno jako u pp. z Rožmberka, Hradce, Landštejna a j.

R. 1268 Ústí náleželo již Sezimovi a potomkům jeho s jinými statky jihočeskými jako: Řečici (Kardašovou), Planou, Žirovnicí, Hradištěm, Kozím Hrádkem, Hobzím a j. Na Ústí seděli páni Sezimové až do osudného r. 1420, kde Oldřich z Ústí, pronásleduje přílišně přívržence nového učení, Ústí ztratil. Oldřich utekl se na tvrz Sedlec, kdež, jak známo, zahynul. Strýcové jeho udrželi se na Plesích a Řečici až do konce XV. stol., získali pak v sev. Čechách Úštěk (s Kat. Cardovou z Petrovic, manž. Sezimy z Ú. (1465—86), nabýli i jiných (Zvířetic, Tečíněvsi, Malešova, Rochova, Liběšic) a zůstali již až do vymření v sev. Čechách.

V XVI. stol. dostalo se jim též dědičného úřadu nejvyšších kraječů. Vymřeli r. 1656 jsouce poslední již větví Růže, která jimi na dobro uschla.

Masák.

¹⁾ V novém vydání Siebmachra od hr. Meraviglia-Crivelliho (str. 163.) praví se sice, že má být růže černá (proti B. Paprockému), ale v heraldické sbírce hrab Voračického (rkp. univ. bibl. sig. XV E 54) fol. 9. jest též růže modrá, kdežto černá dává se (po dvakráte) pánům ze Stráže (fol. 8 a 21). Mimo to větev hr. Auersperků (II. čili Vollradova) přijala po vymření Sezimů jich znak — modrou růži — do středního štítku svého znaku, a ti dojista (r. 1656) věděli, jaké barvy má být!

**LIX. ZNAK PÁNŮ ŠVIHOVSKÝCH Z RÝZMBERKA
A ŠVIHOVA**

LIX. Páni Švihovští z Ryzemberka a Švihova.

Znak: **Trojčáří (druhy trojříčí) bílé, na štítě rozpolceném červeném
Totéž i v křídle klenotu.¹⁾**

Švihovští z Ryzemberka jsou druhdy nejslavnější větví velikého rozrodu Drslaviců. Ten čítal k 74 rodům, z nichž ovšem jen několik více vyniklo jako: Š. z R., hr. Černínové, pp. z Častolovic, Dobrušky, Litic, Dolan a Žampachové z Potštýna, a jsou ze všech těch haluzí spolu s hr. Černíny jediní z celého kmene, kteří posud kvetou. Sídleli vždy v jihozápadních Čechách v poříčí Úhlavy. Otavy a Radbuzy (pověst erbovní o 3 řekách). Praotci všech Drslaviců jsou bratři Oldřich a Černín, již r. 1115 vzpomenutí. Po nich přichází Břetislav r. 1147 se syny Černínem, Břetislavem a Drslavem. Od Černína vzali bezpochyby původ Černínové z Ch., od Břetislava Švihovští. Z těchto následují pak Břetislav z Plzně, Zbiroha a Bírkova (1193—1238), Břetislav z Plzně, Zbiroha (1228 až 57), Děpolt z Ryzemberka (od 1253.—), Vilém ze Skály (1287 až 1321), Děpolt z Ryzemberka (1346) a mnoho jiných mužů vynikajících v dějinách domácích.

Hlavními sídly rodu byly hrady: Skála (v dějinách památná), Švihov, Ryzemberk, Rábí, Prácheň, Střela. Mimo to drželi četné statky jihočeské: Přeštice, Horažďovice, Velhartice, Nalžovy, Přichovice a j. Zastávali vysoké úřady: županů Plzenských, nejvyš. komorníků, sudí, purkrabí hradu Pražského, Karlšteinských, fojtů Dol. Lužických a j.

V XVI. st. rozštěpili se na dvě větve: starší protestantskou a mladší katolickou. Tato zůstala ovšem nedotčena katastrofou bělohorskou a dosáhla povýšení do stavu hraběcího, ale vymřela po meči Václavem Ferdinandem r. 1720 (pochován 29. čv.); byl stár teprv 23 r. Po přeslici vymřela Marií Annou r. 1745 (pochov. 16. říj.).

¹⁾ Od r. 1467 po vymření pánů z Žerotína (Janoviců) přijali Švihovští spoju s pány z Lobkovic do 1. a 4. pole jejich orlici. Povšimnutí zasluhuje, že Š. mají s hr. Černíny skorem zcela stejný znak, kdežto ostatní, na východ Čech odstěhované větve Drslaviců měly štít ozdobený celý pokosnými pruhý. V novém vydání Siebmachrových znaků moravské šlechty od Kadiche-Blažka (tab. 173.) uvedeny jsou čtyři změny znaku Švihovského (v. tam).

Starší větev byla založena Děpoltem († 1616), jehož syn Ferd. Karel na Horažďovicích súčastnil se vzpoury stavovské, bojoval v českém vojšti a utekl po bitvě na Bílé hoře ze země. Balbin vypravuje, že † 1622 v Holandsku svoboden, z čehož se soudilo, že rod všecky vymřel, než zachoval se i v krutých oněch dobách, nemnohý z četných českých exulantů. Žije posud v cizině, užívá prostého přídomku »ze Švhova«. Z něho značně vynikl Arnošt Michal ze Šv., pruský GM († v Mindenu 28. kv. 1823), jenž se vyznamenal ve válkách francouzských. Také v Drážďanech žil v l. 1690—1750 jeden exulant tohoto rodu.

V novějším čase připomíná se Bedřich Arnošt ze Šv. († 10. bř. 1868), pruský major a zemský podkoní v Trakehen, Arnoštka Antonie ze Šv. (nar. 3. kv. 1800 † 29. dub. 1883), dále Lev se Šv., prus. rytmistr, majitel statku Margonina (zasn. se 6. čce. 1870 s Julií hr. Schweinitzovou). Zajímavý jest, že tato větev odložila starý štít Švhovských a užívá znaku Drslaviců ve vých. Čechách usedlých, totiž štítu sedmkrát červ. — bíle pokosně pruhovaného.

Masák.

LX. ZNAK PÁNŮ MRACKÝCH Z DUBÉ.

LX. Mráčtí z Dubé.

Znak: **Střela na luku nasazená, stříbrná na červeném štítě, nad přílbou ocas paví.¹⁾**

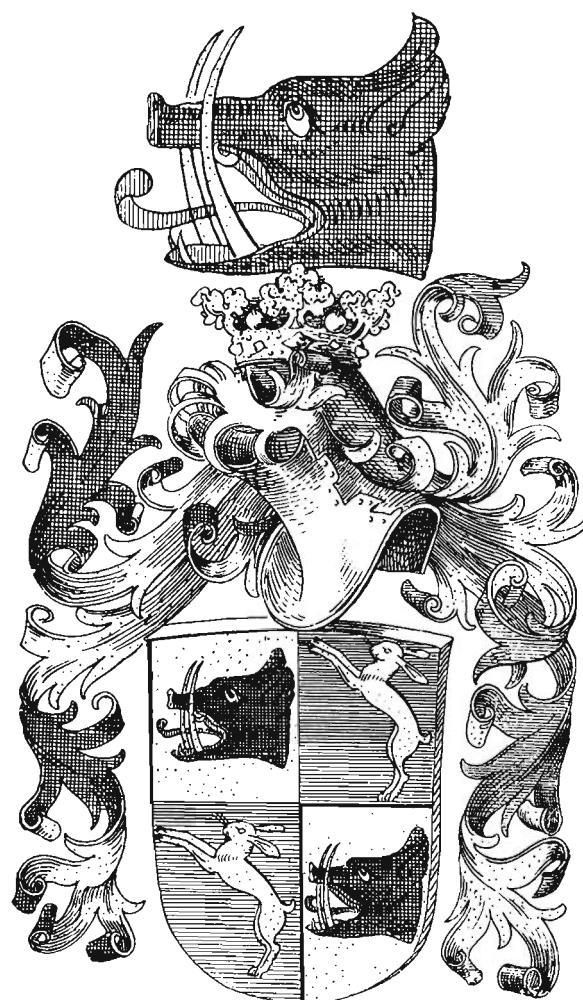
Mráčtí z Dubé jsou sice členové velikého rozrodu Benešoviců, jehož hlavní věte vždy k stavu panskému se počítaly, a vskutku po celé XIV. až do polovice XV. stol. mezi pány se nacházeli, pak ale schudše sklesli do stavu rytířského, tak že již r. 1500 na snémě, dne 18. března v Praze držaném, nečiní se o nich zmínky mezi oněmi 48 rody, které se v král. Českém k stavu panskému počítati měly.

Předek jejich jest Matouš z Benešova (1233—50) syn Beneše z Benešova (1212—22). Jeho snad syn byl Ondřej z Kavčí Hory a Dubé (1283—97), jenž vystavěl hrad Dubou. Nejvyššího stupně dosáhl rod tento v XIV. věku slavnými dvěma Ondřejji, otcem a synem. Prvý, pán na Dubé, Leštně, Chvojně, Čerčanech a Zlenicích, byl od r. 1343 nejv. sudím, kteréžto hodnosti po něm (1361) syn jeho Ondřej dosáhl. Tento proslavil se výkladem práva staročeského († 1412). Po nich oblíbili si Mráčtí jméno Ondřej.

Mimo ně prosluli: Jindřich na Dubé a Humpolci, nejv. hofmistr († 26. bř. 1416), Václav, podkomorí od r. 1419, průvodčí Husův do Kostnice, Petr, jenž získal r. 1445 Mráč, odkudž vzlal příjmení, konečně hrdinský poslední odpůrce Zikmundův Jan Roháč z Dubé (popraven r. 1437). Tehdáž byl ještě rod ten počítán ke stavu panskému (Roháč na potupu oběšen v červeném rouše se zlatým pásem a pouty pozlacenými), potom však Mráčtí sestoupili do stavu rytířského. Drželi pak mimo Mráč Prčici, Poříčí n. Sáz., Pyšely, Svojšice a j. drobnější statky a vymřeli po meči Karlem Eusebem na Pyšelích a Svojšicích r. 1640, po přeslici pak Barbarou M. z D. r. 1677 (manž. Ferd. Leop. z Enkefurtu) jako poslední větev Benešoviců v Čechách. Z celého velikého kmene toho kvete pouze větev sv. pp. Sedlnických z Choltic ve Slezsku se zvláštní haluzí ryt. z Choltic (adoptovaných posledním hrabětem Sedlnickým).

Masák.

¹⁾ V novém vydání Siebmachra (Moravy) na tab. 108. jest i klénotem panna mající červený oblek, která spíná ruce na prsou.

LXI. ZNAK PÁNŮ ZAJÍCŮ Z HAZMBURKA.

LXI. Páni Zajícové z Hazmburka.

Znak: **Štit rozčtvrcený, v 1. a 4. čtvrti modré zlatý zajíc (mluvici znak),** (lépe viz vyobr.) **v 2. a 3. zlaté černá sviní hlava (prvotní znak); klenot táz hlava.** V novém vydání Siebmachra (Moravy) od Kadiche praví se (str. 186), že zajíc přibrán do znaku pp. Z. z H. teprv 1356, ale již r. 1331 na velmi zajímavé pečeti Oldřicha z Valdeka (v zem. Museu) spatřuje se hlava svini a kolem ní bez klenotu ze tří stran běží tři zajíci.

Páni Z. z H. jsou druhou, na tomto místě uvedenou (v č. IV. pp. z Šelmberka) větví rozsáhlého rozrodu Buziců, a z celého kmene tohoto nejslavnější. Jim se významem nejvíce blíží strýcové Lvové z Rožmitálu a Blatné Palacký nazval kmen tento Buzici dle prarotce Buza, asi na počátku XII. věku žijícího. Udatný jeho syn Dětřich, zvaný »tuří roh«, padl r. 1110 v bitvě s Polany u Trutiny. Po něm připomínají se v přímé posloupnosti dva Jiříkové. První, maršálek král. † 1148, druhý přichází až do 1209. Synové jeho byli Jan II., biskup Pražský, a Oldřich (1209—32), král. truksas, kterýžto úřad stal se později v rodě dědičným.

Syn Oldřichův téhož jména nazýval se již Zajícem, vystavěl hrad Valdek v Hořovicku a založil klášter sv. Dobrotivé. Od prvotního sídla rozšířil se rod záhy do Prachenska, Slanska a Litoměřicka. Oldřicha Zajíce (1248—71) synové byli Budislav (kanovník Pražský, probošt Mělnický 1264 † 91), Oldřich Zajíc na Žebráce (1271 † 81), Zbislav z Třebouně (1271 † 92) a Řehoř (biskup Pražský † 1301).

Oldřichem a Zbislavem rozdělil se celý rod ve dvě veliké větve Z. z H. (s poboční větví Z. z Pihle pozd. Pihelských z H.) a Z. z Valdeka. Tito se velice rozplodili a tak vznikly nové větve: Medkové, Vranovští, Litenští a Třebotovští z Valdeka. Vedle všech těchto větví žili však v XIV. a ještě XV. stol. četní členové užívající pouhého starého přídomku z V. Tak hned slavný syn Zbislava z Třebouně Vilém Zajíc (»se srdcem lvím«) 1290 † 1319. Někteří psávali se též ze Záluží (Zbyněk † ok. 1358 a syn jeho Vilém 1375, Jan † 1380 s manž. Markétou a dcerou Anežkou), Markvart 1372 na Řebříce (manž. Adlička z Běšovic), Vilém Zajíc († ok. 1356, manž. Kuna z Haček) psal se z Krušovic, Mikuláš Zajíc z V. jinak z Křížence (1419—20), pouze z V. též přicházejí členové v Čechách, ba i na Moravě: Jindřich z Vald. 1321, Vilém z V. (1369 † 93) se synovcem Mikulášem (1376—86), Václav Zajíc z V. měl 1375 platy ve Vtelně, Hynek Škoda z V. 1437,

Vilém Zajíc z V. a Židlochovic (na zem. soudu Olom.) padl pod Vyšehradem 1. 11. 1420, Petr z V. 1475 (manž. Zdena z Klinšteina) a ještě 1498 Zbyněk z V.

Větev Pihelských byla nečetná a přetrvala jen patero kolen. Po Oldřichovi Zajíci ze Zbiroha (1318 † 57) na Zbiroze (až do 1333) a Čisovicích byl syn Hynek Z. z Pihle († 1363), po něm Vilém (1385—1404) a zase syn Vilém (1396 † 1407) probošt Boleslavský a kanovník Pražský. Bratr jeho snad byl Hynek Z. z P. (1397—1402 na zem. soudě). Synem n. vnuček tohoto Hynkem (1463 † 83) na Tuchoměřicích větev tato vymřela. (Manž. Oska z Klinšteina † 1483.)

Hlavní větev pp. Z. z H. přečkala nejen nejbližší strýce své Pihelské, ale vůbec všecky větve rodu Valdeckého. Vynikla vysoko v stol. XV. a XVI., ale uschla v chudobě v XVII. stol. ne sice ztrátou jmenní konfiskací, ale nešetrností.

Syny Zbyňka (Zámořského) † 1368, Vilémem a Janem, vznikly zase dvě větve Zajíců, Klapská a Budyňská. Tato však vymřela již v třetím koleně Janem Z. z H. (po r. 1451).

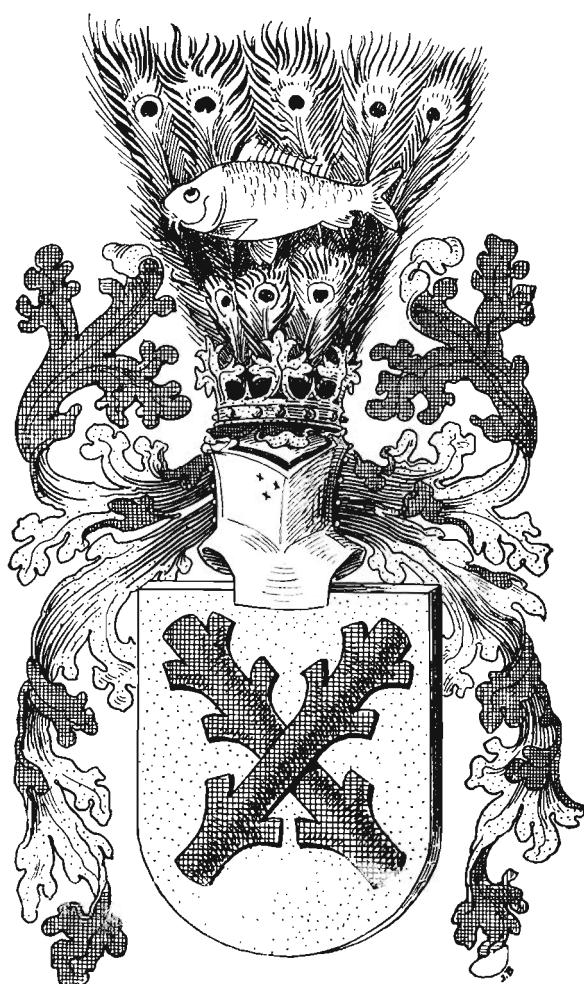
V hlavní větvi Klapské, která trvala po devět kolen, počíná řada Vilémem († 1393) na Hazmburce, Libochovicích a Slavětině. Synové jeho byli: Oldřich Sochor († 1415), Zbyněk arcibiskup Pražský († 1411), Mikuláš († 1459), Jaroslav, Jan a Vilém. Po Mikulášovi na Hazmburce, Libochovicích, Budyni, Kosti a Toužetíně nastoupili synové Jan a Oldřich, známí protivníci Jiřího z Poděbrad.

Synové Janovi († 1495) byli: Mikuláš († 1496) na Budyni, Hazmburce, Kosti, Troskách, Skále, Hostinném, Hradišti Choustníkově a j. Jan a Vilém na Budyni a Kosti.

Mikuláš zanechal jen jediného syna Jana († 1553), jehož manž. byla Markéta kn. z Minstrberka. Tento měl čtyři syny: Václava († 1578), Mikuláše († 1585), Jiříka († 1580) a Kryštofa († 1572). Z nich jen druhý a třetí zanechali potomky, tento Viléma († 1598) a Václava († 1591) a čtyři dcery, onen Jana Zbyňka, známého alchymistu, ale i mecenáše a okrašlovatele svých statků hojnými a nákladnými stavbami. Tím a alchymí ztratil nejen statky, ale podvrátil zúplna slávu rodu svého, který jako i jiní čeští rodové oné i nové doby, přišel o jméno, přestal pečovati i o zachování své a vyhynul. Jan Zbyněk † 1616 zanechav dva syny: Jana Mikuláše (padl co podplukovník v cís. vojstě 1631 stár jsa teprv 27 let) a Jaroslava. Tento držel již jen statek Radešín, ale i o ten přišel (1654) a † 1663*) jako poslední Z. z H., ježto dva synové v dětském věku před ním zemřeli. Jediná dcera Benigna Kateřina provdala se 1698 do rodu Purkrabů z Donína.

A. Masák.

*) Ve výpisích z matrik Pražských od Pilata (rkp. v arch. mus.) jest rok jeho úmrtí 1650 (20. kv.), ale nesprávný.

LXII. ZNAK PÁNŮ Z LIPÉHO.

LXII. Páni z Lipého.

Znak: **Dvě černé ostrve na zlatém štítě; klenot prvočně (od Smila Světlíckého) zlatý kapr a za ním kyta, později kapr na polštáři (!) a za ním paví ocas** (dle toho oprav vyobr.) (Nesprávně v novém vydání Siebmachra [Kadich-Blažek »Morava«] str. 70 klenot rozložená křídla a na nich ostrve.)

Páni z L. jsou vedle Berků z Dubé a Lipého nejslavnější větví Ronovců (Ostrvy). Jsou však mladší (nejstarší větví celého kmene jsou páni Krušinové a Bítovští z Lichtenburka, po nich Křinečtí z Ronova (posud, ale již jen po přeslici kvetoucí), třetí jsou Berkové a Adršpachové z Dubé, čtvrtá větev Mičanů z Klinšteina, pátá pánů z Lipého, šestá pánů z Pirkšteina a sedmá Škopkův z Dubé). Páni z L. pochází od Chvala (1253–63), syna Častolova, vnuka Smila Světlíckého. Syny Chvalovými Jindřichem a Čeňkem (z Ojvína) rozdělil se rod ve větve pánů z Lipého a Pirkšteina. Původíště celého kmene jest v sev. Čechách, ale záhy dostali se p. z L. na Moravu a tam setrvali až skoro do vymření.

Nejslavnějším členem rodu byl pan Jindř. z L. (1290 † 1329), který od r. 1319 byl jak titulem tak i skutkem vladařem království Českého. Při tom nabyl velikého bohatství a stal se ok. r. 1319 dědičným maršálkem král. Č., kteréžto hodnosti rod až do r. 1620 podržel. Patřilo mu Žitavsko, které směnil s králem za Mor. Krumlov r. 1319 (s Lipnicí). Měl též Ronov, Rataje, Obřany, Hlubočany, byl podkomořím, od r. 1320 hejtmanem král. Čes. a od r. 1325 i markrabství Mor. Rod vedl dále nejstarší z jeho synů Jindřich Železný († 1336); po něm byl syn Jindřich (Hynce), jenž prodal Krumlov i Lipnici (a Něm. Brod) a usadil se na hradě Templštejně. Držel též Pouzdřany a Nechvalín († ok. 1399). Nejstarší z jeho synů, též Hynce (manž. A. z Rožemberka) držel Frymburk a † 1414. Synové jeho byli Jindřich, hejtman moravský († 1469), jenž opět získal 1447 Krumlova (manž. Eliška z Březnice) a Jan z L. a Templšteina, který koupil 1414 Senohraby.

Jindřich zanechal syna Pertalta († ok. r. 1482, manž. Eliška z Kravař † 1500) a tento opět Jindřicha (1496–1513), jehož manželkou byla Bohunka z Pernšteina a syn Jan († 1541, manž. Marjana ze Šternberka). Syn tohoto Pertolt měl opět pěkná panství: Krumlov, Hodonín, Rosice, Veveří. Zemřel r. 1575 zanechav syna Jana († 1598), kterýž krátce před smrtí (1594) Hodonín prodal. Ze dvou manželství (s Majd. z Valdšteina roz. z Vartemberka [† 1591] a s Kat. z Krajku [zasn. 1592]), zanechal jediného syna

Pertolta Bohobuda, 20. a posledního maršálka kr. Č. rodu svého. Tento súčastník se vzbouřil proti Ferd. II. zvaným byl hodnosti své a † 1643 v Uh. Skalici stář 54 léta. Byl ženat po první s Annou z Krajku, podruhé s Marjanou z Hustřan a zanechal jediného syna Čeňka Hovoru (1637 † 82). Tento žil jako exulant ve Slezsku, držel tam statek Schentynk a byl třikrát ženat. První manž. byla z rodu pp. z Windischgrätz, druhá Joh. Eliška kn. Lehnicko-Břežská, třetí Bibiana hrab. z Promnic. Měl sice dva syny, ale ti před ním záhy zemřeli a tedy rod ten r. 1682 na vždy vyhasl.

A. Masák.

LXIII. ZNAK PÁNŮ ŽAMPACHŮ Z POTŠTEJNA.

LXIII. Páni Žampachové z Potenšteina.

Znak: Trojčí (trojčáři), tři stříbrné pásky pokosem ležící na červeném štítě, později štít rozčtvrcený, v 1. a 4. čtvrti stříbrné patero červených růží (druhdy zlatých v modrém poli) (2, 1, 2), v 2. a 3. modré a stříbrné pásky (lépe tři pásky stříbrné v červeném poli, kteréž jak původní znak měly by býti v 1. a 4. čtvrti); klenot dva jelení parohy.

Páni Ž. z P. patří k východní větvi Drslaviců, která se lišila od západní trojčářím pokosným (pp. z Kostomlat r. 1284 [Mutina] měli jen dvojčáři [2 pásky], kdežto větve západní měly trojčáří vodorovné, poloviční.)

Pocházejí od Oldřicha (1115), bratra Černínova. Syn Oldřichův byl snad Drslav, župan plzeňský (1144—60) a syn tohoto též Drslav i župan plzeňský (1160—89), který měl Oldřicha ze Žinkov (1176 † ok. 92). Tento měl syny Oldřicha z Litic a Protivu ze Žinkov. Starší z nich † 1216 bez potomkův, ale mladší měl tři syny. Nejstarší Půta z Křimic a Potenšteina (1245—89) byl županem plzeňským a purkrabím domažlickým a stal se druhým praotcem pp. Ž. Měl Potštýn (u Plz.), Litice, Ryzemberk a Křimice. Synové jeho byli Protiva (Procek), Půta a Dětřich, kteří se přestěhovali do Hradecka a tu založili hrady těchže jmen, jaké mívali v Plzeňstě.

Procek na Potštýně a Liticích † 1311 n. 12, Půta († 1318) měl polovici Litic, ale směnil ji r. 1304 za Vel. Bor a vrátil se do Plzeňska, kdež potomci jeho ještě kolem r. 1437 kvetli. Synové Prockovi Mikuláš a Půta založili dvě mohutné větve rodu svého, pp. Žampachy a pp. z Častolovic (od Půty). Mikuláš (1303 † 39, manž. Eliška z Lipého, 1342—56), měl Potštýn, Litice, Vamberk, Choceň, Žamberk a Kostelec n. Orlicí. Později vzbouřil se proti vladaři Karlovi (IV.) ve srozumění s Mikulášem Opavským, ale vzal, jak známo, smutný konec, zahynув při dobytí hlavní věže na hradě Potštýně. Statky jeho však zase vráceny synům jeho, když odstoupili králi Potštýna a Litic. Ze šesti jeho synův (Půta, Ješek, Čeněk, Jindřich, Vaněk a Mikuláš) usadili se 1336 Vaněk a Mikuláš na Moravě, tento stal se tam i zemským hejtmanem (1378—85), ale potomstvo jejich brzy vymřelo. I bratr Ješek (1341 † 71) nabyl na Moravě Víckova, Mitrova a Mohelna. V Čechách měl Žamberk, Choceň, Kostelec n. O. a Krčín. Čeněk získal od krále 1357 Žampach, od něhož se pak nazýval. Jindřich měl Mladkov, Morašice, Újezdec a zanechal syny Havla, Jana a Mikuláše, od nichž pocházel pozdější Makovští z Potenšteina, až do r. 1498 připomínaní

Synové Čeňka byli: Jan († 1395) na Žampachu, Mikeš z Potenšteina a Jaroslavic (1395 † před 1427) na Kyšperce, Kyjově a j. a Václav Čert z Krčína (1371 – 1400). Jenom Mikeš měl potomky: Mikuláše a Viléma (1416 – 23) na Žampachu. Syn tohoto byl Jan st. (1421–69, manž. Markéta z Hradce, roz. ze Šternberka), kterýž zanechal Jana ml. (1488 † 1519). Tento mimo statky otcovské měl i Hluk, Komorov a Chvalkovice a na Moravě: Němčičky, Morkůvky a Nesovice. R. 1495 získal i Mezilesí v Kladsku. Ze čtyř jeho synů druhý Zdeněk přečkal všechny bratry († 1562) a měl s manž. Alénou z Valdšteina pět synův: Jana Buriana, Viléma, Hynka, Karla a Čeňka. Z nich 1. a 4. měti potomky. Jan Burian (1562–74) na Kyšperce, Mladkově a Králíkách měl syny Adama a Zdeňka. Tento (1589–1637) získal rodu Hodonín, Vsetín, Hranice, Drahotuš, Nelhuble a j. (manž. Anna z Kunovic). Syn jeho byl Jindřich Burian na Hodoníně, Pavlovicích a Hrušovanech. Zachovav věrnost Ferd. II. povýšen dne 20. pros. 1623 do stavu hrab. Roku 1637 získal i Frýštát v Těšínsku, měl i Čejč a Kobylí, byl hejtmanem kraje Brněnského a † 1644.

Bratr jeho Karel Zdeněk (manž. Alžběta Kat. Sedlnická z Choltic) držel 1639 Nelhuble. Jindřich Burian měl syna Jana, jímž ku konci XVII. stol. starožitný rod Žampachův vymřel. *A. Masák.*

LXIV. ZNAK PÁNŮ ŽDÁRSKÝCH ZE ŽDÁRU.

LXIV. Páni Žďárští ze Žďáru.

Znak: **O**rlice jako u Kolovratů, **Ž**erotínův, ale stříbrem a červeně rozčtvrcená (dříve rozpoltěná) s měsičkem a trojlistem jetelovým na prsou na modrém štíťku (dříve modrobílém); klenot křídla rozložená, pravé stříbrné, levé červené a v nich též měsičky; přikryvadla v pravo modrá a stříbrná, v levo červená a stříbrná.

Ačkoliv jest podle znaku jisté, že páni ze Žďáru náleží k velikému rozrodu Janoviců (Vlastislaviců), přece spojitost jich s ostatními větvemi na ten čas nelze dokázati. Předkové jich připomínají se teprv r. 1414 Chvalem ze Ž. (přitiskl též pečeť na stížný list do Kostnice r. 1415 zasláný). Po něm následuje Jan Šmikonský ze Ž. (1429—63), v l. 1439—40 hejtman českých rot v Uhrách.

Držel Budenice a Bratkovice. Dle rodinných pamětí měl syna Bedřicha (1. manž. tohoto Kat. z Doupova, 2. Eliška z Rodvic) a syny tohoto Janem a Stanislavem vznikly dvě větve rodu druhdy katolická a evangelická, později česká a saská.

Zakladatel oné Jan (1470 † 1526, manž. Maruše Kladenská z Kladna) byl pánum na Červ. Újezdě, Měcholupech a Běsicích, byl hejtmanem na Karlštejně (1475—86) a zanechal syna Oldřicha (nar. 1481 † 1542, manž. Ludmila z Doupova) na Újezdci a Svárově. Tento zanechal čtyři syny: Jana st. (1503—78), Stanislava († ok. 1545), Jiříka (n. 1507 † 74) a Zdeňka († 1548). Z nich zanechal potomky jen Jan.

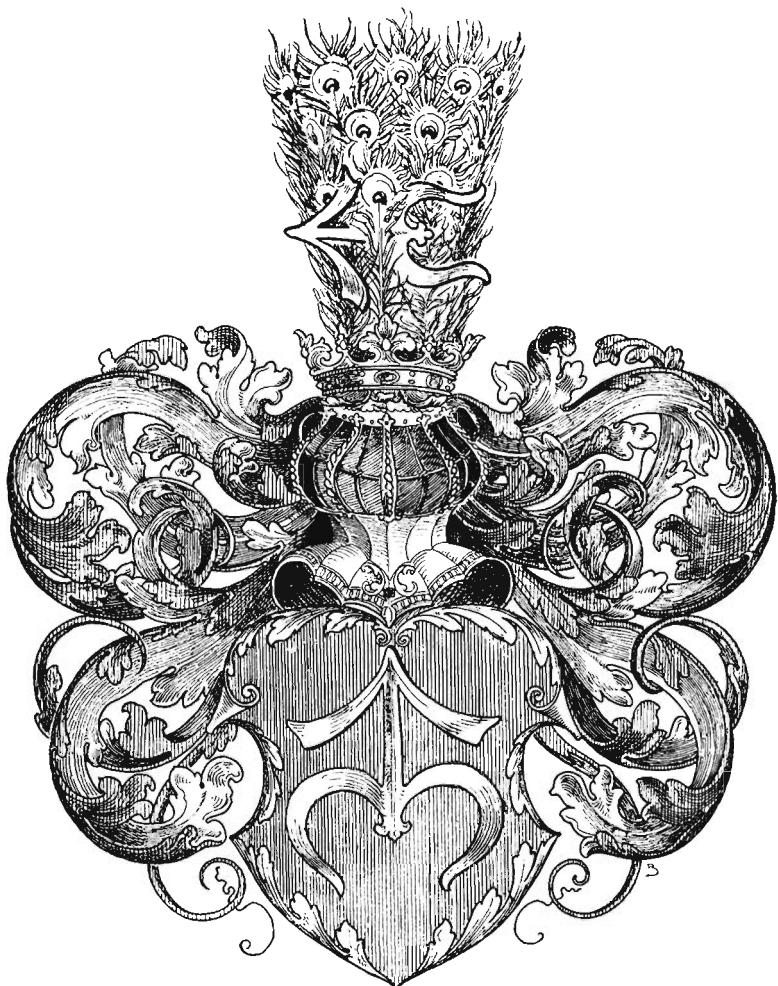
Patřil mu Svárov, Jeneč, Hostivice a Kladno (od r. 1574); byl od r. 1549 hejtmanem Karlšteinským a měl syny Ctibora (1566 † 1615), Gotharda Floriana (nar. 1542 † 1604), Albinu (1539 † 80) a Petru Voku (n. 1549 † 82). Trvalé potomstvo zůstavil jen Gothard Florian. Syn jeho Jan ml. na Tachlovicích († 1598) z manželky Kat. ze Škrovald zanechal syna Floriana Jetřicha (n. 1598 † 1653), který za věrnost v bouřích r. 1618—20 prokázanou, povýšen dne 4. srpna 1622 do stavu panského a 13. listopadu 1628 do stavu hraběcího. Páni ze Žďáru, ač původu panského, již při prvním vystoupení svém v dějinách počítáni k stavu rytířskému, bezpochyby schudnutím.

Hrabě Florian Jetřich (manž. Eliška z Martinic † 1649) byl veliký boháč. Patřil mu Červ. Újezdec, Svárov, Tachlovice, Jeneč, Hostivice, Kladno, Vel. Kvic, Libočany, Hrušovany a j.

Zanechal sice syna Franta Adama Eusebia, leč ten † 1670 (5. dub.) svoboden a tak zůstaly z hraběcí větve jen dcery, které se o bohaté dědictví rozdělily. Měloť totiž dědictví přejít sice na ostatní zbylé mužské potomky celého rodu Ž., ale tito (potomci Stanislava, syna Bedřichova) byli přijali víru evangelickou a odešli pro náboženství ze země i nechtěli se jí ani k vůli hojným statkům odříci. Konečně r. 1688 za peněžitou náhradu upustili ode všech práv a statky ponechány dědičkám katolickým. Tak přestal rod Žďářských v Čechách. Památkou po nich jest nadání hrab. »Saara-Martinize« (čti: hr. ze Žďáru-Martinic) pro schudlé potomky staročeských rodů.

Vétev saská počíná Stanislavem (1535—6, 1. manž. Markéta Kelblová z Geizinku, 2. Barb. Kaplířová). Syn jeho byl Bedřich († 1536), který z dvojího manželství s Efrosinou z Plavna a Otilií Kaplířovou ze Sulevic zanechal syna Václava (n. 1525 † 95) na Slatině, Smilovicích, Hradišti, Všechnapech a Ždáru. Týž byl hejtmanem kraje Žateckého a měl tři syny: Jana Václava (manželka Majdalena ze Štampachu), Mikuláše (1600 na Hradišti) a Jana Šebestiána (1598 † 1628) na Ždáru, Hradišti a Přívlačích (manž. Eliška Oplová z Victumu). Tento ztratil r. 1623 Přívlaky a odešel pro náboženství ze země do Sas, získal tam statek Rogavici. Synové jeho byli Mikuláš a Lev (n. 28. 12. 1624 † 16. 12. 80), jichž synové dostali 53.000 zl. odbytného za statky české. Lev zasnoubil se 3. 3. 1663 s Evou šl. ze Schleinic (n. 25. 5. 1643 † 96), byl pánum na Rogavici, Zschortově, Lani a Berle. Zanechal syna Kryštofa (manž. od 14. 5. 1694 Voršila Majdal. z Děskova), který po brzké smrti své (29. 3. 1702) zůstavil nezletilého Jindřicha Gustava (n. 29. 12. 1700 † 10. 6. 1754). Manželkou tohoto byla Eleonora Zuzana z Schönberka a synem jich Kryštof Ludvík na Zschortově a Dorn-Reichenbachu (n. 7. 7. 1737 † 12. 4. 1790), jehož manželkou byla Karola Helena ze Staršedu (n. 23. 10. 1739 † 14. 1. 1811). Z tohoto manželství vzešel Dětřich Gustav (n. 26. 3. 1779 † 18. 2. 1835), saský major, jehož manž. byla Adéla z Köneritz. Dítky jich jsou: Berta (n. 29. 1. 1820 † 7. 11. 1825), Karel Jindřich Gustav (n. 28. 11. 1821 † 15. 8. 1874), pán na Dolanech, Příticí a Ehrenberku (manž. od 19. 11. 1851 Augusta hrab. z Býnu roz. hr. z Einsiedlu), dobré vědomý svého českého původu (psal i do Pam. arch.), nemnohý z českých exulantův. Byl bezdětek. Bratr jeho byl Jan Jiří (n. 21. 9. 1823 † 4. 9. 1858), saský rytmistr, ženat od 5. 10. 1850 s Adélou z Köneritz, a druhým bratrem Jindřich Arnošt (n. 2. 11. 1829) Sestra Cecilie Vilemína (n. 2. 3. 1825 zasn. 6. 7. 1846) jest vdovou po Luitbertovi svob. pánu z Friesen, který padl r. 1866 u Sadové. Z těchto tří jenom Jan Jiří zanechal potomky, dva syny: Jiřího (n. 26. 10. 1851 zasn. od 13. 4. 1874 s Helenou hr. z Einsiedlu-Ratiboru [n. 16. 10. 1851]), pána na Příticí a Ehrenberce a JUDra Dětřicha Lva (n. 17. 10. 1852 zasn. 6. 6. 1878 s Fridou hr. z Einsiedlu-Ratiboru [n. 7. 9. 1857]), který zdědil po strýci Karlu Dolany. Oba tito bratři mají potomstvo. Jiří dceru Johanku (n. 19. 7. 1875) a syna Mikuláše (n. 8. 11. 1876) Dítky Lvovy jsou: Eleonora (n. 4. 7. 1871) a Benedikta (n. 2. 11. 1882). Vétev saská píše se něm.: Sahrer v. Sahr. Jest však ještě v Uhrách vétev jiná neznámého původu, která si jméno neponěmčila, ale piše je: Zdiarsky v. Zdiar. Z ní byl Jan ryt. Z v I. 1879—84 poručíkem v 43. uh. pl. v Karanšebesi. Mimo to jsou i sv. pp. ze Ždáru (piší se v. Saar), kteří odvozují svůj původ od českých našich Ždářských a obdrželi vskutku při svém povyšení do stavu šlechtického (26. 5. 1793) znak skoro stejný s pravými Ž. (orlici stříbrem a modře rozčtvrcenou na štítě střídavých barev), i křídla (ale složená) za klenot, ano dosáhli i povyšení do stavu panského, ale původu od českých Ž. neprokázali.

A. Masák.

LXV. ZNAK PÁNŮ OSOVSKÝCH Z DOUBRAVICE.

LXV. Páni Osovští z Doubravice.

Znak: **Střela stříbrná na luku stojící na štíťě červeném, klenot ocas paví touže střelou proštřelený.**

Páni O. z D. jsou větví českých Benešovicův, ale velmi záhy na Moravě usedlou, kdež i po celou dobu svého trvání kvetla a tu i zhynula. Wolný ve své topografii Moravy (II. díl, svaz. 2. str. 366.) dává jim za nejstaršího předka Heralta již r. 1049, ale jméno toto, velmi zhusta užívané u pp. z Kunštátu, nebylo u O. v oblibě. Spíše již, aspoň jménem, patřil by k nim Ondřej, kanovník pražský, pak biskup olomucký (1092 † 97). Paprocký (Zrcadlo 112) uvádí bratry Markvarta a Mstihnéva na Doubravici (1120—60) mezi předními rádci knížecími, ale i tato jména jsou málo věrohodná, neb v pramenech historických O. pozdější nikdy těchto jmen neužívají. Oblíbená jména v jich rodě byla: Smil, Jimram, Zikmund, Zbyněk, Hynek a Jan, jiná jen ojedinělá.

V XII. století připomíná se ještě Smil (1158), v XIII. pak zase velmi pochybný Hrabec (!) (1248—51) na Doubravici (?), Vilém 1279 se syny Luiopoltem a Barnabášem (!) (Wolný II. b) 366) a Protivou z D. 1280—97, bezpochyby totožný s Protivou, nejvyšším čísníkem z r. 1303 (i ten sotva patřil k O. z D.). Jistější předkové rodu jsou Vok (1221—39) a synové jeho Beneš z Čvilína (1245 † 65), Milota z Dědic (1252 † 1307) a Ruprecht (1256 v Opavsku), synové pak Benešovi, totiž Beneš z Bránic a Úvalna (1278—1302) a Vok (1283). V stol. XIV. přicházejí dva Zbyňkové, jeden † 1331 a druhý 1332. Synové Zbyňka prvého byli bezpochyby Ješek a Smil, z nich onen byl pánum na Doubravici, Němčicích, Kuničkách, Přibyšíně a Valtinově v l. 1354—78, tento připomíná se s bratrem 1354—58. Jiný Smil (manž. Běta) připomíná se r. 1398 s přídomkem z Osové i Doubravice, a byl již r. 1406 mrtev. Bratr jeho byl Hynek na Petrovicích a Osové. Dítky Smilovy snad byly Oldřich (zemř. před 1434, manž. Eliška z Lipého) a Anežka (1406). Současně připomíná se často Ješek Doubravka z D. (1386—1406) i z Jakubova (1392) jmenovaný (Brandl »Knihy půhonné« I. str. 99, 174, 184, II. str. 47) s manž. z rodu pp. z Pernštejna. Týž Ješek zanechal syna Jimrama též Doubravka zvaného. (Kn. půh. II. 25, 47, 60, 110). Tohoto bezpochyby synové byli Jimram O. z D., Zikmund, Zbyněk a Smil v l. 1416—46 často připomenutí. Drželi Osovou, Bytěšku, Bošovice, Chřipov, Vícenice, Březí, Slavětice a j. Z nich Zbyněk (manž. Eliška z Cimburka) držel Osovou a Bytěšku

a měl syny Zdeňka a Zbyňka (1437). Smil Doubravka na Osové, Bytěšce, Suchdole a Kletném, Slavěticích a Vičenicích (1437 † j. 63) měl manž. Anéžku z Meziříčí a Lomnice, která jej přečkala (držela až do r. 1463 Křižanov). Synové jejich byli: Hynek, Zikmund, Václav a Jiří na Osové, Hrotovicích, Lidměřicích, Bytěši, Ořechově, Pateříně a j. v l. 1480—1512. Bratrovec jejich byl snad Jimram 1470—1500 na Osové, Valči, Pozdětíně. Děti jednoho z oněch bratří byli Smil, Jan a Anna, z nichž Smil povznesl rod svůj na nebývalou výši.

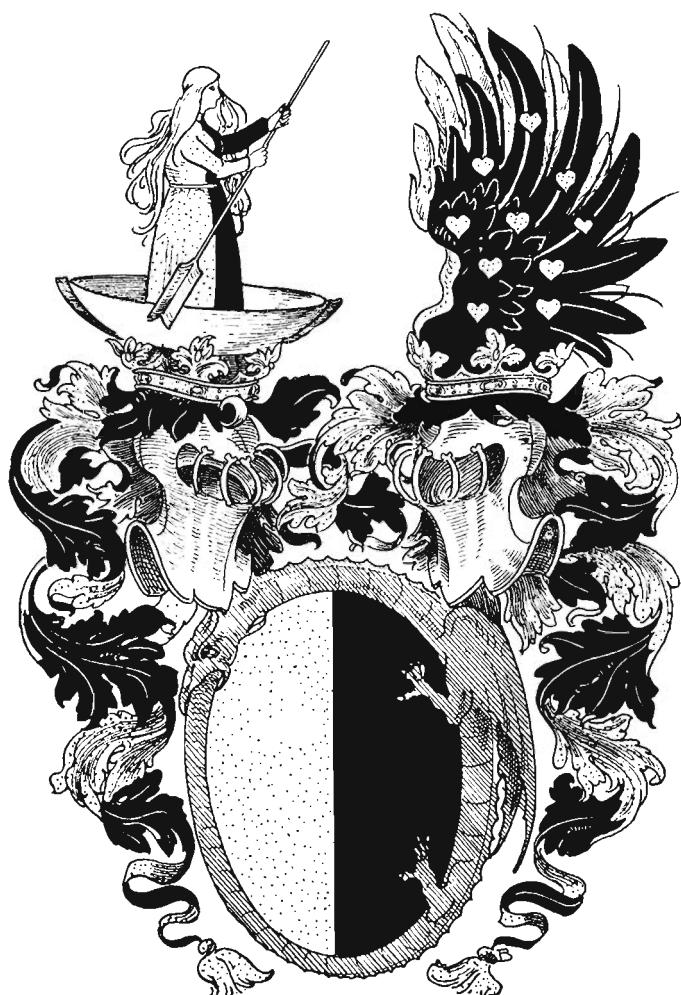
Byl pánum na Osově, Říčanech, Popůvkách, Bochovicích, Vedrovicích, Valči, Chroustově, Vlčetíně, Hroznětině, Pozdětíně a Troskotovicích v l. 1500—39 († c. 1540). Bratr Jan držel do 1530 Osov a † 1539.

Smilovi synové byli Jaroslav a Burian. Onen (manž. Majdal. Valecká z Mírova) držel Říčany, Troskotovice, Valeč (s manž.), Okarec a j. a † 1555 bez potomků. Burian byl již 1529 v pomocném mor. vojště proti Turkům u Vídni, obdržel po bratrovi Říčany, po otci pak Vlčetín, Hroznětin, Bochovice, r. 1556 koupil od Vrat. z Pernšteina Třebíč, získal Dalešice a j. (manž. Eliška Bílovská z Lichtenburka) a zemřel r. 1563. Manželka následovala ho 1567. Synové Jan a Smil drželi společně Třebíč. Jan † záhy (1573, manž. Lidmila Kyjovská z Kyjovic) b. p. načež Smil držel sám Třebíč. Tento slavný pán povznesl nejvýš věhlas rodu svého, ale dlouhou řadu předkův i uzavřel. Mimo Třebíč držel též Bytěšku Osovou, byl král. radou a místodržícím a znám jako pečlivý hospodář i znatel staročeského práva (sepsal sbírku půhonů a nálezů, pro své statky vydal »Zřízení«). Byl dvakráté ženat. Poprvé s Bohunkou z Žerotína († 1588 29. 9.), podruhé s Kateřinou z Valdšteina († 1637), leč z obojího manželství nezůstavil žádných potomkův a tak smrtí jeho (1613 13. 2.) starožitný rod tento vyhasl. Manž. jeho Kateřina zdědila Třebíč (Bytěška byla mezitím prodána) a provdala se opět za slavného Karla st. z Žerotína, jejž však také přečkala.

Třebíč dostala se po ní rodu hr. z Valdštejna (bratru jejímu Adamovi ml.), jimž posud patří a užívá ho vždy nejstarší mužský člen celého rodu.

Rodinná hrobka O. z D. byla ve Valči. V zámku Třebíčském nachází se veliký, olejomalbou provedený rodokmen jejich.

Ant. Masák.

LXVI. ZNAK PÁNŮ Z VARTEMBERKA

Obr. 1.

Obr. 2.

LXVI. ZNAK PÁNŮ Z VARTEMBERKA.

Příloha k 1. číslu roč. IX. „Časopisu Společnosti přátel starozitnosti českých v Praze“

LXVI. Páni z Vartemberka.

Znak: **Prvotně lvice** (ještě r. 1283 u Beneše z V. na pečeti v archivu Čes. Musea) později (již r. 1313 u Jana z V. a 1341 u Beneše (II.) z V.) štít rozpoltený, jehož pravá zlatá, levá černá a klenot černé křídlo (list 66 a obr. 1.); pozd. štít otočen zeleným drakem a v složeném křidle černo-zlatém zlaté lístky (10 až 12); posléze rozhojněn znak druhým klenotem, nad pravou příbohou panna na zlaté lodičce veslující v zlatočerném rouše (list 66 b). Tento klenot, panna, ale samotný, poprvé objevuje se u Zikmunda z V. na Děčíně r. 1436, u Jana z V. na Blankensteině lodička bez panny.

Páni z Vartemberka jsou větví Markvarticů, znaku lvice. Počázejí od Markvarta z Ostrého (Šarfsteina) 1255—68, bratra Jaroslava z Hruštice (1234—69). Ten měl syna Beneše z V. (1270—93), pána na Vartemberce, který zastával úrad nejvyššího purkrabí a stal se dědičným nejvyšším číšníkem, kterýžto úrad potomci jeho až do osudné katastrofy bělohorské podřezali.

Potomky Benešovými rozdělil se rod Vartemberský v četné větve, z nichž přední byly: Veselská, Děčínská, Ralsko-Děvínská Zákupská, Březenská a j. a čítal v XV. a XVI. st. přehojný počet členů, kteří však počátkem XVII. stol. tak nápadně seřidli, že není druhého příkladu ve šlechtě české. Nežli pak uplynulo prvé desíletí zhoubné války 30leté, ležel pyšný strom slavného rodu jako bleskem v prachu skácen.

S českou slávou vzrostl až v oblaky a s ní i klesl v hrob, podoben jsa neméně mocným Smiřickým, Švamberkům a Trčkům.

Nejstarší větev V. Ralsko-Děvínská pochází od Jana z V. († 1316 5. 1.) Synové jeho byli: Vaněk, Ješek a Beneš, z nichž nejstarší získal 1356. Zákupy; držel též Děvín, Ralsko, Děčín. Měl syny Jana a Václava. Jan z Ralska (manž. Kuna) byl též r. 1355 s Karlem I. (IV.) v Pise a připomíná se do r. 1380 († asi 1383). Byl pánum Děvína, Ralska, Vartemberka a získal ok. r. 1369. Milioně a stal se r. 1369 nejv. purkrabím. Bratr jeho Václav (Vaněk) 1356—77 † ok. 1379, manž. Eliška ze Stráže (1377—94) držel Zákupy, Děčín, Děvín a s bratrem Mimoň, Tolštejn.

Jan zanechal šest synů: Jana (Chudobu z Ralska), Václava, Petru, Beneše, Viléma a Jindřicha, z nichž nejvíce proslul Jan (st., pak nejst. 1380 † 1433). Týž oddal se nejprv stavu kněžskému, stal se i kanovníkem, ale složil hodnost tu 1390 a vrátil se opět do stavu občanského. Držel Ralsko, Mimoň, Vartemberk, Lemberk, Jabloný i Chotěbuz (tu ztratil r. 1394 pro vzpouru) a byl jedním z předních pánů strany pod jednou. Syn jeho Jan ml. z Ralska

a V. lapen r. 1433 od Žitavských a odpraven (21. pros.). Bratr Jana Chudoby Václav (1389—1412) získal kolem r. 1390 Zákup, držel též Tolštejn, Březno, Chlum, Nistějku, ale zemřel i s potomky brzy. Třetí bratr Petr (1380—1420 † ok. 26) seděl r. 1404 na zem. soudě a držel Děvín a část Mimoně. Čtvrtý bratr Beneš (1402 až 1433) držel Lemberk, půl Jablonné, Vinařice a od r. 1429 Děvín. Trvalé potomstvo zanechal Vilém (1389—1432) na Zákupech, Tolštejně a Mimoně. Tento měl syny Viléma ml. a Beneše (1450—8) na Zákupech. Potomci Benešovi (1427—50) zvali se Zákupskými z V. a udrželi se až do konce XVI. stol., ale měli zboží nevalně. Jindřich měl Valdštejn; o jeho potomstvu nevíme.

Větev Veselská počiná Benešem (1295 † 1332), synem Benešovým. Držel Veselí a získal roku 1325 Bydžov. Manželka jeho byla Eliška (1310—59) na Smidarech, kteráž mu porodila tři syny: Ješka, Čeňka a Beneše a dceru Jitku (manž. Jan z Dražic). Z nich nejstarší Ješek (1337 † 69, manž. Eliška († 1360), držel Bydžov, Velíš a Veselí, byl nejv. komorníkem a pak purkrabím a měl tři syny: Beneše, Ješka a Čeňka. Vnukem jeho, ze syna Čeňka († 1396) byl mocný a v dějinách domácích známý nejvyšší purkrabí Čeněk z V. (1400 † 25. 17. září), pán na Veselí, Jičíně, Velíši, Bradě, Lipnici a Bydžově, jehož synem Jindřichem tato větev r. 1434 vymřela.

Nejdéle se udrželi potomci Petra na Děvíně a Mimoně. Měl syny Jana st., Markvarta a Beneše. Jan (1426 † 64) byl pánum na Děvíně, Ralsku, Vartemberce a Blankensteině, zastával úřady nejv. číšníka a fojta Lužického a zanechal syny Kryštofa a Zikmunda. Onen (1440—81) na Ralsku, Děvíně, Čes. Dubě, Tolštejně a Šluknově zemřel bez potomků. Bratr Zikmund (1464 † 1518) také fojt Lužický měl syna Jana (n. 1480 † 1543) nejv. purkrabí a pána na Děvíně, Čes. Dubě, Rohozci, Skále, Ralsku, Hostinném a j. Tento zanechal syna Adama (n. 1516 † 80), jehož syn Karel s manž. Kat. z Mansfeldu splodil syny Jana Jiřího a Jindřicha Otu. Jan Jiří súčastnil se odboje českých stavů, utekl ze země a ztratil Rohozec, Lipou, N. Zámky, Skálu a čtvrt Turnova. Jmenován byv na památku svého dědičného úřadu číšníkem krále Švédského, zemřel prý raněn mrtvicí při kvasu, vypiv číši vína »na zdar a vyzdvížení koruny České«.

Bratr jeho Jindřich Ota (Kulhavý), známý svým i své první manželkou Alžběty Smiřické (zahynulá 1620 1. ún. při výbuchu v zámku Jičínském) smutným osudem, uzavírá r. 1625 (28. ún.) řadu členů rodu svého, byv i s druhou manž. svou na statku Markvartickém (Červ. Dvoře) od vzbouřených svých protestantských poddaných ubit.

Jméno a znak přenešeny v 18. století na příbuzná hrab. z Valdšteina. Též Odkolkům z Újezda, jejich jedna bába byla z Vartemberků, povoleno spojiti znak svůj se znakem pp. z V.

Ant. Masák.

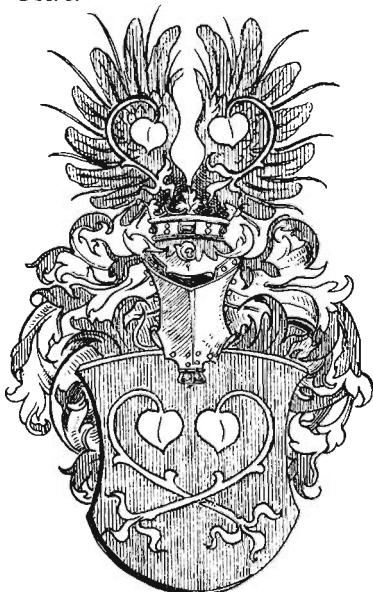
Obr. 1.

Obr. 2.

Obr. 3.

Obr. 4.

LXVII. ZNAK PÁNŮ STOŠŮ Z KOUNIC.

LXVII. Páni Stošové z Kounic.

Znak: **Stříbrné lekno na červeném štítě, nad přílbou buď složené křídlo s timže leknem** (rytířská větev list 67. č. 1.), **nebo dvě přílby a na každé křídlo s leknem** (svob. páni, list 67. č. 2), **nebo křídla rozložená a v každém lekno** (list 67. č. 3.), **neb jelén s korunou na krku** (list 67. č. 4.).

Jak znak, tak přídomek zřejmě ukazují, že posud kvetoucí a četně rozvětvený tento rod patří k slavnému kmeni Kouniců, jehož proslulými větvemi byli hr. z Martinic (již jen po přeslici žijící v rodě hr. Clamů z Martinic) hrab. z Kounic, posud kvetoucí, a vymřelí pp. z Talmberka, Černčíčtí z Kácova, Rychnovští z Rychnova, Jilemničtí z Újezdce a Kounic, z Drnholce, Peruce, Poděbrad a ve stav vladycký sešli z Bránic, Bynic, Otičtí z Otic, z Robné, z Rudíkova.

Z velikého tohoto kmene kvetou, jak řečeno, posud je hr. z Kounic v Čechách a na Moravě, hr. Clamové z Martinic (jen po přeslici) v Čechách a Stošové z Kounic. U těchto jest zajímavý případ, dosti vzácný, že se zachovali ve třech stupních šlechtictví. Jsouť hrabaty, pány a rytíři. V české šlechtě jen u Vchynských ze Vchynic (knížata, hrabata a páni, exulanté v Německu) a u Gerštorfů, dlouho v Čechách usedlých (hrabata, páni a rytíři) obdobu nacházíme.

Prvotní své vlasti jsou však S. z K. vzdáleni i národu českému odcizeni, ne sice katastrofou Bělohorskou, jako četné jiné české rody, ale volným přesídlením do Slezska nyní Pruského.

V zemích českých kvetli S. v Čechách až do r. 1690, na Moravě do 1598. Odvoditi původ S. z K. od společného kmene, jako se to dá u pp. z Talmberka, Martinic a Jilemnických z Újezdce se posud nepodařilo. V pramenech věrohodných přicházejí S. teprv v XIV. st.

Paprocký jako u jiných rodů má i u Stošů ovšem praotce mnohem starší, již r. 1222 připomíná Petra Stoše z Fadistimě (!) z Moravy s Rampoltem S. z F., kteří vyžádali si pohřeb v klášteře Jindřichovském a týž nadali. Zpráva tato není asi smyšlenka, za jakouž se skoro šmahem staré zprávy Paprockého pokládají, ač, nehledě k přídomku, patrně zkomolenému, celou dlužno asi o sto let zpátky posunouti. Nejoblíbenější jména u Stošů byla: Oldřich, Jan, Vilém, Jiřík, Ota, ale i Petr několikrát se u nich vyskytuje: r. 1240 Petřík Stoš, to na Steinavě, r. 1430 Petr na Branicích, r. 1487—1506 Petr na Štítině a r. 1537 Petr na Važanech. Též

Rampolt připomíná se r. 1386 jako hejtman Opolský. S. z K. jsou nyní v Čechách a na Moravě méně známí, nejen proto, že se ze zemí českých vystěhovali, ale že ani svého starého a u nás tak známého a zvučného přídomku neužívají. Píší se totiž všecky větve, hraběcí, panská i rytířská pouze »von Stosch«. Příčina toho jest jednoduchá. Větve česká i moravská, které znaly ještě svůj prastarý panský původ, vymřely, a větev slezská vystěhovala se záhy do nynějších sídel a tam po způsobu, ve Slezsku pruském obvyklém, měnila stále přídomek dle statků, které v ten neb onen čas držela. Zajímavým dokladem takové měny jest posud kvetoucí rod slezský »Wilmowski«. Tito jmenovali se prvotně Skočovský z Kojkovic, a potomci jeho, nedávno do stavu panského v Prusku povýšení, odloživše starodávný přídomek z Kojkovic, nechali si toto nové přímení, ale pokažené ve »Wimowski«. Kdož by v tom hned poznal Skočovské z Kojkovic! Tak jest tomu i se Stoši. Jak měnili přídomy vidíme na následujícím: R. 1400 připomíná se Hanuš Stoš Kapusta z Medlic, 1406—7 Oldřich Šiška z Bránic a Holubic, r. 1439 Hanuš Stoš z Tvarůžkova (ještě 1481 zase Jindřich Stoš z Tvarůžkova a ještě 1532 Jiřík S. z T.). Jiní se psali S. z Albrechtic S. z Deštného, ze Starkovic a j. S přídomek z Kounic připomíná se již Oldřich S. z K., jindy z Bránic s bratrem Otíkem (1386 až 1416). Drželi Bránicí, Kojátky, Kruhy, Rymnice a j. Současně s nimi přichází Jan na Úvalně a Posuticích, jehož synové byli Pavlík, Kunrát a Petřík na Kralicích, Petříkovech a Posuticích (1406—30). Z nich Pavlík a Kunrát založili dvě větve. Pošlost Pavlíkova vymřela ve čtvrtém koleně Volfem S. na Stiborických a Tvorkově kolem r. 1520, pošlost Kunrátova v sedmém koleně Bohuslavem na Bránicích zem. soudcem Opavským 1593.

V Čechách objevují se S. z K. Bernartem a Janem na Starkovicích a Mlad. Bucích (1482—1500). Syn Bernartův byl Beneš na St. Bucích († 1537 6. 11.) jehož potomci v přímé posloupnosti byli: Jiří († 1571), Jan Jiří († 1614), Adam Mik. (1614—31) a tohoto dítka Jan Frant., Ferdinand, Vojtěch, Bedřich a Marie Kateřina, kterou se řada S. z K. v Čechách r. 1690 uzavírá. Vedle nich žili u nás ještě četní jiní S., potomci druhých synů Jiříka († 1571), totiž ze staršího syna Bedřicha (pošlost tato vymřela 1680) a Oty (potomci vymřeli též kol. r. 1681).

Ze S. Albrechtických zvlášt' paměti hodný jest Zikmund S. z K. a Albrechtic (1482—4), kterýž od kr. Kazimíra Pols. obdržel za klénot jelena vynikajícího s korunou na hrdle. Tento klénot přešel pak na hrab. z Kounic. V listu na toto polepšení erbu vydaném jest potvrzeno příbuzenství S. s pány z Kounic i právo jich k tomuto přídomku.

Uvádíť se tam: generosus Sigismundus Stoss de Kunicz et Albrechtic.« I v archivu Vratislavském jest listina z r. 1574, v kteréž jmenují se páni z Kounic výslovně strýci Stošův a v Prus. Slezsku ještě r. 1632 připomíná se Otto Jindřich Stosch svob. pán z Kounic a na Halbově, hejtman knížetství Zaháňského.

Hraběcí větev S. z K. drží statky Kotel, Jány, Stošov, Manice, Hartov a j. Hlavou rodu byl Albrecht Jan († 1880), který zanechal syny: Šťastného Jiřího (n. 1867) a Bernarta Jindř. (n. 1869). Strýc jejich jest Bohuslav Adolf (n. 1830) hejtman m. sl. (manž. Blanka Lípová z Kozařova, též z českého rodu od r. 1600 ve Slezsku usedlého). Bratr tohoto byl Jiří († 1871), jenž zanechal syna Karla (n. 1872).

Z mladší větve (po Šťastném Jindř. † 1871) žijí bratři Jiří (n. 1836) a Karel (n. 1839), z nichž Jiří má syny Jiřího Bedřicha (n. 1866) a Albr. Otu (n. 1873) a dcery Luisu (n. 1865) a Elišku (n. 1869).

Panská větev S. dělí se ve dvě haluze, z nichž starší opět na dvě ratolesti se rozštěpila. Ze starší živ jest jen Max Edvard zv. p. S. z K. (n. 1834) a sestra jeho Ema (n. 1833) manž. Lva z Kalksteina. Z mladší, četnější haluze žije syn Rudolfa († 1882) též Rudolf (n. 1846). Týž má tři syny: Hanuše (n. 1873), Heřmana (n. 1878) a Kurta (n. 1880).

Bratr Rudolfa († 1882) Heřman (n. 1812) major v prus. vojstě, zanechal syny Alfreda (n. 1841), jenž má dítky Rudolfa (n. 1870), Valdemara Heřmana (n. 1873) a Markétu (n. 1876), dále Stanislava (n. 1845) a Heřmana (n. 1848). Z mladší haluze svob. pp. S. žije Oto Jindř. (n. 1842) býv. rytm. pruský, jenž má syna Bedř. Otu (n. 1881) a dcery Olgu (n. 1876) a Helenu (n. 1878).

Z rytířské větve vynikl v novější době zvláště Albrecht ryt. S. (n. 1818) chef admirality a člen panské sněmovny pruské. Mimo něho jest Albrecht ryt. S. prus. podplukovníkem a štábním důstojníkem v hesenském pěš. pluku č. 82. v Göttinkách, Oto ryt. S. setníkem v prus. vojstě a j.

Ant. Masák.

LXVIII. ZNAK PÁNŮ Z JANOVIC.

LXVIII. Páni z Janovic (orlice).

Znak jako u pánů z Kolovrat: **Orlice běločervená na modrém štítě, klénot složená křídla, přední červené, zadní bílé, příkrývadla červená a modrá** (správně heraldicky v pravo červená a bílá, v levo bílá a modrá). Pozdější Špetlové z Janovic (viz dále) neužívali ani měsíčku na prsou orlice, ani koruny na přílbě (klesnuvše do stavu rytířského; viz pečeť Jetřicha Š. z J. z 1638 ve sbírkách Čes. Mus.)

Starobylý rod pánů z J. jest vůbec nejstarší větví Janoviců (Vlastislaviců), starší než páni z Kolovrat se všemi ostatními větvemi.

Usedlí byli i s Kolovraty, Čejky a Dvoreckými z Olbramovic a Zruckými z Chřenovic v krajině Sázavské, oni sami s Čejky a Dvoreckými v Oticku, Kolovrati v Ríčansku, Zručtí v Sedlecku, odloučivše se od západních větví pánů z Žerotína, Valkounův a Osovských z Adlar a Žďárských ze Žďáru.

Původním pp. z J. byly Janovice Vrchotovy v Oticku. Brzy však páni získali jiné, větší statky a nabyli i vysokých úřadů zemských, čímž rod svůj mezi přední v zemi povznesli. První, jenž přídavku z J. užíval, byl Kunrát z J. (1234—54), král. purkrabí zvíkovský. Týž úřad zastával i syn jeho Purkart, který získal rodu svému Vimperk, načež se i s potomky psal z J. a Winterberka (Vimperka). Krásná pečeť jeho, první to se znakem orlice vůbec (z 1284. v říš. archivu víd.) uměleckým a heraldickým provedením a stářím má jen málo sobě rovných. Srovnati s ní lze jen pečeť Jaroslava ze Šternberka z téhož roku a Smila z Lichtenburka z 1265, velikostí a skvostným provedením.

Již pouhá ta pečeť jasně dokazuje vysoké postavení Purkartovo, nadtož pak četné úřady, které zastával. Mimo úřad purkrabí zvíkovského (1254—77) byl též županem prácheňským (1264—67), hejtmanem v Štýrsku (1270—74) a v Hor. Rakousích (1274—76), nejvyšším maršálkem (1267—77) a purkrabím hradu pražského. Zemřel ok. r. 1295 (spíš 1297). V hodnostech udrželi se pak potomci jeho až do vymření. Syn jeho Zdík z J. a V. zasedal již 1295 na zem. soudě. Zanechal 5 synů: Jence, Vavřince, Herborta I., Peška a Purkarta, jimiž se rod značně rozvětvil. Z bratří těch byl Purkart komorníkem a Pešek hofmistrem králové. Starší 4 drželi nějaký čas v zástavě Křivoklát a Poděbrady, vystavěli na Vimperku hrad Hus (nový to statek s Husincem, Záblatím, Zvěřincem atd.), drželi též Janovice a vystavěli hrad Petršpurk (dle něhož se pak též psali), Libyň, Lubenec, Laziště a j. Potomky četné měli Herbort (4 syny) a Pešek (7 synů), z nichž 3 oddali se stavu kněžskému (Petr probošt bolesl., později kostela pražského, Pavel kanovník Pražský a Herbort (II.) farář v Záblatí a děkan u sv. Jiljí). Dále rod potom vedli Purkart, nejstarší syn Peškův, zvaný též Strnad, milec

Václava IV., mistr král. komory, sudí dvorský, zemský soudce a purkrabí hradu pražského, pán na Janovicích, Vys. Chlumci, Sedlci a Vožici, jenž, jak známo, smutný konec vzal na Karlštejně (11. červ. 1397), byv zabit od Hanuše Opavského, spolu s Markoltem z Vrutic a Štěpánem Poduškou z Martinic. Zanechal 5 synů: Jence, Jiříka, Petra, Mikuláše a Purkarta Strnada, z nichž Jan byl proboštěm bolesl. a Jiřík pražským, ale větev tato vnuky Purkartovými Janem a Jetřichem r. 1470 vymřela. Od bratra Purkartova († 1397) Jence (1373 – 1408) na Petřpurce, Náchodě a Jesenici pochází mladší větev pp. z J. a Petřp. Jenec zanechal syna Jana neb Jence st. z P. (manž. Bonuše z Kamenice 1412–49), který též zastával úřad nejvyššího purkrabí (žil v l. 1409–70) a měl syna Jence ml. z J. a P. Tento držel mimo Petřpurk (do 1483) Hlubokou (1482–9) Žleby, Opočno, Dobrušku (1488–95) a nabyl též Bezděze s Bělou (1495) i zastával také úřad purkrabí hr. pražského. O jeho žárlivosti na prastaré rodinné jméno svědčí, že r. 1474 pohnal vladky Vrchoty z Janovic do soudu zem., že si osvojují nesprávně jeho přídomek. Ztratil jediného syna Jence předčasnou smrtí (kol r. 1479) přenesl statky své na zetě Jana Špetle ml. z Prudic, jenž měl za manž. Anežku z J. (Byla buď dcera n. synovkyně Jencova.)

Konečně cítě blížící se smrt, vymohl témuž Špetlovi r. 1502 spojení svého jména se jménem Špetlovým a odkázal mu i svůj znak s odložením rodného znaku špetlovskeho. Případ ten jest vůbec vzácný, tím více v oněch dobách, neboť ku př. po vymření pp. z Žerotína vzali si, jak známo, manželé dcer posledního pána z Ž. též znak jeho, ale jen ve spojení se svým (pp. z Lobkovic a Švihovští z Ryzemberka). Také pánové ze Švamberka, dědicové Rožmberků, po vymření jich připojili jen ku své labuti rožmberskou růži. Zde však Špetlové odložili zcela rodný znak svůj a přijali cizí (jako nedávno staročeský rod Kunšů z Lukovce odložil zcela i znak i přídomek, přijal znak něm. rodu Prætoriů z Richthofen a píše se nyní Kunisch-Richthofen!). Špetlové, příbuzní a stejného znaku (kůlu) s rytíři, nyní hrab. Mitrovskými z Nemyšle a Španovskými z Lisova, učinili to asi milerádi, dostavše se z chudoby a stavu rytířského k bohatství a do stavu panského! Stav ten potvrzen jím 1504, když byl již poslední starý pán z J. našel věčný odpočinek vedle dlouhé řady slavných předků svých. Zemřel dne 20. dubna 1503.

Nový rod Špetlů z J. kvetl pak ještě po 140 let v království českém, avšak ztratil poněhlu veliké Janovické jmění, klesl v 17. stol. opět v stav rytířský. Poslední potomek Jetřich Š. z J. (1618–40) měl již jen Libice a dům v Praze, byl hejtmanem kraje boleslavského (manž. Anna Berková z Dubé) a uzavřel r. 1640 řadu Š. z J.

Dcera jeho byla provdána za Jana Kryštova Leskovce (zasnoubena 1623), zemřela však již 1625.
Ant. Masák.

LXIX. ZNAK PÁNŮ BOŘITŮ Z BUDČE.

LXIX. Bořitové z Budče.

Znak: Prvotně 2 stříbrné sekery (bradatice) křížem přeložené na modré štíť, později štit modrobíle rozdelený a na ném sekery, ale zlaté s černými topůrkami, klénot křídla orliči rozložená a přes ně křížem sekery; přikryvadla modrá a bílá.

Že na rodopis celé země jednotlivec i dosti pilný stěží stačí, ukazuje obrovské dílo Siebmachrových pokračovatelů. Šlechtu moravskou obrali si rodopisci Blažek (i Slezsko) a Kadich, a tito piší o Bořitech z B. (»Mähr. Adel« str. 12.) následovně: Rod B. z B. jest původu polského, přišel v 16. stol. na Moravu a zde se usadil. — Zatím jak jméno, tak přídomek ukazují na původ český a »usazení« jest o 400 let starší! I jsou opravdu B. z B. z větví velikého kmene Vršovců znaku sekery či bradatice. K témuž mohutnému rozrodu patřilo drahně rodin v Čechách i na Moravě usedlých, které ovšem všechny jako potomci prvního rodu v zemi, který i Přemyslovcům nebezpečným soupeřem býval, přirozeně k stavu panskému by patřily, ale schudnuvše, volky nevolky mezi drobnou šlechtou zmizely. Byly to rody: z Beřkovic, Bělče, Bílova, Bořitové z Bystřice a Jarohněvic (nejblíží příbuzní B. z B.), z Budče a Meziříčka, Buděhostic, Budynic, Čámští z Ostrého, z Heroltic, Hobzí, Hořešovic, Chlumčan, Jinec, Kestřan (n. Údražští), Kralic, Kystré, Letovic, Malnic, Peruce, Petrovic, Rohlíkové z Trhlavě a Malotic, z Ředhoště, Sekerkové ze Sedčic, ze Selmic, Strážovic, Stupenští z Houžné, ze Svat. Pole, z Valdeka (v Něm.), Vesel, Zhudovic a Žaboklik. Vedle B. z B. nejdéle z těchto větví udrželi se Sekerkové ze Sedčic, kteří dosáhli i titulu hraběcího a vymohli si jméno Vršovec. Ti kvetou posud v Pruském Slezsku. V Čechách pak žijí prý potomci Vršovců ve Velvarsku (Bukoli) a Čámští z Ostrého, ale obě rodiny nemají asi dokladů původu svého. Četné rody v Polsku erbu Okša odvozují též původ svůj od Vršovců, r. 1108 do Polska a Uher uprchlých, ale ovšem přesných důkazů toho nemají.

Spokojíme-li se pouhou shodou jmen a pravděpodobnosti, můžeme přijati za praotce B. z B. Boleslava připomenutého r. 1210 se synem Bořitou. Tento jest snad týž Bořita, který byl r. 1222 purkrabím podivinským a přichází jako svědek se synem Bořitou ml.

Brzy na to připomínají se bratři: Crha, Častoslav, Ratibor, Vrš a Vok synové Bořity (mladšího?) (1232—4), z nichž Ratibor i r. 1251 se jmenuje. Potom až r. 1316 připomíná se Jan Bořita na Nov. Meziříčku. Jeho snad synové byli Bořita, Hynek, Ješek a Dalibor, kteří drželi v l. 1353—71 St. Hobzí, Modletice, Chvaliště, Pivoňovice, Jevišovice, Hodice a j. Současníkem jich byl Bořita

z B. (1350) na Budči. Synové(?) jeho Jan Bořita a Mikuláš drželi St. Hobzí, Budeč, N. Meziříčko, Vesce, Rudolec a Bitovanky. Z nich Mikuláš zanechal syna Bořitu a dceru Hedviku (1398—1406). Onen držel statky otcovské. Bezpochyby synem jeho byl Bořita ml. z B. a Meziříčka (1414—47) na těchže statcích. Také se připomíná Jan Bořita na Budči, kterýž zemř. kol r. 1415. Synové jeho byli t. r. přijati na spolek od matky. Syň Bořity na Budči a Nov. Meziříčku byli Petr a Jan Bořitové (1440—68) na Nov. Mez. Jan zanechal syna Bohuše (1482—1503). Vedle nich jmenují se i Jindřich na Budči a Rabštejně (1520—34), Beneš se synem Hynkem na Mošůvkách (1526—48) a Bořita na Bílovankách (1538). Bohuš Bořita zanechal syny Jiříka a Matouše na Nov. Meziříčku a Kojeticích (1540—92).

Pošlost Jiříkova (synové Jiřík a Ludvík 1571—97) zanikla již jeho vnuky (syny Jiříka) Janem, Jiřím a Bohušem, kdežto pošlost Matoušova (manž. Eliška Batelovská z Prostého) přečkavši hrůzy pobělohorské, vymřela teprv v polovici 18. stol.

Synové Matoušovi byli Zdeněk (1593) a Bohuš (1567—96), jehož 1. manželka byla Alena Jiříkovská ze Svojkova a 2. Eva Kitlicová z Komorného. B. držel Kobylnici, vyženil Jiříkovice a nabyl též Lišeň, Sokolnice a Medlanek; byl komorníkem menšího práva brněnského a zanechal 4 dítky: Matouše, Hynka, Jana Melichara a dceru Julianu. Z nich Hynek držel Lišeň a Jiříkovice, kteréž pak přešly na syna(?) Jana Rud. Ten však prodal r. 1628 bezpochyby pro víru Úboč, Slatinu, Jiříkovice i Lišeň, načež rodina tato neměla více statků pozemských na Moravě.

Ještě však nezůstala bezé statků. Manželka Jana Rudolfa, svob. paní z Kirchberka, měla statky Limberg a Wisent v Rakousích, které přešly na jejího syna Franta Rud. (manž. Marie Kat. svob. pí. z Walldorfu). Syn tohoto Fr. Rud. ml. dosáhl 1687 povýšení do stavu panského, držel též Limberg a Wisent (manž. Helena Eusebie hr. Serenyiová) a zemřel 1729, jsa posledním potomkem B. z B. po meči. Dcerou jeho Frant. Josefovou (manž. Jan Václav hr. z Bredova) dostaly se statky Limberg a Wisent do tohoto hrab. rodu.

Ant. Masák.

LXX. ZNAK PÁNŮ KŘINECKÝCH Z RONOVA.

LXX. Křinečtí z Ronova.

Znak: **2 ostrvy křížem položené černé na zlatém štítě, klénot stříbrný kapr na purpurovém polštáři ležící a za ním ocas paví, přikryvadla černá a zlatá.** — Kapr bývá někdy nad polštárem (!), někdy uprostřed (správně). Na pečeti Hynka Šťastného z r. 1617 jest i kapr bez polštáře; na náhrobnku Žofie K. z R. 1534 (v Josefově) jest klénot kapr a ocas paví mezi rozloženými křídly orličími — Nyní užívají hrabata z R. (příjmi K. odložili při povýšení do stavu hrab. a spojení znaku a přídomku z Bibršteina) štítu značně rozhojněného: **rozčtvrceného se středním štítkem, v němž starý původní znak ostrve, v 1. čtvrti pak stříbrné na zeleném pahorku jelen šesterák přirozené barvy, v 2. zlaté jest červený paroh a v jeho ohbí 3 zlaté koule (za pp. z Bibršteina), v 3. čtvrti červené tři nad sebou ležící, v pravo obrácené stříbrné kosy (za rod Střelců), v 4. čtvrti stříbrné na 3 skalách stojící hnědý kamzik.**

Páni K. z R. jsou větví velikého kmene Ostrve. Jsou vedle Bitovských z Lichtenburka nejstarší a těmto nejbližší.

Praotec celého kmene Hron měl totiž syna Smila (Světlíckého) a ten Jindřicha (Hynka) z Častolova. Tento stal se praotcem Berků z Dubé, Mičanů z Klinšteina, pánu z Lipého a Pirksteina, kdežto Hynek syny svými Smilem a Častolovem jest praotcem Bílovských z Lichtenburka (od Smila) a Křineckých od Častolova). Tento Častolov (1255—69) zvaný z Ronova a Přibyslavi držel až asi do 1250 četné statky s bratrem Smilem společně, načež se rozdělili. Častolov ponechal si Ronov a Přibyslav. Synové jeho byli Hynek (Haiman) z Přibyslavi (1283—1314, manž. Eliška) a Čeněk z Ronova (1271—83). Tento zemř. bez potomků. Starší bratr měl dva syny: Smila (1322 † 55) na Přibyslavi a Ronově v Čechách, Letovicích, Jarohněvicích a Dubňanech na Moravě, jenž se často připomíná v l. 1348—53 v mor. pamětech jako Smil z Letovic a Hynka. Dcera Anežka byla manž. Bořka z Miletínska. Smil zanechal 4 syny a 2 dcery. Nejstarší syn Zdeněk obdržel Ronov, Přibyslav, Dubňany a Milotice; držel též Osovou a s bratry Mokrovousy a Letovice. Připomíná se v l. 1355—75, kteréhož posl. roku bezpochyby zemř. Zanechal jen dceru Annu (1379—97, manž. Mikeš z Kokor), která zděděné statky Ronov a Přibyslav r. 1379 postoupila strýci Čeňkovi. Tento psal se též z Letovic (1355—86), vedle nichž držel Jarohněvice a Mokrovousy a získal Ronov a Přibyslav. Manželka Anna z Boskovic jej přečkala a vdala se podruhé za Viléma Zajíce z Hazmburka. Připomíná se ještě 1408.

Mladší bratři Zdeňkovi Hynek a Smil nezanechali prý potomkův, ačkoli se podobá, že bratři Hynek a Čeněk v l. 1404—24 připomínají, z nichž Hynek (manž. Markéta z Kunštátu) držel Letovice 1405—24 a Čeněk Ronov a Přibyslav, jsou synové některého z nich. Dcery Smilovy byly Eliška (manž. Beneš z Kravař) a Markéta (manž. Oldřich z Boskovic).

Čeněk, syn Smilův, měl patero dítěk: Jošta, Zikmunda, Smila, Kateřinu a Annu. Jošt zdědil po otci Ronov a Přibyslav, měl za manželku Elišku ze Švamberka (1399) a † 1402. Synové jeho byli Zikmund (1402) a Jan na Letovicích, kteří statek ten prodali strýcům Hynkovi a Čeňkovi (1405) a r. 1406 byli od Hynka vzati na spolek jméni. Druhý syn Čeňkův (bratr Joštův) byl Zikmund z Letovic a Ronova. Týž se připomíná v l. 1391–8, držel Letovice, Borotín, Vranovou a Výrov a měl za manželku Elišku z Kunštátu, která jej přečkala a Letovice teprv 1447 prodala. Bratr Zikmundův Smil připomíná se co spoludržitel Letovic 1391–1405. Sestra jeho Kateřina držela Otaslavice (1420) a měla za manž. Heralta z Kunštátu.

Vedle těchto pp. z R. připomínají se na Moravě: Čeněk z Borové (1392 † 98, manž. Oska) a synové jeho: Jan Hlaváč, Aleš z R., Jindřich, Smil a dcera Čeňka (manž. Racek z Výškova). Jan Hlaváč (1405–20) zvaný z R., Borotína i Mitrova, držel Zvol, Branišov, Borotín a Opatovice (manž. Markéta z Holštýna) a připomíná se až do r. 1437. Druhý syn Aleš byl spoludržitelem Zvole a Branišova a měl manž. Annu z Benešova-Kvasic. Tato moravská větev pp. z R. buď schudnoucí zanikla, nebo spíše vymřela v bouřích husitských.

V Čechách žil současně Předbor z R. († př. 1400), který zanechal syny Předbora a Anselma. Z nich onen psal se z R. a Šebína (1389–1415), zasedal i na soudě zem. a držel až do 1415 Šebín, Křesín, Horky a Levousy, potomků však sotva zanechal. Bratr jeho Anselm z R. (1389–1412) držel dům v Žitavě (od 1394) a získal 1412 Vožici. Měl 4 syny: Hanuše, Maternu, Kryštofa a Viléma.

Hanuš získal 1412 Janova a držel až do 1425 Vožici s Maternou a Vilémem. Tento Vilém zvaný též z Žernosek (1412–34) měl Žernoseky, Chýnov, Janov a Pištany, a získal (1423) Lipé.

Kryštof (též na Vožici 1412–25) připomíná se vedle bratra Materny, který mimo část Vožice měl i Svéraz a Zátoň. Potomkem snad některého z nich byl Jan, jenž koupil 1463 Dymokury, měl též Chlum, kolem r. 1463 získal Křinec, od něhož se potomci psali K. z R. Okolo 1470 vystavěl tu hrad Kunstberk. Od krále dosáhl Mcel a Studcí (1471), byl komorníkem krále Ladislava i obdržel rychtářství Staroměstské v Praze. Držel též Rožďalovice a dům v Praze (na Poríčí, č. 1083) do r. 1467. Zemřel před 1487 (manž. Majdalena). Syny jeho Jiříkem a Viktorinem rozdělil se rod na 2 hlavní větve: Kunstberskou a Dymokurskou. Starší zase rozdělila se syny Jiříkovými Janem a Vilémem na 2 pošlosti: Lednickou a Jilemnickou, obě záhy zašly, Lednická na počátku a Jilemnická v pol. XVII. st. Větev Viktorynova (Dymokurská) kvete však posud, ovšem již jen po přeslici. Tři synové Viktorynovi založili opět 3 odnože: Rožďalovskou (od Jana ml.), která vydala jen tři kolena (syny jeho Karlem, Bedřichem a Jindřichem [st.], z nichž jen tento měl syny Augusta a Karla Jindřicha), Činěveskou (od Šťastného) a Dětenickou (od Viktoryna).

Šťastný na Činěvi měl syny Jana Viktoryna, který se vystěhoval do Nizozemí, Jiřího Wolfa (ten měl sice 9 dětí, ale všecky brzy pomřely) a Viléma. Jediná pošlost Dětenická (Viktorynova) dožila se našich časů. Viktorin měl tři syny: Jana Albrechta († 1569), Bohuslava a Jaroslava († před 1571). Syna měl jen Jan Albrecht na Dětenicích, též Jana Albrechta. Bohuslav měl Dětenice a Jesenici i Nepokojnice († 1598). Jan Albrecht měl statky Kamenici, Březinu, Koněpas, Jesenici, Nový Ronov, Rožďalovice a dům v Praze. Zemřel 1622, načež všechn jeho statek skonfiskován. Měl tři syny: Jiřího, Jana Albrechta a Bohuslava. Potomstvo zůstavil druhorozený. Jiřík ztratil konfiskací Dětenice a vystěhoval se do Sas. Jan Albrecht (manž. Bohunka Bohdanecká z Hodkova) † brzy (1637), kdežto manželka jeho, podruhé provdaná za Petra Lukáše Raštna z Ryzemburka, zemř. až 1674.

Ze synů Jana Albrechta zůstal Jan Adam svoboden, kdežto Jan Albrecht (nar. 11. 11. 1625, † 12. 8. 1707) po první manž. své Elišce z Bibršteina, (○ 1656 † 83) poslední to haluzi panské větve rodu svého (rytířské větve z Bibršteina kvetou posud hojně), přejal též jméno a znak, odloživ starodávné příjmení Křinecký a byl 6. 9. 1670 povyšen za hraběte s titulem z R. a Bibršteina. Držel statky Valdek a Forst, byl taj. radou a maršálem Meklenburským, ministrem a presidentem Beureutským, nejvyš. hejtm. kraje Novoměstského v Sasku i taj. radou a marš. tamže a pochován ve Weidě. V Braniborech držel Opgung, Gröbici, Grünau a Knäu. Měl syny Jana Viléma, Jana Albrechta a Jana Hovoru, z nichž jen tento třetí jej přečkal. (Jan Vilém, plukovník saský, padl 1701 u Rigy a Jan Albrecht, plukovník bavorský, † 1706 v Uhrách). Jenom Jan Vilém zanechal syna takéž Jana Viléma, důstojníka v saském vojstě († 1780). Ten zůstavil syna téhož jména, pána na Augustusberku († 24. 8. 1827), jehož manž. byla Joh. Kristina Klengelová († 24. 11. 1842). Nejstarší z jeho tří synův Jan Vilém Karel (nar. 12. 8. 1786, † 1. 12. 1870, manž. Joh. Friedrichová (zasn. 7. 3. 1821), král. saský lesník, měl Augustusberk, Wendischbohm a Ottenheim a zanechal jediného syna Jana Viléma Rudolfa a 4 dcery. Syn vstoupil do služby vojenské, stal se rytmistrem a † dne 5. 4. 1892 svoboden jako poslední potomek starobylého a slavného rodu svého po meči. S ním na ten čas (pokud saští Berkové z Dubé nedosáhnou potvrzení svého šlechtictví) vyhynul i celý kmen Hronoviců. Poslední haluze mohutného kmene jsou jeho sestry Anna Marie (nar. 28. 6. 1827, byla od 18. 5. 1853 zasnoubena s Bedř. šl. Reinhardtem, vdova od 18. 9. 1883), druhá Marie Joh. Luisa (nar. 17. 12. 1829, byla od 11. 10. 1852 provdána za Dětř. šl. Götze, ale † již v dubnu 1888), třetí jest Vilemína Luisa (nar. 16. 9. 1831) a čtvrtá Karolina (nar. 16. 7. 1833). Ty zůstaly neprovdané. Těmito sestrami skončí rod hrabat z R. a B. na dobro.

Ant. Masák.

LXXI. ZNAK RYTÍŘŮ DOUDLEBSKÝCH Z DOUDLEB

LXXI. Doudlebští z Doudleb.

Znak: **Prvotně muž neozbrojený, později rytíř po kolena obrněný s mečem v pravici, levou ruku v bok opřenou, na hlavě má přilbu s 3 pštrosemi páry bílým, modrým, bílým (na pečeti Jiřího Frant. D. z D. z 1666 nemá rytíř žádných per); jest stříbrný na modrému štítu; klénot týž rytíř, příkrý vadla modrá a bílá.**

Starožitný rytířský tento rod, jehož původiště jsou památné prastaré Doudleby v Budějovsku, byl po celou dlouhou dobu svého květu v jižních Čechách usedlý a patří k četnému rozrodu vladyk: Barchanců z Baršova, z Cipína, Heršláku, Pouzarů z Mnichic, Sudliců z Jivovice, Miňovských z Lazník a z Žumperka.

První, jenž přídomku z D. užíval (ač nelze určitě říci, že patří k rodu tomuto) byl Jindřich z D. (1243—59), župan doudlebský, svědek na darovací listině řádu sv. Janského. Po něm připomíná se Oldřich z D. (1259), jemuž patřilo půl Doudleb. Později vyskytuje se bratři Domin, Bohuslav, Trojan, Častolov a Radhost (1278—93) na Cipíně, Pasovarech, Němčích, Michnicích a Jivovici, z nichž Domin r. 1291 daroval klášteru Vyšebrodskému dva díly desátku v Pasovarech. Současně držel Čeněk z D. Doudleby (1291) a jiný Čeněk seděl na Cipíně a Metlici (1278—93). Býval svědkem v listinách rožmberských. Syn jeho byl Dvořata z Metlice a Cipína (1281—93).

Potomkem těchto nejstarších vladyk z D. byl Domin z D. (1341 † 66 n. před), manž. Markéta (1366), který daroval klášteru Vyšebrodskému 2 lány v Kališti 1341. Současně s ním žil Čeněk z D. († př. 1366), který zanechal 3 syny a dceru. Nejstarší syn Mikuláš z D. jinak z Řevňovic držel též Heršlák a připomíná se dlouho v starých pamětech (1360—1401). Ještě t. posledního roku prodal části Řevňovic a Řimova. Bratr jeho byl Trojan (1360—9) též na Heršláku, který prodal (1366) 1 kopu platu v Suchdole; třetí bratr byl Čeněk.

Současně s nimi žil Dvořata z Cipína t. rodu (1366—9), jenž svědčil 1366 Markétě z Pasovar a 1369 Markvartovi z Metlina. Téhož času seděl Konrád z D. na Doudlebích a Trojanovicích († 1362). Synové jeho byli Beneš a Litvín z Heršláku (1362).

Ku konci XIV. st. vzpomínají se z rodu toho Jan (1393) a Urban (1398). Také žili tehdáž 4 bratři: Pešík (1398—1419) na Doudlebích s manž. Borovcovou z Rovného, Čeněk z D. a Strážkovic (1391 † asi 1423) na Doudl., Strážkovicích a Horce (vdova Markéta 1423), Svatomír z Doudleb a Horky (1391—1423 † j. 37)

na Poříčí, Doudl., Horce (manž. Barbora z Poříčí) (1410—37). Čtvrtý bratr byl Domin ze Slavče (1390 —1429) na Slavči a Bukovci (manž. Markéta 1392).

Tak i shoda jmen, nehledě k pečetěm rodinným, potvrzuje příslušnost rodovou: Domin 1278 a Čeněk 1291 a Domin 1429 a Čeněk 1423. Tento Domin zanechal dceru Markétu, jejíž manž. (1430) byl Petrás z Doudleb. Zajímavá jest pečeť Dominova. Nemá na štítu rytíře, nýbrž kbeleca a klenot muže se založenýma rukama. Vysvětliti to lze tím, že (jak se u jiných rodů dálo, ku př. u pp. z Krašova-Hroznatovců) klenot lépe se zalibil rodině než hlavní obraz znakový a byl oním zaměněn.

S těmito 4 bratry Doudlebskými seděl současně i Hroch z D. na díle D., Cipínu a Nedabylech, stejně s ním pak i Petřík z D., snad syn Pešíkův, 1422. Později připomíná se z rodu toho na D. Vilém, který zemř. 1459 n. před tím, zanechav sirotky. Z nich bezpochyby byl Vilém 1479—83 purkrabím na Krumlově a Diviš (1492 † ok. 1518) na Budislavi. Týž založil tu větev, která však již v 3. koleně vymřela (1559). Současně živ byl jiný Diviš na Nadějkově a Lhotě a potomci jeho (syn Bedřich † 1596, vnuk Oldřich † 1617, pravnuk Adam Bedř. † 1666 a praprapravnuk Jiří Frant.) udrželi rod i přes hrůzy války 30leté a vymřeli (syn Jiřího Františka † 1693) po meči teprv 1696 (dotčeným Jiřím) a po přeslici na počátku XVIII. stol.

Patricijská rodina budějovická Doudlebských (ted' Daudlebský) ze Šterneku vypsala cenu 20 dukátů za důkaz své totožnosti se staročeskými D. z D., ale ovšem marně.

Ant. Masák.

LXXII. ZNAK ZAHOŘANSKÝCH Z ORLÍKA.

Z majestátu z r. 1600 fotografoval Frant. Dvořák.

LXXII. Zahořanští z Orlíka.

Znak: Štit rozpoltěný, v jehož pravé modré polovici jest zlatý rozkřídlený orel, na třech zelených pahorcích stojící, jenž drží v zobáku prsten; v levé polovici černé jsou tři zlaté růže nad sebou položené. Nad kolčí přílbou na točenici modré, zlaté a černé jsou rozletitá křídla zlatomodré a černozlaté rozdělená; přikrývadla v pravo modrozlatá, v levo černozlatá (fotografický snímek znaku dle originalu v tab. LXXII.).

Z. z O. druží se k nemnohým již patricijským šlechtickým rodinám českým, posud kvetoucím. Praotcem jich jest Pavel Z. (nar. 1570.), kterýž pro své »šlechetné a poctivé zachování« od krále Rud. II. majestátem z r. 1600. ve středu po sv. Medardu (14. června) na hradě pražském vydaným, nadán byl erbem a titulem z O. Majestát tento jest posud majetkem rodu a nynější hlava rodu p. Gustav Z. z O., úředník ředitelství státních drah ve Vídni, ochotně jej k použití zapůjčil.

Přepis listiny zní následovně:

»My Rudolf Druhý, z boží milosti volený římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a uherský, český, dalmatský, charvatský etc. král etc., arcikníže rakouské, markrabě moravské, lucemburské a slezské kníže a lužický markrabě etc. k věčné paměti známo činíme tímto listem všem:

Jakož císařská vyvýšenost ozdobuje a vychvaluje poddaných svých ctnostné skutky, těch, kteříž toho pravě a věrně zasluhují, vážiti (!), aby jiní také příkladem tím jsouce vzbuzeni, takových skutkův a chvalitebných ctností tím chtivěji zasluhovati se snažili,

i jsouc (!) My mnohých hodnověrných svědectvím spraveni, kterak Pavel Zahořanský, poddaný Nás v království Našem českém, věrný milý, až posavad v stavu svém poctivě se obcházel a zahoval a napotom aby tím lépe a poctivěji stav svůj vésti a živnosti své hleděti mohl —

s dobrým roznyslem Naším, jistým vědomím a radou věrných Našich milých mocí královskou v Čechách témuž Pavlovi Zahořanskému a dědicům jeho rádně a manželsky pošlým, těm, kteréž již nyní jmá aneb ještě jmíti bude, obojího pohlaví, po věčné časy z štědroty Naší císařské půjčujem a dáváme erb neboližto znamení vladycství — totižto: Štit od vrchu až dolů na poli rozdělený, pravá polovice modré neb lazurové barvy, v níž dole zespod tři pahrbky zelené barvy, dva sobě rovné a prostřední něco vyšší, na němž orel pták žluté neb zlaté barvy, maje křídla nahoru vyzdvížená, k pravé straně obrácený, drže v pysku svém prsten zlatý, stojí.

Druhá polovice bílé neb stříbrné barvy a v ní tři růže, jedna pod druhou, žluté neb zlaté barvy. Nad štítem kolčí helm a okolo něho přikryvadla nebožito fafrnochy po pravé straně žluté neb zlaté a modré neb lazurové a po levé bílé nebo stříbrné a žluté neb zlaté barvy z obou stran dolův potažené visí.

Nad tím nadé vším točenice týchž barev, z nichž dvě křídla orličí proti sobě postavená, pravého svrchní polovice žluté neb zlaté a zpodní modré neb lazurové a levého svrchní polovice bílé neb stříbrné a zpodní žluté neb zlaté barvy, jakž to všecko vtipem a uměním mistrovství maléřského u prostřed listu tohoto jest vy-malováno a barvami hojněji vysvětleno.

Kteréhožto erbu a znamení vladyctví jmenovaný Pavel Zahořanský nyní i na budoucí časy při všech rytířských činech buđto přísných neb kratochvilných užívat jmá a moci bude, totiž v bitvách, honbách, kolbách, na korouhvích, praporcech, pečezech, sekretích a hrobových kamenech i na všech jiných náležitých a poctivých místech, tak jakž toho vladky v království našem českém i v jiných zemích našich užívají, buđ z práva neb z obyčeje. Chtíce tomu konečně, aby se týž Pavel Zahořanský i s dědici svými, od něho řádně a manželsky pošlymi, s těmi, kteréž nyní jmá aneb ještě jmíti bude, obojího pohlaví, z Worlíku psali a psátí mohli.

Protož přikazujem všem poddaným, kteréhož by koli stavu, rádu neb povahy byli, ze všech stavů království našeho českého i jiných zemí našich, nynějsím i budoucím věrným Našim milým, abyste často jmenovaného Pavla Zahořanského z Worlíku, jeho dědice a těch dědicův dědice za to, což se v majestátu Našem císařském píše, jměli, drželi a neporušitelně nyní i v budoucích věčných časech zachovali, žádných jim v tom překážek nečinice, ani komu jinému činiti dopouštějice, pod uvarováním hněvu a nemilosti Naší císařské i skutečného trestání našeho, dědicův Našich i budoucích králův českých, a k tomu pokuty, kdyby se koli proti tomu čeho z úmyslna neb z všetečnosti dopustiti směl, dvacetí pět hřiven zlata litého, jedné polovice do komory Naší císařské a druhé dotčenému Pavlovi Z. z W. dědicům a budoucím jeho propadení.

Však proto chceme, aby toto Naše obdarování jednomu každému bez ujmy a škody na jeho spravedlnosti bylo a na žádného více aby se též obdarování a vladyctví nevztahovalo, ani jeho nyní neb napotom kdo vziti mohl kromě on, Pavel Z. z W. a dědicové jeho řádně a manželsky od něho nyní neb napotom, jakž vejš dotčeno, zplození. Tomu na svědomí pečet Naši císařskou k tomuto listu a majestátu přivěsiti jsme rozkázati ráčili.

Dán na hradě Našem Pražském v středu po svatém Medardu léta božího tisícího šestistého a království Našich římského XXV., uherského XXVIII. a českého též XXV.

Rudolf
m. p.

Zdeněk Popel z Lobkovic
nev. kancléř král. čes. m. p.

Potomci Pavlovi žili ponejvíce v Praze a vynikali v XVIII. a předešlém stol. jak zámožností, tak i ve službách veřejných. Nepřetržitou posloupnost na ten čas stanoviti nelze, zvláště proto, že všechny listiny a památky rodinné požárem v Jičíně za své vzaly. (Také pečeť královská, k diplomu šlechtickému přivěšená, tehdy jest zničena.)

Počátkem XVIII. stol. připomíná se Michal Z. z O., který žil v Praze na Nov. Městě a vzal si za manželku (4. února 1710.) Annu Marii Bergmannovou z Lindenburka (oddání v kost. na Karlově). Sestra jeho snad byla Barbora Z. z O. provdaná za Josefa Slavíka ze Slavíkova (23. února 1710.) takéž na Karlově. Brzy po Michalovi jmenuje se Samuel Z. z O. jako držitel domu v Praze (ok. 1730).

Syn jeho bez pochyby byl Beneš August (1764—88), kterýž po novém rádu obecním v Praze stal se prvním purkmistrem.

Dítky jeho zdá se, že byly: Anna Z. O. (nar. 21. pros. 1767, zasn. 27. ledna 1787. s Ludvíkem sv. p. Saracinem (nar. 21. srpna 1766., zemř. 19. června 1833), kteráž zemřela 9. listop. 1849.) v Josef Z. z O., zemský prokurátor v Praze (manž. Haslingerová). Ten zanechal syna, též Josefa, který byl později místodržitelským radou a držel dům na Nov. Městě. Zemř. 1852.

Některé národnopisné předměty dostaly se po něm do zem. musea. Přečkala jej choť Luisa Wintersteinová (zemř. 1883. ve Vídni).

Současně s ním jmenuje se v Praze pí Johanka Z. z O. (1849—52) pak Karel Z. z O. (1840. ve službách stavovské kanceláře) a Vilém, advokát v Uhrách.

Josef Z. z O. († 1852) zanechal tři dítky: Marii (nar. 16. květ. r. 1850) provdanou Neuberovou (žije ovdovělá v Tyrolích) a syny Zdenka († 1859) a Gustava (nar. v Praze 22. července 1848). Gustav jest úředníkem ředitelství státních drah ve Vídni a měl za manž. Marii Tůmovou (nar. 25. břez. 1858 v Mostě, † 7. ledna 1889), z kteréhož manželství pocházejí tři dítky: Maximilian (nar. 23. pros. 1880.), Marie (nar. 27. března 1882.) a Luisa (narodena 11. září 1887.). Na nich na ten čas spočívá všechn starožitný rod Z. z O.

Mimo tyto členy připomíná se ještě Anna Z. z O., vdova po setníku šl. Lesovi, kteráž zemř. v Praze 31. břez. 1863. a pochována tamže na voj. hřbitově.

Ant. Masák.

LXXIII. ZNAK MÍČANŮ Z KLINŠTEJNA A ROZTOK.

LXXIII. Míčanové z Klinšteina a Roztok.

Znak: **2 ostrvy černé křížem položené na zlatém štítě, klenot, složená křídla (přední zlaté, zadní černé) a na nich totéž znamení. Přikrývadla černá a zlatá.**

M. z K. a R., vlastně páni z Klinšteina a R., neboť Míčanové jsou jen větví rodu svého, patří také k rozrodu Hronoviců, jak již znak jejich ukazuje. Pocházejí bezpochyby od Častolova (Čeňka) 1250—77 na Frydlantě, syna Častolova ze Žitavy († 1254).

Jméno tohoto svého praoce zachovali i později Míčanové v paměti a úctě i dávali je svým synům jako Čeněk na Žandově 1364, Č. na Roztokách 1387, Č. na Polánce 1416, Č. na Pátku a Žerotíně 1496, Č. na Škvorci 1480, Jindřich Č. Škvorecký 1521, Č. na Hostivaři 1580 a ještě 1616 Č. na Nížburce. Považovali tedy M. spíše Čeňka Frydlantského za praoce než Záviši ze Stružnice (1281—91), kterýž snad byl synem Čeňkovým. Jméno jeho opakuje se později jen dvakrát (Záviše 1372 a Z. 1444 na Kokoříně).

Příjmi z Kl. vzali od soujmenného hradu v krajině Lipého (tam i Stružnice), jakož vůbec byli prvotně v sev. Čechách usedlí, ale záhy nacházíme je v nejodlehlejších končinách země, v Česko-brodsku, Benešovsku, Oticku, Táborsku až i ve Vltavotýnsku, ale i na západě v Hořovicku, Lounsku, Strašecku i Podbořansku.

Potomky Čeňka Frydlantského byli bratři Bohuněk ze Žandova a na Klinšteině 1343 a Půta z Kl., z nichž tento snad jest totožný s Půtou ze Žandova, který dostal 1340 část Vinařic.

Synů měl patero: Půtu, Čeňka, Viléma, Hynka a Protivu, které r. 1364 v držení Klinšteina a Žandova nacházíme. Měli též Skalici. Skoro současně s nimi žili též bratři: Záviše, Hynek, Jindřich, Buzek, Čeněk, Henzlin a Fiydman. Jimi se rod značně rozvětvil a kvetl u nás dále po celé tři věky.

Čelné větve rodu toho byly: Kokořinská, Škvorecká a Roztocká. Z větve Kokořinské žili v první polovici XV. stol. bratři Záviše, Kuneš a Bohuněk. Z nich Záviše držel Kokořín s Šemanovicemi, Střeny, Truskavnu a Lešany. On neb již jeho otec získal r. 1417 Příšany. Zemř. asi 1454. Měl dva syny, z nichž při jeho smrti žil jediný Bohuněk z Kl. a Vinařic (manž. Barbora z Nové Vsi, měla jako vdova dům v Praze 1457—70 v Dlážděné ulici, nyní čís. 1017). Bohuněk připomíná se často ještě za živobytí otce (již 1436), byl též 10. března 1440 na snémě kraje Boleslavského v Nymburce k uspokojení tohoto kraje a držel vedle Kokořína do 1436 Michalovice, do 1451 Kostelec n. Lab., získal 1453 Semčice, Vinařice a Řeporyje. Zemř. 1460 zanechav syny Alše a Hynka (1460—97), z nichž tento zval se Vinařský z Klinštejna. Oba dva s bratrem Janem († 1506) drželi Kokořín, sami pak Vinařice.

Z větve Škvorecké držel Čeněk z Kl. odjinud z Polánky mezi r. 1416—60 († před 1460) Polánku, dědil kol 1432 po Maternovi z Ronova Vožici a Chýnov, Svéraz a Zátoň a zanechal (manž. Markéta † 1466, druhý manž. Matěj Louda [Lant] z Chlumu) dva syny: Čeňka a Litvína.

Starší z nich oženil se asi r. 1446 s Kateřinou z Dubečka a Okoře, která zdědila po svém nevlastním otci Bořivoji z Lochovic ok. 1482 Okoř, byl purkrabím hradu Pražského a král. prokurátorem a rozhojnil své jmění 1462 o Škvorec s částí Ouval a Skřivany a držel též dva domy na Hradčanech (koupené 1456 a 1460).

Bratr jeho Litvín z Kl. a Škvorce (1452—1506) držel Brozany (1482—6), Týřov (bezpochyby jen v správě jako poručník Jindřicha z Einsiedlu) a byl 1477 komorníkem krále.

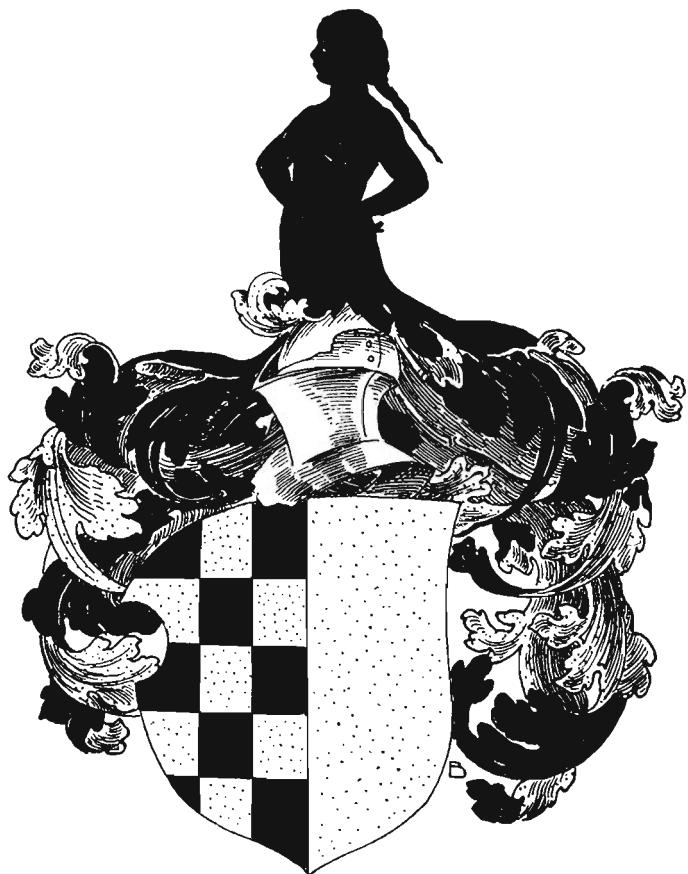
Čeněk měl syny Jindřicha (manž. Markéta ze Smiřic) a Jana, z nichž Jindřich držel Škvorec a ztratil syna odkázal Škvorec Smiřickým. — Litvín zanechal jen šestero dcer, z kterých pět bylo provdáno do rodů pp. z Lobkovic, Říčan a Roupova. Jimi tato větev zašla.

Větev Roztocká (vlastní Mičanové) pochází asi od Jindřicha, bratra Závišova a Hynkova z r. 1372. Tento Jindřich měl Roztoky a zanechal syny Jiřího a Čeňka. Potomkem jejich byl Jindřich ze Sulislavic a Roztok (1442—78) v sev. Čechách usedlý. Synové jeho byli Jan, Jindřich a Čeněk, kteří drželi Toužetín, Pátek, Vinařice a Žerotín. Jan zemř. 1503. Trvalé potomstvo zanechal Čeněk (1478 † 1530 9. ún., manž. Johanka z Valečova).

Měl také čtvrt Smiřic, Řetovice a Batřkovice. Zanechal dva syny: Václava a Jaroslava. Onen († 1561) seděl na Žerotíně a byl hejtmanem kraje Slánského. Tento († 1556) na Odlochovicích měl syny Bedřicha, Čeňka a Oldřicha. Nejstarší (manž. Apolona z Valdštejna) držel Žehrovice, Mšec, Loděnice, Odlochovice a Hořešovice (1556—86). Druhý, Čeněk († 1580) měl Borovsko, Hostivaře, Hořešovice, Lipenec, Kamenici a j. a nejmladšímu Oldřichovi (manž. Barbora z Jendorfu) patřily též Odlochovice a Pochvalov (od 1561). Synové Bedřichovi byli Jan na Vlkscích a Jaroslav na Vescích. Tento prodal 1613 Keblov a Vesce, onen měl sýna bezpochyby Jana Viléma na Čížkrajicích, kterýž 1628 odešel pro víru ze země (manž. Elena z Kokořova prodala t. r. Čížkrajice).

Čeněk († 1580) měl tři syny, z nichž Hynek Albrecht (manž. Majdalena z Valdštejna roz. Bohdanecká z Hodkova † 1654 6. dub.) zemřel již 1620. Bratry jeho snad byli Václav (1620—63), který prodal pustý dvůr v Sedlcích, Keblov a Vesec 16. list. 1663, a Ignác Vojtěch, kterýž † 11. list. 1653. Ti jsou poslední potomci starobylého rodu tohoto. Jméno M. (piše se teď Mičan) ovšem se posud udrželo u mnohých rodin českých, ale pocházejí-li tyto z M. a Kl. není známo.

Aut. Masák.

LXXIV. ZNAK HAMZŮ ZE ZÁBĚDOVIC.

LXXIV. Hamzové ze Zábědovic.

Znak: Štít rozpoltěný, pravá polovice v 5 řadách černě a zlatě šachovaná, levá zlatá; přilba bez koruny, klenot mouřenínka s vlasy ve vrkoč spletěnými, nahá, po páse vynikající; ruce má na zádech složené. Příkrý vadla černá a zlatá.

Kterak se tento starobylý znak měnil, jest viděti u nejbližích příbuzných Hamzův, Bořků Dohalských z Dohalic. Na pečeti Mikuláše Bořka (asi z r. 1570) jest pravá polovice štítu prázdná a levá šachovaná, ale ve 2 řadách šíkmých a klenot jest panna s rukama v bok opřenýma, nedrží tedy šachovnici, jak toho nyní hrab. Dohalští užívají.

Hamzové ze Z. jsou starožitná vládycká rodina česká z četného rozrodu, zvaného dle oblíbeného jména jejich »Bořkové«, kteří dle různých sídel psali se z Miletína, Nové Vsi, Poličan, Záchrášan, Boharyně, Hrádku, Chotělic a j. Původištěm Hamzův jsou Zábědovice v Bydžovsku. Nejstarší známý předek jejich jest Myslibor r. 1396 připomnenutý. Potom však jest v rodokmenu jich značná mezera, na ten čas nevyplněná. Až zase na počátku 16. stol. přichází Martin H. ze Z., usedlý v Plotišti († 1533) a Mikuláš Bořek, který koupil 1536 Vlhošť. Synové Martinovi byli: Petr, Hamza, Bořek a Václav. Petr (1528 † 57. manž. Joh. ze Štítného † 1575, podruhé vdaná za Prokopa ze Štítného) držel statky Morašice, Mezilesice, Kozojedy, Hrochův Týnec, byl úředníkem pánův z Pernšteina v Pardubicích a r. 1554–5 hejtmanem kraje Chrudimského. Skorem všecky statky jeho zdědila dcera Eva († 1597), manž. Burjan Špetle z Janovic († 1596), neboť syn Petrův † 1557. s otcem. Bratři Petrovi Bořek (1530 † 78) na Vinařích (do 1534) a Chlumu a Václav (1533–77) na Dluhodvorech, nezanechali pokud známo potomkův. Jediný druhý bratr Hamza (1520–60, manž. Eliška z Chlumu), který měl Neděliště, Světí, Chlum, Hněvčeves a Radikovice (do 1528) zanechal trvalé potomstvo. Syny měl tři: Jana ml., Bořka a Petra. Jan ml. (1566 † 78, manž. Kateřina Holcová z Nemošic † 24. list 1586) držel Světí, Přím a Probluz. Synové jeho byli Jan, Jiřík a Bořek ml. a dcery Kateřina, Veronika a Hedvika. Synové měli statky Světí, Chlum a Radostov ale nezůstavili žádných známých potomkův.

Druhý syn Hamzův, Bořek st. (1567–1607) měl také část Světí, zdědil se strýci Morašice a koupil díl Neděliště. Zemř. asi r. 1612 (manž. Kat. z Dobřenic). Synové jeho byli: Bořek ml., Mikuláš,

Jan Ctibor a Myslibor Zdislav. Bořek ml. (1612—47) byl dvakrát ženat (1. manž. Salomena Bohdanecká z Hodkova, 2. Anna z Borové), prodal s bratry Neděliště i Morašice, ztratil konfiskací Dol. Teplic (1621) s 1. manž. nabytou a žil pak v skromnosti jen na dvoře Rakovském v Chrudimi. Syn jeho Kuneš Mikuláš připomíná se v l. 1618—27. Ostatní bratři potomstva nezanechali.

Rod dále vedli bratři Myslibor Hamza Bořek nejst., Pavel a Zdeněk, synové snad Petra, třetího syna Hamzova (1520—60) na Neděliště a Světí. Myslibor (1586 † 1617, 1. manž. Lidmila Varlichová z Bubna, 2. Anna z Kobylého) měl do r. 1612 Hořiněves, získal t. r. Neděliště a Světí, r. 1616 Rozhovic a byl r. 1609. v deputaci k mor. stavům ve příčině vymožení známého majestátu. Splodil sice četné dítky: Heřmana, Adama, Jana Lva, Mikuláše a Pavla a dcery: Ofku, Mandalenu, Markétu, Lidmilu, Salomenu a Annu Johanku, avšak jenom syn Pavel a dcery Lidmila a Johanka jej přečkali.

Tento Pavel (1617 † 31) měl za manželku Dorotu Hruškovou z Března, prodal 1631 Rozhovice a Morašice a zanechal Neděliště synu Adamovi, který však svoboden zemřel, načež statek zdědila sestra Anna Johanka.

Bratr Myslibora Hamzy nejst., Pavel (1584 † 1605, manž. Anna Maternová z Květnice) držel statky Slatinu, Třibřichy, koupil 1597 Dřenice a měl též díly Neděliště a Světí. Synové jeho byli Adam a Jan. Mladší († 1635, manž. Žofka Benedová s Nečtin) měl syna Karla, ale ten † před otcem.

Současníkem těchto Hamzův byl Petr († 1647) na Něnkovicích, který zanechal čtyři dítky: Jana Šťastného († 1686), Ferd. Dobromíra (1673—84), Annu Lidmilu a Kateřinu. Z nich Ferdinand měl do 1693. dvůr ve Vlčnově a koupil od Lažanských z Bukové dvůr v Chrudimi (1684). Bratr jeho Jan Šťastný z manželky Elišky Maximiliány Šrejnárové z Rozeneku měl syny Jana Petra a Ferd. Karla, kteří při smrti otcově byli nezletilí. Mladší z nich Ferd. Karel oženil se později s Mandalenou Schmiedovou a měl dceru Eleonoru Terezii (křtěna 19. říj. 1706. v Praze u sv. Jiljí).

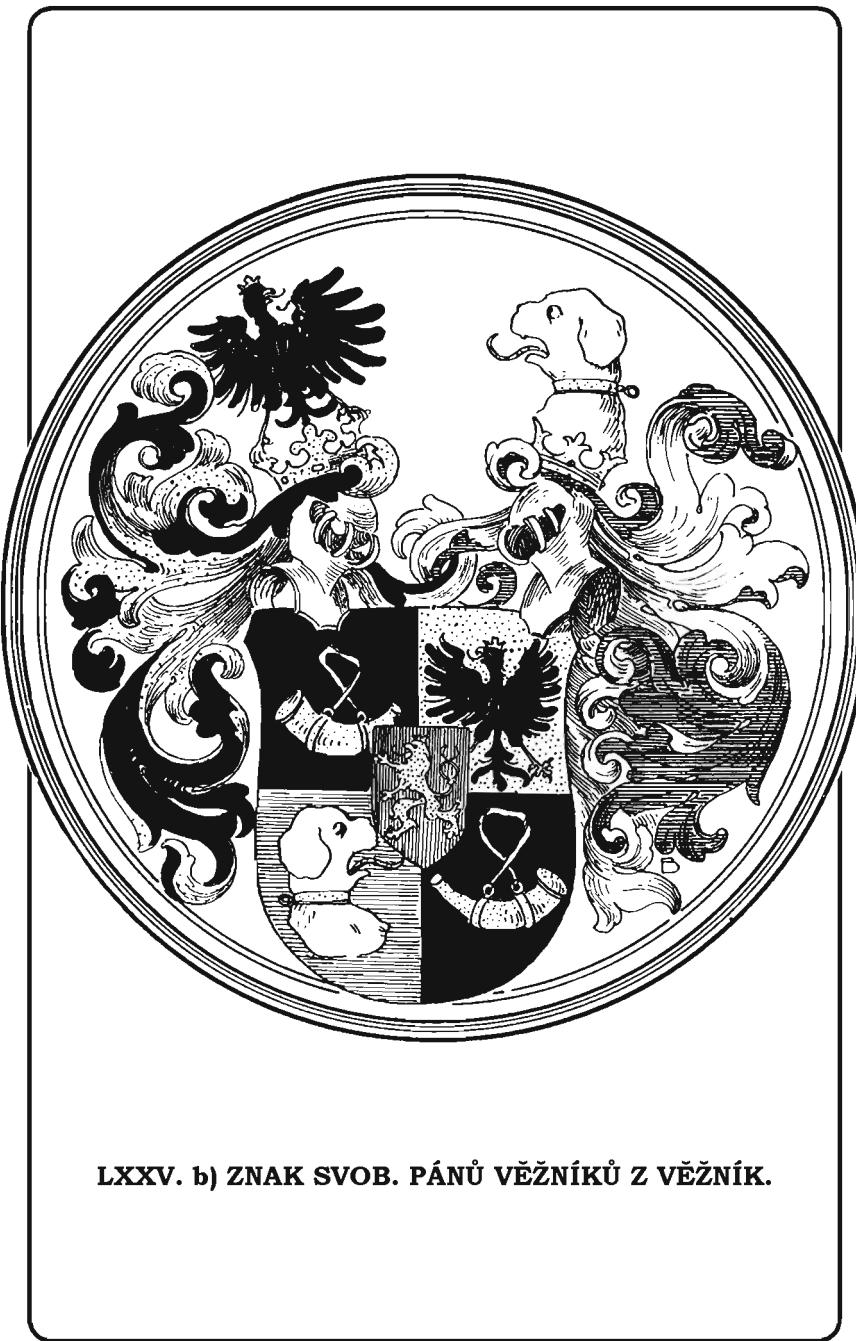
Synem Ferd. Dobromíra byl bezpochyby Ferd. Myslibor na Vlčnově (u Chrudimi) 1700 † 1743, kterýž zůstavil syny Františka Jindřicha, Karla Arnošta a Ferd. Jana. Nejstarší z nich byl radoù purkrabského soudu a držel Vlčnov. Ostatní dva byli ve vojstě, Karel Arnošt († 1758) poručkem a Ferd. Jan nadporučíkem. Tento zasn. se 23. března 1722. v Praze s Františkou Negroniovou z Rizenbachu. Po nich připomíná se ještě v l. 1752—64. František Ferd. II. ze Z., kterýž držel dva dvory v Radvanově a jeden r. 1764. prodal.

Potomci jich pro chudobu odložili snad přídomek ze Z. a znak, neboť jméno II. posud ve vých. Čechách dosti zhusta se vyskytuje.

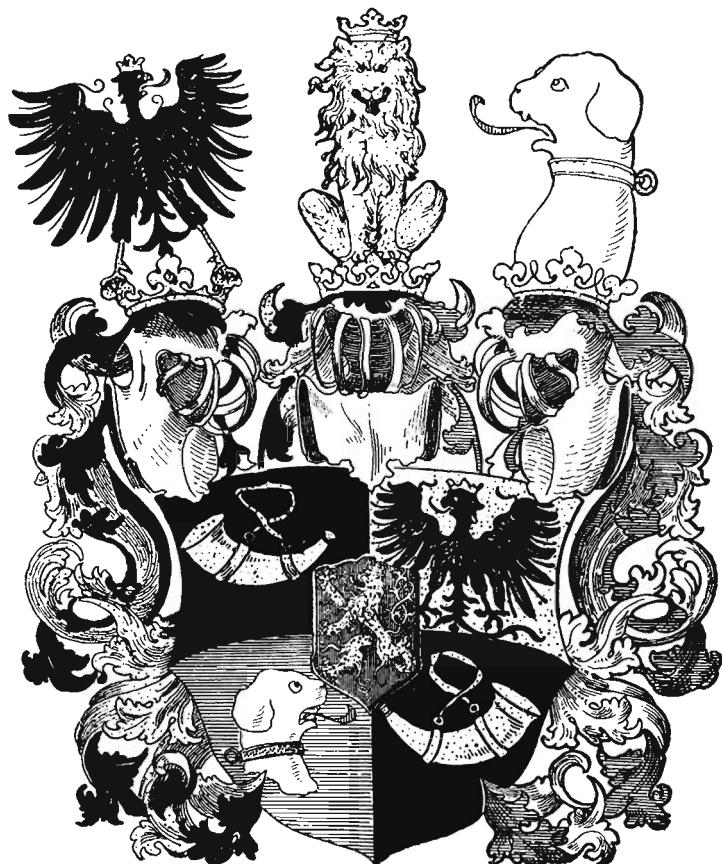
Ant. Vlasák.

LXXV. a) ZNAK VĚŽNÍKŮ Z VĚŽNÍK.

LXXV. b) ZNAK SVOB. PÁNŮ VĚŽNÍKŮ Z VĚŽNÍK.

LXXV. c) ZNAK HRABAT VĚZNÍKŮ Z VĚZNÍK.

LXXV. Věžníkové z Věžník.

Znak: Hlava a krk psa ohaře bílého se zlatým obojkem na modrém štíte, klenot týž (tab. 75a). Tento jednoduchý znak rozhodněn při povýšení do stavu panského (9. břez. 1647) tak, že napotom užívali páni V. štítu roz-čtvrceného se středním červeným štítkem, v němž zlatý lev; v 1. a 4. čtvrti černé jest zlatá lovecká trubka, v 2. zlaté jest černý orel, v 3. modré hlava psa (původní znak) bílého; dva klenoty, orel a hlava ohaře s krkem (tab. 75b); byvše povýšeni do stavu hraběcího (10. čce 1694) »zlepšili« Věžníkové znak tím způsobem, že lvu do středního štítku přidali korunu a za třetí klenot lva zlatého (tab. 75c).

Věžníkové jsou z nejstarších domácích rodin, která ze stavu vladyckého dostoupila až stupně hraběcího a skorem po 600 let v zemích českých kvetla. Pochází ze středních Čech, z Vlašimská, kdež jest původní jejich sídlo, druhdy tvrz a dvůr, nyní jen dvůr Věžníky u Městečka. Odtud rozšířili se nejen do okolních okresů, Benešovska, Oticka, Ledečska a Kralovicka, ale i do vzdálenějšího Jindřichohradecka, Kolínska, Nymburska i Bělska, ano i do Volyňska, v XVI. stol. pak dostali se i na Moravu, kdež nabyla hojných statků a přes 150 let usedlí byli v Telčsku, Třebíčsku, Jevíčku, Třebovsku, Klobucku, Slavkovsku, Budějovsku a Kyjovsku.

Příbuzných rodin jako měli Vítkovici, Buzici, Janovici, Drslavici a j. skorem neměli. Jediní, kteří stejného znaku s nimi užívali, jsou vladykové z Vepic v Milévsku a z Pičína v Dačicku.

První, jenž dle Věžník se psal, byl Jindřich z V. r. 1318 připomenutý. Po něm přichází Děpold z V. (1377—85) na Věžnících a Chotýšanech. Týž koupil 1385 také Konratec. Vdova jeho Zdena uvádí se r. 1396.

Děpolt měl čtyři syny, z nichž však jen dva, Petr a Jaroslav, známi jsou. Prodali 1396 Konratec. Současníkem jich byl Zboh z V. 1396, farář v Chotýšanech. Stížný list r. 1415 podepsal z rodu toho Jaroslav z V. Po něm připomíná se Markvart z V. 1444.

Ku konci XV. stol. držel Věžníky Arnošt (1480—90). Manželkou jeho byla Dúbra z Říčan a syn jeho byl Bedřich na Věžnících (manž. Anna ze Sulic), Stejným časem s Bedřichem žil Jan z V. na Oldříši 1534. Tento měl syna též Jana (1567—74) na Oldříši a Něm. Olešné. Také připomíná se jiný Jan, který koupil 1540 Tvořešovice. Ty držel po něm Markvart z V. do 1546. Václav z V. byl 1531—33 purkrabím na Rohozci.

Synem Bedřicha a Anny ze Sulic byl Markvart (1530 † 64. červ.), který statky zděděné značně rozhojnil. Koupil 1547 Radošovice, Onšovice, Bílkovice, Lačnov, Metličany, Libětice, ale prodal 1532 Takonín. Byl i berníkem král. Čes. a pochován v kostele sv. Víta v Radošovicích. Zanechal tři syny: Jindřicha, Václava a Adama a dceru Eleonoru Annu.

Nejstarší syn Jindřich na V. a Radošovicích (1564 † 1609 1. břez.) zanechal děti nezletilé, druhý Adam držel Sedlov (1564; zemřel před 1608, manž. Anna Hlaváčová z Přerubenic) dcera Eleonora † 1610 20. května.

Václav (1570 † 1603 manž. Joh. Malešická z Černošic † 1593) na Věžnicích a Radošovicích přikoupil 1599 Třebešice a měl i v Praze dům na Nov. Městě. R. 1600 získal Takonín a Bílkovice. Pochován byl s bratrem Jindřichem, s chotí Johankou Malešickou a sestrou v kostele Radošovickém.

Zůstavil dva syny: Markvarta st. a Václava st. Onen byl pánem na Věžnicích, kdež 1615 zemřel. Manželka jeho Kateřina z Hertenberka dala mu udělati v kostele Radošovickém krásný náhrobek.

Zanechal několik dítěk, z nichž jen dvě byly zletilé. Syn Jan Habart měl jen 5 let Věžníky, neboť 1620 toto pradávné sídlo navždy rodu ztraceno.

Tato větev Václava st. (1599—1642) velice se vzmohla. Václav nabyl 1599 Třebešic, 1620 Chotýšan a Bílkovic a ještě 1642 Zelechovic a Malče, a potomstvo jeho (z manž. Voršily z Mečerodu) dosáhlo až skorem XX. věku. Zanechal čtyři syny: Václava Rudolfa, Bedřicha Leopolda, Jana a Odolana.

Václav Rud. na Zdechovicích, Třebešicích, Modletíně a Vrbici získal 1652 Vlkanov a 1665 Zbislav, byl hejtmanem kraje Čáslavského a dosáhl dne 6. února 1658 povýšení do stavu panského. Byl ženat s Marií Alžbětou Boryňovou ze Lhoty roz. Mitrovskou z Nemyše. Zemř. 1666. Syn jeho Bernart Ignác Frant. dosáhl povýšení do stavu hraběcího (10. čce 1694), měl za manž. Barbaru Elišku Švihovskou z Ryzemberka a † 1714. Mimo statky po otci nabyl ještě Nových Dvorů (1679) a Hamrštau. Zanechal tři syny: Leopolda, Romeda a Jos. Bernarta, kteří však nedosáhli vysokého věku. Leopold (nar. 1675) měl za manželku Marii Alžbětu z Valdštejna a zemř. již 1730 29. led.

Vedle Zdechovic měl Ledeč a Bohdaneč (od 1723), ale prodal N. Dvory (1722). Syn jeho Ignác (nar. 1711, manž. Anna ze Satzenhoffu) † již 1733 12. pros. a jediný syn následoval otce po 14 dnech (zemř. 25. pros. 1733). Tak zdědila statky sestra Ignácova Františka vdaná za Ladislava Bechyně z Lažan, kteráž Ledeč i Bohdaneč r. 1750 prodala (zemř. 23. pros. 1775 v Praze).

Z ostatních synů Bernarta Ignáce zanechal trvalé potomstvo jen Bedřich Leopold. Byl pánem na Chotýšanech a Bílkovicích i Jezeře, stal se královským radou, komorníkem, místodržícím a podkomořím měst král. (Nar. 1599 † 6. dub. 1643). Pochován

jest u sv. Ignáce v Praze i s manž. Marianou Vratislavovou z Mitrovic (nar. 1609 † 27. břez. 1669). Měl syna Václava Jaroslava (manž. Ludmila Kořenská z Terešova). Ten měl mimo výše dotčené statky také Bořanovice, byl hejtmanem kraje Kouřimského a zanechal syna Jana Frant. (manž. Marie Benigna Dobřenská z D.), který (nar. 1678) zemř. již 1727 22. dub. Syn tohoto byl Jan Josef (nar. 1711 † 1757 3. list.), kterýž se zasnoubil 11. srp. r. 1731 s Annou Ant., z Golče a měl dva syny Frant. Josefa (křtěn 28. května 1732) a Jana Nep. Frant. (křtěn 23. květ. 1733).

Děle vytrvala větev Odolanova. Tento měl po otci Třebešice (do 1651), nabyl 1657 Všelis, 1658 Ronova, Mimoně, Třebivlic, držel též Čelakovice, Mšeno, Dobřejovice, byl podkomořím a král. radou a zemř. 16. říj. 1688.

Ze dvou manželství (s Annou Alžbětou Kaplířovou ze Sulevic a Marií Klárou Geroldiniovou (nar. 1642 † 8. pros. 1697) zanechal tři syny, kteří při jeho smrti byli nezletilí (syn Max nar. 1647, křtěn 24. září zemř. před otcem, dcera Polyxena Apolonia křtěna 17. led. 1663).

Nejstarší Michal Frant. došel 1683 zletlosti a nastoupil v držení statků otcovských Mimoně, Lobež, Všelis, Mšena a Ronova, stal se místosudím a purkrabím kraje Hradeckého. Zemř. 23. led. 1705.

S těmito Věžníky připomíná se současně Josef Jaroslav (1715 † 40. 28. led.), kterýž držel Košetice a nabyl Ronova, byl hejtmanem kraje Čáslavského a pochován v klášteře Želivském. Měl syny Františka (nar. 1. ún. 1717 † 1760 18. list.), který vstoupil do kláštera Želivského, a Antonína, kterýž držel Košetice a Ronov. Ony prodal 1769, tento již 1744 (manž. snad Kateř. z Říčan n. 1719 † 1787 4. září v Praze).

Z jiné haluze pocházel Josef (manž. Marie Josefa sv. pí Wesslová de Monte Campo) na Bukovanech a Všelisích, jehož dcera Marie Anna křtěna 17. ún. 1742 v Praze (v Týně) a syn Frant. Xav. hr. V. (1738 † 1789 14. září) byl nejvyšším hofmistrem a radou nad apelacemi, král. komorníkem a tajným radou. Chotí jeho byla (od 23. list. 1775) Vilémína hrab. ze Solmsu roz. sv. pí z Schirndingu (nar. 1733 † 1802 5. srp. v Praze). Syn jeho Emanuel pojal 15. říj. 1794 za choť Aloisii hr. Wurmbrandovou a držel Bukovany a Všelisy.

Z Věžníků na Moravě usedlých přichází Jan (1560—76) na Kobeřicích, které držel pak Adam V. z V. Dcery tohoto byly Ludmila a Johanka (vdaná z Říčan), z nichž tato po smrti sestry Kobeřice prodala (1608).

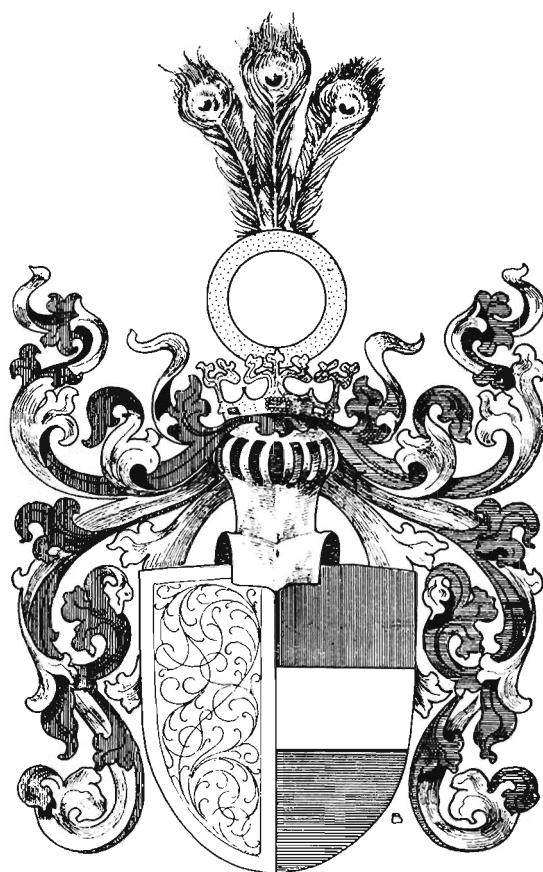
Současně měl Rud. Adam (1560) Milešovice a po něm 1577 Johanka. Statek ten prodal Adam V. (Koberský) 1588. Jan na Čes. Olešné, hejtman na Dačicích, připomíná se v l. 1570—1602. Jiný Adam měl tehdá Trnávku a Borotín (1590—1618) a zemř. ok. 1622 (manž. Mandaléna z Říčan). Zanechal děti nezletilé, jimž 1622 Trnávka soudem prodána. Synem jeho byl snad Adam

Ladislav na Mileticích, Bítovankách, Dol. Lesoukách, Cepkovicích a Bolíkově (1637 † ok. 1687). Týž byl hejtmanem kraje znojemského a místokomorníkem mor. Dne 9. břez. 1647 dosáhl povýšení do stavu panského.

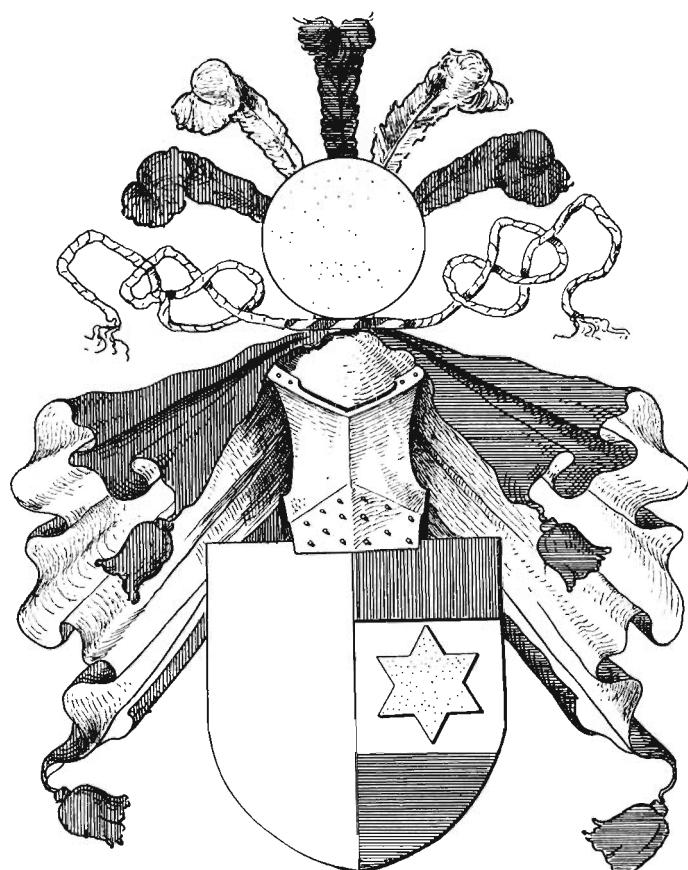
Synové jeho byli Markvart Jiří a Kryštof Pavel. Starší držel Strážovice a Opatovice (1681 † 1701), které odkázal manželce své Johance Šťastné, ale tato jich postoupila dceři Marii Santině (1707). Mladší bratr Kryštof Pavel (manž. Anna Eliška z Leves roz. Hörnerová z Horneku, † 1699 12. květ.) měl statky Pokojovice a Strážovice (tyto převzal od bratra 1687) a zemřev ok. 1690 zanechal nezletilé dítky Max. Ant. Rudolfa, Jos Antonína, Jana Bohumila Šťastného a dcery Eleonoru Kateřinu, Marii Elišku a Evu Markétu, které se v l. 1690—1724 na Moravě připomínají. Nejstarší syn Max. Antonín držel s bratřími Strážovice a Pokojovice, po matce pak i Okříško, ale prodal tyto obě 1706 a Strážovice 1714, načež přestávají zprávy o V. z V. na Moravě.

V Čechách však udrželi se až do třetí části předešlého stol. ovšem jen po přeslici. Poslední členové starobylého rodu byly: Anna hrab. z V., vdova po Pavlu ryt. Maderovi († 22. říj. 1855), kteráž zemř. 19. června 1861 a Valburga Aloisie na Všelisích (nar. 26. říj. 1803), zasnoubená 1. květ. 1827 s Janem Jos. hr. Šporkem (nar. 5. pros. 1795 † 29. led. 1850), jejíž smrtí dne 16. prosince r. 1877 rod Věžníků na dobro za své vzal.

Int. Masák.

LXXVI. a) ZNAK RYT. Z HARASOVA.

LXXVI. b) ZNAK RYT. Z HARASOVA.

LXXVI. Z Harasova.

Znak: Prvotní, všem větvím asi společný znak byl štít rozpoltěný, jehož pravá polovice střibrná, levá červené a černě rozdelená, klenot pak sítō pštrosími páry ozdobené. Znak tento byl u rozličných větví rodu a v rozličných dobách poněkud změněn. Tak u Homutů z Harasova Adam na Petrovicích z r. 1576 má na pečeti pravou polovicí štítu rozdelenou a dolní čtvrt vyvýšenou, tedy kovovou, tak že znak jeho bezpochyby byl: Štít rozpoltěný, jehož pravá polovice černé a stříbrem rozdelená a levá červená, klenot pak sítō s 6 páry pštrosími. Avšak syn jeho Jiřík Homut na Radeníč, Choustníku a Bělé z r. 1609 a 1610 užíval štítu, jehož levá polovice jest rozdělena a sítō ozdobeno jen 5 páry. Také u druhé větve rodu, Hrzanů z Harasova, měnivá se znak. Václav Hrzan na Housce a Vrutici z r. 1576 má klenot jen 3 páry ozdobený, později však ustálen vždy se 6 páry. Naproti tomu zase krásná, velkým uměním rytá pečeť hr. Frant. Hrzana z r. 1759 má pravou polovicí štítu rozdelenou (červené a černé), Jan Adam hr. Hrzan z H. r. 1672 má i štít rozčtvrcený, jehož druhá čtvrt na tří díly rozdelená. Touto změnou přibližili se Hrzanové moravské a slezské větvi rodu Harasovského, z nichž moravská posud užívá (obr. LXXVI.a): Štítu rozpoltěného, jehož pravá polovice jest střibrná a levá barvami červenou, bílou a modrou rozdelená, klenot pak zlatá obrúč (lépe sítō) 3 pávimi páry (někdy celý ocas páví) ozdobená.

Znak slezské větve jest (obr. LXXVI.b): Štít rozpoltěný, pravá polovice střibrná, levá na 3 díly rozdelená a v prostředním díle stříbrném jest zlatá hvězda; klenot jest zlatá okrouhlá deska ozdobená 5 červenými, bílými a modrými pštrosími páry. Přikryadla u obou větví v pravo červená a bílá, v levo modrá a bílá.

Názvu z Harasova užívaly 4 české vladycké rodiny, které jsou téhož původu: Domousičtí, Harasovští, Homutové a Hrzanové z H., s nimi pak téhož původu byli též Chmelíkové z Újezda. Z 5 těchto rodin již 4 vymřely, jenom druhá, Harasovští z Harasova, posud kvete v stavu rytířském:

a) Homutové z H. Původním sídlem byl H. v okresu mělnickém. Homutové později drželi i všeliké statky v Karlínsku, Jílovsku, Ríčansku a Smíchovsku, ano i na jih se odebrali do Táborska, Soběslavská, Lomnická, Krumlovska a na východ do Chrudimská.

Prvý z nich jména Homut (Siebmacher, Čechy, praví, že má býti Chomut, prý od statku Chomutic, leč není znám žádný člen toho rodu na Chomuticích) jest Jan Homut z Bosyně r. 1408 na B. usedlý.

Současně s ním připomíná se i Homut (1409) farář v Týně, ale bez přídomku z Bosyně. Sem patří i Petr Janda z B. 1404 na Lobči. Syn Jana Homuta byl Jindřich na Bosyni a v Kanině 1420.

Mimo ně jmenuje se také Radslav 1432 a jeden Homut 1440 na sjezdu o sjednání míru šlechty kraje boleslavského v Nymburce. Tento H. i r. 1455 se uvádí. V l. 1465–70 žil zase Jan H. z Bosyně. Potomkem Homuta (v l. 1440–55) byl Jindřich H.

z Harasova, okolo r. 1520 pán na Bosyni. S manželkou Marjanou z Kokor měl 7 synův: Jiříka, Radslava, Adama, Albrechta, Petra, Václava a Jindřicha a dceru Elišku, kterými sice rod Homutů se dosti rozvětil, ale přece jenom 100 let potrvá a v bouřích a strastech XVII. věku v zemích našich zanikl.

Nejstarší syn Jindřichův, Jiřík držel po otci s ostatními bratry Bosyni zprvu společně, později sám, získal r. 1547 Vysokou u Chrudimě a zemřel 1578 neb krátce před tím. Syn jeho byl Jan H. z H. na Bosyni a Chodči. Ten prodal již 1579 staré sídlo rodinné Bosyni, potom i Choteč a později se více nepřipomíná. Známé potomstvo, ze všech ostatních 6 synův Jindřichových zůstavil jen třetí syn Adam. Bratří jeho Radslav, Albrecht, Petr a Václav se později nepřipomínají, ač jméno Homut (ted' Homuta) udrželo se podnes (ve Vel. Újezdě).

Jenom o Jindřichovi, sedmém z bratrů, víme, že byl 1582 lesním v Netolicích. Nechtice opakovati věcí známých, připomínáme jen, že třetí syn Jindřichův, Adam, zanechal syny Václava st., Jiříka a Jindřicha, z nichž první měl opět Viléma a Jindřicha Šťastného. Tento držel (1618–22) Chrustěnice, Železnou, Přílepy, Bubovice, dvůr v Dobříči, Sv. Jan, Sedlec a Hostim, ale většinu toho konfiskací 1622 ztratil. Syn Adamův Jindřich (1587–1611) na Radonicích byl též r. 1611 král. komisařem (1. manž. Anna Žehartová z Nasavrk zasn. 13. led. 1588) a měl syny Václava ml. a Oldřicha. Z těchto Václav prodal Radonice 1628 odešel pro náboženství do saského Perna.

Jiřík, syn Adamův, byl také hejtmanem na Třeboni a kancléřem krumlovským ve službě rožmberské a držel Petrovice u Vlt. (2. manž. Eliška z Vojslavic a z Cimburka, zasn. 11. září 1590). Měl jen dvě dcery Joh. Eusebii († 1624) a Zuzanu, známou ušlechtilou svou povahou pravé české šlechtičny († 1654). Tato jest poslední známý člen Homutů z Harasova.

b) Domeusičtí z Harasova. Tito již r. 1405 objevují se na Domousnicích v Sobotecku, podrželi však po Harasově příjmí »Haras«. Tak jest znám r. 1405 Karel Haras z Bosyně na Domousnicích, který zemř. před koncem válek husitských zanechav dceru Elišku (manž. Petr Trojan ze Vtelna). Domousnice (pak Domousice) získal po něm Bohuňek z Harasova (manž. Anna z Domousic), ale i tento zemř. před 1437. Zůstaly po něm děti nezletilé, zejména Jan (z Domousic, též z Harasova) v l. 1437–82 připomenutý, pán na Dom., Harasově a od r. 1482 Veselicích. Sestra jeho snad byla Kat. Domousická z H. z r. 1482 (manž. Jan Dražický z Kunvaldu † 1482).

V 1. pol. XVI. stol. žil z větve této Václav (1534–39) jsa majitelem domu v Hradci Králové se synem Janem (1539–73). Jiní členové byli usedlí v Jičíně (Kateřina 1542 na domě řeč. Hrádek a Bohuše [1534–57] na témže domě). Tam se připomíná i Bedřich 1556. Hrádek ten prodal Bohuše 1555, a buď on, nebo spíše jiný Bohuše, usedlý v Kostelci n. O., byl 1574 zabit od Adama Semína.

V tituláři na r. 1534 a 1556 nacházíme i Jindřicha D. z H. na Bošíně (později usedlý též v Kostelci n. O.) a sestru jeho Annu (manž. Bedř. z Donína). Také žil v Kostelci Šebestián s dcerou Majdalou. Tento koupil 1552 dům v Jaroměři za 285 kop grošů a držel jej ještě r. 1590. V témže čase žili také dva bratři Natanael a Jan D. z H. (1571—89). Natanael měl statek v Kostelci a Jan byl úředníkem rožmberským na Helfenstejně.

Na počátku XVII. stol. žil z této větve pouze Bedřich D. z H. na Kvasinách. Týž odešel r. 1628 pro náboženství ze země, postoupiv statek onen své manželce. S ní mizí i jméno Domousických z H. z paměti dějinných.

c) Chmelíkové z Újezda. Z těchto známí jsou na ten čas jenom Ješek, který byl 1403 svědkem v darování Alše Škopka z Dubé klášteru v Nov. Benátkách. Jiný Chmelík pomáhal 1448 Jiřímu z Poděbrad při dobytí Prahy.

d) Hrzánové z Harasova. Jméno mají z osobního Hrzek změněné v druhotvar Hrzán, Herzan i Hrzáň. Předek jejich jest Dobeš Hrzán z Újezda, syn Dobšův, také zvaný z Harasova odj. z Chlumína (1420), pán na Řepíně a Chlumíně (manž. Markéta ze Lhotky 1427—40). Syny měl Jindřicha a Frycka a několik dcer. Starší Jindřich držel po otci Chlumín a Řepín (1420—59), koupil od Jakuba z Maršova jeho práva na Řepín, získal 1437 Nasedlnice, držel též Kralovice a připomíná se také 10. břez. 1440 na sněmě nymburském. Za manželku měl Annu z Třebíče (zemř. ok. 1451), kteráž odkázala Třebíz nezletilým svým dětem. Tyto byly ještě r. 1463 nezletilé a poručník jejich, Jaroš ze Stránova, vyhrál jim u dvorského soudu Chlumín. Bratr Jindřichův Frycek (1420—48) účastnil se horlivě tehdejších bouřlivých událostí, byl na sněmě nymburském a pomáhal 1448 při dobytí Prahy.

Jedním z dítek Jindřichových byl Václav Hrzán z H. na Brodci a Žerčicích (prodal je před 1486). Současný jeho byl Jindřich (1498) a Jiřík Frycek z H. (1484—90), kterýžto poslední koupil 1485 dům v Praze (na Příkopě), ale zapleten byv do spiknutí kníž. Hynka z Minstrberka proti životu královu, utekl ze země.

Zmíněný Václav jest bezpochyby totožný s oním Václavem H., který získal ok. 1500 Housku, Zásadku a Ctěnice, držel 1498 až 1499 dům na M. Straně a zemř. buď 1520 nebo před tím, protože t. r. dělili se o statky pozůstalé synové jeho Adam, Jan a Dobeš.

Počátkem XVI. věku připomíná se ještě Záviše z H., který držel do 1513 Lobeč, a Barbora z H. (1510—35), která postoupila dlužní úpis Račíněvských Děpoltovi z Lobkovic.

Ze tří synů Václava H. Jan (1520 † 61) ač tříkráte ženat, nezanechal mužských potomků a značné statky jeho: Zásadka, Kovaň, Skalsko, Vrutice, Bezno, Kurovodice, Přibyslavice, Tajná a Hradecko dostaly se většinou do jiných rodů. Pouze Kovaň, Vrutice a Ctěnice zachovala se Hrzánům. Potomstvo měli oba bratři Janovi: Adam (zemř. ok. 1533) a Dobeš. Tento založil

mladší větev Hrzánů. Mimo své statky Housku a Sovinky zdědil po Janovi Vrutici a držel též Ždírec a Týn, jakož i dům v Ml. Boleslaví. Byl 1553 hejtmanem kraje boleslavského a zemř. před r. 1579, zůstaviv z manž. Kateřiny Vliňské z Vliněvsi dva syny a dvě dcery: Kateřinu (m. Albr. Pětipeský z Chýš a E.) a Majdalénu.

Synové byli Václav a Jiřík. Václav (1555, † 84) na Housce, Vrutici, Horkách a Malkově, měl za manželku Dorotu Horovou z Ocelovic, která jej přečkala a měla po něm Vrutice a Katusice. Děti jejich byly Kateřina (m. Picingar z Bydžína) a Dobeš († 1599, manž. Eliška Mrácká z Dubé) na Vys. Libni, Vrutici a Housce, jehož dětmi: Janem, Václavem a Jiříkem větev tato zanikla (potomstvo Jiříkovo [1570—89]: Oldřich [† 1599] a jeho syn Adam Dobeš, který též nepřečkal války 30leté).

Mnohem déle kvetla a k větší platnosti dospěla starší větev Adamova († př. 1533). Synové jeho byli Václav st. (1534 † 70 22. ún.) a Mikuláš (1542 † př. 65, manž. Marjana Studenecká z Pašiněvsi).

Potomstvo Václava st. vymřelo v druhém koleně, kdežto potomci Mikulášovi udrželi se až do polovice XIX. stol. Zvláště synem Mikulášovým Adamem st. (1585, † 1619 11. led.) rod Hrzánů neobyčejně zbohatl, tak že synové jeho, zachovavše si při všeobecné konfiskaci pobělohorské obratné statky, došli povýšení do stavu panského (Zdeslav a Jan 1623, 24) a syn Zdeslavův Jan Adam 1666 povýšen i do stavu hraběcího († 1681, 22. ún., manž. Maximiliana hr. z Valdšteina).

Syn jeho Jan Leopold dědil po Kaplířích ze Sulevic statky Milešov a Nedvědice a spojil jejich jméno a znak se svým. Zemřel 28. ún. 1711.

Posloupnost jeho potomků jest tato: Synové jeho byli Ferd. Maximilian a Zikmund Gustav. Onen měl syny Františka de P., děkana kapituly u Všech Sv. na hradě Pražském, opata almadského a biskupa kameneckého v Uhrách, jenž dosáhl i hodnosti kardinálské a zemř. 1804, a Max. Antonína, jenž zase měl Karla Josefa.

Zikmund Gustav († 24. září 1760) byl tajným radou a hejtmanem kraje litoměřického. Držel Milešov, Nedvědice a Kosmonosy. Syn jeho Jan Josef († 25. dub. 1785) měl zase syna Karla a Bedřicha.

V 1. polovici předešlého stol. (1840) žili: Emanuel hr. H. na Milešově a František na Milešově a Dužicích († 1847), Antonie hr. H. [† v lednu 1820 jsouc vdovou po Ludv. Josefovi hr. Bylandtovi († 2. srp. 1810], Marie hr. H. měla 1840 dům v Praze na Nov. Městě (č. 149) a Luisa hr. H. zemř. 2. dub. 1847, vdova po Ferd. hr. Morzinovi (nar. 1753, † 27. ún. 1805). Ti jsou poslední potomci hrabat H. z H.

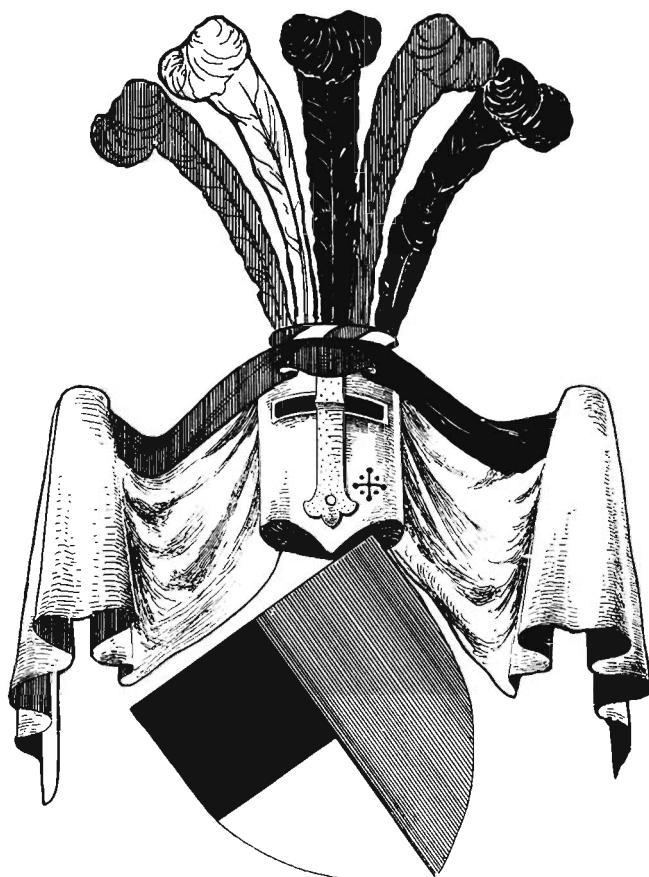
Po vymření rodu nastal dlouhý spor o dědictví Milešovské, jenž rozhodnut konečně ve prospěch syna hraběnky Antonie Hrzánové. hraběte Ferd. Bylandt-Reida.

e) Harasovští z H. Tato větev již v XVI. stol. na Moravě usedlá, přetrvala všecky české větve a kvete posud. První z nich připomíná se 1526—33 Albrecht Harasovský mezi těmi, kdož přispívali na výpravu moravských stavů proti Turkům k Vídni. Měl lenní statek Stařice u Místku, který pak držel jiný Albrecht H. z H. (1553—70). Po něm jmenují se Jiří H. a syn jeho Maximilián, jako hejtmané olomouckého biskupa na Hukvaldech.

Na počátku XVII. st. žil Jan H. z H. Patřily mu Kateřinice, k nimž přikoupil 1628 Trnávku, kterou pak potomci jeho až do vymření (moravské větve) po 260 let drželi. Zemřel ok. 1648, zanechav tři syny: Jiříka, Bedřicha a Jana (1649—70), kteří společně drželi statky otcovské i Stařice. Ku konci XVII. st. drželi Kateřinice bratří Václav a Maximilian (1698—1710). Václav měl syna Ant. Ferdinanda (1724 na Kateřinicích), jehož manž. byla Karolina Gusnarová z Komárna, a syn snad Jáchym Václav, který jsa pán na Kateřinicích, roku 1772 bezdětek zemřel. Na počátku XVIII. věku držel Jan Václav H. z H. statek Horní Suchou. Tu zdědila dcera jeho (1731), provdaná za Ludvíka z Nostic. V polovici toho století držel Josef Julius Vel. Kunčice (od 1752) a Jiří Frant. Hor. Tošonovice (od 1744). Synem Jos. Julia byl Karel, který měl Vel. Kunčice do 1827, načež ujal jich Filip H. z H., který měl i Trnávku (1804 † ok. 1835). S ním r. 1804 připomíná se i Emanuel H. z H. na Hor. Tošonovicích, které byl držel ku konci XVIII. st. Jiří, syn Jiřího Františka shora připomenutého. Taktéž patřily rodu Stanislavice, ale jen krátký čas (Ignác 1793—1801). V 1. čtvrti předešlého stol. žil i Filip ryt. H. z H. s manželkou Frant. svob. paní Spensovou z Bodenu (nar. 20. led. 1780, zemř. 10. září 1824). Synem Filipovým († ok. 1835) byl vynikající právník a poslanec moravský Filip H. z H. Nar. 13. ún. 1833, zasnoubil se 2. květ. 1868 s Terezí svob. paní Scharschmidovou (nar. 6. list. 1836, † 14. led. 1885), stal se radou zem. soudu mor. a dvorním radou (1883). Byl posledním pánum na Trnávce, která po jeho smrti (1890) od dědiců prodána.

Z větve slezské posud kvetoucí žil na Hor. Tošonovicích Karel († 9. kv. 1873), jehož dcera Emelína (n. 7. července 1845) zasnoubila se 29. čce 1879 s Jiřím hr. Vossem (n. 29. čce 1831). Po něm držel Hor. Tošonovice ryt. Mořic H. z H., bývalý poručík u vozatajstva.

Ant. Masák.

LXXVII. ZNAK RYT. HRUŠOVSKÝCH Z HRUŠOVA.

LXXVII. Hrušovští z Hrušova.

Znak: **Štít rozpoltěný, jehož pravá polovice rozdělena černě a bíle, levá jest červená; klenot 6** (někdy 5, ano i 3) **per pštrosích, červených, bílých a černých.** Na pečeti Albrechta H. z H. z 1607 jsou jen 3 péra. Znak tento jest tak podobný onomu ryt. z Harasova (zvlášť Adamova Homuta z H. pečeť z 1576, viz LXXVI.) až na klenot, že by mohl vésti k domněnce, že Hrušovští a Harasovští jsou téhož rodu. Avšak dokladů pro to není. Taktéž nepatří sem Voděradští z Hrušova, ač původní sídlo jejich jest s Hrušovskými stejné. Jest to tvrz a ves Hrušov v Novobenátecku.

Praotec Hrušovských jest Milota z Rokytovce, již 1350 na Rokytovce připomenutý, a potomci jeho oblíbili si jméno Milota tak, že se stalo jako i u jiných rodů českých (Přech z Češtic, Absolon z Ledské, Otšk Bradský z Labouně, Valkoun z Adlaru, Amcha z Borovnice, Bleh z Těšnice, Bláha z Lub, Beneda z Nečtin a j.) jejich příjmením. Hrušovští patří též k rodům českým starodávným, posud kvetoucím, ačkoli ne již v zemích českých.

Synové Miloty z Rokytovce byli Milota z Brodec odj. z Hrušova (1368—88) na Brodcích, farář v Rožďalovicích, a Mikuláš 1368 též na Brodcích. S nimi současně žil Milota z Rudče (1364—1401) na Rudči. Otec jeho byl Zdeněk (zemř. již 1373). Milota zanechal syna Pavlíka (1405—36) na Chotěticích, kterýž se r. 1406 spolčil jménem s Janem Kabátem z Telibě. Na začátku XV. stol. žil též Dětřich z Hrušova a z Rudče na Rudči (prodal 1418) a Milota na Hrušově (1405—27).

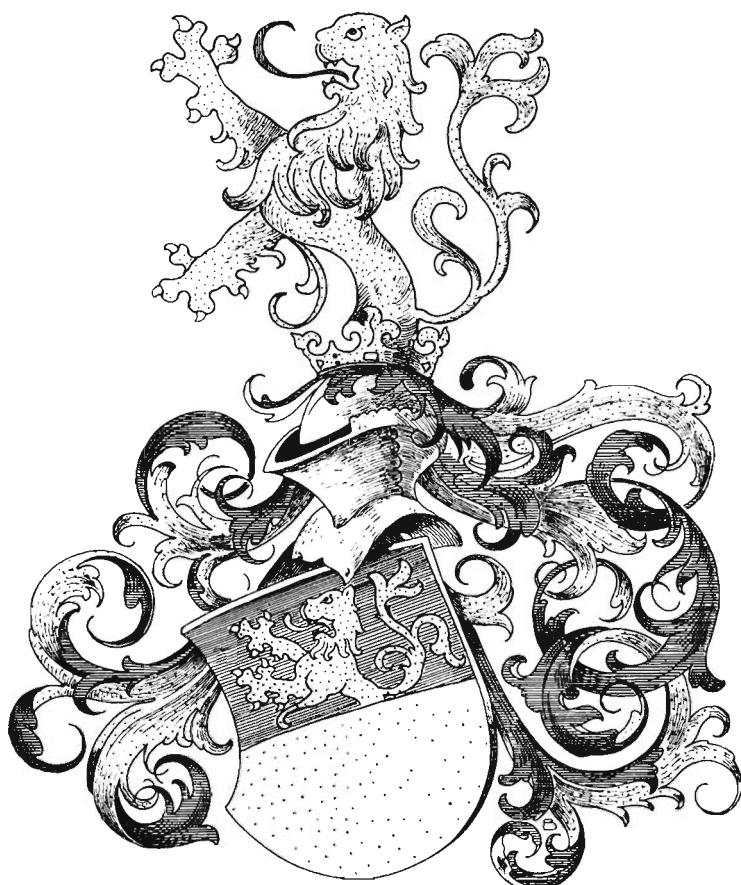
Na sněmu kraje boleslavského v Nymburce 10. břez. 1440 byl přítomen též Vaněk z Hrušova. S ním byl tam i Milota st. z H., bratr Jetřichův. Milota (1440—79) držel rodinné sídlo Hrušov, Slivno (od 1466) a koupil 1451 grunty v Brodcích. Přichází též jako svědek v zakladací listině špitálu v Benátkách. Týmž časem žili jiní dva bratři: Ješek a Petr. Oba pomáhali 1448 dobývati Prahy a Petr se tam usadil (1448—95). V let. 1468—82 měl dům č. 894 v Panské ulici a podací kláštera Servitů u Botiče. Manželka jeho Kateřina byla z patricijského rodu Štuků z Pytkovic. Patřil jí také dům na Nov. Městě (od 1482). Jiný Petr z Hrušova byl 1460 úředníkem na Bezdězi.

V l. 1470—81 žil Milota ml. v Kouřimsku. Synem snad Miloty na Hrušově (1440—79) byl jiný Milota (1501—59), který mimo Hrušov držel i Přebozy (od 1559). Měl manželku Elišku z Vchynic, již ukázal věno 250 kop gr. na Hrušově. V dobách těchto byli Hrušovští dosti četní. Jetřich z H. (1501 † ok. 46) držel stále ještě rodinné sídlo Hrušov a část Brodec a měl dva syny: Hynka na Hrušově (1546 † př. 1554) který měl manželku Vero-

niku z Močidlan (od 1546 věno na Hrušově); a Šťastného (1546—89, manž. Eliška z Močidlan věno 1554 na Hrušově), jenž držel Hrušov, Nedomice (do 1559), Ovčáry a 1577, koupil dvůr v Kovanci. Oba bratři měli dítky. Z dětí Hynkových známe Václava (1558—79), který držel nějaký čas Ceteň, a Jindřicha. Synem snad Šťastného byl Ondřej na Horkách a Hrušově, kteréžto statky dědila dcera Majdalena († 1608) manž. Bohumíra z Berbisdorfu na Sluhách († 1612). Strýc Václava a Jindřicha a spoludržitel Ceteně byl Smil (1558 † 99), též na Hodkově, (který koupil r. 1577 od Vančurů z Řehnic). Měl tři dítky: Kateřinu († 1599 v pan.), Jana Václava († 1598) a Smila Bedřicha, oba na Hodkově. Trvalé potomstvo zůstavil Vilém (1579 † 1639) na Lhotce (od 1581), Loučné hoře (od 1588) a Cetni (od 1572). Manželka jeho byla z rodu pánů z Tetova. Měl s ní čtyři syny: Jana, Jindřicha, Viléma a Mikuláše Václava. Bratři drželi společně Hodkov, Jan sám Loučnou horu. Mikul. Václav z manželky Elišky Sobkové z Jezera zanechal syna Václava Milota (1640 † 99). Tento byl dvakrát ženat. Poprvé s Annou Barborou Trmalovou z Toušic (ok. 1650), podruhé s Dorotou Alžbětou Lhotskou ze Ptení roz. Belvicovou z Nostvic († 1667).

Měl statky Skrýšov, Čkyni a Vyšately, leč jen Čkyně se v rukou rodu jeho udržela. Zanechal patero dítěk: Adama Václava, Jana Štěpána, Zdeňka Václava, Vojtěcha Antonína a Evu Elišku. Čkyně dostala se Zdeňku Václavovi. Tento měl i dvůr v Přestanicích, ale zemř. již 1739. S manželkou Marií Lidmilou Hubrykovou z Hennersdorfu měl 3 dcery a syna Jana Václava Zdeňka Milota (1764 † 93), kterému také patřila Čkyně. Dítky jeho byly: Františka Rozalie Čeňka Joh. (n. 8. dub. 1784, zasn. 9. led. 1807) s Fr. Václavem sv. p. z Vernieru (n. 12. 1761 † 26. dub. 1826), Jan Kajetan Milota (1796—1820), Jan Jindřich a Jan Milota. Nejstarší bratr měl sice Čkyni, Načerac a Pravonín, ale vše to opět prodal, a od té doby rod jeho pozemských statků nedržel. Ještě r. 1840 připomíná se Jindřich H. z H., guberniální sekretář v Praze a c. k. komoří. Potom mizí starobylý rod v Čechách docela, tak že v Ot. Slov. Nauč. čteme: (pod heslem »H. z H.) «O jejich potomstvu se na ten čas zpráv nedostává.» Tím více překvapí tedy, čteme-li v denních listech německých, že počátkem měsíce února t. r. (1902) zemřela v Hamburce zpěvačka Amalie Bellini pravým jmenem »Hrušovská z Hrušova! Tam v dálne cizině tedy zase nacházíme potomka Milotu H. z H.!

A. Masák.

LXXVII. ZNAK RYT. LIPOVSKÝCH Z LIPOVICE.

LXXVIII. Lipovští z Lipovice.

Znak: Prvotně půl zlatého lva na modrém štítě; později štit modré a zlatě rozdelený a v horní polovici týž lev, který jest i klenotem.

Starožitný rod L. pochází z Pošumaví, kdež u Vlachova Březí první jejich sídlo Lipovice se najde. Na něm seděl v bouřích husitských Michálek z L., který zemř. před 1454, zanechav Lipovici a Žárovnu (necelé), na které sáhnuto právem odúmrtním. S Michálkem žili současně bratři Markvart a Chval z L., onen na Boršicích (1432 † ok. 61), tento na Lipovicích a Žárovni. Chval byl v l. 1452—68 ve službě rožemberké a vyprosil si 1454 odúmrť po Michálkovi. Ku konci XV. a na počátku XVI. stol. žili bratři Chval Lipolt na Lipovici (1490—1514) a Vojtěch. Potom připomínají se Jan st. (1544—74) a jeho synovci: Adam, Lipolt, Jan ml. a Václav. Z těchto byl jen Adam r. 1544. zletilý a prodal jmenem nezlet. bratří se strýcem Janem st. t. r. Lipovici.

a) Jan st. zemř. po 1574. Držel statky Lipovici, Jiřičný a Počepice. Manželku měl Kateřinu Boubínskou z Újezda, s níž splodil dvě dítky: Jana a Elišku. Jan (nar. 1558) pán na Březně, zasnoubil se s Kateř. Chlumčanskou z Přestavlk. Sestra jeho Eliška měla za manž. Dětleba Koce z Dobrše na Olšově.

Syn Janův byl téhož jména (nar. ok. 1582) a měl za manž. Eriku z Manderscheidu-Blankenheimu. Obě jeho sestry provdaly se do rodu Koců z Dobrše: Majdalena († v Sušici 1614) vdána za Jana Adama Koce na Olšově a Kateřina za Jana Markvarta.

Jan měl 3 syny: Jana Adama, Prokopa a Jáchyma. Jan Adam (nar. v Jiřičném ok. 1600 † po 1680) zasnoubil se s Kateř. Eliškou Chřepickou z Modliškovic (před 1643), která † 1687. Bratr jeho Prokop (nar. 1608) stal se 1619 pážetem krále Bedřicha Falckého a utekl s ním z vlasti.

Po 19leté pouti v cizině vrátil se opět do Čech, přijal víru katolickou, vstoupil do král. vojska, kdež se stal »nejvyšším« u jízdy, a získal též titul král. komorníka. Za svého exilu pojal za choť anglickou šlechtici Saru Clarkovou, dámu král. dvoru. Třetí bratr Jáchym (n. ok. 1609) na Jiřičném, zasnoubil se ok. 1655 s Kateřinou Malovcovou z Chýnova a Vimperka † 1687. Potomstvo známe jen po Janu Adamovi. Ten měl syna Jana Karla (nar. 1644, ♂ ok. 1688 † 1702), kterému patřil též Jiřičný a Kojšice, oženil

se s Kateřinou Pekovou z Římsku a zůstavil z ní r. 1702 tři dítky, zletilou dceru Kateřinu a nezletilé Jana Ferdinanda a Annu. S nimi mizejí stopy této větve, která však asi nezašla, ale dlouho ještě kvetla. Patřit k ní bezpochyby několik oněch Lipovských, které nelze jinam zařaditi, jako L., z L. hejtman v rak. vojště (nar. 1839 † ve Vídni 26. květ. 1875) a j.

b) Posud kvetoucí obě větve rodu Lipovských pocházejí od Jana ml. (1544 nezl. † př. 1589) jenž měl patero synův a tři dcery: Václava, Adama Jindřicha, Jáchyma, Jindřicha, Pavla, pak Annu, Kateřinu a Alžbětu.

Adam dědil po otci Droužetice, ale † již 1589, načež dostal se statek ten Václavovi, který koupil 1596 Řečici na Moravě (u Dačic). Ta dostala se pak Jáchymovi († ok. 1630, manž. Eliška Marjana Ostrovcová z Kralovic, zemř. 29. září 1624), a poněvadž jeho nezletilá dcera zemřela před otcem, zdědila Řečici sestra Kateřina. Ta ji prodala 1638 strýcům. Byli to: Jan, Chval, Lipolt a Adam bratři L. Adam na Bojenicích a Dražicích † 1636 bez potomků. Dražice pak do smrti držela manželka jeho Kateřina Barská z Barště († 1643). Také Chval neměl dítek. Jediný Jan na St. Smolivici vedl dále rod. Synové jeho Jan Jáchym Ferd. (1638 † 70) a Adam Václav Maximilian získali 1638 Řečici a drželi Smolivec společně, od 1670 Adam sám, ale krátce († 7162). Zc čtyř jeho synů druhý, Václav Frant. (1672 † 92 na Řečici, manž Anna Františka Chlumčanská z Přestavlk) stal se zakladatelem větve panské a čtvrtý, Frant. Karel (1672 † 1742) při smrti otcově ještě nezletilý, oženil se později s Ludmilou Evou Janovskou z Janovic a jest zakladatelem větve rytířské.

A. Rytířská větev. Tato dosáhla pátého kolena; na tomto také přestane. Zakladatel její Frant. Karel měl osm dítek, pět synů a tři dcery: Adama Jiříka Karla (nar. 27. břez. 1698, posléze děkan v Plzenci, zemř. tamtéž 21. led. r. 1755), Markétu Annu (nar. 14. ún. 1700, zasn. s Ant. Lipovským z L.), Annu Maximiliánu (n. 30. břez. 1702 zemř. 28. čce 1772 v Písku), Apolonii Majdalenu (n. 19. dub. 1704), Karla Michala (n. 29. září 1706) v rámci křížovníků, Františka Václava Josefa (n. 7. říj. 1708 † ok. 1757), Josefa Jakuba (n. 29. čce 1710) a Václav Engelberta (n. v list. 1712) později hejtmana kraje píseckého. Z nich Frant. Václav držel Životice, Chotouň, Pňovice a Knovíz; měl tři dítky: Jana Čeňka (křtěn 21. září 1750, zasn. 21. května 1778 s Barborkou Ditrichovou z Adelsfelsu), Marii Annu Viktorii (křt. 27. čce 1753, zemř. v Sušici 19. led. 1810) a Josefa Jáchyma. Tento (křtěn 7. břez. 1752) zasnoubil se 5. čv. 1777 s Eleonorou Netvorskou z Březí, držel Chotouň, Stětkovice a Suchdol a zemř. 1809. Měl tři syny: Josefa, Aloise a Václava Erazma a dvě dcery Eleonoru a Terezii. Václav (n. 3. čv. 1782) pojal za choť 2. čv. 1813 Jindříšku Jos. sv. paní Ottovou z Otilienfeldu (n. 7. říj. 1787 v Praze, zemř. v Štětkovicích 19. čce 1871) držel Štětkovice a Suchdol, ale zemř. dlouho

před chotí (5. dub. 1847) zůstaviv patero dítek: Karolinu Annu (křtěna 29. dub. 1814, zasn. v Praze 8. srp. 1839, zemř. v Teplicích 7. kv. 1878) vdanou za Frant. sv. p. z Frantenberka (nar. 1800 † 26. břez. 1866) král. komořího a radu zem. soudu, Eleonoru (n. v Štětkovicích 21. čv. 1817, zemř. v Teplicích 26. ún. 1885), Marii (n. v Štětkovicích 23. srp. 1818), Josefa (n. v Štětkovicích 5. ún. 1825) c. k. GM. na odpočinku ve Vídni a rytíře rádu Leopoldova, kterýž jest posledním potomkem rytířské větve, a Jindřicha (n. 6. led. 1828 zemř. 5. dub. 1894 v Praze), horlivého člena missonářské společnosti v Londýně a duchovního správce amerických Čechů. Z této větve pocházela i Barbora L. z L. (n. 1828) která zemř. jako soukromnice na Král. Vinohradech 10. list. 1890.

B. Panská větev. Po zakladateli této větve Václavu Františkovi násleoval v držení Řečice syn Václav Oldřich sv. p. L. z L. († 1712) s manž. Annou Barborou z Binago (opět vdanou za Frant. Mikuláše Kobylku z Kobylého) a tohoto syn Antonín (n. 13. čv. 1704, zemř. 4. led. 1781, manž. (od 2. říj. 1726) Markéta Lipovská z L. († 14. ún. 1776). Dědicem jeho byl syn Frant. Antonín (křtěn 8. čv. 1738 zem. 22. led. 1790) který pojal r. 1758 za manželku Antonii sv. paní Besovou z Kolina a Katovic a zůstavil s ní tři syny a dceru. Nejstarší syn Frant. Antonín měl za manželku Karolinu sv. paní Forgatschovou, třetí Antonín (nar. 28. list. 1765) padl 1794 v boji, dcera Josefa nar. ze 14. břez. 1770. Druhý syn Emanuel Ant. Ondřej (n. 30. list. 1763 v Dačicích, zemř. 27. břez. 1827 v Krakově) oženil se 13. břez. 1792 s Eleonorou svob. paní Baumovou z Appelshofu (n. 1777, zemř. 26. led. 1855) držel Řečici, Hutisko a Vinary; potomci jeho posud žijí. Měl syny Karla a Bedřicha a dceru Amalii Leonoru.

Z těchto Bedřich prodal 1830 Řečici na Moravě a tím (dle Ot. Slov. Nauč. heslo »Lipovský z L.*) členové této panské větve »zapadli ve víru světovém.« Ale dlužno k útěše dodati, že nezападли, nýbrž v klidu žijí a to v Haliči. Tam totiž dostal se otec jejich Emanuel Ant. jako gener. konsul v Krakově a koupil tu statky Hutisko a Vinary. Nejstarší syn jeho Karel Josef (n. 22. čce 1793, zemř. 8. ún. 1857) vstoupil do vojska a stal se nadporučíkem. Ženat byl s Marií šl. Kruševskou. Bratr Bedřich zem. svoboden a sestra Amalie (n. 17. září 1804) zasn. se s hr. Gustavem Podstatským s Lichtensteina a Trusinovic. Kar. Josef zanechal šest dítek: syna Adolfa a 5 dcer: Luisu (m. Jindř. šl. Komáš), Kristinu (m. Vít šl. Komáš), Marii (m. Alexandr šl. Skrzynski), Anděliku (m. Emerich šl. Romanovský) a Žofii (m. šl. Laryš-Nedělský). Syn Adolf sv. p. L. z. L. nar. 17. čce 1830 v Živci, vstoupil jako otec jeho do vojska a stal se také nadporučíkem. Žije na svých statcích Hutisko a Rudníku. Ženat jest od 8. září 1859 s polskou šlechtičnou Žofii Uznaňskou a má čtyři dítky: Nejstarší syn jest Gustav (n. 8. září 1860) majitel Vinar, zasn. od 3. čce 1888 s Viktorií šl. Drohojovskou a má dceru Žofii Cecilii (n. v ún. 1891). Sestra jeho Marie (n. 1861), zasn. se 24. led. 1883 s Tomášem

šl. Dąbskim, majitelem statku Vel. Kaliny v Rusku. Bratr Edvard Adam (n. 24. ún. 1866) poručík v zál. 1. hul. pluku, zasn. se v Krakově 29. říj. 1890 s Isabelou Karolinou hr. z Geldern-Egmondu (n. 18. list. 1867) a žije ve Vídni. Má syna Tadeáše Gustava Adolfa (n. 3. čce 1891). Třetí bratr jest Alfred Ant. nar. 5. čce 1869.

A. Masák.

Čabelický z Šonlicz.

LXXIX. ZNAK ČABELICKÝCH ZE SOUTIC.

Podle kresby Dürerovy z r. 1509.

LXXIX. Čabeličtí ze Soutic.

Znak: Černé křídlo supí se zlatou nohou na červeném štítě; klénot týž.

Znak tento jest v Čechách vzácný. Mimo Čabelické a jejich větve Janovských ze Soutic a Janovských ze Suchotlesk užívali ho jen vladky z Podole a ze Střechova, ve Slezsku pak Halčnovští z Halčnova a Návojové z Dulného (druhdy z Dolního). Jako i jiné znaky české byl také rozšířen v zemích starého Polska pod jménem »Topacz«. Posud ho užívají i v Uhrách hrab. Viczayové (černé křídlo se zlatou nohou na zlatém štítě). Přesně heraldicky vzato, měl by být štít buď zlatý (jak mají hr. Viczayové) neb stříbrný, ale tím by zase za jednu odstraněnou vadu vznikla druhá. Byla by opět zlatá noha na zlatém štítě. Nohu s pařáty nelze tu bráti za pouhou »zbraň« zvířete, jako zobák a pazoury u orla neb drápy a zuby u lva, což jest vždy zlaté neb stříbrné, ale v tomto případě dlužno považovati křídlo a nohu jako složku dvou znakových obrazců, jinak samostatných (křídlo u pánů z Lomnice, Meziříčí, z Karlovic, Mníšků z Vel. Kunčic (posud) a j., noha u Tomků z Čejkova a j.) i zastupuje tu křídlo jako objemem větší barvu (černou), noha kov a může tudy být správně druhá barva, štítu, červená. Proto měli i slezští Halčnovští i Návojové stejný znak s Čabelickými, ač rodem k nim nepatřili: Černé křídlo, zlatou nohu na červeném štítě. Lišili se jen klenotem, užívaliť tří per pštrosích.

Č. ze S. patří k nejstarším českým rodům vladickým kraje Táborského. Původíště jejich jsou Soutice na Vlašimsku a později Čabelice v Uhlířsko-Janovicku. Rozšířili se však i do sousedních krajů Čáslavského a Píseckého a na konec odešli do ciziny, kdež vymřeli. K heslu »Č. ze S.« v »Oltově Slov. Naučném« není potřebí mnoho přičiniti. Rod vladyk ze S. rozstěpil se ve dvě hlavní větve: Čabelické a Janovské ze S., od těchto pak pocházejí J. ze Suchotlesk.

A. Čabeličtí ze S. K předkům jich lze i počítati Rynarta, faráře v Pobipsech, kterýž s Hrochem ze Soutic nadal 1395 kostel Všebořský platem 7 kop za duše předkův a příbuzných svých i Hrochových (Bernarta, Matěje, Herky, Přibyslava, Rynarta, Gertrudy, Svenky, Lidy, Ryneše a Zdenky). Hroch dotčený držel mimo Čabelice i Všebořice (asi do 1405) a Petrovice. První jeho manželka Anna zemř. před 1395, druhá Eliška připomíná se ok. 1402. Dítky jeho byly: Jan (kněz, asi týž jako Jan, arcibiskup ostře-

homský a kancléř uheršký (1414) v l. 1402—14 připomínáný, Vítek ze S. odjinud z Petrovic (1407—8) na Petrovicích, Eliška (dostala 1402 věno) a Bohuslava (zemř. již 1383, věno její v Losinách provoláno za odúmrť). Současně žil Martin ze S. 1412 purkrabí na Libenicích, dále Matěj ze S. (1407—12), nejprve oltářník Bož. Těla v Příbrami, potom (od 1412) sv. Petra na Vyšehradě a Zdeněk, bratr Jošta ze S. a poručník dětí jeho, z nichž zejména se připomíná Petr (z Borovska) 1414 i ještě 1418 nezletilý. K rodu vládyk ze S. dle znaku náleží též Beneš ze Střechova (1446—57) na Božejově.

Pravdě podobno jest, že Jan Č. ze S., od r. 1434—57 zhusta připomínáný, jest syn Joštův a že smrtí bratrovce Vítka zdědil všechny statky této větve. Měltě nejen rodinné sídlo Soutice, ale i Čabelice, Jindice, Černé Bláto, Chabeřice, Rataje (jako poručník Žofky z Pirksteina), Čížov, Karlovice a Tlučeň. Súčastnil se všech tehdejších pohnutých běhů politických i válečných (též výpravy proti Roháčovi z Dubé na Sioně, odkudž vzal s sebou zemské dsky, Roháčem prý odnesené). Zemřel ok. 1457, ana vdova Kateřina z Valdšteina již 7. led. 1458 opět v nový sňatek se Lvem z Rožmitála vešla. Další vývod Č. ze S. viz v Ottově Slovníku Naučném. Připojiti lze: Eliška Kat. Čabelická z Věžník (manž. Jana Fr. Č.) žádala 1681 (16. břez.), aby směla prodati lenní statek Řítku. Zemřela 5. čv. 1715. Z dcer Václava Karla († 1687) Eliška provdala se za sv. p. Šípka ze Šihoffen a Zuzana Markéta 12. ún. 1704 za Václava sv. p. Pachtu z Rájova. Synem Václavem Karlem byl též bezpochyby Václav Karel, narozen v březnu 1670 (křtěn 21. břez.), který však brzy zemřel. Gotvald Fr. nar. se v Praze v prosinci 1675 (křtěn 1. led. 1676) a nezemřel 1746 nýbrž 25. pros. 1745. Marie Markéta Č. ze S., bezpochyby též dcera Václavem Karlem, nar. se v březnu 1680 (křtěna 18. března) a zemř. v květnu 1687 (pohřbena 27.), Marie Kat. nar. v červnu 1682 (křtěna 25. červ.), Adolf Ferd. (též syn Václavem Karlem) nar. se 24. červ. 1686. Hr. Václav Karel zemř. 10. led. 1687 a choť jeho Maří Majdalena ze Sahlhausu 20. čce 1707.

B. Janovští ze Soutic. Tito pocházejí od Zdeňka, bratra Joštova. Ten sídlil na Janovičkách a připomíná se v letech 1390 až 1418.

Získal Pobipsy a Samechov (zápisně od Markvarta z Pobipes 1411, skutečně 1417) a měl i Jiřice. Syn jeho byl Aleš ze Soutic (1440 † 66), který se psal i z Borovska (1440), súčastnil se snemu Čáslavského (1440, kdež byli přítomni z toho rodu Záviše a Beneš ze S.), 1448 pomáhal Jiřímu z Poděbrad dobývat Prahy, držel Janovičky a obdržel v zástavě od krále (asi 1459) Sion s Chlístovicemi, Chroustovem, Všesoky, Mileticemi a Újezdem. Po Prokopovi ze Zhoře vypíosil si část Zhoře (1461). Také získal Odranec, musil však ho postoupiti zase Karlíkovi z Nežetic.

Druhý snad syn Zdeňkův byl Zdeněk, který se psal nejdříve ze Soutic, pak z Janovic. Byl purkrabím hradu pražského (1435)

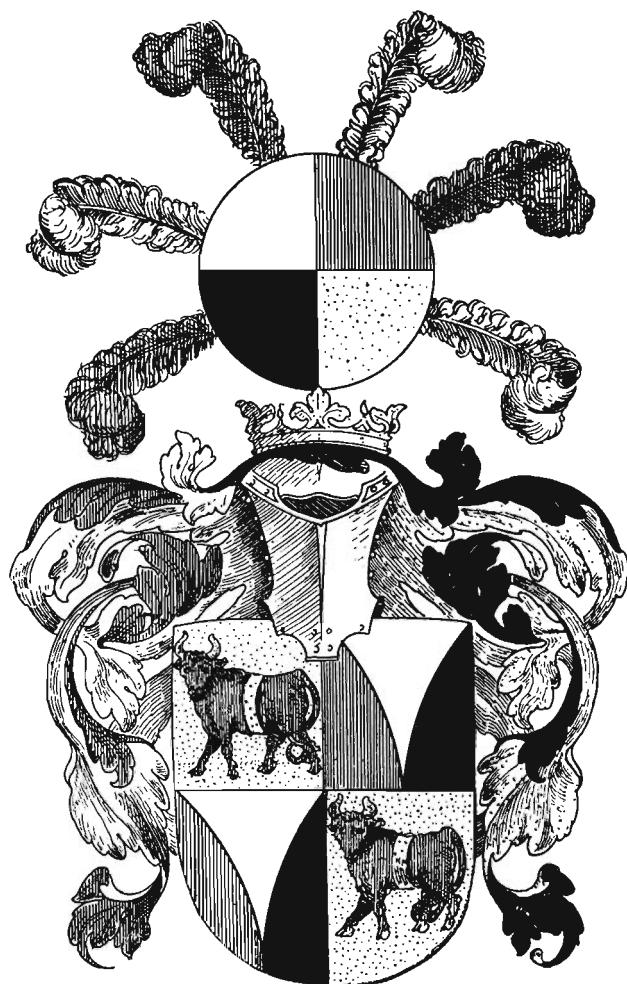
a 17. břez. 1440 mezi sněmovnšky v Cáslavi. Syn jeho byl Jan J. ze S., kterýž měl v l. 1499—1505 Libenice. Jest to snad týž Jan (neb syn), který získal okolo 1509 Žumberk, měl též Lukavici, r. 1518 byl smluvčím při koupi Pardubic Vilémem z Pernšteina a připomíná se ještě 1520. Zdá se, že dědicové Žumberka, Karel, Anna, Hynek a Kateřina J. ze S. byly jeho dítky. Karel vládl (1529—34 i násl.) na Žumberce, rozsáhlém to zboží s příslušnými vsemi: Prostějovem, Částkovem, Bošovem, Švihovem, Havlovicemi, Hůrkou, Krupínem, Bratroňovem, Ctětínem, Štíkovem, Vranovem, Kváčovem, Všesulovem a Potlýšťany, což s ním držel bratr Hynek, který jej přečkal (zem. ok. 1550). Sestra Anna provdala se v list. 1511 za Jana z Práchňan a zemř. 1535. Všechny sourozence přečkala Kateřina, která konečně Žumberk 1552 prodala.

Bratrem Janovým na Žumberce byl snad Štěpán J. ze S. Tento držel až do 1529 Zaječice a odevzdal je t. r. synům Alšovi a Petrovi. Aleš (1529 † 52) měl statky: Lukavici, Orel, Kunčí, Radechyni, Vížky a Loučky. Byl hejtmanem kraje chrudimského a měl za manželku Anežku Rendlovou z Úšavy (zemřel 24. list. 1579). Zanechal 9 dítek, dva syny, Petra a Jana, a sedm dcer. Ze synů Petr zdědil statek Orel, ale násleoval záhy otce do hrobu (zemřel 2. říj. 1556). Druhý syn Jan dědil pak všechn statek, byl též hejtmanem kraje chrudimského a zemřel 1574 asi bez potomkův, protože rok na to sestry jeho: Johanka, Lidmila a Kristina (manž. Jana Kekule ze Stradonic) statek Orel prodaly.

Alšův bratr Petr (1529—52) na Zaječicích a Libenicích zastával také úřad hejtmana kraje chrudimského, byl i přísedícím zem. soudu (manželka Likarda Andělová z Ronovce 1535—60, kteráž dostala 1552 dvůr v Chrudimi od matky) a zanechal jenom syna Štěpána. Ten připomíná se již v tituláři z 1534 později 1552 a s manželkou Johankou z Kralovic měl jen dceru Marianu. Tato zdědila 1565 Zaječice se Smrčkem, Svídnici a Sečí a měla za manž. Zikm. Robmhápa ze Suché. Dvůr v Chrudimi přenechala již 1560 Kateřině Holcové z Nemošic. Jí zavírá se řada Janovských ze Soutic.

Z Janovských ze Suchotlesk (u Hraběšína) připomíná se Petr J. ze S. a Janovic s manž. Kateřinou (v l. 1457—82). Držel Janovičky, Suchotlesky, Paběnice a Petrovice. Měl syna Bohuslava, který žil v l. 1478—1512 (manželka Anna Pokšnová roz. Miránková z Kutné Hory od 29. červ. 1505). Bohuslav však prodal všecky statky otcovské (1487) až na Janovičky. Tyto zanechal jmenovci Bohuslavovi (snad synu), ale on prodal i tento statek (ok. 1513) Haugvicovi z Biskupic. Jméno jeho čte se ještě v tituláři z 1534 ale pak mizí jméno větve této docela.

A. Masák.

LXXX. ZNAK BRADSKÝCH Z LABOUNĚ.

LXXX Bradští z Labouně.

Znak: Štit rozčtvrcený, v jehož 1. a 4. čtvrti zlaté jest červený, bíle opásaný býk, druhá a třetí rozdelená klínem bílým, prohnutým, na tré dítlů, červený, bílý a černý. Klenot jest kotouč stříbrem, červeně, černě a zlatem rozčtvrcený, ozdobený 6 pštrosimi péry červenými a bílými.

B. z L. jsou prastará, vzácná, posud kvetoucí rodina vladycká v severovýchodních částech Čech usedlá, kdež v Jičínsku její první sídlo Labouň se nachází. Z Jičínska rozšířili se do blízkých okresů: Libánska, Sobotecka, Hořicka, Bydžovska, Chlumecka, Královéhradecka a Poděbradska a konečně i do Sas. Připomínají se již na počátku XIV. stol. Prvotně zvali se nejen z Labouně, ale i dle jiných sídel, ale konečně ustálili se na přídomku z L., k němuž přibrali příjmení: Bradský, Labounský, Kosický, Údrnický, Zlivský a Bartoušovský. Z těchto všech kvetou jen Bradští. Oblíbené jméno u nich bylo Ota, později Otík a toto i za příjmení připojovali.

Již v l. 1313—25 znám jest Ota z L. odjinud z Vysoké, nebo také z Chvaliny sídlem na Vysoké, jemuž také patřily Údrnice a Bartoušov. Týž pohnán s Janem z L. odj. z Havraně (1318—25) na Havrani, Údrnicích a Bartoušově od Voka z Rotštýna ze škod, které mu spáchali na statku jeho, do soudu zemského.

Současníkem jich byl Bohuslav z L. odj. z Chvaliny na těchže statcích (1315—25). Ku konci XIV. stol. vyskytuje se z rodu toho bratři Jan z Údrnic a Markvart starší z Ú. odj z L. (1381—97). Tento byl rychtářem v Jičíně (1393—6), purkrabím na Velíši. Dále připomínají se Pešík (1386—51) se synem Otíkem, Zdeněk (1386 až 1395), který získal 1395 Kosice, Havel z L. a Újezda (1397) na Újezdě, bratři Čeněk a Beneš (1395—6), z nichž onen byl právníkem a rektorem university.

Vedle nich žili z četné již rodiny i bratři Zdeněk, Mikuláš a Jindřich (1387), bezpochyby synovci Markvarta staršího, a bratři Jan řečený Vitolt (1400—9) na Mačkově (držel později dům v Praze) a Frycek z L. odj. z Mačkova (1400) také na Mačkově.

Markvart st. na Labouni měl velmi četné potomstvo, ne méně než sedmero synův. Nejstarší Vítěk dle tehdejšího obyčeje oddal se stavu kněžskému a byl farářem v Radimi a Dohalicích. Zemřel 1407. Druhý byl Bohuněk z Dolan (1360 † 95) na Dolanech

a Údrnicích, který pojistil 1360 manželce Anně věno na Údrnicích. Třetím z bratří byl Jindra z Bartoušova a Hlušec (1384–1414) na Bartoušově a Hlušcích. Držel též části Zádražan, Lhoty a Kosic a byl purkrabím bydžovským. Syn jeho byl Bohuněk z Kosic (1425 † 60) na Kosicích (manž. Eliška ze Sloupna 1460), jehož děti byly: Čeněk (1467–94) na Kosicích a Eliška (1460 na Kosicích, manž. Michal z Krucemburku). Vrstevníkem Bohunka byl Zdeněk z Kosic, který také r. 1448 pomáhal Jiřímu z Poděbrad dobývati Prahy.

Ještě v 1. polovici XVI. stol. žil Bohuněk z L. na Kosicích a Staré Vodě (1519–34, na St. Vodě do 1519). S ním zanikla větev Kosická.

Čtvrtý syn Markvarta st. byl Otík z Dřevěnic, Jičíněvsi, Mostku i Bartoušova (1393–1415 zemř. před 1437, manž. Jitka), který byl také rychtářem v Jičíně, regentem velíšským a držel mimo dotčené statky též Kostelec. Byl poručníkem svých synovců (po bratrovi Markvartu ml.). Synem jeho bezpochyby byl Otík z Údrnic (1428–39) spoludržitel Dřevěnic, Jičíněvsi, Mostku a Údrnic.

Pátý syn Markvartův byl Jan z Bartoušova, připomenutý 1393–1403 na Údrnicích a sedmý (1395 † 1407). Šestý syn s otcem stejnojmenný byl Markwart ml. z Údrnic (1392 † ok. 1406, manž. Zdena 1406–16). Zastával též úřad purkraběte na Velíši (1393–8) a měl Mačkov a Údrnice. Od něho v přímé řadě pocházejí všichni nynější B. z L. Při smrti byly dítka jeho: Markwart, Zdeněk, Jindřich a Anna nezletilí.

Nejstarší Markwart (1431–68) nazýval se z L. a z Údrnic. R. 1448 získal hrad Bradu od Haška z Valdšteina a počal se první z rodu psáti z Brady. Týž vyprosil si 1454 i Zliv po Vaňkovi Drštovi ze Zlivě, byl taktéž purkrabím velíšským a zanechal syna Otíka, který se již jmenoval Bradský (ale hrad ten před 1487 prodal).

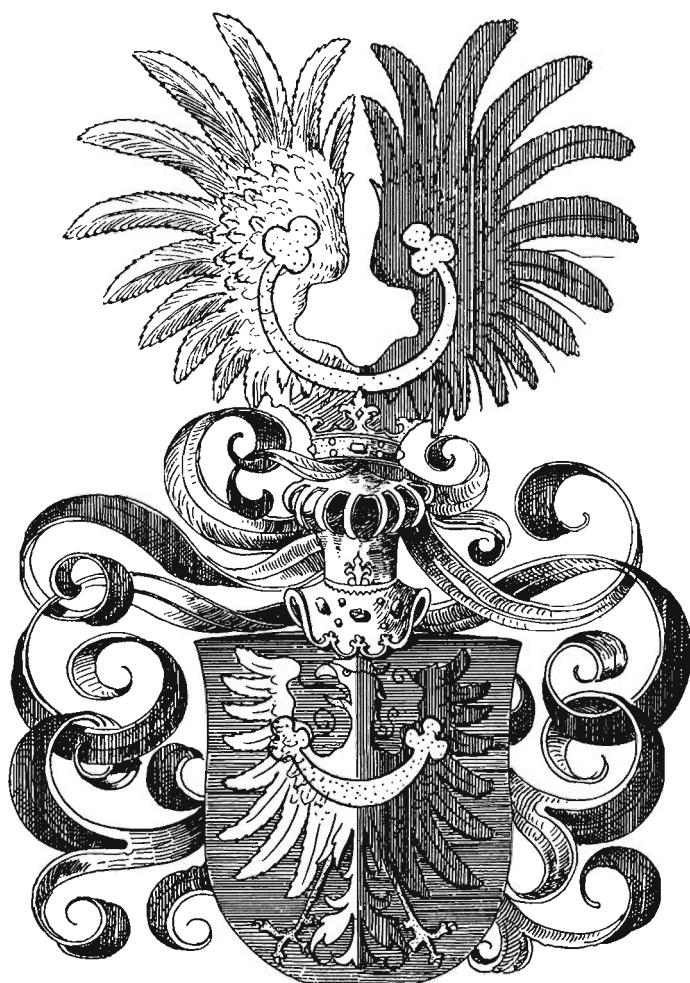
Tento Otík Bradský měl tuším bratra, který zdědil po otci Zliv a odkázal ji synu svému Petrovi, kterýž se na Údrnicích a Zlivě v l. 1500–25 připomíná. Tohoto r. zemřel, odkázav Zliv strýci svému (Údrnice byl již 1511 prodal) Janu ml. (Synové Beneš Otík a Jan strýci své díly postoupili, onen 1525 a tento r. 1535). Tato větev Zlivských udržela se až do r. 1671.

Jan a Beneš Otíkové přicházejí pak i dále; onen měl Kamenici (prodal ji před 1530) a tento držel šosovní statky v Hořicích a Libáni (1519–33). Vůbec v XVI. věku rodina tato sestoupila většinou mezi rody v městech usedlé. Dítka Jana Otíka byly: Bedřich (1534 † 68), Jindřich (nar. 1520 † 23. břez. 1605) a Praxida († 1555), z nichž jen Jindřich nabyl ještě Čížkrajic a Klažar, byl ve službě u pp. z Rožinberka ale zemř. svoboden. Statky jeho dostaly se synovcům Janovi a Jiříkovi. Jan (1568 † 1601) koupil si statek Hrádeček (1590), měl i Hradiště (ok. 1577), leč obě zase ztraceno, Hrádeček po jeho smrti. Zanechal 7 dětí, z nichž

nejstarší Bedřich Otík (1603—37) po strýci zděděné Čížkrajice před 1615 prodal a nabyl Keblova, ale odešel pro náboženství ze země (1628 do Sas). Manželka jeho Krystyna Boubínská z Újezda držela do 1636 Keblov. Tento Bedřich jest praoctem posud kvetoucí větve rytířské, kdežto potomci v stavu městském (v Jičíně) usedlí pocházejí od třetího bratra Jana Kryštofa, který stal se katolíkem a byl 1631—5 hejtmanem na Kosti. Větev českosaská dosáhla 19. července 1881 potvrzení starého šlechtictví českého a to bratři Josef a Frant. Viktor. Onen (naroden 1825 v Táboře) zasnoubil se 24. list. 1863 s Leopoldinou Philippovou (nar. 20. pros. 1838) byl posléz hlav. pokladníkem kníž. z Fürstenberka na Křivoklátě a zemř. 3. dub. 1887 zanechav jen dcera Marii. Tato (nar. 12. červ. 1864) zasnoubila se 12. července 1884 s Janem Bap. Urbanem, inženýrem füstenberským. Bratr Josefův Frant. Viktor, naroz. 28. července 1830 v Žatci, zasnoubil se 18. srpna 1863 s Bertou Kar. Fischerovou, býval okr. komisařem v Rakovnici a jest c. k. truksasem a majitelem statku Chodova (Cotta) u Perna v Sasku. Měl 4 dítky, z nichž však nejstarší Markéta Mar. Krist., nar. 17. května 1864, zemřela 4. dub. 1879. Ostatní jsou: Otokar Teodor Arno nar. 4. května 1866, Rudolf Artur Viktor, nar. 12. července 1871, a Dorota Helena Olga, nar. 23. pros. 1873.

K této větvi patří i Václav Teodor B. z L., naroz., 1833 v Rakovnici, od roku 1874 dvorní skladatel prince Jiřího Prus., zemřel v Berlíně 1881. Dcera jeho Beatrice jest německou operní pěvkyní.

Ant. Masák.

LXXXI. ZNAK ČEJKŮ Z OLBRAMOVIC.

LXXXI. Čejkové z Olbramovic.

Znak: **Orlice bíle a červené rozpoltená na modrém štítě, na prsou se zlatým měsičkem zakončeným trojlistem; klenot křídla rozložená bílé a červené se zlatým měsičkem a trojlistem.**

Jest s podivem, že rod tak starého původu (byť by i nebyl odnoží Dalimilových knížecích Vlastislaviců Luckých), nedá se stopovat dálé nežli do polovice XV. věku. Snad se jeho předkové skrývají pod jinými přídomky. Ani jeho spojitost s nejbližšími příbuznými Dvoreckými z Olbramovic není posud prokázána. Prvým členem pořád zůstává Petr Č. z O. z 1450. R. 1501 připomíná se na Němcicích Jan Č. z O. a ten jest snad vnukem předka Petra a otcem bratří Jana, Petra a Jiříka. Petr mimo Němcice držel též Húrku a Petrovičky (manž. Anežka Nebylovská z Drahotubuzi). Další vývod v Ottově Sl. Nauč. Manželkou Petra, syna Janova (nar. 1540) byla Anna Miřkovská ze Stropčic.

K věti B. připojuji, že manž. Václava na Oseku (syna Jiříkova) byla Majdalena Záborská z Brlohu. Václav držel též Malou Turnou (od 1577). Syn jeho Zdeněk na Oseku měl syny Václava a Jindřicha. Tento měl za manž. Zuzanu Řepickou ze Sudoměře a s ní syna Jáchyma Zdeňka. Syn jeho Václav Jáchym dosáhl povýšení do stavu hraběcího. Připojiti k této hraběcí věti lze, že z dcer hr. Františka a Marie Anny ze Salzu Anna Marie nar. se v červenci 1760 (křtěna 25. čce). Syn Josef zemřel v dětském věku 2. čce 1761, druhý syn Jos. Fr. de Paula nar. v listopadu 1763 (křtěn 21. list.), dcera Aloisie Marie Anna nar. se v červnu 1765 (křtěna 1. čce) a zasnoubila se 11. čce 1791 s hrab. Karlem Bedřichem Hrzanem z Harasova-Kaplířem. Jiná Emanuela Marie křtěna 15. čv. 1767, Aloisie Anna křtěna 27. říj. 1772. Dcera Jáchyma hr. Č. († 1738) Terezie nar. se 1727 a zemř. 6. ún. 1789. Hrabě František nezemřel 1793, nýbrž 22. led. 1789 v stáří 57 let.

O této hraběcí věti praví Ottův Sl. Nauč.: »Ač nelze pochybovat, že potomci této hrab. větve žijí, přece o nich známosti není.« Mám opravdovou pochybnost, že by potomci této hrab. větve žili, a vůbec lze mítí důvodně za to, že celý druhdy přečetný rod Č. z O. po meči vyhynul. Z jiné větve (rytířské) žije jediný člen (po přeslici).

Větev C. Z této větve dcera Janova Dorota měla za manž. Viléma Chobotského z Ostředka a druhá Kateřina (zasn. 13. ún. 1575, zem. 27. dub. 1581) Symeona Mírka ze Solopisk. Syn jeho

Václav st. nar. se ok. 1535, zasn. 1564, † 1601 měl Jana ml., jehož manž. byla Majdal. Malešická z Černožic na Ratajích (zem. 1593).

Z větve Jedlčanské měl Václav ml. manželku Markétu z Jedlčan (žila ok. 1600 v Kolíně, druhý muž Václav Chrt ze Rtína).

K těmto haluzím patří snad i pošlost Jeronýma Č. z O. (syna Filipova (1604—17), kterýž s manž. Salomenou Přichovskou z Přichovic měl syna Jana Jiřího (manž. Veronika Strojetická ze Strojetic) a ten opět Filipa (m. Markéta Žďárská ze Žďáru). Syn jejich byl Karel Ludvík (1672 † 99) na Markvarticích a Daňovsi (manž. Anna Dorota Chlumčanská z Přestavlk roz. Měděncová z Ratibořic (nar. 1630, zem. 13. říj. 1686 v Praze). Dítky jejich byly Václav a Jáchym (jiný než hrabě téhož jména) a Kat. Veronika (manž. Jan Rud. Č. z O.)

Z téže větve pocházel Tyburc Č. z O. (1615 † 32), který koupil Hor. a Dol. Ptici a měl syny: Václava Jindřicha (1642—67, manž. Eliška Fr. z Rudolfsberka) Jiříka Rudolfa, Karla Benjamina a dceru Lidmilu. Synové drželi jenom dvorec u Unhoště. Oba mladší zemřeli před 1642. Václav Jindřich přestěhoval se do Prahy a měl tu syna Bernarta Šťastného (nar. 1667, křtěn 18. září) a dceru Polexinu (nar. 1658, křtěna 19. červ.).

K pošlosti Viléma Č. z O. na Lešanech přidati lze: Jan Rudolf (zem. 12. dub. 1692) měl dvě dcery, z nichž jedna byla Marie Julie (nar. v květnu 1683, křtěna 27. květ.); syn jeho Karel Rudolf nar. se v srp. 1685 (křtěn 19. srp.).

Z větve D b) Ferd. Rudolf, plukovník ve vojstě, nar. se 1623 a zemřel 16. března 1705. Synem jeho bezpochyby jest Rudolf nar. 1666 Praze (křtěn 24. květ.).

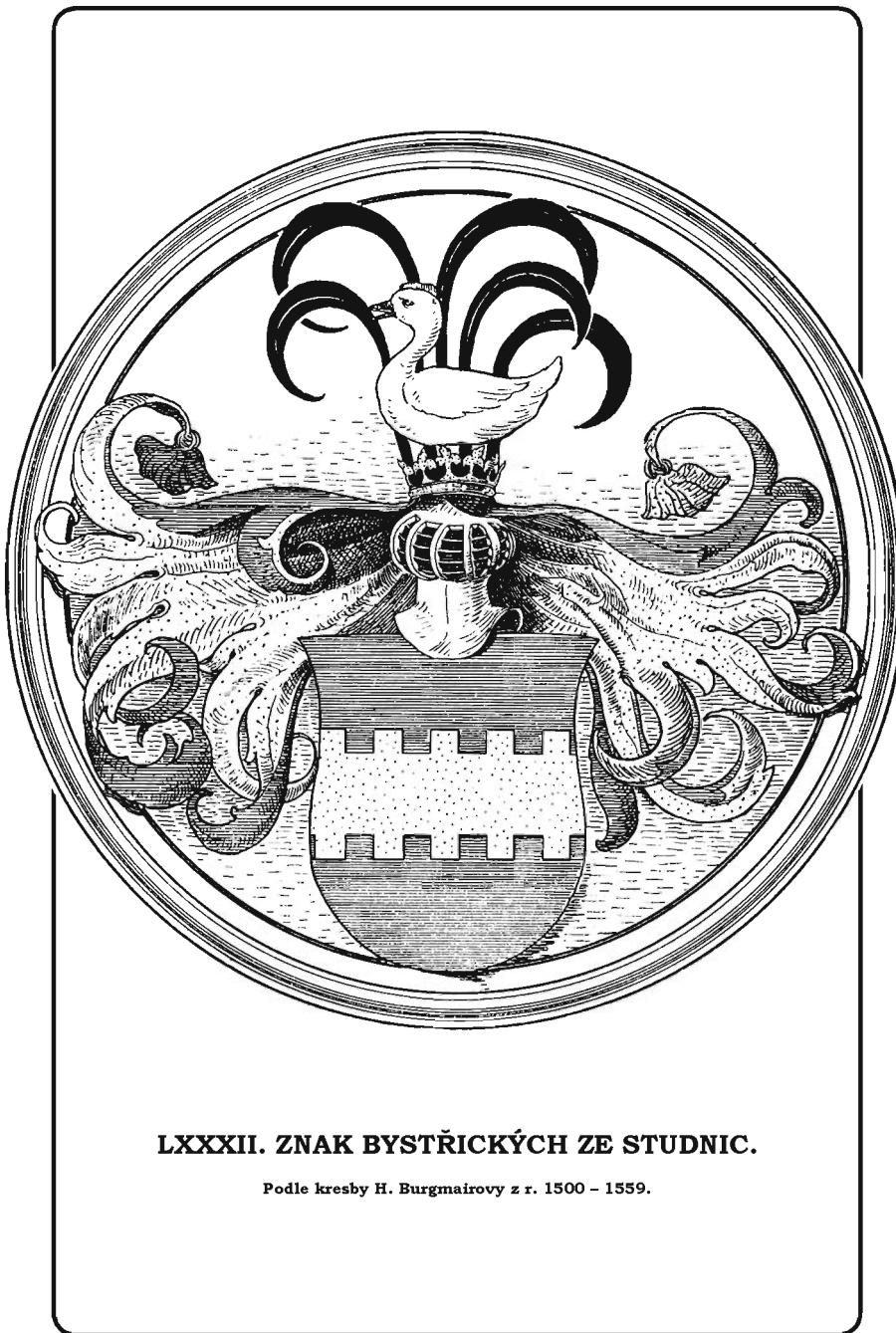
Jediná posud kvetoucí větev Čejkův z Olbramovic*) zdá se že pochází od Jana Č. z O., bratra Filipa (z 1604—17)

Tento Jan odebral se na počátku XVII. st. na Moravu, oženil se tu s Voršilou Lorantovou z Inky a nabyl 1609 statku Bystrice. S manželkou koupil roku 1610 N. Syrovice, získal roku 1612 Bořetice, roku 1616 Bošovice. Mimo to měl Borotín, Pulice, Hrotovice, Krnčice a dvůr v Čížkrajově. Zastával úřad purkraběte a nejvyš. písáče na Moravě až do udušení povstání stavů českých. Po té byly mu jako přečetným jiným statky zkonfiskovány, címqž tato větev zcela schudla. Vnukem jeho snad byl Václav Karel, Č. z O., jímž počíná nepřerušená řada členů až na naše časy. Václav Karel nar. se 1648, zasnoubil se s Andělikou Kateřinou Drahanovskou z Pěnčína (nar. 1660, zem. 14. list. 1716) a zemřel v Letovicích 19. list. 1710 zanechav syna Ladislava. Tento (nar. 1687) stal se později hejtmanem kraje hradišťského a pohraničním komi-

*) Všechna data v této věci opatřena ochotou bratra mého Karla, revidenta stát. drah ve Vídni, i prostřednictvím p. Kar. Brandnera, soukromníka v Št. Hradci od p. JUDra Eug. ryt. Frölicha z Frölichsthalu, presidenta zem. soudu v Št. Hradci, syna Leopoldiny Č. z O. Všem buďtež vysloveny tuto upřímné díky.

sařem a zem. v Hodoníně 23. květ. 1776 u vzácném věku 89 let. Císařským rozhodnutím z 26. února 1717 byl mu přiznán inkolát moravský. Manželka jeho byla Marie Anna sv. pí. z Landkirschu (zem. v Hodoníně 20. srp. 1766). Z dítek jeho rod dále vedl Leopold. Týž nar. se 2. květ. 1740 a zastával též úřady po svém otci. Zemř. 20. červ. 1797 (manž. Marie Anna Hofmannova). Syn jeho jmenoval se také Leopold; nar. se 9. led. 1783, byl pak správcem statku Pavlovic na Mor. a tu i zemřel (ok. 1846). S manž. Jos. Giersigovou (čti Jiříkovou) zemřelou ve Vídni 1863, zůstavil tři dítky: Leopoldinu, Josefa a Karla. Dcera Leopoldina (nar. 6. led. 1819) provdala se za Eug. ryt. Frölicha z Frölichsthalu, c. k. dvor. radu a zemřela v Št. Hradci 4. led. 1902 v požehnaném stáří 83 let, podobna svému pradědu, uprostřed četného potomstva a příbuzenstva (26 členů), z nichž však již žádný jména Č. z O.! Pohřbena byla na tamním Linhartském hřbitově. Bratr její Josef (nar. 5. dub. 1820) vstoupil do c. k. vojska, kde již 1846 byl poručíkem v pěš. pluku č. 10. a zemřel ok. 1880 v Mor. Krumlově. Druhý bratr Karel též již zemřel a s ním vyhynul vzácný ten rod po meči. Zanechal jedinou dceru Marii provd. Stehlíkovou, která žije v Halici (v Gorze Kopcziszce u Sędziejewa). Na ní rod Č. z O. přestane i po přeslici.

Ant. Masák.

LXXXII. ZNAK BYSTŘICKÝCH ZE STUDNIC.

Podle kresby H. Burgmairovy z r. 1500 – 1559.

LXXXII. Bystřičtí ze Studnic.

Znak: **Zlaté břevno se stínkami po obou stranách na modrém štítě; klenot zlatá kachna (nyní divoká kachna barvy přirozené) obklopená černými kohoutími péry (původně a lépe asi kachna v rákosí sedící).**

B. ze S. jsou starobylá vladycká rodina moravská, usedlá na Velko-Mezifícku, kdež obě její původní sídla Studnice i Bystřice se nacházejí. Z Moravy dostala se v XVI. st. i do Čech a před tím již ok. 1500 do Slezska, později i do Branibor. V těchto obou zemích kvete posud. Tak dlužno opravit větu v Ottově Sl. Nauč.: »Rod tento připomíná se ještě k r. 1720.«

Příjmení »Bystřický« rod nyní neužívá, ale jest si ho vědom jakož i svého moravského původu. Píše se jen ze S. Předkem rodu nazvat lze Beneše ze S., který v l. 1387—90 na Studnicích sídlil a tu 1387 manželce své Elišce platy zapsal. Po něm připomíná se Ondřej ze S., kterýž byl pohnán 1390 od Jana z Rozstání z dluhu 5 kop gr. do soudu zem. Nedlouho na to jmenuje se Jan Lhotka ze S., který byl 1406 pohnán od Ondřeje z Okarce z 12. hř. gr. (z kterých Ondřeje nevyvadil). Přiznal se 1407 k povinnosti v 8 hřivnách, v nichž byl t. r. Ondřej na Studnice zveden.

První majitel Bystřice byl Ondřej ze Studnic jinak z B. v l. 1430—52. Tento byl až do 1434 ve službě kr. Zikmunda, držel v l. 1437—47 Medlov, měl též Blansko, dvůr v Osavě s grunty, koupil platy od kláštera Tišnovského a prodal Medlov a Blansko, které měl společně s bratrem Janem, koupil Vel. Bystřici, Čechovice, Mrsklice a Hluboký Manž. jeho byla Markéta z Kněžic (zem. 1454). Statky tyto zdědil syn Václav (1452—80), který mimo to držel Homberky, Nepřivazy, Lhotu Jestřebí, Beranov (spolu s Benešem a Janem ze S. snad svými bratrovci). Všichni tři byli 1452 přijati na spolek Radíkova od Jana z Dlužína a opravdu z nich Jan dostal se v držení tohoto statku a měl jej až do 1496. Po nich se na Moravě ještě připomíná Matěj Studnice ze Studnic se sestrou Markétou. Onen pak měl v l. 1507—18 Ctibořice a Štítinu v Opavsku. Tuto poslední zdědila po něm sestra a prodala ji 1536. Manžel její byl Jan Vok Býrka z Násilé. Jiná větev odešla do Čech, kde Jan do 1488 měl dům na Hradčanech a přichází ještě 1508. O větví, která z Jaroměře přestěhovala se do Prahy viz Ot. Slov. Nauč. Dlužno jen poukázati k neshodě. Kdežto Ot. Sl. má předkem této větve Brikcího (manž. Apolena) a syna Václava (manž. Dorota) mají Pam. arch. (díl IX. str. 883) Václava (1577 † 1600), který

byl obecním starším v Jaroměři, rychtářem literáckého kúru (až do r. 1597) a měl v Jaroměři dům se zahradou a zanechal syna Brikcího. Matka jeho prodala vše v Jaroměři 1601 a odešla do Prahy! Poněvadž se Václav připomíná i v tituláři z 1589, nezemřel před otcem a tedy jsou přesnější údaje Pam. ar.

Paprocký (Zrc mar. mor. 362 a) zná také B. ze S. ale mluví jen o větvi slezské. Z té zná Jiřího na Heralticích, který v l. 1499 byl hejtmanem pomocného českého vojska v Polsku proti něm. řádu. Manž. jeho byla z rodu pánů ze Strachvic. Syn jeho byl Jan Heroltický ze Studnic (manž. z Priezelvitz — Předslavic) a tohoto opět Jan (manž. Hedvika Kozlíková) také na Heralticích. Tento Jan měl 14 dítek, 8 synů a 6 dcer, z nichž 1593 žilo 5: Václav na Heralticích, Jindřich ve vojstě v Uhrách s Albrechtem, Adam ve službě u kníž. pomořanského a Bartoloměj ve vojstě rotmistra z Redern. Z dcer byly 1588 ještě Dorota, Barbora a Kateřina svb., starší 3 vdané za Skálu a Jakubovského, slezské zemany.

Paměti rodinné nesouhlasí s Paprockým. Místo obou jeho Janů mají Václava (manž. Markéta z Priezelvitz) a syna Jiřího (m. Hedvika Kozlíková z Jahodic). Syn Jiříkův Adam (m. Eva z Koschembahru a Skorkova) jest předkem všech šesti větví rodu posud bohatě kvetoucích. Měl dva syny: Hanuše Jiřího a Adama. Hanuš (nar. 14. led. 1607) zdědil po otci Heraltice a měl též Vončice. Zemřel 14. ún. 1681 (manž. Anna z Koschembahru a Skorkova (n. 25. čce 1606 † 9. břez. 1695) zanechav staršímu synu Melicharovi (n. 2. srp. 1630 † 1693) Vončice a mladšímu Adamu Václavovi (n. 29. srp. 1638 † 30. led. 1703) Heraltice. Melichar získal též Něm. Vrbici a měl za manž. Voršilu z Frankenberka (zasn. 24. pros. 1651 † 17. září 1677). Syna měl Hanuše Bedřicha (nar. 1655 † 4. list. 1701) na Vončicích a Něm. Vrbici (manž. Voršila Marie z Frankenberka (n. 1650 zasn. 24. čv. 1680 † 22. říj. 1701). Syny jeho Kristianem Leopoldem (n. 1690 † 1743) a Karlem Bedřichem (n. 12. srp. 1692 † 12. dub. 1733) zače rod se rozdělil a potomci jich utvořili tři větve rodu posud kvetoucího. (I.—III.).

I. Přímá posloupnost v této větvi jest tato: Kristian Leopold na Něm. Vrbici a Vel. Svinarech měl syna Hanuše Jindřicha (nar. 1712), který byl ředitelem mincovny v Berlíně a rytmistrem ve vojstě. Jsa svoboden adoptoval Hanuše Jindřicha (II.) za syna. Tento byl majorem ve vojstě a zem. 1821. Synem jeho Hanušem Jindř. III. vymřela tato větev po meči (1827), Kvete po přeslici dcerami jeho Laurou a Blankou.

II. Větev tato pochází od Kristiána na Belmsdorfu († 1792). Syn jeho byl Adam Václav (n. 1783 zem. 26. září 1821) manž. Luisa šl. Wisslová († 4. říj. 1852). Přečkav syna Gustava Leop. Adama († 17. čce 1817) byl i této větve posledním potomkem. Po přeslici kvete větev ta v dcerách jeho Luise a Augustě.

III. Větev ta pochází od Karla Bedřicha († 1733 na Caternu, Schmitzdorfu a Vogelsangu. Syn tohoto byl Karel Vilém (n. 5. srp. 1721 † 1779), jehož požehnanou rodinou (20 dětmi z dvojího

manželství), 10 syny se větev tato velice rozšířila. Ze synů vedli dále rod Arnošt Bernard (n. 2. čv. 1753, zem. 23. dub. 1822) a Vilém Zikmund (n. 3. srp. 1760, zem. 17. říj. 1806). Synové onoho byli Kar. Ferd. Bedř. (n. 9. květ. 1790, zem. 24. čv. 1860), Arnošt Bedř. Vilém (n. 7. květ. 1791, zem. 30. srp. 1834) a Vilém (nar. 10. září 1798, zem. 25. květ. 1874). První dva měli potomky. Karel Ferd. měl syny: Heřmana Vilibalda (n. 19. září 1818, rytmistr v prus. vojstě pán na Schmitzdorfu), Benna (n. 29. list. 1819, zem. 14. září 1827) a Šťastného Bernarta (n. 21. dub. 1821, rytm. m. sl., pán na Jordansmühle a Schönwaldě). Arnošt Bedř. Vilém má syna Benna (n. 22. čce 1830 jenerál-major na odpoč.). Heřman Vilibald měl jenom syna Arnošta (n. 25. říj. 1859, zem. 10. led. 1862), Šťastný Bernard má dva syny: Karla (n. 16. břez. 1856) a Šťastného (n. 22. pros. 1859); tento poslední má dvě dítka Hanuše Jindř. Šťastného (n. 24. ún. 1885) a Marii Luisu (n. 2. list. 1886). Benno (n. 22. čce 1830) má mimo tři dcery: Františku, Hellenu a Fridu též dva syny: Arnošta (n. 20. říj. 1862) a Osvalda (nar. 10. ún. 1871).

IV. větev má praotcem (spolu s V. i VI.) Adama Václava, bratra Melicharova. Adam Václav zdědil po otci Heraltice, přikoupil Simenan, oženil se 19. list. 1665 s Evou Barntovou z Rovné (nar. 1. list. 1650, zem. 14. břez. 1722) a zemřel 30. led 1703 zůstaviv syna Hanuše Jiřího. Tento (n. 4. říj. 1666) držel oba statky otcovské, byl dvakráte ženat (s Annou Eliškou šl. Dziembovskou roz. Čamerovou z Jiskřicna a Annou Helenou šl. Grutschreibrovou z Copkendorfu) a zemřel 14. list. 1733. Zůstavil tři dítka: Adama Bedřicha, Žofii Vilemínu a Hanuše Jiříka. Starší Adam (n. 10. pros. 1695 † 20. září 1736) na Heraldicích jest praotcem IV. větve. Z jeho 10 dítek měl potomky jenom Arnošt Emil August (nar. 10. říj. 1728, zem. 1785), z jehož tří synů jediný August zůstavil potomstvo, čtyři dcery: Marii, Augustu, Vilemínu a Irenu, jimiž tato větev vymřela.

V. Větev tato má zakladatelem Hanuše Jiříka (ml.), bratra Adama Bedřicha. Hanuš (n. 19. ún. 1698) vstoupil do služeb vojenských v rak. vojstě, kdež se stal praporečníkem. Měl statek Hor. a Dol. Pržno (manž. Zuz. Helena sv. paní Děbičová) a zem. 4. dub. 1758. Starší jeho syn Bedř. Arnošt jest zakladatelem V. a mladší Karel Zikmund VI. větve. Onen byl po otci majitelem Pržna (n. 11. list. 1729, zem. 27. břez. 1763) a měl syna Hanuše Arnošta Zikmunda (n. 17. září 1762, zem. 7. břez. 1839). Z jeho 12 dítek čtyři synové zůstavili četné potomstvo. Obě ty větve kvetou až posud (ve vnucích a pravnucích Hanuše Arnošta) a počítá vůbec rod Bystřických ze Studnic na 46 členů, tak že jest nejčetnějším ze šlechty české.

Ant. Masák.